

Jens Christian
Grøndahl

Linie în octombrie

cartea de recitare cartea de recitare cartea de recitare cartea de recitare cartea de recitare

NICULESCU

JENS CHRISTIAN GRØNDAHL (născut în 1959) este unul dintre cei mai cunoscuți și citiți scriitori danezi. A publicat 15 romane, precum și eseuri și piese de teatru. Cărțile lui au fost traduse în 22 de limbi, în 1999, a primit premiul Bookseller's Golden Laurels pentru romanul *Lucea*, în 2001. *Linște în octombrie* (*Tavshed i oktober*, 1996) a fost nominalizat de către American Library Association la categoria „Cartea anului”. romanul fiind și pe lista de bestselleruri a ziarului *Washington Post*. în 2002, romanul *Virginia* a fost nominalizat la prestigioasele Prix Médicis Etranger și The International IMPAC Dublin Literary Award Pentru *Hjertelyd* a primit, în 2004, Prix Littéraire des Ambassadeurs de la Francophonie. în 2005, romanul *An Altered Light / Sous un autre jour* a fost nominalizat la Médicis Etranger

Jens Christian Grondahl

LINIȘTE ÎN OCTOMBRIE

Traducere din limba daneză de
Gabriela Sauciuc

NICULESCU

M CIP a Bibliotecii Nationale a
României GRONOAHL JENS CHRISTIAN
Unită în octombrie / Jens Christian Grendahl; trad.:
Gabriela Sauciuc - București: Editura NICULESCU, 2007
ISBN 978-973-748-12-
1 Sauciuc, Gabriela (trad.)
821.1134-31=135.1

C Jens Chstian Grendahl, Copenhagen 1996
Published by agreement with The Gyldendal
Group Agency TMu original: *Tevshedi Oktober*

Tat (-40)21-312.97.82
(+40)21-312.97.84
TetPac (+40)21-
312.97.63 Call Center
(+40)21-314.88.55 E-ca
dub@niculescu.ro

Pracut e computenat Oara Arustel

Tipant în Româna ISBN 97W73-

748-124-5 Toate OrttLriie

rezervate Nicio parte a i

mecanic, inclusiv

Paunea Editura Niculescu

» m

e privind proprietatea

Astrid stă în picioare lângă balustradă, cu
spatele la oraș. Vântul îi ridică părul într-un
evantai de culoare castanie. Poartă ochelari de
soare, zâmbeste, între dinții ei albi și albul
orașului este o armonie perfectă. Fotografia
este de acum șapte ani; o făcusem într-o după-
amiază, pe unul din micile bacuri care traver-
sează Tejo, spre Cacilhas. De abia acum, de la
distanță, înțelegi de ce Lisabona a fost numită
„orașul alb”. Când pâlesc culorile, plăcuțele
smălțuite care acoperă fațadele se topesc
laolaltă în strălucirea soarelui. Lumina firavă
cade orizontal peste casele care se aliniază una

în spatele celeilalte, în depărtare, deasupra
Piața do Comercio, sus, pe coamele colinelor
din Bairro Alto și Alfama, de cealaltă parte a
râului. A trecut o lună de când a plecat.
Singura urmă pe care a lăsat-o este o
înștiințare de la bancă prin care sunt informat
despre operațiunile din contul nostru comun. A
închiriat o mașină în Paris și și-a folosit
Mastercard-ul în drum spre Lisabona, în
Bordeaux, San Sebastian, Santiago de
Compostela, Porto și Coimbra. Aceeași iută pe
care o urmaserăm împreună în toamna aceea.
A retras o sumă mare în Lisabona, pe 17
octombrie. Apoi nu a mai folosit cărdul. Nu știu
unde e. Nu am cum. Am patruzeci și patru de
ani și știu mai puține ca niciodată. Cu cât
îmbătrânesc, cu atât știu mai puține. Când
eram

tânăr, credeam că știința mea are să crească odată cu trecerea anilor, că e în continuă expansiune, ca și universul. O zonă tot mai amplă de știință, care se extinde, restrângând domeniul neștiinței. Eram, desigur, foarte optimist. Acum, odată cu trecerea timpului, trebuie să admit că știu cam tot atât, dacă nu chiar mai puțin decât pe vremea aceea, și în niciun caz ai aceeași siguranță. Așa-numitele mele experiențe s-au dovedit a fi altceva decât știință. Ele sunt mai degrabă, cum să spun, un fel de cutie de rezonanță, în care puținul pe care îl știu sună a gol și distonant. Un vid în expansiune în jurul puținii mele științe care zângăne stupid, ca un miez uscat într-o coajă de nucă. Experiențele mele sunt experiențe ale ignoranței, ai nemărginirea ei, și nu am să aflu niciodată cât de mult nu știu încă și cât de mult e doar ceva în care am crezut.

Într-o dimineață de la începutul lui octombrie, Astrid a spus că n ea să plece. Stătea în picioare în baie, lângă chiuvetă, cu fața înclinată spre propria-i reflecție din oglindă, și se dădea cu ruj. Era deja îmbrăcată, elegantă ca întotdeauna, în bleumarin ca de obicei. Eleganța ei are ceva reticent, discret; bleumarin, negru și alb sunt culorile ei preferate și nu poartă niciodată tocuri înalte. Nu are de ce. În momentul în care a spus că vrea să plece, mi-a întâlnit privirea în oglindă, ca și cum ar fi vrut să îmi vadă reacția. Încă mai este frumoasă, și este și mai frumoasă când îmi dau seama, din nou, că nu îi pot ghid gândurile. Dintotdeauna am fost fascinat de simetria chipului ei. Simetria feței nu este ceva obișnuit. Cde mai multe chipuri sunt ușor neregulate, fie că nasul este strâmb, fie că au

semne din naștere sau acatna, fie una dintre arcade este arcurită diferit de cealaltă, ceea ce face ca cele două părți ale feței să fie inegale. Cele două părți ale chipului lui Astrid se

oglesc perfect de-a lungul nasului ei drept care, din profil, formează 1111 arc delicat fără cusur. Nasul ei are ceva luxuriös și arogant. Ochii sunt verzi și înguști, iar distanța dintre ei este mai mare decât la majoritatea oamenilor. Are pomeți lați și bărbia colțuroasă, ușor proeminentă. Buzele sunt pline și au aproape aceeași culoare ca pielea feței, iar când zâmbește se încrețesc ușor, într-un fel subtil și conspirativ, iar ridurile incipiente se strâng ca niște raze într-un evantai în colțurile buzelor și ale ochilor. Zâmbește des, chiar și atunci când nu e nimic special care să te facă să zâmbești. Când zâmbește, este imposibil să distingi între inteligența și spontaneitatea cu care înregistrează, pe pielea ei, mediul înconjurător, temperatura aerului, căldura razelor și răceala umbrei, ca și cum niciodată nu și-ar fi dorit să fie altundeva decât acolo unde se află. Anii au început să-și pună amprenta discretă pe corpul ei, dar este încă suplă și dreaptă, chiar dacă au trecut optsprezece ani de când a născut cel de-al doilea copil, și se mișcă în continuare cu aceeași agilitate și ușurință ca atunci când ne-am cunoscut.

Aș fi încercat de multă vreme să o caut, dacă nu aș fi primit extrasele de cont; dar nu voia să fie găsită, atâta lucru am înțeles și eu. Nu trebuie să o caut. Am întrebat-o unde are de gând să plece. Nu știa încă. A rămas o vreme în fața oglinzii, ca și cum ar fi așteptat o reacție din partea mea. Cum n-am

spus nimic, a ieșit din baie. Îi auzeam vocea în sufragerie, vorbind la telefon, dar nu înțelegeam ce spune. Vocea ei are ceva leneș, relaxat, și din când în când își drege vocea, ca și când ar fi tot timpul ușor răgușită. Puțin mai târziu am auzit ușa trântindu-se. Îmi timp ce stăteam sub duș, am văzut 1111 avion strălucind în razele soarelui de dimineață, desenând un semn luminos ce plutea pe cer, între zidul opus și acoperișul din spa-

tete casei. Trebuia să șterg tot timpul oglinda care se tot aburea, ca să nu dispar în abur, în timp ce îmi acopeream fața cu spuma de ras. Mereu aceeași privire suspicioasă, care mă întâmpină în oglindă, ca și cum ar vrea să-mi spună că nu este cel care cred eu ci este, omul de acolo, dinăuntru, cu fața acoperită de spumă albă. Semăna cu un Moș Crăciun trist și epuizat, încadrat de plăcuțele de faianță portugheză, înlănțuite în jurul oglinzii într-o friză de tulpini albastre smălțuite. Ascrid le dibuise într-un sătuc încețoșat, în apropiere de Sintra; am străbătut cu mașina tunelurile verzi și întortocheate ale drumurilor de munte, cu înjurând pențiu că îmi intrase noroi în pantofi, ea examinând scrupuloasă și capricioasă ornamentele plăcutelor albastre, ca și cum ar fi existat o mare diferență între ele, iar colțurile gurii mi s-au strâmbat când 3.111 gustat sinul aspru pe care un țăran cu haina plină de fin rai l-a oferit dintr-un butoi, din spatele unei căruțe trase de un măgar. Noaptea am făcut dragoste într-un hotel albasuu, iar petalele albastre, lucioase, și vaporazele ai pânze și păsările de pe tapet au imprimat o notă enigmatică gemetelor ei discrete, care m-a ficut să o simt, în același timp, departe și aproape de mine. Când am ieșit din baie, plecase deja în apartament era liniște. Rosa se mutase, mai

mult sau mai puțin, la prietenul ei, iar Simon colinda Sardinia pe motocicletă. În scurt timp aveam să rămânem numai noi doi, eu și cu Astrid. Nu discutaserăm prea mult despre asta, poate și pentru că ilicitului din noi nu prea putea să își închipuie cum are să fie. Era un fel nou de liniște și ne mișcăm prin ea cu un fel nou de precauție. Mai înainte ne bunam de momentele când eram singuri, când copiii, dintr-un motiv sau altul, nu erau acasă. Acum, camerele apartamentului se căscau ca o distanță pe care o lăsam în urmă sau o lăsam să crească între noi.

O întreagă lume de sunete amuțise. Sunetele produse de alții și sunetele la care eu însumi îmi adusesem contribuția și care, de-a lungul anilor, mă înconjuraseră cu temele lor neîntrerupte, cu temele auxiliare și variațiunile de pași și voci, râsete, plânsele și strigăte. Un fel de muzică fără sfârșit, care nu era niciodată aceeași și care totuși rămânea neschimbată de-a lungul anilor, pentru că eu auzeam și îmi aminteam muzica și nu instrumentele, sunetul vieții noastre împreună și fiecare cuvânt și mișcare în parte din care se compunea. Viața noastră care se repeta, zi de zi, în timp ce se schimba, an de an. O viață de nopți nedormite și scutece care miroseau oribil, tricicle, povești de adormit copiii și drumuri la Urgență, zilele de naștere ale copiilor și călătoriile cu charter-ul, brazii de Crăciun și costumele de baie ude, scrisorile de dragoste, meciurile de fotbal, veselia și plictisul, certurile și împăcările. În primii ani lumea aceasta haotică, polifonică și fără răgaz a tot crescut până când a umplut totul. S-a lărgit între noi, cu toate aranjamentele și planurile și nitinele sale. Iar noi stăteam fiecare de cealaltă parte a noii noastre lumi, și multă vreme nu am putut decât să ne facem cu mâna și să ne facem semne

unul altuia prin toată gălăgia și vacarmul acela. Seara, când toate obligațiile erau îndeplinite, ne cufundam amândoi epuizați în fața televizorului, la știri, la jocurile-concurs și la filmele vechi și, deși niciunul din noi nu îndrăzneam să o spună cu voce tare, eram sigur că și ea se întreba dacă nu cumva toate faptele și regulile dintr-o relație, toate treburile istovitoare și neînsemnate ale vieții de zi ai zi nu ajunseseră să umbrească ceea ce se presupunea că ar fi fost sensul tuturor acestora. Abia după multă vreme am realizat că sensul lor poate că nu se află în acele momente alese, pe care eu le fotografiasem și le pusesem în voluminosul album cronologic al familiei; sensul tuturor acestor acțiuni decurgea mai degrabă din suma trivialităților iterate, din repetiția în sine și matrițele ci. În timp ce toate acestea erau în plină desfășurare, puteam doar să le simt sensul. ca pe o ușurință neașteptată și trecătoare care se putea lărgi în mine, când, împleticindu-mă extenuat, m-atin oprit între masa din bucătărie și mașina de spălat vase, cu o farfurie murdară în mână, a căta oare, auzind râsetele copiilor venind de undeva, din apartament. Secunde întâmplătoare și dispartate, când mă gândeam că exact acolo, în trecerea printre cuvintele și mișcările repetate zi de zi și noapte de noapte, mă aflam eu, în mijlocul a ceea ce devenise viața mea, și că niciodată nu aveam să mă mai apropiu de acel centru. •

Abia în liniștea care a urmat am înțeles asta, în vidul în care ne-au abandonat treptat Simon și Rosa. Sunetele din apartament nu mai erau o muzică ale circi instrumente pluteau la unison într-o rezonanță schimbătoare. își făceau singure apariția la capătul tăcerii, ca niște semnale șovăielnice, când eram în baie și lăsam apa să se scurgă, când mă bărbieram și

o auzeam răspunzându-mi din bucătărie prin lătratul storcătorului de fructe, șuieratul ceainicului și sughițurile îndelungate ale filtrului de cafea. Acum, când după mult timp ne puteam auzi, în sfârșit, unul pe celălalt, uneori nu prea mai știam ce să ne spunem. Mă trezeam lângă ea și îi priveam chipul întors către mine în somn, căue primele raze ale dimineții. Când mă uit la ea, în timp ce doarme, lipsită de expresie, în liniște, trăsăturile feței ei se sustrag din formele în care eram obișnuit să o recunosc, din mimica stărilor ei sufletești, pe care o cunoșteam atât de bine, și putea să fie aproape un alt chip, chipul acesta, pe care îl avusesem în fața mea atâția ani. O cunoșteam așa cum o văzusem străbătând miile de zile și de nopți pe 10 care le petrecuserăm împreună, dar oare cum era ea în realitate, m propriei ei ochi? Mai înainte ne certam din cauza unor fleacuri, cine ce trebuie să facă, cine ar fi trebuit să facă una sau alta. Acum deveniserăm dintr-odată prevenitori, aproape discreți. Chiar și îi pat ne apropiam unul de altul cu o tandrețe precăută și ezitantă. Nu mai era același schimb obosit sau le- neșinlim de somnambul, nu mai era același transfer între reinviorarea spontană sau pasiunea atât de fermă, cu gemete și strigăte înăbușite, atunci când dormeau copiii, ca să nu ne audă. într-un fel, era ca și cum făceam cunoștință din nou, ca și cum eram oarecum surprinși că suntem într-adevăr noi, că încă mai suntem aici. Eram împreună de peste optsprezece ani, Simon avea șase ani când ne-am cunoscut. Niciodată nu am fost singuri mai mult de câteva zile, maxim o săptămână, cu excepția celui octombrie, acum șapte ani, când am străbătut cu mașina Les Landes, Asturia, Galicia și Trás-os-Montes.

Astrid a plecat a doua zi. Dacă nu ar fi ieșit deja din casă când am terminat eu cu baia, probabil că aş fi întrebat-o de ce. Dar când s-a întors acasă, seara, şi ne-am așezat în bucătărie să mâncăm, așa cum obișnuiam atunci când copiii nu erau acasă, era cumva prea târziu. Există întrebări pe care le poți pune doar în anumite momente și, uneori, nu ți se dă decât o șansă: Dacă nu pui întrebarea la timp, pierzi ocazia, în timp ce serveam masa și îi turnam vin în pahar, călătoria ei era deja un fapt împlinit, deși nici măcar nu își făcuse bagajele și poate că, într-adevăr, nu știa încă unde are să plece. Gândul că are să plece mă făcuse, în cursul zilei să îmi pun atâtea alte întrebări, încât întrebarea *de ce pleca* devenise mult prea însemnată și prea drastică. Nu puteam să-i pun această întrebare fără ca celelalte să nu-și arate capetele confuze și îmbujorate în mijlocul tăcerii care ar fi urmat.

Dintr-un motiv sau altul, eram sigur că dacă aş fi pus întrebarea aceea în bucătărie s-ar fi lăsat o limşte de mormânt. Nu voiam să îşi dea seama că remarcă ei de dimineată, făcută în timp ce înşuruba la loc capacul rujului şi îşi examina succint chipul în oglindă, ca mesajul ei, aruncat la întâmplare, mă împiedicase să scriu mai mult de o jumătate de pagină din articolul despre Cézanne, pe care trebuia să-l fi început deja anim o săptămână şi pe care credeam că îl gândisem în cele mai mici detalii. Nu aveam de gând să stau aşa, ca un adolescent ni inima grea, care îşi etalează speriat paranoia geloasă. Doar eram oameni în toată firea, cum s-ar spune. Poate că îmi alimentasem singur neliniştea în cursul zilei, în timp ce stăteam în camera de lucru şi încercam să mă concentrez. În orice caz, nu era nimic neobişnuit în dorinţa ei de a fi o vreme singură, de a vedea ceva nou, acum când obligaţiile noastre nu numai că îşi slăbiseră strânsoarea, ba chiar ne dezrobiseră cu totul, lăsându-ne pe noi nouă înşine şi unul altuia.

Seara târziu, în-a sunat din laboratorul de editare ca să îmi spună că o să întărzie. Puteam auzi bolboroseala delirantă, ca de desene animate, din boxe, în timp ce derula rapid o scenă pe masa de editare. După ce am pus receptorul în furcă, am reluat, replică cu replică, scurta noastră conversaţie, încercând să gădesc vreun indiciu, vreo schimbare a tonului vocii ei, dar fiecare cuvânt sunase normal şi verosimil, nu fusese nici mai detaşată, nici mai afectuoasă decât obişnuia să fie la telefon. Nici când am mâncat în bucătărie nu a fost nimic deosebit între noi, care distingă seara aceasta de celelalte. Mă aşpteam să voi bească despic planurile ei de

ziua aceea şi, zăbind cu

călătorie, dar părea că uitase cu totul de ele. Doar dacă nu cumva a tepta

îl terminaseră de editat în zămbetul ei obişnuit, încreţit, a povestit despre tânărul regizor, un tip foarte serios şi surescitat care fusese apucat de disperare când şi-a văzut scenele preferate evaporându-se la montaj. Munca ei era într-un fel invizibilă. Consta în a plăsmui o poveste din scenele disperate pe care i le aduceau regizorii şi cărora ea le dădea coerenţă, eliminând cea mai mare parte din ele. Asta se întâmplă cu toate poveştile, inclusiv cu a mea. Nu pot include totul, trebuie să aleg dintre fotografiile care mi-au rămas şi trebuie să mă decid asupra unei cronologii; astfel, povestea mea devine ceva cu totul diferit de cea pe care ar spune-o ea, chiar dacă se presupune că ambele au acelaşi subiect. În timp ce vorbea, îi înregistram fiecare mişcare a feţei. Era acelaşi chip dintotdeauna. La intervale lungi de timp, odată cu trecerea anilor, remarcam câte un fir de păr alb, pe care nu-l mai văzusem înainte, un rid care se accentuase mai tare, altminteri erau aceeaşi ochi care-mi întâlniseră privirea de-a lungul a tot ce se petrecuse între noi, aceeaşi gură care-mi vorbise de-a lungul a tot ce ne spusese, lucruri de care ne mai aduceam aminte sau pe care le dădusem uitării.

Mai târziu, am zăcut întins, încercând să-ri amintesc ultimele săptămâni şi luni, încercam să găsesc o expresie, un gest, o vorbă care să explice ceea ce poate că nu era deloc o enigmă. Dar fie că nu se produsese nicio schimbare, fie că nu o remarcasem deloc. Devenisem oare chiar atât de distrat? Aşa se părea. Memoria nu mă ajuta, zilele nu vor să se deosebească una de cealaltă, se contopesc, mereu aceeaşi fântână a timpului în care cemi se oglindeşte din nou, în fiecare zi. Zilele se scurgeau aproape identice. A plecat de dimineată, iar eu m-am aşezat la masa mea, privind şirul de copaci de pe malul Lacurilor, care se trans-

forma imperceptibil, zi de zi, dintr-un zid verde
fremătător în niște zăbrele încârligate de
crengi golașe

13

și frunze uscate, în fața apei strălucitoare, neclintite. Venea acasă și se întindea pe canapea, în timp ce eu făceam de mâncare, mâneam, ne uitam la televizor sau citeam, apoi mergeam la culcare. Singura schimbare era liniștea care s-a instalat după plecarea lui Simon, între vizitele tot mai rare ale Rosei; conștiința că trebuia să spargem o tăcere atunci când ne spuneam ceva, că nu mai contribuim ca mai înainte la continuarea aceleiași povești. Nu o dată mi s-a întâmplat să mă opresc în drum, dintr-o cameră în alta, și să o privesc prin crăpătura ușii în timp ce stătea pe canapea și citea ziarul cu picioarele îndoite sub ea, scărmanând absentă cuvertura, cu o unghie, sau când stătea în picioare, la fereastră, și privea fațadele caselor iușirate de cealaltă parte a lacului, ca și cum ar fi surprins ceva sau ar fi așteptat să apară ceva acolo. Când o priveam așa, fără ca ea să știe, în acea aparentă uitare de sine, pierdută într-o viziune sau cufundată într-un gând, își ridica brusc ochii din paginile ziarului sau se întorcea dinspre fereastră și-mi întâlnea privirea, ca și cum ar fi simțit-o pe chipul ei, ca pe o atingere ușoară, iar eu mă grăbeam să spun ceva la întâmplare sau legat de vreo chestiune practică, ca să amuțesc întrebarea negrăită din ochii ei.

Stăteam întins și îi ascultam respirația liniștită și mașinile din depărtare. Credeam că a adormit, când dintr-odată i-am auzit vocea în întuneric. Poate că era surprinsă că nu-i pusese nicio întrebare cât timp fuseserăm în bucătărie. Poate că se așteptase să încerc să îi împiedic plecarea. Continua să stea întinsă, cu spatele la mine, vocea ei suna calmă și cumpătată. S-ar putea să dureze ceva vreme. Cât de mult? Nu știa. Mi-am așezat mâna pe

șoldul ei, pe sub pătură, nu s-a mișcat. În timp ce îi mângăiam șoldul, m-am gândit că întrebarea mea a sunat ca și cum aș fi știut despre ce vorbește. Am întreb-o dacă o să călătorească 14 singură. Nu mi-a răspuns. Poate că adormise deja. Când m-am trezit, stătea în pragul ușii dormitorului și mă privea. Își pusese deja pardesiul. M-am sculat din pat și m-am îndreptat către ea. Continua să mă privească ca și cum ar fi citit pe fața mea un mesaj despre care eu n-aveam habar. În acel moment, și-a ridicat valiza care se afla lângă ea, pe podea. Am urmat-o până în pragul ușii de la intrare și am urmărit-o în timp ce cobora scările, dar nu și-a întors privirea. Nu reușeam să mă înțeleg pe mine însumi. Nu înțelegeam cum de o lăsasem să plece fără să-i cer o minimă explicație. Desigur, nu aveam nicio pretenție să primesc un răspuns la toate întrebările mele bănuitoare. Pretențiile noastre reciproce se atenuaseră treptat, pe măsură ce copiii nu au mai avut nevoie de noi. Dar aș fi putut cel puțin să pun întrebările și să văd cât de mult vrea să-mi spună. Își lansase decizia cu atâta nepăsare și pe un ton atât de cotidian, din fața oglinzii, de parcă ar fi fost vorba de o ieșire la cinema sau de o vizită la o prietenă, iar eu m-am lăsat păcălit de naturalitatea intonației ei. Iar mai târziu, în pat, când credeam că doarme, am perceput o distanță în vocea ei, ca și cum plecase deja și mă suna dintr-un oraș aflat de cealaltă parte a globului. Ca și cum ar fi vrut să îmi spună, prin răceala din vocea ei, că trebuie să o las în pace. Pe de altă parte, răspunsul ei în întuneric fusese poate o invitație pe care abia acum, prea târziu, mi-am dat seama că o ratasem. De multe ori trebuia să-i scot cuvintele din gură cu cleștele, unul câte unul, cu pauze lungi, când

tăcerea ei și privirea pierdută în depărtare îmi spuneau că ceva nu este în regulă, că îi este rău sau se simte jignită. Era un ritual în toată regula, un lux pe care o obișnuisem să și-l permită, și-mi știam propriul rol în acest joc, răbdarea amabilă a celui care întreabă umil, îi cunoșteam pe de rost tonurile vocii și mimica, în timp ce monnăiam cerându-mi iertare, așezat pe marginea scaunului sau aplecat peste umărul spatelui ei întors către mine. Când se opri în pragul ușii de la dormitor, așteptând să mă trezesc, în lungul moment în care am stat față în față, ea în pardesiu, eu în pijama, poate că-mi oferise o ultimă oportunitate să protestez, să o opresc, să o confrunt cu neliștea și incipienta mea gelozie. Dar fusem paralizat de privirea ei neclintită, ațintită asupra feței mele. Nu știu de ce, dar, în momentul în care i-am întâlnit privirea gânditoare, care părea să se uite la mine de undeva, dintr-un loc îndepărtat, necunoscut și inaccesibil, am simțit că ar fi fost inutil.

În timp ce îmi beam cafeaua la fereastra din bucătărie, contemplând rosturile cărămizilor zidului din față, așa cum obișnuiam adesea, m-am apropiat precaut de gândul pe care îl evitasem cu scrupulozitate, cu o zi în urmă. În timp ce ea stătea probabil într-un avion sau într-un tren, iar eu măsuram din nou cu privirea îmbinările deplasate și variațiunile de roșu închis ale cărămizilor, m-am întrebat dacă de fapt călătorea singură în cabina avionului, în cușeta trenului. Dacă nu cumva, în realitate, se afla într-o mașină străină, lângă un șofer necunoscut, undeva, pe șoseaua din sudul orașului. M-am liniștit singur, spunându-mi că mi-ar fi zis dacă ar fi avut vreun amant (și amândoi am fi zămbit la auzul aceluia cuvânt). Și

că, în caz contrar, s-ar fi străduit din răsuferință să găsească un motiv convingător pentru a pleca. Din câte știam, nu mă înșelase niciodată. Din câte știam. Oricum, nu fusesem niciodată gelos, ceea ce, desigur, nu eia decât garanția propriei mele vanități, dar dacă într-adevăr m-ar fi înșelat în cursul acelor optsprezece ani pe care i-am petrecut împreună, atunci era o impoartare care își juca rolul cu un rafinament și un sânge rece ce întrecea orice 16 imaginație. Pe cât de impenetrabilă era tăcerea ei atunci când încercam să o fac să-mi spună care este problema, pe atât de imposibil îi era să-și ascundă stările sufletești. Dar gândul că avea o viață secretă, paralelă cu viața noastră împreună, nu suna doar a amenințare, ci mă și fascina, pentru că arunca umbre acolo unde, ani de zile, crezusem că totul este clar și cartografiat.

Eu călătoream, de obicei, de mai multe ori pe an, în legătură cu serviciul; în realitate, avea foarte multe ocazii să se arunce într-o aventură-două. Poate că impetuoasa ei bucurie când mă revedea fusese, mai mult decât o dată, un fel de compensație, când mă întorceam acasă și ne iubeam la fel de pasional ca în primii ani, poate că dorința ei renăscută era făcută în proporții egale din muștrări de conștiință și perdele de fam. Am încercat să mi-o închipui în pat cu un alt bărbat. Îi vedeam chipul aprins, îmbujorat, care se întorcea dintr-o parte în alta, și vedeam un corp străin care se apleca asupra ei, cuprins strâns între genunchii ei, puteam să văd până și camera aceea străină. Cu mulți ani în urmă, la puțin timp după ce ne mutaserăm împreună, îmi spusese că, dacă aveam să o înșel vreodată, voia să mă roage să nu se întâmple în patul

nostru, și eram sigur că și ea ar fi respectat aceeași regulă, dar, după cum am spus, niciodată nu bănuisem că asta chiar o să se întâmple în realitate. Mi-am închipuit-o întinsă într-o cameră necunoscută, am inventat mobila, tablourile de pe pereți și priveliștea care se întrezărea printre jaluzelele coborâte la ferestrele care dădeau către o stradă necunoscută de undeva din oraș, dar nu puteam să-mi imaginez trăsăturile feței străinului și dintr-odată mi-a trecut prin minte că aceste exerciții de gelozie sunt un drum înfundat, o capcană. În orice caz, viața noastră împreună avea prea mulți ani ca să cred că o aventură

ocazională ar putea-o zdruncina, după cum nici ea nu se poate să-și fi închipuit sau să fi crezut sincer că nu se va mai culca niciodată cu un alt bărbat în afară de mine. Gândul acesta părea absurd, iar dacă într-adevăr mă înșela, nici nu era de fapt treaba mea, atâta vreme cât nu schimbam nimic între noi. Dar tocmai asta mă neliniștise cu o zi în urmă, în baie, neliniștea aceea care dospise în întunericul din dormitor și în pragul ușii, cu câteva ore în urmă, când mă privise tăcută, înainte să-și ia valiza în mână. Senzația tot mai clară că plecarea ei bruscă și inexplicabilă, fie că avea sau nu vreun iubit secret, afecta viața noastră, cu totul.

Am pus cana murdară în mașina de spălat vase și am intrat în camera de lucru, spunându-mi că trebuie să încerc să trăiesc cu întrebările mele fără răspuns, să învăț să trăiesc în incertitudine, cel puțin pentru moment, fără să umplu golurile din mintea mea cu fantezii tipătoare. În mod sigur avea să dureze ceva timp. Era tot ce știam, tot ce spusese. Pe măsură ce săptămânile treceau și nu aveam nicio veste de la ea, nu-i mai percepeam cuvintele ca pe un avertisment, ci mai degrabă ca pe o încercare de a mă liniști. Probabil că știa prea bine ce urma să facă, atunci când îmi spusese asta, și probabil că mi-o spusese numai ca să nu-mi pierd capul și să sun la poliție, să o dau dispărută. Ce are de gând? Cum o să descopăr dimensiunile incertitudinii mele? Mi-am răsfoit la întâmplare notițele și ara urmărit urmele cuneiforme lăsate de rațe pe suprafața strălucitoare a apei sau siluetele fugare, care apăreau și dispăreau printre trunchiurile întunecate ale copacilor aliniați de-a lungul

malului. Dintr-odată am simțit că nu mai am nimic de adăugat despre Cézanne. De altfel, spusese probabil alții tot ce se putea spune despre el și fără ajutorul meu. Intenționam să termin articolul și să-l trimit înainte de a pleca la New York, dar aveam 18 mai puțin de o săptămână până la plecare și nu ajunseseam nici măcar la jumătate. Călătoria era planificată de mai multe săptămâni. În ultimii ani, scrisesem o serie de eseuri despre pictorii americani, iar la Whitney Museum era organizată o expoziție retrospectivă cu operele lui Edward Hopper pe care trebuia neapărat să o văd. Acum nu mai eram deloc sigur dacă să mă mai duc sau nu. Plecarea neașteptată a lui Astrid mă paralizase. Nu mă mai puteam gândi la nimic altceva decât la misterioasa ei decizie și la tot atât de misterioasa fermitate de pe chipul ei, atunci când mă privise îndelung din pragul ușii dormitorului, înainte de a pleca. M-am simțit descoperit cât am stat acolo, adormit și fără cuvinte, în pijama mea șifonată, dar nu aveam nici cea mai vagă idee ce vedea ea cu privirea aceea impenetrabilă și imposibil de descifrat care trecea prin mine. Simțeam ca și cum ochii ei atinseseră ceva în adâncul meu, ca și cum în câteva secunde descoperiseră un loc pe care eu nu îl cunoșteam, fie pentru că zăcuse prea mult timp în întuneric și uitare, fie pentru că, în acel moment, ea mă cunoștea mult mai bine decât mă cunoșcusem eu vreodată pe mine însumi. Încă nu am reușit să găsesc cuvintele care să-mi descifreze acea privire, era o privire de dincolo de cuvinte și deja din clipa când cobora scările, iar eu stăteam și îi ascultam pașii, mi-am dat seama că aveam să revin tot timpul la secunde alea, când stătusem față în față, tăcuți, în

pragul camerei în care atâția ani dormiserăm unul lângă altul. Dar mai știam și că nu are să se grăbească înapoi, doar pentru simplul motiv că eu rămăsesem acasă și îi vegheam absența. Că mă învâртеam în cercuri prin apartament sau în Manhattan, era același lucru, privirea ei din pragul ușii avea să mă urmărească pretutindeni.

Am încercat să mă adun și să mă concentrez asupra lui Cézanne. Notițele mele dezlănate, improvizate mi-au părut dintr-odată atât de nefolositoare și fără sens. Printre ele era o reflecție de acum câțiva ani. Nu știusem niciodată ce să fac cu ea, pentru că introducea un element digresiv, de psihologie în acea meditație pur estetică asupra metodei lui Cézanne, însemnările aveau ca subiect unul dintre tablourile sale, cu femei la scăldat, care de fapt nu se scăldau deloc, ci ieșiseră din apă și stăteau jos sau întinse în iarbă, goale, voluptuoase și complet relaxate, odihnindu-și greutatea senzuală, supunându-se mișcărilor pnvirii observatorului, pierdută printre trupurile lor, crengile și frunzișul copacilor din jur, astfel încât pielea, scoarța copacilor, frunzele, apa și reflexele lor aparțin aceluiași ciclu cromatic, aceluiași cerc de contraste și gradații din jurul luminișului dintre copaci, de unde se poate vedea clar, în spatele femeilor din prim-plan, râul cu malul opus, din depărtare. Și acolo, în mijlocul tabloului, de cealaltă parte a râului, Cézanne a plasat două siluete minuscule, nedeslușite, aproape invizibile în depărtarea cețoasă a culorii, un bărbat care stă pe malul râului, cu câinele lui. Se află prea departe pentru a avea un chip, dar e imposibil să-i înțelegi greșit intenția, stă în picioare, pe mal, și privește spre celălalt mal al râului, față în față cu observatorul aflat dincolo de spațiul tabloului, și bineînțeles că femeile sunt ținta privirii lui, nuditățile lor nestânjenite, pe care o spionează împreună cu câinele său. Mica siluetă nedeslușită a bărbatului reflectă privirea observatorului în planul picturii, astfel încât, când sui în liniștea muzeului, simți pentru o clipă o ușoară și inexplicabilă rușine, ca și cum privirea lui, fără

a distinge între trupuri și plante, plutește înjur, printre granițele abstracte ale culorilor, ca și cum această privire pasivă și lipsită de pasiune **20** ai fi în același timp, o mână care mângâie pe furig și sânii și coapsele femeilor ce nu bănuiesc nimic.

Când am auzit telefonul, am fost sigur că e Astrid, dar era Rosa care suna să mă întrebe la ce oră să vină. Uitasem complet că o invitaserăm la cină, cu o săptămână în urmă, pe ea și pe prietenul ei. Părea atât de civilizată și punctuală, ca un adevărat musafir la cină, și nu ca acel copil răsfățat, nerăbdător pe care îl hrănisem cu iaurt, crenvurști și ingenioase feluri indoneziene. Am încercat să scriu câteva pagini despre voyeur-ul discret al lui Cézanne, însă la fiecare propoziție mă gândeam cum să explic absența lui Astrid. Dar avusese ea grijă de asta, mi-am dat seama atunci când a intrat Rosa, mijindu-și ochii malițios și spunând că Astrid e probabil undeva prin insulele suedeze, împreună cu Gunilla, și că mă pigulesc probabil la fel de scrupulos ca pe cele zece kilograme de crab pe care urmează să le servească la cină. Ochii Rosei au fost dintotdeauna înguști și zeflemitori, la fel ca ai mamei sale, iar colțurile buzelor i se încrețesc la fel ca ale lui Astrid, într-un fel foarte senzual și uneori aproape malițios atunci când zâmbeste, așa cum a făcut-o de îndată ce mi-a văzut expresia plouată. M-am scuzat că nu am crabii la aperitiv, ceea ce a făcut-o să rădă și să-mi mângâie obrazul cu un gest îngăduitor, de consolare. Gunilla este o lesbiană din Stockholm, cu părul vopsit în culoarea aramei, care lucrează ca psihiatru pediatru și pe care eu nu prea o înghitisem niciodată, cum nu îi înghitisem nici rochiile imense cu imprimeuri florale și arhipelagurile ei holiste cu latrine în curte și lămpi cu petrol și

pepite de chihlimbar, mari cât o piatră de pavaj, chiar dacă ea și Astrid se cunoșteau de pe vremea când era căsătorită cu tatăl lui Simon sau poate tocmai din cauza asta. După ce Rosa și prietenul ei au plecat, am căutat numărul de telefon din Stockholm al Gunillei, poate că Ascrid chiar se duse la vechea ei prietenă pe care știa că eu nu o pot suferi, poate că din cauza asta nu îmi spusese unde are de gând să se ducă. Nu îmi dădeam deloc seama dacă acest gând este într-adevăr liniștitor și m-am simțit ușurat când am auzit cât de surprinsă sună vocea Gunillei la telefon. Am simțit chiar un soi de plăcere malițioasă. Era evident că habar nu are că Astrid a plecat, deși vorbeau la telefon cel puțin de două ori pe săptămână, iar convorbirile nu durau niciodată mai puțin de o oră.

Noul prieten al Rosei era probabil cu cel puțin cinci ani mai în vârstă decât ea. Fusese destul de tăcut în timpul cinei. Nu îl mai întâlnisem decât o singură dată, dai" oricum nu eram sigur dacă tăcerea lui și propozițiile minimale îi ursuze cu care o garnisea se datorează timidității sau unui dispreț abisal. Era unul din tipii aceia rași în cap, îmbrăcați în negru, care, ca un fel de echipă de muncitori-reno- vatori, se angajează să accelereze procesul Căderii Occidentului, pentru a ne scăpa de tot rahatul învechit al civilizației. În cazul lui, aversiunea față de cultura evoluase în mod evident într-o aversiune universală, cu singura excepție a Rosei, probabil, pe care, din când în când, o mângăia pe gât cu un gest care părea mai degrabă o încercare de strangulare, fixân- du-mă în același timp cu ochii lui mici și pătrunzători. Dar, din câte mi-am dat seama, nu numai fiica mea, ci și gazpacho-ul pe care îl

pregătisem i-a câștigat aprobarea. Înainte de masă, Rosa i-a arătat apartamentul. I-a târât chiar și în camera mea de lucru, cu nonșalanța plină de vervă a unei fiice crescute cu dragoste, care ignoră limitele teritoriale, dar el a scos un chicot batjocoritor văzând colecția mea de gravuri Giacometti și monografiile dedicate lui Cézanne, care zăceau deschise pe masă. Rosa îmi spusese că e artist și nu știam dacă să mă bucur sau să mă îngrijorez dc 22 strălucirea entuziaștă din ochii ei. Din cât am putut să înțeleg, lucrase, în mare parte, la instalații și era omul din spatele unei expoziții care stârnise oarecare interes din cauza embrionilor umani la borcan, înfășurați într-un plastic purpuriu și flancați de un zid de monitoare video unde rula un film porno german cu minore thailandeze, redat cu încetinitorul. În timp ce Rosa mă ajuta să pun vasele în mașina de spălat, mi-a reproșat că nu fusesem prea primitiv cu el și mi-a spus, pe un ton de persoană rănită, că tipul îmi citise eseul despre Jackson Pollock și că s-ar fi bucurat să-l discute cu mine. Înainte să apuc să mă apăr, a sunat telefonul, iar ea s-a dus la artistul-instalator care, între timp, se autoinstalase în sufragerie. Îi auzeam sărutându-se franțuzește, deși coridorul care duce la bucătărie nu este chiar așa de scurt. Apoi au amuțit în februarul șuvoi de cuvinte al mamei mele.

Mama mea este ceea ce se numește o femeie luxuriantă. Totul în jurul ei este luxuriant, aproape tropical. M-a întrebat dacă poate să vorbească cu fermecătoarea mea soție. De fiecare dată spune asta și niciodată nu pare să se plictisească de ceva ce a repetat în continuu timp de optsprezece ani. I-am răspuns că Astrid a plecat să își viziteze

prietena din Stockholm. M-a întrebat dacă sunt „paraziți pe fir”. Folosește tot timpul expresii de genul acesta și m-am întrebat adesea dacă pe vremea ei sunaseră la fel de afectate și false. Încă mai e capabilă să mă surprindă, după atâția ani, nu numai datorită unui supradiez-voltat simț al mirosului atunci când „nu-i miroase a bine”, după cum îi spune ea, ci și datorită unei lipse de decență intimidante, când îmi calcă în picioare toate limitele și își ițește capul cu un *cu-cu* insinuant în ușa sanctuarului meu celui mai intim. Sunt sigur că i-aș fi supus simțul inchiizitoriu la un test de mare dificultate dacă aș fi invitat-o să se posteze la picioarele patului nostru- Contrar așteptărilor, Asu id o consideră simpatică și încă mai poate să rădă când primește șuviul de scrisori și cărți poștale pe care neobosita ei soacră ni le trimite când este în turneu prin provincie. Nevoia ei de a comunica este insașiabilă și nu se oprește până nu dă gata tot stocul de hârtie din camera de hotel. Bineînțeles, scrisorile ei povestesc invariabil despre ea și despre cum personalitatea ei se află, în momentul respectiv, în mijlocul violentei avalanșe a unui proces de dezvoltare care o face să rădă totul într-o lumină cu totul nouă. Asta se petrece cel puțin o dată la două luni. Este actriță și, deși prea bănănă pentru a mai juca rolul Ofeliei sau pe al Julietei, nu a încetat niciodată să joace rolul pisicutei fișețe care fusese cândva. Ne sunase pentru a ne reaminti de premiera unei piese pe care un tânăr dramaturg o scrisese special pentru ea și la care ne mai invitate de vreo șapte ori. Spera să ne vadă pe amândoi. Intonația ei îmi indica fără urmă de îndoială că intuise prea bine care este situația și m-am trezit dorindu-mi să-mi spună ce anume intuise, dar se lansase deja

într-o lungă tiradă despre „prietenu ei de inimă”, cum îi spunea, un tot mai decrepit regizor de operă, cu proastă și eșarfa de mătase la gât. Întotdeauna m-a uimit cum reușea Astrid să se pună la mintea ei și să accepte să fie „fermecătoarea mea soție”, zâmbind îngăduitor, ca și cum nu era ea persoana despre care se vorbea în felul acesta. În general, Astrid este foarte tolerantă, zâmbește prietenos și face tot felul de remarci fără rost, în timp ce se gândește la ale ei.

Urechea îmi era ca de obicei înfierbântată și umflată când, într-un fuial, am pus receptorul în furcă. Rosa și artistul ei instalator au plecat la puțin timp după aceea. Aș fi vrut să vorbesc mai mult cu Rosa,

24

trecuse multă vreme de când pe trecu seîam ceva timp împreună. Pe măsură ce o femeie tânără și grațioasă își făcea apariția, eliberându-se de stângăcia nerăbdătoare de copil, se retrăgea și ea din vechea noastră intimitate. Odinioară obișnuia să-mi pună tot felul de întrebări, iar eu răspundeam la tot ce mă întreba ea. Îi vorbeam și îi tot vorbeam, cu mult timp înainte ca ea însăși să poată să vorbească prea bine sau să înțeleagă ce îi spuneam, dar de la zece ani, a devenit ea vorbitorul care, ai încăpățănare și fără să-mi dea voie să o întrerup, îmi povestea despre lumea pe care o vedea și și-o însușea, ca și cum ar fi trebuit să repete tot timpul cunoștințele acelea în număr tot mai mare, ca nu cumva să uite ceva. Uneori stăteam într-un colț și vorbeam șoptit, dai' începusem se remarca, din ce în ce mai des, cum întrebările mele erau lăsate fără răspuns în pragul unei zone noi și

necunoscute, la care nu aveam acces, și începeam să mă gândesc la mama mea, la tentaculara ei lipsă de reținere, și tăceam. Dacă încercam să o învăț despre capcanele vieții de adult, zâmbea îngăduitoare și aștepta să termin. Trebuia să mă mulțumesc să o privesc de la distanță, emoționat în secret, bucuros și trist în același timp, la vederea frumuseții ei arogante, dar vulnerabile, pe care nimeni nu avusese încă ocazia să o atingă. Aproape că nu o mai recunoșteam uneori, când o vedeam discutând și râzând într-un cerc de cunoscuți de aceeași vârstă cu ea, fără ca ea să știe că o urmăresc, iar dacă își ridica brusc privirea și îmi zâmbea, cu ochii și cu gura aceea care erau atât ale lui Astrid, cât și ale ei, trebuia să admit că știam din ce în ce mai puțin despre ceea ce se petrecea în spatele privirii ei verzi. Asta mă făcea să îmi aduc aminte de ce-mi spusese odată unul din vechii mei prieteni, când copiii

lui se mutaseră de acasă: copiii își cunosc părinții niai bine decât își cunosc părinții copii.

Îndată ce am rămas singur, am început să mă învârt fără țință prin casă. Nu reușeam să-mi dau seama dacă mi se părea mai mare sau mai mică decât de obicei. Am strâns masa și am făcut curat, dar am terminat repede. Se făcuse din nou liniște, dar nu era liniștea noastră comună, a lui Astrid și a mea, pe care unul dinu-e noi o putea întrerupe în orice moment. Era o liniște compactă, care se închidea la loc în jurul meu după fiecare sunet pe care îl scoteam, după fiecare mașină care trecea de-a lungul Lacurilor. M-am gândit să citească ceva, dar nu mă hotărâam la nimic. Am pus un disc, unul din vechile mele discuri cu John Coltrane, pe care Astrid nu putea să-l sufere, dar nici cascada de note a lui Coltrane, nici acordurile de tunet ale lui McCoy Tyner nu reușeau să sune decât ca ecoul mecanic, spart și ușor dogit al unei după-amieze petrecute într-un studio de înregistrări din Manhattan, cu mulți ani în urmă. Nu știam ce să fac, în această primă seară a absenței lui Astrid. Măsuram apartamentul, în sus și în jos, ascultându-mi proprii pași și scândurile podelei trosnind sub greutatea mea. La un moment dat m-am oprit la intrare, cu haina pe mine, voiam să ies la plimbare, poate să beau un pahar-două undeva, să scap de liniștea din casă și de sentimentul că sunt blocat în mine însumi. Apoi mi-am dat seama că îmi uitasem țigările; iar în hol, în drum spre bucătărie, mi-a trecut prin minte că ar putea să sune Astrid. N-am mai plecat nicăieri. M-am așezat pe canapea și mi-

am editat propriul film fără nicio noimă, în timp ce buto-nara în continuu, înainte și înapoi, printre ofertele canalelor de televiziune: mese rotunde, campionate e golf, curse automobilistice și animale tropicale.

26

Am lăsat televizorul deschis în timp ce mă învârteam prin casă, poate ca să nu fiu singurul care se mișcă și face zgomot în tăcerea neclintită a lucrurilor și a mobilei. Era pentru prima dată în optsprezece ani când nu știam cât de cât când are să se întoarcă acasă sau dacă are să se întoarcă vreodată. Bineînțeles, avuseserăm și noi, ca toată lumea, certurile noastre, dar de regulă se legau de nimicuri și niciodată nu duraseră prea mult. Niciodată nu ne-am dus la culcare fără să ne împăcăm și fără să ne zămbim. Apartamentul nu devenise niciodată mai mult de o oră decorul acelor tablouri teatrale de viață de familie, în care unul stă la fereastră, cu spatele, iar celălalt stă în prim-plan, prefăcându-se că citește ziarul. În toți acei ani, cât am fost o familie, și acum, când copiii începuseră să-și părăsească treptat căminul, ne mișcaserăm într-o coregrafie uneori tumultuoasă, alteori calmă, dar întotdeauna flexibilă, în care ne întâlneam, apoi ne despărțeam și ne întâlneam, din nou, de-a lungul zilelor. Toate diminețile agitate, în care trimiteam copiii la școală, toate serile ocupate, când faceam de mâncare, fuseseră, într-o fonnă sau alta, reluări elegante, cu variațiuni imperceptibile, ale aceluiași balet, în care ne mișcăm unul în jurul celuilalt, cu o știință intuitivă a schemelor de mișcare ale partenerului. Chiar și atunci când începuserăm să devenim tot mai singuri împreună, am

continuat să ne anticipăm mișcările, compensând omisiunile și neatenția celuilalt, fie că trebuia să schimbăm un bec, fie că prindeam o cană scăpată din mână, înainte să atingă podeaua. Corpurile noastre se cunoșteau pe dinăuntru și pe dinafară și știau cum să se miște în același ritm când mergeam pe stradă sau în pat, chiar și atunci când ne întorceam de pe o parte pe alta în somn, ne conformam reciproc genunchilor și coatelor îndoite ale celuilalt.

Mi-am lăsat privirea să alunece de jur-împrejur, pe deasupra obiectelor și a mobilei nemiscate. Ea le adusesse pe cele mai multe. Ea fusese cea care decisese în privința amenajării interioare, cu gustul ei imprevizibil, dar întotdeauna sigur. M-a surprins de atâtea ori, întorcându-se acasă cu o veioză, un vas pentru ceai sau o gلاstra, despre care în vecii vecilor n-aș fi putut bănui că ar putea să-i placă, dar chiar și cele mai excentrice găselnițe ale ei își găseau, în scurt timp, locul lor natural, de adaosuri logice la universul casnic al obiectelor noastre intime. Obiectele care mobilau apartamentul nu fuseseră numai niște ornamente din tabloul vieții noastre comune, ci erau și urme ale fanteziilor și capriciilor care îi caracterizau personalitatea, în aceeași măsură ca și vocea ușor trăgănată și răgușită sau ca felul nerăbdător, oarecum de fetiță, în care se mișca pe picioarele ei lungi. Totul în cameră se afla la locul său obișnuit, dar acum, când mă uitam la obiectele acelea, era ca și cum mi-ar fi respins privirea familiară. Covorul de culoare roșu închis, pe care îl cumpătaserăm cândva din Istanbul, devenise dintr-odată doar un covor vechi oarecare; gravurile japoneze în lemn, care înfățișau muntele Fuji la capătul unei mări de un albastru înghețat, nu mai erau peisajele binecunoscute ale reveriilor mele, ci sclipiri fără nicio noimă ale unei lumi străine și ostile, iar biroul de mahon, de culoarea mierii, pe care Astrid îl moștenise de la mătușa ei mi s-a părut hidos, deși contururile acestuia și amprente lăsate de ani în lemnul lustruit erau tot atât de imuabil întipărite în amintirile mele ca și ochii și gura lui Astrid. Nimic din casă nu trăda faptul că nu ar fi putut să intre în orice moment pe ușă și să se așeze pe canapea cu un ziar în mână, iar eu știam

precis cum are să se așeze, în ce colț, cu picioarele indoite sub ea, cu spatele drept și cu capul puțin pieziș, frecându-și gâtul cu mâna în timp ce citește.

M-am oprit în ușa dormitorului, în același loc în care stătuse ea cu o dimineață în urmă. Plapuma mea zăcea mototolită și răscuită lângă a ei, care era netedă, întinsă și aerisită. Perna mea era strivită lângă perete, a ei se arcuia fără nicio cută, pufoasă, fără adăncitura pe care o lăsa de obicei capul ei. Își făcuse timp ca să-și aranjeze jumătatea ei de pat, ca și cum ar fi vrut să-și șteargă urmele înainte de a se îmbrăca și de a se posta în ușă pentru a-mi pândi fața adormită, care nu bănuia nimic. Dar uitase să închidă ușa de la șifonier. Nu putuse să își la prea multe lucruri cu ea, aproape toate hainele ei atârnavu acolo pe umerase, iar vederea acelor rochii și bluze neînsuflețite m-a izbit ca o lovitură neașteptată, ca și cum ea ar fi fost moartă și nu mai rămăseseră decât hainele ei și obiectele ei, acum de prisos. Perile de pe măsuta de lângă oglindă, cu fire de păr lungi și încălcite, de culoare castanie. Caseta chinezească cu capac negru, lăcuit, decorat cu cocori și trestii aurite, în care își păstra bijuteriile. Rândurile de pantofi, cei mai vechi purtând urma întunecată lăsată de călcăiele ei. Deși hainele și obiectele acestea erau mărturia gustului ei personal, cu toate capriciile sale, acum, după ce le lăsase singure în dormitorul tăcut, păreau, într-un mod bizar, anonime. Aveau atât de puțin de spus în absența ei. Trăiam cu impresia că cu cât știam mai multe despre ea, cu atât o cunoșteam mai bine, deși contrariul putea, la fel de bine, să fie valabil. Căci, cu cât știam mai mult, cu atât puteau fi mai multe de aflat. Un gând fără sfârșit. Nu-mi amintesc când am încetat să-mi

imaginez laturile ei secrete, ascunse, când m-am obișnuit cu ea, așa cum era cu copiii și cu mine. Nu puteam ști sub nicio formă dacă ținea secrete față de mine sau dacă făcuse asta vreodată sau dacă nu cumva latura ei ascunsă fusese ascunsă și pentru ea însăși. Probabil că și ea se obișnuise să fie cea care credeam eu că este.

Pentru prima oară după mult timp, m-am așezat cu albumul gros în brațe, album în care, de-a lungul anilor, lipisem fotografii, fotografii ale vieții noastre. Cele mai vechi erau decolorate și șterse. Astrid alăptând-o pe Rosa, cu obraji tineri și dolofani. Corpul durduiului, cu mers legănat al Rosei, vara, pe plajă. Simon în chip de pescar amator, cu un cod aproape cât el de mare la piept. Astrid cu căciula de blană, pozând cu copiii lângă un om de zăpadă strâmb și melancolic. Astrid în fața văii aurite, acoperite de păduri din Tras-os-Montes, în acea toamnă, acum Șapte ani, și lângă balustradă pe bac, în mijlocul fluviului Tejo, în lumina soarelui de după-amiază, cu dinții albi și părul în vânt, cu ochelari de soare strălucitori, în fața fațadelor contopite care se înalță una în spatele celeilalte, în Alfama și Bairro Alto. Eu apar rareori în fotografii, pe cele mai multe le-am făcut eu insumi, și de multe ori m-am gândit că, într-un fel, ceea ce fotografiam era tocmai absența mea, ca atunci când mă aflam în avion, departe, și-mi imaginam ce făceau ei acasă. Rosa pe paiaștea din fața mării, în pielea goală la soai e, cu burtica rotofeie și ochii mari deschiși, acoperind furtunul cu un deget, astfel încât apa răsfărânge lumina din junii ei într-un evantai strălucitor de culoarea curcubeului, ca penele din coada unui păun. Simon aproape atingând scândurile podelei cu obrazul, pierdut în microcosmosul rutier al mașinuțelor de jucărie, asemenea unui Gulliver blajin și singuratic care, visând cu ochii deschiși, își dorește să aibă loc pe micile scaune din fața ale mașinuțelor. Totul a trecut atât de repede, copiii erau atât de ocupați să crească, de parcă viața n-ar trece oricum prea lepede, fără ca măcar fotografiile să poată opri timpul.

Dimpotrivă, ele dezvăluie cât de mult a trecut de când Simon se juca cu mașinuțele, iar Rosa se juca cu apa. Cu toate acestea, mă bucur că i-am fotografiat, deși 30 mă simțeam adesea oarecum stânjenit când îmi pregăteam aparatul de fotografiat. Simțeam că îi prezeș și le tulbur concentrarea aceea plină de uitare de sine și încântarea spontană pe care doream să le immortalizez. Nu știu care dintre fotografii mă întristează mai tare, cele în care copiii nu știu că sunt fotografiați și se poartă ca și cum ar fi singuri, sau cele în care râd și privesc în obiectiv, atenți în momentul în care îmi întâlnesc privirea. În primul fel de fotografii este ca și cum eu nu m-aș fi aflat deloc acolo, în cel de-al doilea - nu-mi zâmbesc mie, ci stupidului de aparat în spatele căruia mă ascund. Uneori mă gândesc că lumea face fotografii în loc să vadă și uită să se uite din dorința de a immortaliza ceea ce se vede, de a capta ceva din goana timpului. Oamenii sunt absenți din fotografiile lor, nu numai pentru că ei sunt cei care le fac, ci și pentru că trădează momentele pe care vor să le salveze de la uitare. Înainte de a reuși să focalizezi, se formează deja o altă imagine, un alt moment. Astrid nu făcea aproape niciodată fotografii, lăsase asta în seama mea, ba chiar mă încuraja, și de fiecare dată când le făceam aveam senzația că mă află în afară. Ea este întotdeauna perfect reprezentată în fotografii, identificându-se cu momentul pe care îl răpesc trecerii oarbe a timpului și pe care îl lipesc apoi în albumul voluminos, ca florile pe care Rosa le presa și le băga la păstrare într-un caiet de exerciții. Fragmente ofilite ale vieții noastre, când ea o îngroapă pe Rosa în nisip, până sub bărbia capului care se ițește răzând cu gura

până la urechi, sau când pictează dungi pe fața lui Simon, pentru acel carnaval în care se mascase în indian, în timp ce eu îi spionez din spatele obiectivului, de departe, ca un detectiv îndrăgostit.

Una dintre fotografii o arată pe Astrid singură, stând în picioare în balcon, devreme, în lumina soarelui matinal, în timp ce fațadele sunt încă ascunse

de umbră. Se apleacă deasupra zidului care atinge rândul de copaci de sub ea, în punctul de fugă al fotografiei. Privește în depărtare, undeva în afara fotografiei, nu știu la ce, ca și cum s-ar mira, suspendată între două secunde, între un gând și gândul imediat următor. O uimire care dăinuise, poate, de-a lungul anilor care s-au succedat atât de repede, de-a lungul vieții ei, așa cum se conturase aceasta, ca și cum totul se întâmplase în timp ce căzuse pe gânduri pentru o clipă, la fel ca în fotografie, unde se concentrează urmărind zborul unei păsări, forma schimbătoare a unui nor, urmele încrețite ale vântului pe oglinda luminoasă și tremurătoare a lacului sau felul în care frunzele copacilor își întorc succesiv partea lucioasă și partea mată, către vânt și către lumină. Dacă era dezamăgită, nu ar fi putut spune sigur de ce, dar poate i se părea că, într-un fel vag și nedelesuit, fericirea ei este o uădare. Deși nu se poate hotărî și nici măcar nu încearcă să se hotărască dacă viața este cea care a trădat-o pe ea sau invers. Viața. Poți vorbi despre viață, așa, la modul absolut? Poți vorbi despre altă viață decât a ta? Viața aceasta, care nu poate fi închipuită fără viața celorlalți, a băiatului, a fetei, a bărbatului. Ca și cum nici ea, nici ceilalți, pe măsură ce anii se scurg, nu pot fi percepuți altfel decât așa cum o fee anii să îi vadă sau să se vadă pe sine în oglindă, când este singură. Ei sunt ai ei, iar ea este a lor. Întâmplarea sau soarta este cea care a decis așa? Când îi urmase una celeilalte? Când încetase să mai conteze? Când devenise prea ușor și, în același timp, prea greu, prea atotcuprinzător și, de fapt, de prisos să afle dacă într-adevăr îl iubește pe bărbatul acesta care o privește prin gaura mică a obiectivului? Ca atunci când mezinul înueabă unde este capătul lumii.

M-am așezat la fereastră privind afară, spre Lacuri, fără să-mi aprind lampa de pe birou. Coroanele copacilor, oglinda apei și rândurile de case de pe

celălalt mal se contopeau în întuneric, doar ferestrele luminate ieșeau în evidență printre copaci, ca un lung mozaic denivelat și galben. Ici-acolo lipsea câte o piatră din mozaic, în alte locuri pietrele păreau a fi sparte, pentru că un mănunchi întunecat de ramuri din prim-plan ciobea pătratul de lumină din depărtare. Fereștrurile luminate se oglindeau nedelesuit în apa neagră, iar cutele de pe suprafața lacului făceau ca reflecția lor să tremure. Așa cum vedeam eu din scaunul meu șirurile de ferestre luminoase de dincolo de lac, mi s-a părut, pentru o clipă, imposibil de imaginat că acolo, în spatele fațadelor întunecate ale căsuțelor de păpuși, locuiau niște oameni străini, care își trăiau fiecare viața sa, unul lângă altul, în șiruri după șiruri de case necunoscute. Poate că unii dintre ei se uitau la televizor, la același film, alții poate că își ridicau ceștile de cafea exact în același timp, câțiva poate că stăteau lângă chiuvetă, în bucătărie, urmărind apa amestecată cu săpun care strălucea cu reflexe violete pe o farfurie, în lumina becului de deasupra chiuvetei, totul într-o sincronizare ușor decalată de mișcări triviale, cotidiene. Dar câți dintre ei se gândeau că micul lor univers, cu reluări și modificări, cu trivialități, tragedii și fericiri neprevăzute, era doar un univers între atâtea altele din marele mozaic? Oare cineva stătea la fel ca mine, în spatele ferestrei, pe malul celălalt, și se uita încoace și gândea ca' și mine? Eram oare doi care stăteam și ne gândeam la toate ferestrele, la toate priveliștile și la toate ușile, la toate posibilitățile care se

închideau și se deschideau una în nasul celeilalte? Cu mulți ani în urmă, când tocmai mă mutasem în oraș, tânăr și novice în lume, mă plimbam cu bicicleta, seara, în jurul Lacurilor și mă gândeam că sunt suficiente uși prin care să intru. Mă plimbam de-a lungul apei, pe sub coroanele copacilor, lăsând în urmă ușă după ușă,

tânjind să găsesc una, acea ușă perfectă care avea să-mi deschidă calea către ceva ce nu îmi puteam imagina încă.

A închiriat o mașină în Paris, undeva pe Avenue Foch. Apoi a luat-o spre sud. Am extrasul de cont, pot să văd unde și-a folosit cărdul. A ajuns în Bordeaux seara târziu, a dormit într-un hotel. A condus de-a lungul fluviului, în suvoiul traficului de seară, pe lângă fațadele înnegrite de funingine. În timp ce eu luam mîsa cu Rosa și cu prietenul ei, ea era la un restaurant din Bordeaux și îi privea pe ceilalți sau asculta distrată conversațiile lor, o femeie singură în trecere prin oraș. A urmat vechea noastră rută spre sud, prin Les Landes, printre nesfârșitele păduri de pin, prin ploaia măruntă, până la granița cu Spania. Orele se înlănțuiau într-un lung tunel de lumină cenușie, cețoasă, în timp ce ea stătea la volan, nemîscată și totuși în mișcare, într-o mașină printre mașinile deltei ramificate a rețelei rutiere. Poate că știa că lasă urme de fiecare dată cînd își folosea cărdul, la fiecare terminal din stațiile de benzină sau la service-urile din drum. O dără de nume pe care știa că le voi recunoaște, așa cum le recunoșteam ordinea. Era același itinerar, în același moment al anului, cînd Europa se vestejește într-o cromatică de galben și roșu închis și verde prăfuit, de-a lungul drumurilor, iar suburbiile, fabricile, centralele electrice și bucele șoselelor se dizolvă în ceața ploioasă, printre luminile mișcătoare, înlănțuite ale fanirilor de la mașini. Poate că era chiar un mesaj întărzat, pe care mi-l trimitea prin intermediul șirului de mărturii computerizate ale locurilor, un memento a ceva de care dorea să îmi amintesc. În San Sebastian a intrat într-un bar din apropiere de La Concha. Nu-mi pot imagina

San Sebastian decăt în ploaia măruntă, cu colonada de sub șirul de hoteluri care dădeau spre micul golf cu nisip de culoarea 34 porumbului și apă verde, și năvoadele care se legănau în depărtare, păbind înghițite de ceața din Biscaya. Mi-o imaginez într-un bar gălăgios, sorbind cu înghițituri mici dintr-o *café cortado*, în timp ce privește, pe rînd, umbrele care trec pe lângă ea, pe faleză, și imaginile mișcate, neclare și oarecum erodate de la televizorul de pe bar, dintr-un război îndepărtat și de neînțeles dintre milițiile unor bărboși în uniforme zdrențăroase, însuflețite de o ură de neînțeles, de voința de neînțeles de a lua gătul cuiva sau de a se lăsa spintecați prin noroaiile caucaziene. Aceleași imagini la care mă uitam și eu în acele seri de toamnă, singur în fața ecranului, în apartamentul de lângă Lacuri, și mai tîrziu în camera de hotel de pe Lexington Avenue, singur cu senzația aceea de anesteziere, că timpul se îndepărtează de noi și ne desparte dintr-o mișcare, fără să-și cunoască propriul chip, în timp ce-și devorează propriile odrasle.

Ne-am plimbat printre coloanele de sub faleză și pe nisipul umed. Chiar și în acest moment al anului mai erau cîtiva întărziați care făceau baie. Membrele lor înghețate, lucitoare semănau cu niște umbre rătăcite ale verii, așa cum alergau pe nisip, aplecați și cu brațele strînse în jurul corpului. Astrid sărea ferin- du-se de limbile de spumă care ieșeau din mare și o urmăreau pe uscat, rădea euforic după multele ore petrecute în mașină, părul i se încrețise în aerul umed, iar obraji erau reci și plini de sare. I-am spus că *concha* înseamnă atât scoică, căt și pizdă, și a răs din nou și s-a împins în mine, iar spuma valurilor mi-a șters pantofii. Nu era ca și cum ne-am fi simțit din

nou tineri, cum se spune, nu era o revenire a zburdălniciei noastre neînfrânate de odinioară. Eram aceiași care fuseserăm dintotdeauna, în prima oră când plecam pentru mai mult de o săptămână fără să îi luăm cu noi. Eram, în aparență, aceiași și totuși ne priveam cu o privire curioasă, iscoditoare și ușor temătoare. Eram încă tineri, dar știam că nu avea să mai dureze mult. Am făcut dragoste în după-amiaza aceea în camera de hotel, ceea ce nu se mai întâmplase de câțiva ani. Eram tot timpul în mișcare, înue un loc și altul, și cu fiecare oraș în care dormeam, în drumul nostru spre sud, deveneam mai singuri împreună, părăsiți unul altuia. Mi-am lăsat capul în poala ei, îi simțeam stomacul ridicându-se și scufundându-se în ritm cu respirația, ascultam ploaia care bătea în obloane spre La Concha, iar ea mi-a strâns blând capul între coapse și m-a întrebat dacă aud marea. Erau și alte lucruri despre care m-ar fi putut întreba, dar nu m-a întrebat. Cu câteva săptămâni înainte de călătoria noastră, mă întorsesem de la New York, fusesse ideea mea să plecăm, îi sugerasem asta încă din mașină, când mă luase de la aeroport. A zămbit surprinsă, cugetând. Era prima oră când copiii nu se găseau înu e noi, să ne dirijeze iubirea, iar noi ne împleticam ușor în prezența, brusc netulburată, a celuilalt. Ne simțeam ca și cum am fi tatonat terenul, cel puțin eu simțeam asta, în timp ce încercam să îmi dau seama, în hotel și în mașină, dacă mai eram aceiași care speram că suntem. Ne-am continuat drumul de-a lungul Golfului Biscaya, între mare și munți, fără să ne oprim, ca și cum ne grăbeam să ajungem undeva. Ne opream numai pentru a mânca și pentru a dormi, Bilbao și Santander nu fuseseră nimic altceva decât nume în ploaie.

timp ce totul ni se întâmpla cu o viteză furibundă. Rosa avea unsprezece ani, Simon, șaisprezece, și, după cum spuneam, era în anii de studiu terminali am lucrat ca taximetrist în tura de noapte, îplineam douăzeci și șapte de ani în acea iarnă. Conduceam în lung și în lat prin oraș, când într-o direcție, când în alta, oriunde voiam să meargă clienții sau acolo unde vocile femeilor, reci și ușor nerăbdătoare, îmi spuneau prin stație că mă așteaptă cineva. Pentru clienți, drumul cu taxiul nu era decât o pauză necesară parcurgerii distanței dintre locul din care veneau și locul spre care se îndreptau în acea noapte din viața lor. Pentru mine, cursele erau un păienjenis aleatoriu de rute prin oraș, în timp ce duceam un pasager sau altul la destinația cerută. Scene de transport lipsite de coerență și de noimă în poveștile lor continue, din care nu aveam acces decât la indicii, ascultând conversațiile de pe bancheta din spate sau ghicind dacă cel pe care-l aveam în mașină era un traficant, un cuplu căsătorit care își sărbătorea nunta de argint sau un om de afaceri în drum spre obișnuitu-i *rendez-vous* cu o amantă îmbrăcată în piele și latex, în felul acesta îmi petreceam nopțile, străbătând în lung și-n lat povești necunoscute și mereu noi, tot timpul în mișcare, dar totuși nemîșcat în spatele volanului, în drum spre un capăt sau altul al orașului. Într-o noapte din ianuarie, am fost chemat la o adresă dintr-o suburbie din nord. Am oprit și am așteptat o bucată de vreme

la marginea trotuarului, până când din casă a ieșit o femeie înaltă și suplă, ținând de mână un băiețel mic, iar în cealaltă mână o valiză mare. Când erau pe punctul de a intra în mașină, un bărbat în cămașă cu mâneci lungi a venit alergând după ei. Repeta continuu că nu trebuie să plece, că nu pleacă nicăieri, deși era evident ce avea ea de gând. Părul lui era foarte lung și grizonat, arăta cu cel puțin douăzeci și cinci de ani mai în vârstă decât ea și era clar ceea ce obișnuim să numim un bărbat bine, când chipul lui nu se schimonosea într-o grimasă amenințătoare și jalnică în același timp. A încercat să o apuce de braț, dar, cum ea s-a apărât, a fost nevoit să se dea cu un pas înapoi. A trântit ușa și a strigat la mine să pornesc. Băiețelul a început să plângă și nu se mai oprea, în timp ce ea îi vorbea calm și liniștit, îl vedeam în oglinda retrovizoare, ghemuit într-un colț, cu un ursuleț uriaș în brațe, sughițând printre lacrimi. Mi-a dat numele unei străzi din centrul orașului, apoi a început să-i fredoneze ceva, iar în drum spre destinație băiețelul s-a liniștit. A continuat să fredoneze aceeași frântură de melodie și la un moment dat am zărit-o în oglinda retrovizoare, aplecată asupra băiețelului, când lumina unui felinar de pe stradă a trecut peste obraji ei palizi și ochii înguști, pătrunzători.

Când am ajuns și am oprit taximetru, bărbatul grizonat aștepta pe trotuar, gata să se repeadă la noi, îmbrăcat tot cu cămașă cu mâneci lungi și cu aceeași expresie pe chip, patetică și în același timp înspăimântătoare. Mă enerva că nu puteam să îmi dau seama pe ce scurtătură o luase de ajunsese înaintea noastră, credeam că știu orașul pe de rost. În orice caz, condusese cu viteză mare. A

apucat mânerul portierei, dar ea o încuiase, așa că a fost forțat să-i vorbească prin geam, mai calm acum, aproape intim, în timp ce o privea cu o privire ușor umezită și sumbră. Șărbatul s-a întors brusc în momentul în care o 38

tânăra femeie și-a făcut apariția sus, pe scară. Era îmbrăcată doar într-un tricou și-și strângea brațele la piept de fiig, în timp ce o privea speriată pe bărbat, care o arăta cu degetul și urla ceva ce nu puteam să aud. Băiețelul a început să plângă din nou. Pasagera mea a deschis geamul și i-a strigat femeii că o să o sune mai târziu, apoi mi-a cerut să merg mai departe. Femeia de pe trotuar a făcut un pas înspre noi, dar bărbatul a apucat-o de braț, iar eu am pornit mașina. Au rămas tăcuți privind în urma noastră, iar el i-a dat drumul în timp ce dispăreau în oglinda retrovizoare. Am întrebat-o unde mergem. Nu mi-a răspuns, era cu totul absorbită, încercând să îl liniștească pe băiețelul care tremura. După o stradă-două am oprit la semafor și am întrebat-o din nou. Mi-a răspuns iritată că trebuie să conduc și atât. M-am înscris în trafic și am improvizat, așa cum obișnuim când nu aveam clienți în mașină, ascultând șoptele și fredonatul ei liniștitor. Mi-a trecut prin minte că ne-am putea petrece toată noaptea așa, învârtindu-ne prin oraș, doar dacă nu o să îi vină vreă idee, și m-am uitat la cifrele care licăreau în taximetru. După ce am trecut, a patra oară, pe lângă primărie, băiețelul a adormit. Până acum avea aproape cinci sute de coroane de plată.

Am luat-o pe chei și am oprit imediat ce am ajuns în dreptul escalerei hidroavionului. Am tras pe dreapta și m-am întors către ea. Ce are de gând? Stătea cu capul băiețelului adormit în poală, privind marea. Nu știe. Vocea ei era

slabă și răgușită. M-am întors din nou și am privit mulțimea de pasageri care ieșeau din terminal, împânzind trotuarul. După ce ultimul pasager a dispărut, iar sala de așteptare a rămas pustie în lumina puternică de neon, m-am întors din nou și am întrebat-o dacă nu știe vreun loc unde ar putea să se ducă. Stătea aplecată, așa că părul întunecat îi ascundea fața. Când și-a ridicat capul, obrații îi erau brăzdați de lacrimi, dar nu scotea niciun sunet.

Am găsit un sul de hârtie, pe care obișnuiam să o folosesc ca să șterg parbrizul, și în timp ce își sufla, nasul i-am sugerat un hotel ieftin, dar excelent. A rulat hârtia pe sul și mi-a zâmbit, aproape batjocoritor. Nu avea bani nici ca să plătească cursa. Dar prietena ei? Probabil că el plecase demult. Mă minunam de cât de firesc pronunțam cuvintele „prietină” și „el”, ca și cum aş fi cunoscut prea bine situația. A spus că ar fi gata să petreacă toată noaptea în fața ușii ei, dacă e nevoie. Dar nu are pe nimeni altcineva la care să stea? I-am oferit o țigară și mi-am aprins și eu ~~na~~ Nu are pe nimeni. I-am privit profilul în oglindă, în timp ce sufla fumul afară, pe geam, lăsându-și privirea să rătăcească pe deasupra reflexelor apelor negre din port, cufundată în sine. Era ca și cum uitase complet unde se află. Am întrebat-o dacă este soțul ei. M-a privit cu răceală în oglindă. Ce mă privește? Am dat din umeri și am privit din nou în depărtare. Nu știu dacă ideea aceea mi-a venit pentru că pur și simplu nu puteam să mă închipui stând așa, pe chei, cu o fată necunoscută și copilul ei, în timp ce seara devenea noapte. La început s-a uitat la mine ca și cum aş fi sugerat rine știe ce perversiune, iar eu am încercat să zâmbesc pe cât de normal și de natural posibil în timp ce îi explicam că trebuie să lucrez toată noaptea și nu am să mă întorc până dimineată. Mai mult ca sigur că dimineată o să găsească ceva, dar până atunci, cel puțin, poate să aibă parte de liniște. Ochii i s-au îngustat și mai mult, fixându-mă îndelung fără să clipească, uimită și suspicioasă. Era ca și cum de abia acum mă vedea prima oară, ca și cum mă măsura ca să-și facă o impresie, cine ar putea fi acest bizar taximtrist, care încerca cu insistență să o salveze din încurcătura în care singură se vârâse. În cele din urmă a reușit să zâmbească

încurcat, timid, dai nu neapărat și recunoscător. Am evitat să-i întâlnesc privirea în oglinda retrovizoare, în timp ce stră- 40 băteam din nou orașul. Am luat băiețelul în brațe și l-am pus în patul meu, nu s-a trezit, a mormăit doar ceva, înainte de a se ghemui adormit. Aveam numai două camere în apartamentul meu, ea stătea în picioare în cealaltă și se uita la cărțile de pe etajeră. Am găsit încă un set de chei și i-am spus că la plecare poate să le arunce pur și simplu în cutia de scrisori. Dintr-odată eram foarte grăbit să plec, probabil că eram un pic înfricoșat de propria mea idee. Cum stătea acolo, mi-a trecut prin minte că, în mod sigur, era foarte frumoasă când nu era atât de palidă și plânsă. Mi-a zâmbit a doua oară și m-a întrebat cum mă cheamă. Așa am cunoscut-o pe Astrid.

Am condus toată noaptea, până când pauzele dintre curse au început să se lungească și chiar și atunci am mai continuat o oră, un pic enervat pe mine însumi, pentru că îmi dădusem patul unei străine și copilului ei. Când am ajuns acasă, m-am trântit pe canapea și am adormit imediat. M-am trezit când cerul s-a luminat în spatele acoperișurilor de vis-à-vis. Nu știam dacă să mai stau în pat sau să mă scol. Am stat așa câteva minute, simțindu-mă ca un musafir în propria-mi casă. Apoi m-am furișat și am deschis ușor ușa de la dormitor, patul era gol. M-am dezbrăcat și am dormit până la amiază, așa cum obișnuiam. Dacă cineva mi-ar fi spus că ea era cea cu care aveam să-mi petrec viața, această străină pe care cu o seară în urmă o salvasem dintr-o situație jenantă și periculoasă, aş fi zâmbit, așa cum zâmbești la auzul istoriilor confuze și bizare ale prietenilor, îngăduitor și ușor distrat, în timp ce îți stingi țigara în scrumiera plină,

printre bălțile de bere de pe tețgheaua barului. Dar cine să-mi spună asta? Viitorul era încă departe, neconturat, ceva despre care poți cel mult să fabulezi, ca atunci când vorbești despre locurile în care ai vrea să mergi la vară. Când m-am trezit, de-abia îmi mai aminteam cum arăta. Bineînțeles, eram suficient de

în vârstă ca să știu cât de fortuite sunt momentele în care cunoști pe cineva, dar eram încă prea tânăr pentru a-mi da seama că numărul lor nu este infinit. Când o femeie frumoasă și necunoscută îmi întoarce privirea pe stiadă, mai pot încă să mă joc cu gândul că viața este ca ramurile unui copac, plină de posibilități, de căi pe care le poți urma, dar nu este decât un gând. Fiindcă știu prea bine că pomii nu cresc până la cer, așa cum se spune, și că oamenii nu se pot mișca într-o direcție anume, fără să-și rețeze toate celelalte posibilități.

Când ara cunoscut-o pe Astrid, eram încă tânăr și nu prea reușisem să am vreo relație serioasă. Încă mă apuca amețea când mă gândeam la mulțimea de chipuri de femei din oraș și nu îmi schițasem decât foarte vag ram ce mi-ar fi putut oferi viitorul, dar amețea aceea nu era o chercheală extatică, dimpotrivă, mă îngrețoșa. Cazinoul scilipitor și ispititor al hazardului îmi crea o senzație de rătăcire și aversiune. Eram deja sătul să stau treaz și să mă împleticesc printre corpurile calde și intoxicate de alcool, în hărmălia care pulsa și lumina intermitentă, în care nu conta cine sunt Sătul să stau undeva, în oraș, între o melodie și alta, aplecându-mă deasupra unei necunoscute, care îmi împărțea cu o voce răgușită temerarele ei planuri de călătorie sau proiectele-i mondene de viitor, până când muzica ne despărțea din nou, cu ritmul ei bubuitoar, ca și cum un copil supărat stătea

undeva, sub noi, smucindu-și păpușile. Dacă tipa se trezea în patul meu, era doar un alt impuls nocturn, trecător, și de abia îmi mai aminteam mirajele pe care poftele mele le descifraseră în trăsăturile tinere și fără expresie ale feței ei. Privea înjur somnoroasă și uimită, dar nu puteam ghici ce vede, nici măcar pe fața mea, pe care poate că încerca să o talmăcească, în cazul în care ar fi catadicsit să o facă, din puținul pe care i-l împărțisem. Ea însăși părea atât

49

de străină, când o trăgeam spre mine, oarecum convențional, de vreme ce oricum era acolo, caldă și adormită, și mă gândeam cât de aproape poți fi de cineva și totuși să nu știi nimic despre acea persoană, li priveam corpul gol, fără să îmi mai pese dară e frumoasă, absorbit cu totul de particularitățile oarbe, de forma sânilor, cicatricele sau semnele din naștere de pe piele. Un alt corp, cu zestrea sa genetică specifică, pe care vreun geamgii sau vreun librar și soția lui, de undeva, din vreo suburbie, o trecuseră prețioasei prințese a acelei nopți. Îi dădeam la o parte părul de pe fața ei necunoscută, îi cercetam de formă trăsăturile feței, iar ea se ghemuia lângă mine, mângâin- du-mă distrată. O atingere fără conținut, ca și cum ți-ai imagina o limbă din cuvinte care nu înseamnă nimic, încă o dulce și lină alunecare prin eternitate, cu mintea undeva, departe.

M-am trezit spre prânz, cu o senzație de rece și jilav în spate. Băiețelul făcuse pipi în patul meu, speriat și năucit de nocturna dramă matrimonială a părinților lui. Iar acum, Simon călărește un Kawasaki, mai mult ca sigur fără cască, în timp ce stâncile, stejarii de plută și turmele de oi din Sardinia trec pe lângă el și nici prin gând nu-i trece să sune acasă, acest

Simon pe care de mulți ani încoace mă obișnuisem să-l consider fiul meu. Pata udă și întunecată de pe cearșaf era singura urmă vizibilă pe care el și mama lui o lăsaseră, dar se pare că păstraseră cheile. Am strâns cearșafurile și, când le-am aruncat în baie, am simțit mirosul de urină și parfumul ei. Își găsisese așadar timp să se dea cu parfum înainte de a-l părăsi pe bărbatul grizonat. Dacă în noaptea aceea, când i-am întins cheile cu un gest puțin jenat, m-am gândit vreun moment că ar putea fi genul de femeie care mi-ar atrage atenția pe stradă, gândul acela nu fusese decât o idee fugară. Eram încă prea absorbit de durerea mea personală. Când am ridicat salteaua, am

descoperit în spatele scândurilor patului un desen în, cărbune, pe care îl țineam atârnat la capul patului, prins într-o piuneză. Probabil că se desprinsese și cazuse pe podea în timpul nopții, acea schiță făcută la repezeală a unui craniu de pasăre pe care Inês mi-l dăruise la un moment dat, cu mult timp înainte ca eu să stau la fereastră și să o urmăresc pentru ultima oară cu privirea, în timp ce se depărta pe trotuar, până ce s-a pierdut cu totul prin de fulgii de zăpadă pe care vântul îi învolbura în vârtejuri, în spirale confuze. Am revăzut-o acum un an sau doi, într-o seară, când ieșeam de la cinema împreună cu Astrid. Am dat din cap și ne-am zâmbit în mulțime, Astrid m-a întrebat cine e, iar eu i-am răspuns că e o femeie pe care o cunoscusem cândva, înainte ca noi să ne întâlnim. De fapt, era adevărat. Bineînțeles că îi spusese lui Astrid despre ea, când încă nu eram pre-l gătiți să ne spunem poveștile, dar nu i-am spus că

femeia din fcaierul cinematografului era acea Inês,

despre care mă auzise povestind, sumar

și distant, așa cum vorbesc bărbatii despre femeile de dinaintea celei care le ascultă povestirea. De fapt, nici nu știu de ce. Oare mi-era teamă că ea încă se ascunde, undeva, în mine, că imaginea lui Inês are să reinvie după revederea aceea întâmplătoare și are să mă fecă să sufăr și să visez în taină? Era încă fi u moașă și dramatică, cu înfățișarea ei de orientală, dar când m-am întors spre Astrid, pentru a răspunde întrebării ei curioase, dar deloc inchizitoriale, nu ain mai simțit nimic din durerea de odinioară. Era doar o femeie pe care o iubisem cândva, dar între timp visasem alte vise și oblojisem alte răni.

Am ridicat desenul și am căutat piuneza. Nici măcar nu îl finisase, degetul meu lăsase o amprentă pe una dintre liniile ample care conturau ezitant craniul păsării. Mi-am frecat degetele unul de altul până ce praful de cărbune s-a șters. Cu un an și 44

jumătate în urmă, într-o după-amiază fierbinte de vară, mă dusesem la Gliptotecă, mai mult pentru că înăuntru era răcoare. Credeam că sunt singurul vizitator din muzeu, când am zărit-o într-una din sălițele întunecoase care adăpostesc capetele romane. Stătea cu spatele la mine, neclintită, cu părul negru strâns într-un coc dezordonat, deasupra gâtului ei lung și subțire. La început nu era decât o siluetă care se prefigura în depărtare, în deschizătura scăldată de soare a ușii care dădea în ultima din șirul de sălițe care comunicau între ele, un desen firav, negru, care se reflecta în podeaua de piatră lustruită. Era palidă, deși soarele strălucise fără întrerupere trei luni la rând. M-am oprit, se pare că nu mă auzise. Era îmbrăcată într-o rochie neagră, lungă și purta o pereche de

pantofi negri, pe piciorul gol, cu tocuri grele și barete subțiri în jurul gleznelor, niște pantofi de modă veche, oarecum sumbri, care m-au făcut să fantalez despre un tangou lent într-un bordel din Bucnos Aires, de dinainte de război. Chiar și paloarea ei avea o ușoară patină de culoarea mierii, și dintr-odată am știut că trebuie să o ating, că trebuie să simt, cu mâinile și cu buzele, această piele pală de o omogenitate desăvârșită, care în același timp mocnea neobișnuit. Stătea în fața unui împărat roman, a ceea ce rămăsese din el, o feță încreștată, fără iluzii, desfigurată de vreme, balansându-se pe un suport de fier care fusese înfipt în piatră, ca și cum ar fi fost decapitat. Trăsăturile feței îi erau complet distruse, astfel încât venele și porii din piatră răsăreau de-a lungul suprafeței crăpate, de pe care nasul și buzele dispăruseră. Chipul era ca o fotografie care se decolorase treptat, odată cu trecerea secolelor, pălind în eternitatea anonimă a marmorei. I-am spus asta sau ceva de genul acesta, iar ea s-a întors și s-a uitat la mine cu ochii ei mari și întunecați, cu un calm desăvârșit, cu

o privire ce părea a mă recunoaște de undeva d m nu ne mai văzuserăm niciodată mai înainte. ' ^{CS} Chipul ei mai strălucește încă, după toți acei a printre reflecțiile mișcătoare și vârtejurile și plu,-?' celor petrecute de atunci încoace. Strălucește acolo⁴ în întunericul verde, precum figura de pe o moned²ă care mi-a alunecat printre degete, rară, dar nu de neînlocuit. Uneori nu pot să mi-o imaginez, alteori îmi apare în minte, rapid, printre reflecțiile schimbătoare ale zilelor, printre alte chipuri pe care le ținusem în mâini, unul câte unul, ca și cum ar fi putut să îmi spună ceva ce nu știam. Privirea ei își pierduse acea teribilă putere de atracție, coclită și estompată de suvoiul timpului, dar, din când în când, mă privea din nou, de la distanță, cu ochi întrebători, punând o întrebare din ce în ce mai nedeslușită și de neînțeles, care an de an devenea din ce în ce mai irele- vantă și mai imposibil de răspuns. Am plecat de la muzeu împreună. Am mers unul lângă altul în lumina slabă și printre umbrele lungi dintre zidurile înfierbântate, pășind peste pietrele incandescente ale pietelor, vorbind fără întrerupere despre tot ce ne venea în minte, ca și cum nu ar fi existat granițe la ceea ce ne puteam spune, povești sau răspunde. Ne-am plimbat pe chei și prin parcuri și mai departe, ca și cum ne-ar fi fost imposibil să ne oprim, în timp ce ultimele reflexe ale soarelui se topeau în geamurile de la ultimele etaje, iar amurgul se prelingea printre pietrele de caldărâm și firele de iarbă și cutele calme ale apei. Cu ochiuri somnambule am ajuns în foța casei ei, pe o străduță lăturalnică, vis-à-vis de cimitirul evreiesc. Amânaserăm ceea ce știam amândoi

că nu e decât o chestiune de timp, vorbeam mai rar acum, cu pauze lungi, în care doar ne priveam cât de lung puteam suporta, amânând momentul în care trebuia să ne atingem, acolo, în camera ei cu vedere 46 către mormintele năpădite de buruieni și pietre funerare strâmbe, cu semne misterioase.

Felul ei de a vorbi avea ceva ce îmi amintea de vremuri trecute, iar asta nu se datora numai accentului. Părea să vină dintr-un alt veac, ca și cum ar fi coborât de pe unul dintre acele imense transatlantice cu aburi și coșuri înalte, demult scufundate sau la fier vechi. Tatăl ei era diplomat francez, mama - persană, iar ea rămăsese la Copenhaga, după ce părinții plecaseră mai departe, spre Teheran, New Delhi și Caracas. Mi-a spus că desenează, dar niciodată nu am aflat dacă era doar ceva trecător, în timp ce aștepta să se întâmple altceva. Ce anume făcea, nu mi-a fost niciodată clar, oricât de mult aș fi chestionat-o, dar în mod sigur banii nu erau o problemă pentru ea. Apartamentul ei era la fel de spartan mobilat precum chiliile dintr-o mănăstire și, în aparență, nu mânca niciodată altceva decât semipreparate congelate, dar cheltuia o avere pe taxiuri și niciodată nu am cunoscut o femeie care să cumpere atât de mulți pantofi. Scumpi, extravaganti, nebunești, pantofi pe cai'e îi purta doar de câteva ori, înainte de a-i da uitării undeva, pe fundul vreunei lăzi. Mi-a arătat schițele ei reprezentând crani și fragmente de oase. Nu știam ce să spun despre ele, despre obsesia ei pentru rămășițele măcinate de timp ale morții, imortalizate cu o insistență maniacală de linii ample, când violente, când șterse. Ochi4 ei negri și desenele ei negre păreau să 7se deschidă către un întuneric bizar, al cărui prag

trebuia să mă stăpânesc a-l trece. Brusc, de la o secundă la alta, era în stare să se avânte și să mă privească cu ochi înfricoșați, ca și cum o speriasem cu vreun sunet brusc sau cu vreo intonație agresivă neașteptată. Asta se întâmpla des și de fiecare dată arăta ca și cum era gata-gata să se spargă. Într-un asemenea moment am lăsat să se dezlănțuiască ceea ce fusese stăvilit în noi cât timp ne-am învățat prin

oraș. Corpul ci era lung și aproape costeliv, sânni - mici, iar labela picioarelor, lungi și subțiri, cu oasele ieșind în afară prin pielea subțire, precum oasele f_{ac} ale aripilor unei păsări. Nu era nimic voluptuos sau obraznic în silueta ei, dar radia o foame înșafiatibilă care se transmitea neliniștii averse a mâinilor și gurii ei. Să faci dragoste cu Inês era o luptă fără sfârșit, o furie năvalnică, înverșunată, ca și cum ar **fi vrut** să mă târască cu forța deasupra unui abis și să se prăbușească în vid, cu trupul ei înțeleșt în jurul trupului meu, într-o cădere ametoitoare, fără sfârșit. Nu ne-am oprit decât înainte de răsăritul soarelui, când ea mi-a cerut brusc să plec.

N-a durat decât un an și ceva. Când a început din nou să ningă, relația se terminase, în cazul în care ajunsesse vreodată să fie o relație, acea serie confuză de îmbrățișări convulsive, accese de furie, escapade filosofice și rare momente de blândete tăcută și lină. Când nu făceam dragoste, vorbeam despre artă, mai mult despre pictorii vechi, Rembrandt, El Greco, Goya și schițele lui Leonardo, studiile lui anatomice, care bineînțeles că o încântau prin precizia lor temerară și neîndurătoare. Dintre artiștii secolului douăzeci, numai Giacometti și Francis Bacon îi stârneau interesul în aparență, indiferența ei față de arta modernă era tot atât de mare ca și ignoranța față de politica la nivel înalt, ceea ce mă uimea ținând cont de educația și proveniența ei. La un moment dat, auzind că vorbesc despre Charles de Gaulle la trecut, m-a privit cu o mirare sinceră, nu știa că murise. N-am văzut-o niciodată citind ziare, iar în apartamentul ei nu se afla nide televizor, nide radio, doar un gramfon vechi și o colecție mică și eclectică

de discuri, de la Orlando di Lasso și Gabriel Fauré la Serge Gainsbourg și Astor Piazzolla. Dar în ciuda imenselor pete albe din imaginea ei despre lume, eram de fiecare dată copleșit de perspicacitatea ei analitică și de cunoștințele detaliate despre lucrurile care o interesau, fie că era vorba de arheologia indiană, de sufismul persan sau de teoria culorii la Goethe. Dacă am reușit vreodată să scriu despre vreun pictor ceva care să nu fi fost spus mai bine de nimeni altcineva, acest lucru se datorează conversațiilor din pat cu Inês, când fumam întinși, încă gâfâind și transpirați, în timp ce ea îi dădea înainte cu filozofia, către o țintă surprinzătoare, cu acel subtil echilibru dintre franchețe și scepticism caracteristic gânditorului autentic. Inês este una dintre cele mai instruite persoane pe care le-am cunoscut, pentru că educația ei nu era academică, ci ca a celor care au adumeat ici-acolo, din pură curiozitate, fără scop, prin anticariate, muzee și biblioteci, lacomi și indiferenți față de categoriile scolastice.

Singurul lucru pe care nu avea chef să-l analizeze și să-l disece eram noi, ce avea să se întâmple cu noi și încotro ne îndreptam. Era pur și simplu prea pros-tuț, după cum spunea ea, și când, la un moment dat, într-un moment de tandrețe capricioasă, i-am șoptit ceva despre a avea copii, a răs rugășit de obraji mei îmbujorați și privirea timidă, în timp ce deșuruba dopul unei sticle de coniac pe care o ținea tot timpul lângă pat, pe podea. A continuat să rădă, bând din sticlă, așa încât, în cele din urmă, a trebuit să o bat pe spate, între omoplații firavi și proeminenți, ca să nu se încece. Când se așeza peste mine cu picioarele desfăcute, cu spatelul, pentru a se desfată cu imaginea propriei excitații în oglinda 4 de deasupra patului, omoplații ei îmi păreau

aripile strânse ale unei mari păsări. Ne întâlneam la mine acasă sau în fața cimitirului evreiesc, dar îmi cerea insistent să dau telefon înainte de a veni. Puteam suna oricând, dar nu mă lăsa să intru decât dacă stabileam dinainte, chiar dacă ferestrele ei erau luminate. Altminteri, ea putea să apară fără să mă prevină, în orice moment din zi sau din noapte, tot timpul vibrând de aceeași sălbăticie

reținută, de care trebuia să se elibereze de îndată adesea nemaipucând să trecem de holul de la trare. După prima noastră întâlnire, am ieșit rar în preună și numai noaptea, în baruri sau hanuri de la marginea orașului, niciodată în centru unde riscam să ne întâlnim cu oameni cunoscuți. Ea voia să fie un secret, așa spunea, un secret pentru restul lumii. Am înțeles imediat că nu sunt singurul bărbat cu care se vede. Nu-mi povestea despre ceilalți, dar nici nu îmi ascundea faptul că există, așa că în cele din urmă mi-am făcut curaj și am întrebat-o. La început s-a amuzat de gelozia mea și a observat-o cu un interes detașat, așa cum un antropolog observă comportamentul bizar al populației băștinașe. Știa că sufăr și mă lăsa să sufăr, fără să își dea seama, în aparență, că este singura persoană care ar fi putut pune capăt suferințelor mele. Cu timpul, am început să se sature de întrebările mele și de tăcerea mea încruntată.

Mă mai gândeam încă la ea în dimineața aceea, când Astrid și Simon au înnoptat la mine. Zilele mele erau deșarte și lăncede, iar ea îmi răsărea tot timpul în minte, atunci când nu aveam nimic altceva la care să mă gândesc sau ce să fac. Fața și corpul ei mi se arătau cu intermitențe, prin noapte, și tot timpul mi-era frică să nu o întâlnesc. Gândul că ne aflăm în același oraș prefăcea orașul într-o zonă periculoasă, unde atât absența ei, cât și riscul de a da nas în nas cu ea erau în măsură să-mi declanșeze un brusc acces de durere fizică, ca și cum o mână ascunsă mi-ar fi stors plămâni și stomacul. La fel și în dimineața aceea, stătusem de mai multe ori

cu receptorul în mână, gata să-i formez numărul de telefon. Am zăcut câteva ore pe canapea, fumând și ascultând muzică, până când lumina cenușie a iernii a început din nou să pălească până s-a făcut albastră. Am ieșit să iau o gură de aer, am rătăcit fără țință pe străzi, printre oamenii care erau în drum spre casă, cu serviete, sacose de cumpărături și copii, iar când am ajuns din nou în fața ușii mele, am auzit dinăuntru vocea subțire a lui Simon. A tăcut și s-a înghesuit lângă Astrid, pe canapea, ca și cum ar fi fost un străin care intrase neinvitat în casa aceea pe care el, în cursul zilei, se obișnuise să o considere teritoriul lor. Ea și-a ridicat privirea din revista de benzi desenate, cu un zâmbet nesigur și ezitant. E în regulă dacă mai dorm încă o noapte acolo? Bineînțeles că e, doar eu îi invitasesm, și de fapt nu eram chiar așa de nemulțumit să fiu distras din melancolia mea sumbră. Și-a cerut scuze pentru salteaua udă, iar eu am bagatelizat totul și i-am spus că, de fapt, și eu am făcut în pat până când am intrat la liceu. A râs politicos, deși, în realitate, ceea ce spusesem nu era chiar amuzant. I-am recunoscut parfumul. Arăta altfel, își strânsese părul într-o coadă de cal și am remarcat că își făcuse ochii cu negru, ca și cum ar fi vrut să facă o impresie bună. Dar probabil că nu din cauza mea se fardase, era genul acela de machiaj pentru război, cu care femeile obișnuiesc să își întărească poziția, atunci când totul în viața lor se năruie. Negrul din jurul ochilor îi dădea o expresie aprigă și provocatoare, care contrasta cu felul jucăuș, ștrengăresc în care își încrețea brusc buzele într-un zâmbet, chiar dacă în aparență fără motiv. Poate că zâmbea din

timiditate sau poate ca să îmi creeze o senzație de uimire plăcută și veselă, stârnită de faptul că ea se afla acolo, cu băiețelul ei, în apartamentul unui bărbat cu totul străin, fără adăpost, în voia ospitalității mele neașteptate.

Făcuse cumpărături pentru cină și s-a apucat imediat de gătit, iar eu am început să-i citesc cu voce tare băiețelului, mai mult pentru că nu știam ce altceva să fac. Ea mă privea iscoditoare în timp ce citeam replicile din baloanele de deasupra omuleților albaștri cu

căciulițe albe de spiriduși, care trăiau într-un case cu acoperișuri diu pălării de ciupercă i_a "k'^{Cu} țelul se apropia încet-încet de mine, până că* H cele din unnă, s-a lipit de mine și m-a lăsat să-m * brațul peste umerii lui mici și încovoiați. Astrid ^{PUn} aiincat o privire din bucătărie și a zămbit, i_{ae} eu "o*k uitam în jos, la omuleții albaștri, brusc fâstăcit " ^ cura nu aș fi vrut să recunosc cât de mișcătoare** St privește unii șofer de taxi care îi citea cu voce ta * bietului băiețel, victimă a divorțului părinților. Cr^ tița fierbea și clocotea, și deja mirosea a usturoi și busuioac tocat, era aproape ca și cum ne-am fi jucat de-a mama, tata și copilul, cu mine ca înlocuitor al furiosului grizonat de care fugiserăm. Trecuse multă vreme de când gătisem ultima oară, de obicei mâneam în oraș, seara, când uceam pe lângă vreo tonetă de fast-food. M-am uitat la ea cu coada ochiului, cum stătea în bucătărie, comportându-se ca și cum era la ea acasă, exact așa cum îi spuseseam, de altfel, ușor jenat de banalitatea frazei. Dacă te gândești mai bine, adesea, în momente care se dovedesc a fi decisive, nu ne scapă din gură decât asemenea vorbe goale. Dar eu încă nu știam asta, o priveam între două balonașe cu replici, explicându-i băiețelului un cuvânt pe care nu îl pricepuse. Era aproape la fel de înaltă ca și Inês, dar soldurile ei erau mai rotunde, iar picioarele desenau o curbă mai domoală în ciorapii negri pe care îi purta pe sub fusta scurtă, ca și cum urma să iasă în oraș. Dar, strict vorbind, era deja în oraș. La Astrid, totul era altfel decât la femeia care îmi educase pofta, în așa fel încât să nu mai recunoască alte forme decât pe ale ei. De când o întâlnisem pe Inês nu mă mai uitam la altele, iar acum stăteam, împotriva voinței mele, și mă uitam pe furis la Astrid, pur și simplu pentru că ea stătea acolo, cu

spatele la mine, și tăia verdețuri în bucătăria mea. Mișcările ei erau mai lente și mai calme, chiar și vocea avea ceva tără- 52

„ spre deosebire de vehemența înfrigurată ș g⁴ otă a iubitei mele pierdute. În aparență, Astrid ^{sOC ap n*} că avea o groază de timp, ba chiar părea să ^{Jo, m} JV.i voia succesiunii de mișcări și a tempoului ^{SC} atural fără a omite nimic. Nu se grăbea, felul ¹⁰ de a mânuși obiectele avea o siguranță de som-

^{CI} mbul care aducea, în primul rând, cu o delectare, "a atunci când lăsa lama cuțitului să se afunde în Velita întinsă a unei roșii, fără a folosi forța, astfel **încât** părea că roșia i se deschide singură în față, cu pulpa ei fermă, cavitățile umede și sămburii verzi.

În timpul mesei nu m-am mai gândit deloc la Inês. Am vorbit, așa cum vorbesc străinii, despre ce făceam, evitând, ca printr-o convenție tacită, să atingem subiectul celor petrecute ai o noapte în urmă. I-am pus întrebări legate de industria filmului, aceleași pe care, cu siguranță, i le pusese și alții, iar ea mi-a povestit despre regizorii care îi plăceau, Truffaut, Rohmer și Cassavetes. Eu i-am vorbit despre expresionismul abstract, despre De Kooning și Jackson Pollock și, din când în când, Simon ne făcea să rădem, cu acele scurtcircuite subtile de care numai copii sunt în stare. Într-un cuvânt, totul s-a desfășurat lin și relaxat și nici nu te-ai fi gândit că ea își părăsise bărbatul sau că eu tocmai fusesem părăsit. În mașină, în drum spre aeroport, unde obișnuiam să îmi încep tura, am descoperit, aproape cu un sentiment de vinovăție, că pentiu prima oară după mult timp mă simțeam ușor și fără griji. Abia când am ajuns în centrul orașului și am trecut de port, mi-am dat seama că nu am mai făcut, așa cum obișnuiam, acel ocol de-a lungul zidurilor, până la cimitirul evreiesc, cu viteza de melc și respirație tăiată. Erau seri în

care nu putusem prelua aproape nicio cursă
pentru că nu mă puteam smulge din cartierul ei
și mă întorceam acolo, la intervale regulate, cu
speranța că ea o să mi se arate. Treptat, pe
măsură ce întrebările

căciulițe albe de spiriduși, care trăiau într-un case cu acoperișuri diu pălării de ciupercă ^{1a}.²*?*

^{Cu} țelul se apropia încet-încet de mine, până că h cele din urmă, s-a lipit de mine și m-a lăsat să-m brațul peste umerii lui mici și încovoiați. Astrid ^{11a} aruncat o privire din bucătărie și a zâmbit, ^{1a} ^{1a} ^{1a} uitam în jos, la omuleții albaștri, brusc fâstăcit^U cum nu aș fi vrut să recunosc cât de mișcătoare[^] ¹¹ privește unii șofer de taxi care îi citea cu voce tT* bietului băiețel, victimă a divorțului părinților, c tița fierbea și clocotea, și deja mirosea a usturoi⁸¹ busuioac tocat, era aproape ca și cum ne-am fi iuc⁸ de-a mama, tata și copilul, cu mine ca înlocuitor al furiosului grizonat de care fugiserăm. Trecuse multă vreme de când gătisem ultima oară, de obicei mân cam în oraș, seara, când treceam pe lângă vreo tonetă de fest-food. M-am uitat la ea cu coada ochiului, cum stătea în bucătărie, comportându-se ca și cum era ^{1a} ea acasă, exact așa cum îi spuseseam, de altfel, ușor je- nat de banalitatea frazei. Dacă te gândești mai bine adesea, în momente care se dovedesc a fi decisive, nu ne scapă din gură decât asemenea vorbe goale. Dar eu încă nu știam asta, o priveam între două balonașe cu replici, explicându-i băiețelului un cuvânt pe care nu îl pricepuse. Era aproape la fel de înaltă ca și Inês, dar soldurile ei erau mai rotunde, iar picioarele desenau o curbă mai domoală în ciorapii negri pe care îi purta pe sub fusta scurtă, ca și cum urma să iasă în oraș. Dar, strict vorbind, era deja în oraș. La Astrid, totul era altfel decât la femeia care îmi educase pofta, în așa fel încât să nu mai recunoască alte forme decât pe ale ei. De când o întâlnisem pe Inês nu mă mai uitam la altele, iar acum stăteam, împotriva voinței mele, și mă uitam pe furis la Astrid, pur și simplu pentru că ea stătea acolo, cu spatele la mine, și tăia verdețuri în bucătăria mea. Mișcărilor ei erau mai lente și mai calme,

chiar și vocea avea ceva tără- 52

spre deosebire de vehemența înfrigurată și g^{innat} ^{1a} a iubitei mele pierdute. În aparență, Astrid ^{11a} numai că avea o groază de timp, ba chiar părea să ^{11a} lase în voia succesiunii de mișcări și a tempoului - natural, fără a omite nimic. Nu se grăbea, felul de a mânui obiectele avea o siguranță de somnambul care aducea, în primul rând, cu o delectare, ca atunci când lăsa lama cuțitului să se afunde în pielea întinsă a unei roșii, fără a folosi forța, astfel încât ^{1a} părea ^{1a} roșia i se deschide singură în față, cu pulpa ei fermă, cavitățile umede și sămburii verzi.

În timpul mesei nu m-am mai gândit deloc la Inês. Am vorbit, așa cum vorbesc străinii, despre ce făceam, evitând, ca printr-o convenție tacită, să atingem subiectul celor petrecute cu o noapte în urmă. I-am pus întrebări legate de industria filmului, aceleași pe care, cu siguranță, i le puseseră și alții, iar ea mi-a povestit despre regizorii care îi plăceau, Truffaut, Rohmer și Cassavetes. Eu i-am vorbit despre expresionismul abstract, despre De Kooning și Jackson Pollock și, din când în când, Simon ne făcea să rădem, cu acele scurt-circuite subtile de care numai copiii sunt în stare. Într-un cuvânt, totul s-a desfășurat lin și relaxat și nici nu te-ai fi gândit că ea își părăsise bărbatul sau că eu tocmai fusesem părăsit. În mașină, în drum spre aeroport, unde obișnuiam să îmi încep tura, am descoperit, aproape cu un sentiment de vinovăție, că pentru prima oară după mult timp mă simteam ușor și fără griji. Abia când am ajuns în centrul orașului și am trecut de port, mi-am dat seama că nu am mai făcut, așa cum obișnuiam, acel ocol de-a lungul zidurilor, până la cimitirul evreiesc, cu viteză de melc și respirație tăiată. Erau seri în care nu putusem prelua aproape nicio cursă pentru că nu mă puteam smulge din cartierul ei și mă întorceam acolo, la intervale regulate, cu

speranța că ea o să mi se arate. Treptat, pe
măsură ce întrebările

mele inchizitoriale otrăveau tot mai mult orei cave le petreceam împreună, la un moment dat într-unul din rarele-i accese de compasiune l' » * * încercat să mă consoleze cu faptul că, pe lângă m' s' * nu exista un bărbat anume cu care obișnuia să se vad' * și că nu îl prefera pe niciunul dintre iubii ei m' presus decât pe ceilalți. în opinia ei, numai numă' * rul lor ar fi trebuit să fie îndejuns pentru a-mi alin supliciul și a-mi dovedi cât de inutilă și neavenită este gelozia mea. Când eram atât de mulți, fiecare din noi ar fi trebuit să simtă că ea îi înșela pe toți ceilalți cu el' încercam să-mi imaginez cum li se dădea, unul după altul, în camere necunoscute sau în camera binecunoscută care dădea spre cimitir. Nu puteam suporta ideea că sunt doar un bărbat oarecare dintr-un șir de bărbați, pe care ea îi vizita sau pe care îi primea la ea, și nu mă ajuta deloc când mă asigura că ceea ce o fascina erau tocmai diferențele dintre noi, corpurile, chipurile și poveștile noastre diferite. Mă întrebam dacă ea era la fel, cu oricare dintre noi, sau dacă era altfel pentru fiecare dintre noi și nu puteam să-mi dau seama care dintre cele două ipoteze este mai cruntă. Când mă călărea pe podea, fără să-și fi dat încă haina jos de pe ea, furia ei era neschimbată, iar când mă lăsa pe mine să o iau, zăcea pasivă în pat, iar privirea ei era, invariabil, pierdută undeva, departe, în serile în care îmi interzicea să vin sau să dau telefon, mă învânteau în cercuri în jurul străzii ei sau parcam în colț, holbându-mă zadarnic la ușa ei. Știam că este comic și umilitor, dar știam și că nu pot rezista tentației de a mă umili și mai mult.

Prima noastră întâlnire, din sălița răcoroasă, întunecoasă, printre capetele romane maltratate, când s-a întors și m-a privit în ochi fără să clipească, fusese ceva decisiv,

atotcuprinzător. Când am revăzut scena în minte, nu am mai fost așa sigur dacă ea fusese cea care răspunsese privirii mele sau eu cel care răspun-

mult
privirii ei, fără să cunosc întreabarea la care Tsoundeam cu ochii. Știam cât de ușor este să-ți tești privirea asupra cuiva și cât de ușor este să "V"i pe cineva din privire și poate că atunci când "m" decis să o iubesc pe înes, m-am revoltat de fapt împotriva vârtejului întâlnirilor întâmplătoare. Poate că a fost într-adevăr o decizie și, așa cum îmi doream atât de mult să cred, nu privirea ei ciudată a fost cea care m-a smuls din rutina arhicunoscută și buimacă a zilelor. Poate că, de fapt, atunci când m-a zărit, ea nici nu mai vedea, nu mai vedea mai departe, și poate că nici măcar nu era cine știe ce de văzut, poate că eram, la fel ca și ceilalți, doar o mișcare, un reflex în continuă schimbare în vârtejurile înspumate și fără odihnă din privirea ei. Când îi cuprindeam fața cu mâinile, încercam să regăsesc acea privire care se deschisese către mine ca o fîridă, în care mă vedeam pe mine însumi, în sfârșit eliberat, dar ochii ei mă țineau la distanță, în șah, tacinându-mă, zeflemitori și distrați. Îmi scăpa când încercam să o țin strâns, îmi aluneca printre degete sau mă trăgea atât de aproape de ea, încât nu mai puteam să o văd clar. Nimic din tot ce făcusem nu lăsase o urmă durabilă, toate cuvintele mele se dizolvau în tăcere de îndată ce erau pronunțate. La fel se întâmpla în fiecare seară, în fiecare noapte, ca și cum am fi iterat aceeași întâlnire, aceeași îmbrățișare, aceleași cuvinte. Eram tot timpul în mișcare, dar nu ne îndreptam nicăieri. Nu aveam niciun viitor, era o direcție greșită, o direcție în afara timpului, care se amballa în gol.

Dar erau și momente când părea să capituleze, rare momente când mă lăsa să cred

că nu eram doar încă un bărbat din șirul de bărbați care treceau prin viața ei. Uneori rămânea la mine câteva zile în șir. Ii făceam de mâncare, în timp ce ea stătea și desena, iar când mă întorceam acasă dimineața, ea încă mai era acolo. Când ne săturam să facem dragoste, se ghemuia la

pieptul meu și îmi povestea sporadic, săiind de l la alta, despre copilăria ei deznădăcinată, cu i u_m* disparate și incoerente din Londra, Varșovia într-o zi de la începutul primăverii, singura n ***o' primăvară împreună, stăteau la mine în pat s^15 foiam o monografie despre Vermecr, iar afară ni *^ Ascultam ploaia și ne gândeam la camerele tăcute *^ lumina aceea blândă și puternică, în care femeile M Vermeer citeau scrisori sau vărsau lapte dintr- urciur de lut. Mi- a spus că nu a fost niciodată 1^ Amsterdam și, dintr-odată, zâmbind misterios, -, sculat din pat Puteam să-i aud vocea vorbind la telefon din cealaltă cameră și nu după mult timp s^a întors și a tras plapuma de pe mine. într-o oță pleacă un tren spre Amsterdam, a rezervat deja biletele. A răs văzându-mi stuporea lăncedă și mi-a spus că plătește ea. Atunci am aflat că nu pleca nicăieri fără să aibă pașaportul la ea. Nu a vrut să treacă mai întâi pe acasă, doar pe la bancă, înainte să luăm un taxi până la gară. Singurul ei bagaj era o sacoșă de plastic cu nimicurile pe care apucase să și le cumpere din gară, înaintea să ne urcăm în tren, euforici ca niște copii care pleacă în tabără. Știu foarte bine că nu e chiar așa, dar în amintirile mele canalele nu se succed în cercuri concentrice, ci într-o spirală pe care o urmăim. Înș și cu mine, în timp ce ne cufundăm într-una din obișnuitele noastre escapade filozofice, întrerupte doar de răsul ei printre ferestrele înalte, pictate în alb ale caselor. Cred că amândoi am fost fericiți în călătoria aceea de week-end, la Amsterdam. Părea mai tânără, ceea ce poate că sună stupid, de vreme ce nu avea mai mult de douăzeci și cinci de ani, dar încă de la început o percepusem ca fiind mai în vârstă decât mine. Bărbații erau, desigur, cei care contau, toți acei bărbați pe care îi cunoscuse, dar în Amsterdam o aveau numai pentru mine și

părea, într-adevăr, că uitase că mai cunoaște și alți bărbați

rari de mine. Ca și cum își luase liber de la viața

- Ac întunecat, capricios și decăzut inger al iubim, ^{ci} tru care bărbați În toată firea erau în stare să urle *Flună*. M-a lăsat chiar să o țin de gât, când mergeam unul lângă altul pe stradă, un lucru care acasă îmi

era interzis.

Ferestrele nu aveau perdele, în Amsterdam te teai „îta 1^ casele oamenilor, ca și cum nu ar fi avut nimic de ascuns sau nu ar fi vrut ca în viața lor să existe ceva ce restul nu ar putea să vadă și, în acea unică ocazie, am simțit că și relația noastră este la fel. Se lipea de mine, în timp ce ne plimbam de-a lungul canalelor, se oprea din senin și mă săruta, în mijlocul trotuarului, acolo unde ne putea vedea oricine. Am intrat în hanuri întunecoase și am băut bere și am fumat țigări, pachetele olandeze aveau douăzeci și cinci de țigări, și nu ne mai oream, dezbătând dacă era efectul unei pedanterii sau al unei risipe. Vorbeam și râdeam printre spiralele de fum albastru și apa nemișcată, de culoare verde închis, ca și cum ne-am fi mișcat cu ochiuri către o destinație care tot timpul întârzia să apaiă, dar în realitate ne învârteam în cerc. Toate hotelurile în care am intrat erau ocupate, așa că într-un final am ajuns pe un vechi vas de pasageri. Noaptea ne-am întins în pătăturile înguste din cabină, fără să scoatem o vorbă, epuizați după o zi de alergat prin oraș, iar eu îmi imaginam că ne aflăm undeva, în largul mării, între continente. I-am spus și mi-a zămbit ușor îngăduitor, așa cum îi zămbești unui copil, mângându-mi obrazul cu o tandrețe blândă, aproape melancolică, pe care nu o recunoșteam și care m-a făcut să mă bucur și să mă întristez în același timp.

Era doar un popas în drumul către final, iar pe măsură ce acesta se apropia, eu mă mișcăm

cu pași dm ce în ce mai repezi. La scurt timp
după aceea, a început din nou să-mi răspundă
evaziv și iritat când

[illegible]

Trebuie să mă
 bucur până
 la moarte, că
 am avut o viață
 minunată, cu
 oameni buni, cu
 copii frumoși, cu
 un timp de
 viață în care
 am putut să
 fac ceea ce
 mi-a plăcut
 și să trăiesc
 în pace.

înfășurat cu mâinile. Ce vreau? Nici eu nu știam prea bine. Am trecut pe lângă ea, năvălind din sufragerie în dormitor. Nu era nimeni nicaieri. M-am întors, stătea în spatele meu, cu brațele încrucișate la piept și capul într-o parte, cu o privire condescendentă, disprețuitoare. Apoi totul s-a întâmplat dintr-odată, pe nerăsuflăte. Am apucat-o și am trântit-o în pat, iar ea s-a lăsat să cadă, fără vlagă, cu brațele întinse, iar chimonoul i-a alunecat de pe corpul gol. A rămas întinsă, așa cum căzuse, privindu-mă liniștit, ca un spectator care așteaptă să vadă ce urmează să se întâmple. M-a lăsat să fac ce vreau, într-o pasivitate totală, s-a lăsat în voia furiei mele disperate, timp în care eu mă observam pe mine însumi, cu o privire lipsită de "moții, fără a fi în contact cu corpul meu orb de tui bare. Amândoi eram martori ai înjosirii mele, așa cum stăteam în genunchi în fața picioarelor ei depărate, ținut de ochii ei negri. Probabil că a durut-o,

dar experia de pe fața ei nu s-a schimbat, când pătrunsu-o cu fume, că și cum aș fi vrut să o întorc dos, că și cum aș fi vrut să o pedepesc pentru... pria-mi neajutorare. A rămas întinsă, cu ochii prinoți în tavan, fără să se acopere, cu totul lipsită de viață în timp ce eu m-am încheiat la pantaloni și m-am cluj în cealaltă cameră. M-am așezat la fereastră, privind spre cimitir în strălucirea mișcătoai e, violetă a felinelor de pe stradă, care se legănuu în vânt, deasupra suazii pustii. Am rămas așa aproape un sfert de oiă, când a intrat îmbrăcată într-o rochie elegantă de seară, cum n-o mai văzusem niciodată înainte. Fața ei era palidă și pudrată, și dăduse cu ruj pe buze și uj strănese părul într-un fel complicat. Era frumoasă, într-un fel orbitor, devastator. Stătea ai haina pe braț, trebuia să plece, m-am oferit să o conduc. A dat din umeri. Nieuunul din noi nu s-a spus nimic cât timp ea a stat pe bancheta din spate, uitându-se pe fereastră, ca un pasager oarecare. Am dus-o la adresa din cartierul ambasadelor și am urmărit-o cu privirea, în timp ce intra pe o ușă uriașă cu plăcuțe de marmură și lambriuri de mahon. Câteva zile mai târziu, a venit la mine să-mi restituie o carte despre gravurile lui Diirer, pe care o împrumutasem. Nu și-a dat haina jos. I-am spus că mi-i pare rău, nu mi-a răspuns. Când a plecat, începuse să ngîm. Am stat la fereastră, privind-o cum dispare printre fulgii luminoși, involburati.

Două luni mai târziu am întâlni-t-o pe Astrid, dar încă nu știam că mă apropiasem de un moment de cotitură în seara în care am mâncat prima oară im-^{am}preună, așa că m-am urcat din nou în taxi, lăsându-i pe clienți să mă trimită în lung și în lat prin noapte.

Nu trebuia să mă duc nicaieri, cu nimeni, nu trebuia să mă duc nicaieri. Dintr-odată,

mele, era logic că tot eu fusesem cel care stricase totul, încercând cu atata lăcomie să le adeverească. Dacă acea Ines pe care o iubisem nu era decât o imagine pe care o suprapusesem peste chipul ei necunoscut, faptul că
ar: C r, prețioasă a pasiunii me,e
 nu

Putea fi decât efectul unei crude ironii
 «ea.LIarcă^rI¹⁹¹⁰ 7^{dansant} evitam lu-^{sa}»
 zăceam n!
 »așină
 n> pe canapea, cufundat în cele mai sumbre

noaptea, pe străzile pustii, printre fațadele cu f^{ne} luminate. Nu suportam să-mi petrec nopțile??⁷⁷ în prețeli apartamentului meu și nici nu a cheș să ies în oraș și să risc să dau peste cineva!⁷⁸ I⁷⁹ noscut. Era mai bine să fiu în mișcare, învârtindu⁸⁰ prin lumile necunoscute ale celorlalți, în afara a în dezolarea mea patetică, eram sigur că nu o să n⁸¹ iubesc niciodată pe nimeni așa cum o iubisem pe W* și într-un fel aveam dreptate, într-un fel cu totul diferit decât mi-aș fi închipuit. Cu Astrid⁸² eram un alt fel de iubire, nu atât de violentă și orbitoare. Era mai tandră, mai lentă și mi-a trebuit mai mult să o descopăr. Ea mă elibera de melodrama isterică care mă devorase din interior, până când ajunsesem să fiu doar carapacea goală și ridicolă a unei iubiri neferice; m-a ispitit să-mi trădez propria-mi inimă tumeafată, mistuitoare, fără ca ea însăși să își dea seama. Dar nu cred că am gândit așa de la început. La început nu mă gândeam aproape deloc la asta, eu care speculaseam până în pragul nebuniei, în singurătatea mea rănită și autoimpusă. Cu Astrid, totul era foarte ușor, curgător, ca și cum totul se întâmpla de la sine, în ritmu-i propriu. M-am gândit oare la ea în noaptea aceea când ne-am luat rămas-bun în pragul ușii mele, ca și cum am fi locuit deja împreună? M-am gândit oare la ea ca la o șansă neașteptată, o fagă-duială nesperată de iertare? Sau era doar o femeie frumoasă și, fără îndoială, foarte amabilă, care fugise cu copilul ei și găsisse adăpost la un taximetrist cu inimă îndurerată și serviciu de noapte? M-am gândit la Ines printre fulgii de zăpadă, privirea ei întinută, îndepărtată, în pat, când o violasem, turbat de rușine și de ură față de mine însumi. Și în noaptea aceea m-am gândit la după-amiaza de vară printr⁸³ 62.

„I, si” ^{87a} „alunecare” Sufocda nu pot repeta mi-
nistrul, p11 „alunecare” impenetrabilă care ma a purtat
cele salturi i. || a se clătește la cealaltă.
^{88a} „Iisusane clari intre ceea ce gândeam atunci
”rindeacajun, când mă gândesc din nou la
p, c=acega „a descens la întâlnirea cu Astid”. E **doauă**
povești se întrec și s-au metamorfozat în „I,
întâmplările se împletesc în spatele meu. Și năp
pe care încerc să-l deșir, încerc să găsesc lui a
un fel de unde să-mi încep cercetările pentru „p,
întodez dispariția lui Astid, dar nu sunt f dacă o
să reușesc. Urmăresc îtele înopai, n. || pentru a
găsi locușii acestui tipar, dar ochiurile mi scăpă
printru degete, așa că, la sfârșit, mă întorc **din** nou
la sfârșitul deznălat. Me împletesc din nou,
sovaloinic, pentru că știu că rezultatul are să fie
doru a dăinui multumile povestiri pe care le-aș fi
putut țese cu aceleasi țes. Cum aș putea ști dacă
a dăinui este aștei mai adevărată decât celelalte?
Poate că nici nu contează prea puțin pe care dintre
ele o spun, poate că au să se dovedească toate a
avea ochiuri făcute de mătăuială, la nimerală și
prea slabe ca să fie adevărate. Cred asta, dai-
tutului continuu să încerc, iar cu cât încerc mai
mult, cu atât mă conving mai mult căt de puțin
știu și căt de puțin îmi amintesc. Cu siguranță că
nu o să reușesc, cu siguranță că nu o să mă aleg
cu nimic altceva decât cu o fantezie de suprimări și
omisiuni, apoi amintiri grosolane și schițe vagi,
dar asta e tot ce pot face. Trebuie să descopăr totul,
din nou, conștient că risc să îngrop la loc puținul
pe care reușisem să-l dezgrop între timp. Pe
măsură ce continuu a urzesc povestirea, realizez
cât de mult dăinui-o viață i mâne nespun, în umbră.
Cum primește o formă? aie a direcție hotărâtoare?
Unde ar fi putut lua întorsătură, devenind o
povește cu totul diferită?

Privesc fix în întuneric, dar acesta se înrh ^
ochilor mei, zăresc ceva licărind ca un fi f
ⁱⁿjur, licărirea aceea mă orbește și dispare
^{i m e d} d * r

ct i
rămâne sunt vagi imagini retrospective

acestea, continuu, deși știu că adevărul
sălălu, ^{U / ak} pauze, în tăcerile dintre cuvinte.
La sfârșit ^{po} ^^{lein} mea este doar o încercare de
a încercui și de a m ^ golurile în care s-a
scurs timpul, să mențin acî goluri deschise,
uneori sub forma întrebărilor ft / răspuns,
alteori sub forma răspunsurilor ezitante
întrebări care nu au fost puse încă. ^a

Era o noapte liniștită în oraș, iar eu m-am
înt^o mai devreme decât de obicei. Mi-am scos
^{pan} tofi la intrare și m-am strecurat înăuntru.
Ea găsisse un cearșaf în plus și-l întinsese pe
canapea, plapuma mea era și ea acolo,
considera desigur că este rându ei să se
invelească cu pătura de lână. Am fost mișcat.
În timp ce mă spălam pe dinți, am auzit
scândurile podelei trosnind în sufragerie, iar la
puțin timp chipul ei mi-a apărut în oglindă. A
rămas în ușă, zâmbind ca și cum s-ar fi scuzat.
Nu putea dormi. Nici eu nu eram prea obosit.
Am realizat că probabil arătam ca un idiot, așa
cum stăteam acolo, cu pasta de dinți în gură,
frecându-mi gingiile. Niciodată nu îmi plăcuse
să fiu privit în timp ce mă spălam pe dinți, dar,
desigur, ea nu avea de unde să știe asta. Mi-am
clătit gura. Arăta drăguț, așa cum stătea acolo,
sprijinită de tocul ușii, în puloverul pe care și-l
trăsese peste cămașa de noapte, nefardată, cu
părul ciufulit și ochii înguști și obosiți. Cele
mai multe femei arată mai bine nemachiata,
dar nu ai cum să le convingi. Nu știu nici că
sunt mai frumoase atunci când sunt obosite.

Poate pentru că sunt prea obosite ca să se mai
gândească la cum arată sau ca să le mai pe^{ae} ce

^{cu}virea lor sălăsluiește o tandrețe voalată, ca și
^z ^{pi-iv}, la ceva dinlăuntrul lor sau într-un
^{cum} ^{cilii lor} s
^{am} ^{ic} undeva departe. La fel era și Astrid, pironită
^{at} ^{loc}, ⁿ ^{taie} ^{mai} ^{la} ^{ter} ^{min}, cu gândurile răla- ^{te} ^h⁵
ne unde. Pentru prima oară am

realizat

cred bărbații despre ele. Întotdeauna am avut o
slăbiciune pentru femeile obosite. Chipurile lor
<5*

64

[,] trăsăturile, care acum sunt ale lor. uită
că

^{ali} Z nriveste, uită să țină cont de asta, iar în ³
¹ fanrhv>fe
voalată, ca

trul lor sau i a și Astrid, p cu gânduril
diid cine știe pe unde. Pentru prima oară am
realizat

[,] ^{este} mai mult decât atrăgătoare. Am propus
să Puăm sticla de vin roșu care rămăsese de
la cină. N^am așezat în sufragerie fără să
aprimem lumina, am stat și am fumat în
întuneric și în lumina slabă a lămpii de la
intrare, și îmi amintesc că mă gândeam cc
gust oribil are vinul roșu imediat după ce te-ai
spălat pe dinți. Vorbea calm, cu vocea ei
tărăgănată și răgușită, aproape intim, ca și
cum ne-am fi cunoscut de mult timp. Mi-a spus
că nimeni nu știe unde se află. Trecuseră mulți
ani de când avusese ultima oară senzația că se
află în afara lumii, ascunsă într-un loc secret,
și, după cum pot să-mi dau și eu seama, pe
moment îi prinde tare bine. I-am spus că poate
să , mai rămână câteva zile dacă are chef. Dar
prietena mea ce o să spună despre asta? M-
am. mirat că a presupus că am o prietenă, dar

mi-am amintit de pachetul de tampoane, pe jumătate gol, pe care înes îl uitase în baie și pe care musafira mea bineînțeles că îl văzuse imediat. Il lăsasem acolo ca pe un fel de fetiș nostalgic. Probabil că mi-a citit expresia feței în semiîntuneric și și-a dat seama de greșeala ei, pentru că a continuat fără să-mi mai aștepte răspunsul. Eram surprins de cât de deschisă era. Privea undeva departe, cu ochii ei oboșiți și visători, în timp ce îmi povestea și uneori îmi căuta privirea ca să vadă ce impresie îmi făcuseră cuvintele ei, dar nu ca să facă apel la simpatia mea. Mă înregistra numai, ca și cum, acă mă urmărea în timp ce-i ascultam povestea, era ăt acela un mod de a mă cunoaște.

Îl cunoscuse când avea douăzeci și unu de ani i el, bărbatul gvizonat care ieșise și uriașe în frigul no¹ îi avea patruzeci și patru. La început, a fost aman?² lui. Era singură pe lume. Părinții îi muriseră când era mică, iar singura ei rudă era o mătușă bătrână Fl era căsătorit și avea o fiică de vârsta ei. Era un regizo. de film faimos, dar eu nu îl recunoscusem când stă tuse lângă taxi, ai cămașa deschiată. Ea fusese asi, tent editor pentru unul din filmele sale, așa începi³ totu, ai săratuiri furate și îmbrățișări febrile în lab⁴ raional de editare și în camere de hotel. Mi-a povestit cum fusese copleșită de privirea lui insistentă, de siguranța și de vocea lui calmă, profundă. Fusese fascinată de patima lui de om matur și de ideea că ea este femeia tânără la care jinduiește acest bărbat celebru Totul era diferit cu el, altfel decât fusese cu ceilalți bărbați sau băieți cu care se jucase de-a iubirea și pe care îi părăsise, dar era încă uimită. Acum, când stătea și povestea despre asta, nu putea înțelege cum de făcuse un copil cu el și crezuse că or să trăiască împreună Dar și atunci se mirase, își amintea asta, și de el, și de ea însăși. Odată, a luat-o cu el la Stockholm, unde trebuia să se întâlnească cu un producător! Astat și l-a așteptat toată după-miază la Grand Hotel și s-a mirat că se află acolo. Își amintea păsările în rame aurii de pe pereți, pițigoi albaștri, măcăleandri și altele de felul acesta, cu căpșoarele lor încrezătoare înclinate, privind-o în pat. Fusese aproape șocată de inocența lor. Era amanta unui bărbat înșurat. A amuzat-o să se contemple în această postură. Un secret prețios și teribil, forțat să stea în pat și să aștepte cuminte printre toate păsărelele acelea. Și-a privit sâni în oglindă,

care pe vremea aceea bineînțeles că erau ascuțiți și plini de zel, ca boturile unor saboți olandezi, și totuși, la ce întrebare se constituiau ei în răspuns Mi-a spus că îl văzuse odată împreună cu soția lui, la premiera unui film. Nu putuse să-și dea **66** scama, de fapt, ce anume nu era în regulă cu ea, de ⁵trebuise să fie înlocuită. Pofte. Cuvântul a făcut-o „ă zâmbească, iar eu îmi imaginez că a zâmbit la fel ⁶ca atunci când stătea lângă balustradă, pe unul din micile ferry-boat-uri care traversează arhipelagul suedez, orbită de scânteierea soarelui în apă. Când el avea întâlniri, ea stătea pe malul lacului. Când se întorcea la hotel, dădea frâu liber plăcerii, grizonat și cu gropiță în bărbie, un bărbat adevărat, iar ea se lăsa în voia lui, minunându-se. Apoi îl lăsa să vorbească despre viitor, până se pierdea în hățșurile lui și zăcea întins printre păsărelele din Grand Hotel, privind-o abătut, ca și cum s-ar fi așteptat ca ea să-l găsească acolo, înecat în fanteziile lui. A fost cu totul surprinsă când, într-o zi, s-a trezit cu el în fața ușii, cu două valize în mână, după ce rupsesse orice legătură cu soția lui. Va să zică nu fuseseră numai vorbe goale, iar ca i-a făcut din nou voia. A uitat de uimirea ei și s-a grăbit să rămână însărcinată și, pe măsură ce ea își urmărea băiețelul crescând, a început să creadă că viitorul lor este mai mult decât niște vorbe goale. Cu cât creștea mai mult, cu atât credea mai mult, până în seara aceea când am cunoscut-o eu, după ce descoperise, din întâmplare, că poftele regizorului îi găsiseră o nouă, dulce și fragedă taină pentru viitor.

Când m-am trezit, ieșise deja împreună cu Simon. Coborâse să cumpere chifle și lăsase un termos cu cafea pe masă. Mai era și un

croissant pe o farfurie, cu șervețelul împachetat sub cuțit, ca la hotel. De obicei, nu mănânc croissante. Spre deosebire de ziua precedentă, apartamentul era plin de urmele prezenței lor. Soldățeii de jucărie ai lui Simon erau aliniați pe pervazul ferestrei, gata să-și încerce lăncile, între un teanc de cărți și grămada de agende telefonice, hainele lor erau aranjate pe un scaun din dormitor, era până și o rochie printre cămășile mele în șifonier, iar

~ „ft.1 dewb oglinda din bale se aHa o steluța o,

5!^ ı«mfđMK?°°100„H0-00?„°°P¹⁰⁰⁰

»««ⁱⁿ mine. Am conțin„ai să-ni

ZZE-dele ti nopțile singur, ti vedeam doar scara. StTajungclu acasă. Înainte ca eu să plec.

Făcea,, dc mâncare ai
rândul și, tn general, ne acomodam

iar când privirile ni se puteam abține să nu zâmbim gândindu-ne la aceasta improvizată viață împreună. Mă miram cât de ușor poate să fie. Chiar și tăcerea era ușoară aproape „n- ponderabilă, când stăteam

alții în miiol apartament, flexibili și politico*, Jni «»întâlneau din
întâmplaremi ne

unul lângă altul, ca doi țătrăiați ce eram, și nu găseam nume de spus. Era prima persoană din câte cunoscusem împreună cu ore puteam să tac fără să mă simt penibil. Mă miram cât de firesc putea să se comporte în apartamentul unui bărbat străin, cât de firesc tăcea după ce spunea ce avea de spus, fără să fie deloc afectată de liniștea dintre noi. Dar, de fapt, nici nu aveam despre ce să vorbim, nu trebuia să ne spunem nimic, ea era doar o străină care avea să campeze pe domeniile mele pentru o vreme. Totuși, meditațiile mele depresive erau tot timpul tulburate de gănguritul lui Simon și de zâmbetul ei ușor ironic. Din când în când, simteam că mă privește când îl ajutam să își repare jucăriile sau când îi citeam dintr-una din cărțile pe care le împrumutasem pentru el de la bibliotecă, într-o după-a miază când nu aveam ce face. Mă făceam că nu observ atunci când îi simțeam privirea iscoditoare și mă concentram asupra jovialilor omuleți din plastic sau a poveștilor cu animăluțe îmbrăcate. Băiețelul

păi ea să se fi obișnuit cu mine și se purta ca și cum ne cunoșteam de multă vreme. Într-o duminică am mers la Grădina Zoologică, mă întrebasese dacă nu vreau să merg cu ei. Nu mai fusesem acolo de un car de ani și am avut impresia că focile lucioase și urșii polari

u dări de noroi sunt aceiași dc pe vremea când e^ain de vârsta lui Simon, care era tare supărat că urșii polari nu sunt mai albi. Pe când ne plimbam în ziua aceea mohorâtă, printre cuștilc și grotele cu animale apatice și melancolice, mi-am dat seama că pentru prima oară îmi era greu să-mi conturez în minte imaginea lui Inês. Auzeam cum Astrid îl face pe Simon să rădă și mă uimea cât de repede reușise să creeze o stare de normalitate în jurul lui. Cum îi liniștea groaza față de cele întâmplare ai mici trucuri simple, fie că-i atârna desenele pe perete, fie că îl făcea să rădă în mijlocul unui acces de plâns, punându-și în cap husa de la vasul meu de ceai și alergând prin casă și șuierând ca un ceainic. Apoi se înroșea ușor, cu husa încă pe cap, în momentul în care îmi întâlnea privirea. Trebuie să fi fost devastată în interior, dar nu arăta, și poate că își găsea alinarea și o cale de a se distra când îl făcea pc Simon să se gândească la altceva, cu trucurile ei de clown și blândețea cotidiană. Dar când el continua să plângă, imposibil de consolată, vedeam cum perplexitatea din ochii ei nu îl privea numai pe el, ci și pe ea însăși, și mă gândeam la fermitatea pașilor ei atunci când coborâse în goană pe aleea din grădină, cu băiețelul într-o mână și bărbatul acela pe urmele ei, și se așezase în taxiul meu, puterea din vocea ei atunci când uriașe la mine să conduc, să conduc și atât.

Într-o seară mi-a spus că regizorul o

așteptase în fața grădiniței, când se dusesse să-l ia pe Simon. Era complet distrus de regrete și autocompătimire și am întrebat-o dacă se gândește să se întoarcă la el. M-a rugat să-i spun dacă m-am săturat cumva de prezența lor la mine în casă. Am clătinat din cap, nu asta voiam să spun. S-a uitat la Simon, care stătea pe canapea, hipnotizat de un film dc desene animate. Nu, luase o hotărâre. A strâns masa, ca și cum ar fi

încheiat discuția, și s-a apucat să spele vasele. Am rămas pe scaun, urmărind distrat animalele însuflețite de la televizor, care își întindeau reciproc cap. cane diabolice, acompaniate de o muzică dementă, care suna precum spasmele unui carusel care a luat-o razna. Simon se întinse pe canapea, pleoapele aproape că i se închideau. Am oprit televizorul și l-am acoperit cu pătura. M-am uitat la el o vreme, apoi m-am dus în bucătărie, așa fi putut să șterg vasele. Ea stătea în picioare lângă chiuvetă, neclintită, ca și cum s-ar fi uitat la ceva, undeva, afară, în noapte. M-am apropiat de ea, s-a întors. Din câte îmi amintesc, am stat așa o vreme, unul lângă altul, în bucătărie-rioara mea, în timp ce ochii ei se îngustau și mai mult și mă privea prin acele crăpături, așteptând, așa îmi amintesc eu, dar probabil că totul nu durase mai mult de câteva secunde.

Oare aștepta să fac eu primul pas? Fusese mișcarea aceea declanșată de ceva din mine sau de ceva din ea sau s-a întâmplat pur și simplu, de la sine, independent de noi, în acea pauză neașteptată, în apropierea subită din spațiul gol în care s-au întâlnit privirile noastre? N-aș fi crezut că o să se întâmple vreodată, nici măcar nu pot spune că sperasem. Nu pot explica acel impuls din senin, acea piruetă bizară, dar cu totul decisivă, care m-a făcut să-mi ridic mâna și să-mi las dosul palmei să alunece pe obrazul ei. Și-a înclinat ușor capul și și-a sprijinit obrazul de mâna mea. Mi-am mișcat mâna în jurul gâtului ei, pe sub coada de cal, iar ea și-a lăsat fruntea pe umărul meu. Pielea ei era uscată și caldă, iar eu o mângâiam, pe puful de pe ceafă, încercând să-mi imaginez cum se simte mâna

mea pe vertebrele ei și la ce se gândește simțind-o acolo. Nu mai atinsesem pe nimeni din după-amiaza aceea, din urmă cu câteva luni, când Inès dispăruse în zăpadă. Gâtul lui Astrid și palma 70

mea, fruntea ei și umărul meu, era o întâlnire dincolo de ceea ce îmi puteam imagina, bizară și irațională. Era ceva care se întâmplase fără ajutorul nostru, mâna mea pe pielea ei, buzele melc pe creștetul ei, părul ei care mă gâdila în nas și parfumul străin al părului ei. Lumi necunoscute, distincte, ale căror granițe se apropiiau brusc una de cealaltă. l-am simțit mâinile pe solduri, și-a ridicat capul, privindu-mă, dar nu știam ce vede. A închis ochii, poate pentru că totul era mult prea bizar, și ne-am sărutat șovăielnic, ca și cum ar fi trebuit să învățăm de la capăt ceva ce știam deja pe de rost. Nu m-am putut abține să 1111 mă gândesc la Inès în timp ce o sărutam pe Astrid pentru prima oară, o vedeam micșorându-se și dispărând printre fulgii de zăpadă și mă gândeam că mă aflu deja într-o altă perioadă, că timpul trecuse și începuse din nou. Gura lui Astrid era diferită, și nici eu, m-am gândit, nici eu nu mai eram același, dar, pe de altă parte, nu știam exact care era diferența. Oamenii se sărută pentru că 1111 știu ce altceva să facă. Omul nu are altceva decât stupidele de buze, stupidele de mâini, care continuă să vorbească, temerare, același limbaj, în timp ce lumea se schimbă. Când am intrat în sufragerie, Simon era tot pe canapea și dormea. în seara aceea l-am lăsat acolo.

în acea primă săptămână pe care am petrecut-o în apartamentul meu, nimeni 1111 știa unde se află și chiar și eu știam infim de puține despre ea. De altfel, nici acum nu știu unde este, dacă mai este în Lisabona sau dacă a plecat mai departe. Dispăruse 1111 același fgl

în care apăruse în seara aceea de iarnă, din neant și fără veste. îmi imaginez că este singură, la fel ca atunci când s-a așezat în taxiul meu, pe bancheta din spate, cu băiețelul ei, întorcând spatele lumii pe care o cunoscuse până atunci. Mi-o imaginez stând la fereastră, pe o stradă străină, unde copiii țipă într-o limbă pe care nu o înțelege, iar tramvaiele zângăne

la trecerea pe lângă plăcuțele smălțuite ale fațadelor • iar ea se gândește la acea zi, când s-a ascuns în ca' unui bărbat pe care nu-l mai văzuse niciodată, și ** minunează cura de acel bărbat a devenit cel înipi⁸ una cu care a petrecut atâția ani. încerc să o văd f nuntea mea, așa cum probabil că făcuse și regizorul grizonat, singur, în vila sa, atunci când a înțeles că a pierdut-o și se gândea că se află undeva, în oraș într-un loc necunoscut și inaccesibil. Poate că se plimbă prin Rossio, la sfârșitul zilei, prinde tramvaiele stricate și grătarele fumegânde ale vânzătorilor de castane, prin mulțimea de oameni care și-au terminat munca și se învârtesc unii pe lângă alții, și poate că se gândește la cât de ușor e să schimbi direcția, de cât de puțin ai nevoie. Poate că se plimbă de-a lungul fluviului și privește micile bacuri care întunecă strălucirea apei în lumina slabă a soarelui, la vărsarea Auriului în ocean, în spatele cablurilor podului, subțiri ca niște fire de păr, care arată ca și cum s-ar mistui în flăcări, o siluetă printre siluetele oamenilor care se plimbă pe chel

La cinci zile de la plecarea lui Astrid, am plecat la New York. Nu puteam ști dacă în acel moment se află în Porto. Era pur și simplu departe, invizibilă. Aproape că mă hotărâsem să nu mai merg, iar după ce avionul a decolat, am regretat. Nu mi-era de ajuns, ca să mă liniștesc, că ea îmi cunoștea planurile de călătorie și știa când am să mă întorc acasă. În timp ce stăteam în avion, mi-am dat seama că nu doar neliniștea și întrebările mele fără răspuns mă paializase⁸ în zilele care urmaseră dispariției ei pe palier, cu valiza în mână, în sunetul pașilor care se îndepărtau pe scară, îmi era dor de ea, pur și simplu, iar dorul

devenea tot mai violent, tot mai copleșitor, pe măsură ce zilele treceau fără vești de la ea. înainte, când, dintr-un motiv sau altul, pleca pentru câteva zile, glumeam spunând că este un fel de vacanță reciprocă. Mă bucuram când, seara, după ce Simon și Rosa se duceau la cuțare, apartamentul era numai al meu și, în plus, aveam o groază de făcut, ocupându-mă de treburile casnice în absența ci. îmi plăcea să fiu singur cu copiii, eram mai aproape de ei când erau lăsați doar în grija mea, fie că îi ajutam cu lecțiile, fie că ieșeam în oraș să mîncăm, pentru că eu nu eram în stare să fac cumpărături și să fac de mâncare. Nu aveam timp să mă gândesc la ce lăcea Astrid. Acum aveam mult prea mult timp. Nu puteam să-mi explic

de cc nu aveam niciun motiv palpabil, dar în zil₁, care au urmat plecării ei eram din ce în ce mai co₁₀ vins că sunt pe punctul de a o pierde. Înainte, gândul acesta îmi răsărea în minte doar ca o posibilitate teoretică, că s-ar fi putut întâmpla un accident, că s-ar fi putut îmbolnăvi sau pur și simplu că s-ar fi ^{putut} îndrăgosti de altcineva, dar era ușor să alung gr₁₁ii. Prezența ei le estompa, iar eu zâmbeam la asemenea gânduri, așa cum zâmbești în fața avertismentelor premature ale companiilor de asigurări care îți arată cât de periculos este să trăiești. Așa cum nimeni nu crede că i se poate întâmpla ceva rău, nici eu nu puteam să-mi inchipui că s-ar putea întâmpla ceva cu ea sau cu acel fapt evident și aproape banal că eram împreună. Într-atât devenise ea parte integrantă a propriei mele concepții despre mine însumi. Era ca și cum m-aș fi n-ez₁it dintr-un vis și mă uitam acum în jur, la lume, iar aceasta semăna doar superficial cu cea cu care eram obișnuit. Când m-am trezii de dimineață și i-am văzut plapuma lângă mine, imaculată, firi n₁rio cută, am realizat că lumea mea devenise un loc bizar sau, mai degrabă, că nu mai exista nicio graniță vizibilă care să separe lumea noastră de restul lumii. Iar când ara început să mă plimb prin apartamentul pustiu, în care locuiserăm atâtea vreme împreună, m-au năpădit amintirile, ca atunci când vizitezi, după mulți ani, un loc în care ai locuit cândva: îți dai seama că numai o perioadă limitată de timp poți să numești acest loc sau un altul „acasă”. Trecuseră șapte ani de când fusesem ultima oară la New York, dai orașul era același, îl vedeam înălțându-se cenușiu și vertical, de cealaltă parte a lui East River, în timp ce taxiul traversa Queensboro

Bridge. Eram învăluit din nou de umbra aceea aparte, iluminată din mai multe direcții, de la baza puțurilor adânci ale străzilor, confuz și imponderabil din cauza oboseli, în 74 «₁locul neobositului și nesfârșitului suvoi de mașini V chipuri, același dintotdeauna. Îndată ce-am ajuns în camera de hotel, m-am băgat imediat în pat, dar nu puteam să adorm. Stăteam întins și mă uitam pe **fereastră**, la cerul care se întuneca pe fațada de sticlă de vizavi. Am ațipit puțin, iar când m-am uitat din nou, reflecția monotonă de culoare albastru-închis a cerului fusese întreruptă de pătrate luminate în care bărbați în cămăși albe stăteau aplecați deasupra ecranelor albăstriei sau se învârteau, la etaje diferite, unul pe lângă altul, ca niște fantome cu cravată, în lumina fără umbre, ca într-un vis. În Europa era deja noapte.

Mi-am amintit de zilele goale, pustii de după plecarea lui Astrid. De fiecare dată când suna telefonul, mă pregăteam să răspund sperând să fie ea, dar când ridicam receptorul auzeam pronunțat numele meu. Unul dintre prietenii noștri mă sunase ca să ne invite la cină și am făcut eforturi pentru a avea o voce cât mai relaxată și verosimilă când i-am spus că Astrid se află la Stockholm, în vizită la o prietenă. N-aveam niciun chef să mă întâlnesc cu cineva, dar mi-am dat seama că are să pară și mai ciudat dacă nu o să vin deloc, decât dacă apar singur. De fapt, dacă era să vin cu o scuză plauzibilă pentru a refuza invitația, trebuia să fi început cu asta în loc să explic de ce Astrid nu poate să vină. I-am spus că mi-ar face plăcere, după care am fost supărat pe mine tot restul zilei. Mă uimea faptul că nu mai sună nimeni care să ceară cu ea. De obicei, telefonul s₁na constant și o căutau mai mult pe ea. Probabil

că se asigurase și în acest sens, folosind aceeași manevră Stockholm, așa cum făcuse și cu Rosa. Ceea ce ar fi însemnat că plănuise o călătorie de durată. Dar, mai mult ca sigur, își dăduse seama că pretextul vizitei la Stockholm o să își piardă valabilitatea după o săptămână. Când îți

vizitezi prietenii, nu o faci. de obicei, pentru o parte oadă nedefinită de timp. iar adevărul legat d. absența ei avea să stârnească în curând întrebări curioase și îngrijorate. Așadar, scopul minciunii ei fusese doar să o șteargă de aici, cât mai ușor posibil și fără să atragă atenția. După ce ar fi ajuns departe, ar fi fost totuși. Faptul că nu îmi servise aceeași min- dună era de înțeles, având în vedere că m-aș fi apucat să o sun pe Gunilla, cum de altfel și făcusem. în mod sigur nu dorise să mă îngrijoreze, dar, pe de altă parte, probabil că prevăzuse în ce stare avea să mă aducă misterioasa ei plecare. Poate că se mirase că nu să-i cer o explicație sau că nu încercasem să o opresc. Poate că se simțise ușurată din cauza asta. Poate că mă respecta din cauza asta, poate că fiise doar o confirmare a motivelor secrete care o **făcuseră** să plece. în asemenea stare de delir ajunsesem cu speculațiile mele, în timp ce stăteam în camera mea de lucru, privindu-mi prostește însemnările despre Cézanne. După o zi petrecută scriind și rescriind de nu știu câte ori același fragment, a fost un fel de eliberare să mă urc în taxi și să mă îndrept spre suburbiile din nord, așteptând cu nerăbdare o seară plăcut temperată de vinuri italiene și de o conversație despre toți și toate.

Era una dintre acele cine la care fuseserăm de atâtea ori de-a lungul anilor, cu aceleași persoane. Din când în când, câte un cuplu divorțează, unul dintre ei dispare, iar celălalt, după o perioadă de timp, ne prezintă o nouă figură, dar în rest este cam același grup de prieteni, mai mult sau mai puțin apropiați. Pe unii dintre ei îi cunoșteam încă din tinerețe, printre aceștia numărându-se și gazdele, un cunoscut arhitect și soția lui, care fusese iubita

mea pentru puțin timp, cu mult înainte de a cunoaște pe el și cu mult înainte de Inês și de Astrid. Ea avea un 76 fnagazin de artefacte „umaniste” din India și Bali, iar când vorbeam cu ea, își lăsa întotdeauna, cu un gest familiar, o mână pe genunchiul meu, ca un fel de mic suvenir nedureros al acelei veri de demult, când fuseserăm tineri și iubiți. Cu Astrid am fi fost opt, dar nimeni nu s-a mirat că nu mă însoțește, iar după ce am repetat povestea cu plecatul la Stockholm și ultimului cuplu sosit, numele ei nu a mai fost pomenit decât în trecere. M-am așezat cu paharul de martini sec în mână, asemenea oricărui văduv de paie, în grădina prietenilor mei, cu spatele spre apus, concentrându-mă să par cât mai relaxat. M-am uitat în jur la interiorul decorat cu gust, cu mobilier modern și destul de scump, precis patinat ca să nu fie prea ostentativ, și atât de armonios plasat, încât camera crea o senzație de aerisire aproape puritană. Mi-ar fi plăcut să decorez oarecum în același fel la mine acasă, dacă Astrid nu ar fi avut o slăbiciune pentru amestecul de antichități cuminiți cu kitsch-uri excentrice. Pentru prima oară m-am simțit cu un străin, ca im nou-venit în acel grup. Luam parte la conversație numai atunci când eram întrebat și nu auzeam prea bine ce spuneau ceilalți. Discutau ca de obicei, despre aceleași lucruri. Mi-a trecut prin cap că, deși de fiecare dată găseau un nou subiect de discuție, întotdeauna părea același, nu numai pentru că, în mod normal, aș fi putut ghici dinainte ce are de gând să spună unul sau altul despre un subiect sau altul, ci și pentru că felul în care se exprimau anula diferențele dintre subiecțe. Toate erau tratate cu aceeași ironie împărtășită, cu aceeași distanță casuală și

simandicoasă, ca și cum noi, cei care stăteam în jurul căminului, în atmosfera saturată a amurgului, am fi aparținut unei elite alese și exclusiviste, care, cu capelele înclinate, observau și comentau subtil prostia lumii.

Mi-am aruncat privirea asupra fiu ilor binecu, noscute. Fiecare din noi suntem niște puncte de referință solide în orizontul celorlalți, martori reci. Proci ai vieților noastre, și, pentru că ne cunoșteam de atâta vreme, nici nu simțim că timpul trece. Su». tem cam de aceeași vârstă, viețile noastre au prins u». cheag mai mult sau mai puțin stabil, cu toate acest», nu suntem chiar atât de bătrâni încât viitorul să », pară lung, ba chiar departe, ca atunci când ești », larg, ai barca, iar orizontul pare să nu se miște din loc. Cei mai mulți dintre noi au făcut copii, unii mai devreme, alții mai târziu, și cei mai mulți dintre noi fac același lucru de atât de mult timp, încât nu mai avem nimic de dovedit nimănui, dar de fiecare dată când atingem o țintă, ne apucăm deja să ne facem planuri noi. Ne este peste putință să ne închipuim că ar putea fi altfel, încă nu acordăm nicio importanță faptului că istoriile noastre sunt pe punctul de a deveni mai lungi decât viitorul nostru. Și totuși, a trecut atât demult timp de când am luat locul altora. Iri-colo, încă se mai găsește câte un bătrân elefant alb, care își ridică trompa, dar, în rest, noi decidem acum. Numai că nu am descoperit că nu ne mai putem permite mult timp să le zămbim binevoitor sau îngăduitor tinerilor, care vin cu pași mărunți din spate. Nu ne putem imagina prea clar că foamea și stridența lor deliberat pompoasă vor fi înlocuite de sațietate și conversații tolerante, când ei vor fi cei care vor sta unde suntem noi acum. Desigur, 1111 avem răspuns la toate înuebările, ba chiar mai avem întrebări de pus. Refuzăm să credem că vom ajunge vreodată la fel de pompoși și îmbuibăți de vin și de împliniri, precum bătrânii nebuni pe care tocmai i-am înlocuit, încă mai rădem de ei când îi vedem

cum se agață de faima lor, ca niște moșnegi senili care scotocesc prin sertare cu mâini tremurătoare și pătate, de teamă că 78 nu cumva asistentul social să fi furat din argintărie. Avem și noi scrupulele noastre, idealurile noastre și încă mai reușim să spunem câte ceva scandalos și amuzant. Ne mai amintim încă minunata senzație a căldurii scaunelor, când în cele din urmă nc-am așezat pe ele. Nu am uitat încă cum este să îți fie frig și, uneori, nu ne vine să credem că suntem tot noi, cei care stăm aici, acum. Totuși 1111 putem înțelege de ce nou-veniților li se pare atât de greu să stea afară în frig și să aștepte. Doar pot să aștepte și ei puțin, așa cum și noi a trebuit să așteptăm. Nu putem să înțelegem cum e să fi în pielea lor. E mult prea multă ură în odii lor. Nu ne putem imagina cum va fi pentru succesorii noștri, când vor simți căldura locurilor noastre goale, deși căldura este tot timpul cam aceeași.

Unul dintre bărbații din grup, un custode de muzeu, se lansase într-o recenzie interminabilă. Ceva despre o expoziție pe care o văzuse de curând. Vorbea mult, iar privirea îi era la fel de intensă ca de obicei. Semăna puțin cu Stravinsky și știa asta. Era chel încă de pe vremea când învățam împreună la istoria artei și vorbea cu aceeași intonație insistență, aproape inchizitorială, ca atunci când petreceam nopți întregi discutând cât de ingenioasă fusese decizia lui Marcel Duchamp de a se lăsa de cultură și a se dedica, în schimb, șahului. Nu s-a schimbat aproape deloc, doar a îmbătrânit, și se întrerupe mai des cu râsul lui brusc și zgotos, ca și cum și-ar mototoli întregul eșafodaj al raționamentului în fața unei audiențe care îl ascultă 7 cu venerație, doar ca să îi lase cu senzația, de jenă și ofensă, că s-au lăsat subjugăți doar de dragul

desfătării lui și nu, așa cum crezuseră, din respect față de o idee mai profundă. Absent cum eram, încet-încet mi-am dat seama că este vorba despre iubitul Rosei, artistul-instalator. După părerea custo- delui, embrionii îmbălsămați și pornografia aceea

pedofilă rulată cu hiecu.uioiul ciau un exe.np^, parodic al faptului că avangaida a muut de lot ci atunci când tradiția nu mai exercită nici' autoritate împotriva căreia să te revolți când p_{ovo}, carea în sine devine o parte a infinitelor deghe.ăli al. tradiției, la fel și a.vântul „avangardă devine doar a scuză zbrărlită pentru cei care nu iș. știu meseria, ca,-e S au idei, ci doar o frunză de smochin uscata p_{ci} u ceea ce se află la baza ambiției mic-burgheze de a te numi artist, în cele din urmă, iubitul Rose. ajunsese să fie încă unul din seria acelor tineri oportuniști car. își camuflează crimele oedipiene sub pancidele di, Istoria artei, sărind direct de la troc m Cartea Albastră Tot ce spusesse cheliosul aș fi putut tot atât de bine spune și eu și, de fapt, ar fi trebuit să mă bucur felul în care îi făcuse pe cei din grup să rădă înfundat de tănărul zeflemitor, îmbrăcat în negru, care, p_{no}- i babul, avea să-mi fie ginere, spre supărarea mea as- l pînd. Cu toate acestea, fără să știu unde o să mă conducă, când custodele m-a privit batjocoritor, pe deasupra ochelarilor lui cu rame de oțel, în momentul în care m-am oprit pentru a trage un fum din țigară. întâmplător, îl văzuse pe nărăvașul nostru iconoclast la un vernisaj, cu limba în gâtul ficei mele. Ochiul lui mic, încadrați de ramele de oțel, îmi scanau fața în căutarea

vreunei reacții involuntare pe care să o folosească în avantajul dezvăluirii sale, dar eu am rămas nemișcat și pentru o secundă s-a Scut liniște. Dacă Astrid ar fi fost acolo, el nu ar fi avut curajul să spună asta, m-am gândit, sau în orice caz nu așa, cu acele cuvinte. Mai bine să capitulez, ceilalți izbucniseră deja în acele hohote de iis năvalnice și avide care încearcă să atenueze situația penibilă în care este pus cineva atunci când se

depășesc anumite limite. Dar nu era periculos, puteam face haz de mine însumi în prezența lor, fără nicio teamă, era doar mica și obligatoria iterare a ritualului original de inițiere în prietenie, în care trebuie să te umilești, o dată pentru totdeauna, ca un fel de garanție mutuală, prin care îți ipotechezi respectul de sine pentru ca ceilalți să te respecte, astfel încât nimeni să lui creadă că vreunul dintre membri se bucură de un credit mai mare decât restul.

Înainte de a ne așeza la masă, m-am dus sus, în baie, pentru a fi un moment singur. M-am așezat pe marginea căzii, privind prostește la sticlutele de parfum opulente ale gazdei și la albastrele ofilite care atârnavă la înălțime, în buchețele legate cu fun- dițe de culoarea lavandei, ca o mică și fermecătoare atingere feminină în mijlocul instalațiilor sanitare, albe și sterile. „Codașul” casei, care avea cinci ani, uitase în cadă o rățușcă galbenă de plastic cu ochi mari și albaștri, care se bălăngănea zâmbindu-mi incurajator, ca și cum ar fi vrut să mă molipsească de i buna-i dispoziție. Îmi venea să o strâng de gât, ca și ff cum naivitatea acesteia ar fi fost o adevărată fereastră i a francheței inocente, deschisă către lume, și nu o i ingenuitate proiectată și turnată în plastic, și în ace- 'lași timp m-am simțit vinovat din cauza

impulsului meu, ca și cum, în dorința de a o pedepsi pe rățușca de plastic pentru ignoranța ei veselă, ar fi fost vorba de un atac real. Dintr-odată totul mi s-a părut atât de intangibil și deformat, ca și cum aș fi privit prin apă, în această casă în care venisem de atâtea ori, împreună cu Astrid, în mijlocul acestor oameni pe care ar fi trebuit să îi consider cei mai buni prieteni ai mei.

De ce venisem? Ce căutam eu aici? Cum deveniseră „cei mai buni prieteni ai mei” exemplarele acestea ale clasei medii academice, comode, înfumurate, autosuficiente și constipate intelectual, care stăteau acolo și dădeau pe gât remarcile blazate despre Brunello, ca

Și cum gesticulația lor studiată 5« cosmopolită
 l_C ar fi putut masca ambițiile sociale. Ca și cum
 uma „„S_{mult} for culinar și călătoriile cu automobilul
 prin Toscana ar fi fost de ajuns pentru a da m_{ai} 1.
 1. că to_{tn} p_{înă} ra unul, proveneau din blocuri de
 suburbie din căr_s. mizi galbene, unde, în
 f_{iecare} $\wedge$ l_ă ora cinci, mirosea a caltaboș. O
 suburbie fără importanță, u_u. tată de Dumnezeu,
 în care vremea era tot timpi, mohorâtă și unde
 mamele lor „casn.ee • răz_{biseră} i_e viață cu
 aspiratorul, prin frugalitate, folosind doar
 dresuri de năilon ca să își prindă părul și
 r_{ăv}nind l_e o viață mai bună. Ca și cum
 distanțarea lor mondenă « gustul lor moderat și
 sigur, și toate antologiile de poezii de pe
 nopțiile lor ar fi putut ascunde că foseseră
 împinși în lume printre coapsele acestor mame
 pensionare, albite de vreme și gârbovite de
 muncă, pe care le vizitau rar și fără tragere de
 inimă, pentru că se rușinau de buclele lor
 permanentate de pudel și de costumele cu
 pantaloni din poliester, care locuiau acolo, în
 blocul de mahala, lângă masa acoperită cu
 mușama și cu un teanc de reviste mondene în
 față, rulându-și singure țigările și citind despre
 „celebrități”, iar din când în când poate mai
 aflau câte ceva despre copiii lor din lumea
 satinată, strălucitoare și înfricoșătoare în care
 aceștia dispăruseră.

Oare cum devenisem unul de-al lor? Cum de
 ajunsesem atât de bătrân încât să mă apuc să
 r_{ăd} de un artist tânăr și furios, doar pentru că
 era pe atât de fanatic în furia-i puberă, pe cât
 eram noi de amorțiți în maturitatea noastră
 studiată și rodată? Rădeam oare de visele lui
 denaturate și megalomane de a schimba lumea,
 doar pentru că nu ne deturnasem propriile
 noastre ambiții denaturate, făcându-le să aducă

a ceva matur, micșorându-le, îngustându-le
 orizontul, ținând către posibilități mai la
 îndemână? Rădeam oare de zbaterile lui
 existențiale pentru că și noi, cu mult timp în
 urmă, coborăserăm din copac în patru labe,
 pentru a ne transforma apoi în animale sociale?
 Când custodele de muzee l-a înțepat atât de
 neînfrănat pe tânărul avangardist, cu o plăcere
 aproape malițioasă, oare 1111 era asta cealaltă
 față a unei defensive ascunse a propriei
 nerușinări deziluzionate, o aprobare indirectă și
 retrospectivă a tuturor dăților în care pupase
 în fund vreun ministru al culturii, vreun
 director sau vreun artist renumit, pentru a
 ajunge acolo unde era acum? Eram uimit de
 propria-mi furie, fiindcă, strict vorbind, nici cus-
 todele și nici ceilalți nu-mi făcuseră niciodată
 nimic. Oare stăteam pe marginea căzii și îi
 bălăcăream în tăcere pentru că aveam nevoie
 să-mi descarc dezgustul, din ce în ce mai mare,
 față de propria-mi persoană? Sau pur și simplu
 ajunsesem să-i văd așa cum erau ei în realitate,
 acum când nimic nu mai era ca înainte? L-am
 revăzut pe custodele de muzee, privirea lui în
 mijlocul acelei tăceri scurte, înainte ca |
 hohotele de răs ale celorlalți să se dezlănțuie în
 jurul } meu. Se uitase la mine ca și cum ar fi
 știut ce încerc din răspuțuri să ascund. De
 altfel, eram sigur că Astrid ar fi sărit în
 apărarea artistului-instalator al Rosei. Nu era
 nici ea prea încântată de el, dar îl accepta
 pentru că o făcea fericită pe Rosa și, cel puțin,
 încerca să își ascundă scepticismul de față cu
 flica noastră. Încă din perioada în care copiii
 noștri erau mici, mă dăscălea să renunț la a-i
 mai influența cu propriile mele preferințe.
 Creșterea copiilor era unul dintre puținele
 subiecte pe marginea cărora ajungeam să ne

certăm. Tot timpul îi criticam încrederea oarbă că totul are să meargă bine cu copiii dacă îi lăsăm în pace și de fiecare dată scotea în evidență faptul că eu încercam să-i controlez și să-i formez conform criteriilor mele perfecționiste. Avea dreptate, trebuie să admit acum,

când, oricum, ei sunt departe, în afara razei mele de acțiune. Simon și Rosa se comportau la fel de suvele an și cu aceeași siguranță ca și mama lor, iar dacă nu im plăcea artistul-instalator al Rosei, asta era problema mea. Ar fi trebuit să fie doar problema ei, de f_{o,112}, dacă eu n-aș fi fost atât de lipsit de tact încât să-mi dezvălui scepticismul. Cum stăteam așa, cu privirea încruntată, pe marginea câzii așanumiților mei prieteni, mi-am dorit ca Astrid să fie acolo și să îi ia apărarea iubitului fiicei ei, acum că eu eșuasem. Toată seara s-ar fi desfășurat cu totul altfel dacă Astrid ar fi fost acolo. Lumea n-ar fi râs de ea așa cum răsese de mine. Când intra Astrid în cameră, schimbau tonul conversației. Prin simpla ei prezență și probabil fără ca ea să știe, exercita o influență ciudată asupra celor din jurul ei. În ochii lor, ea reprezenta ceva inaccesibil, pentru că se născuse și crescuse având garantat tot ceea ce ei visaseră, pentru care luptaseră și se înjosiseră. Se temeau de ea din cauza acelei nonșalante pe care și-o permitea, în timp ce ei erau tot timpul atenți să apuce paharul corect sau să folosească cuțitul adecvat pentru pește. Provenea din ceea ce odinioară se numea „o familie veche” și chiar dacă părinții ei zburaseră cu un Jaguar de pe stâncile coastei amalfitane, când ea avea numai cincisprezece ani, reușiseră să o învețe acel firesc pe care nu îl întâlnești decât la cei care au sute de ani de civilizație în spate. Nu se jena niciodată și nu cunoștea anxietatea și zeflemeaua snobismului, putea vorbi cu oricine și, oriunde se afla, se comporta normal. După ce ieșise de la internat, dăduse uitării orice privilegiu, iar când am cunoscut-o, stilul ei de viață nu avea nimic monden, ci se purta cu aceeași siguranță invul-

nerabilă și chiar dacă s-ar fi apucat să își smulgă părul din nas la masă, ar fi făcut-o cu stil.

84

Astrid era intangibilă. Chiar și cel mai intimidant comentariu, chiar și cea mai jignitoare prostie se izbeau ricoșând de zâmbetul ei ironic și de ochii îngustați nonșalant, iar de nenumărate ori mi-a fost dat să văd câte un mitocan înfumurai și umflat în pene sau vreo coțofană intrigantă târându-se la adăpost, cu coada între picioare, după ce încercaseră să o atace. Ea singură hotăra când este cazul să reducă distanța care o înconjoară ca un scut invizibil, iar când o făcea, putea fi surprinzător de generoasă și neașteptat de directă, dar nimeni nu putuse vreodată să ghicească la ce se gândea, nici măcar eu. Dacă ar fi venit cu mine în seara aceea, în drum spre casă m-ar fi amuzat cu observațiile ei și le-ar fi interpretat fără malițiozitate, dar cu o curiozitate aproape nemiloasă, din simplul motiv că nu se sătura să se minuneze de micile jocuri pe care le joacă oamenii unii cu alții, de bursa invizibilă a sentimentelor și a pozițiilor sociale, care își schimbă cursul de la oră la oră. Într-una din / ultimele dăți când am fost împreună la o astfel de l cină, în drum spre casă a analizat fiecare cuplu ' participant în parte, atrăgându-mi atenția asupra celor mai mici mișcări, asupra remarcilor necugetate, asupra fiecărei priviri iscoditoare, care mie îmi scăpaseră. Poate că era experiența ei din laboratorul de editare, de mare folos aici, cunoștințele ei profesionale despre felul în care mimica studiată și strâmbăturile involuntare de pe un chip se comentează reciproc și își schimbă semnificația, în funcție de povestea în care figurează și de locul pe care îl ocupă în cronologia scenelor și a

dialogurilor. încă o dată m-a lăsat mut de uimire cu spiritul ei de observație, dar nu m-am putut abține să nu-i amintesc că, probabil, prietenii noștri discută și ne disecă în același fel.

Ca și ea, toți ceilalți credeau că propriul lor punct de vedere este privilegiat, pentru că fiecare dintre ei se

considera punctul de referință al propriului univers. În care noi, restul, eram doar planete și sateliți, ^{jo}! rațiunea, spaimele și dorințele lor dictau direcția ^o cursul tuturor mișcărilor. A dat din umeri, dar eu ^{am} insistat, spunând că niciodată nu poți fi sigur dacă cineva se uită la tine cu o privire ciudată, pe care nu o poți descifra, pentru că ascunde în spate nișe, informații necunoscute. A zâmbit ambiguu, ca și cum gândul ar fi amuzat-o, privind atentă dungile albe de pe asfalt, care curgeau spre noi, în lumina farurilor.

Conducea ea, eu nu eram suficient de treaz. Con- ducea cu viteză, de fapt e un pic vitezomană, dar conduce cu aceeași siguranță cu care mănuieste cele mai ascuțite cuțite de bucătărie. îi priveam profilul secretos, atent și zâmbitor și ochii ațintiți pe șosea, ^{le} timp ce eu îmi continuam șirul gândurilor, puțin nesigur și aiurit. Am întrebat-o dacă a remarcat că namrni ajung întotdeauna să pară mai puțin decât sunt atunci când vorbești despre ei. Ca și cum ai fi silit să-i micșorezi ca să încapă în propria ta perspectivă. Nu e oare suficient pentru a sădi îndoiala asupra judecății cuiva? Și dacă fiecare îi judecă pe ceilalți din perspectiva sa limitată, dar cu totul diferită de a celorlalți, cine ar putea să invoce dreptul de a fi cel care judecă corect? Dacă toate acele puncte de vedere, care se opun, se intersectează și se suprapun sunt în egală măsură corecte, atunci fiecare din noi nu suntem altceva decât suma

infinită, dar incoerentă și contradictorie a imaginilor distorsionate, simplificate și incomplete reflectate în ochii celorlalți? Am dat exemplul custodelui de muzeu. Știam că se culcă cu studentele, dar soția lui nu avea habar. în compensație, ea știa probabil că sforăie sau suferă de hemoroizi, ceea ce, în schimb, nu știau iubitele lui elegante de la facultate. Știam că vorbise de rău un coleg pentru a câpăta postul pe care îl avea acum, **86** erijându-se în protectorul intransigent și altruist al elitei artistice absolute, dar nu aveam cum să știu dacă în acest moment nu îmi ridiculizează textele de catalog, deși el însuși îmi spusese cât de geniale sunt. Pe de altă parte, probabil că eram singurii care știam că, odată, demult, când am mers cu el în vacanță, în Grecia, cu mult înainte de a se căsători, a sărit în apă de pe un iaht, departe, în larg, ca să salveze de la înec un câțeluș (Stăpân, pe care Rosa îl tărase la bord. Buzele lui Astrid se încrețeau într-un zâmbet impenetrabil, în timp ce schimba viteza și intra pe banda de depășire. Am continuat, încurajat de așteptarea din zâmbetul ei curios. Un alt fapt sigur este cât de puțin știm unul despre celălalt, am spus eu. Și apoi, cât de mult știm despre noi înșine. Căci dacă nu ai fost niciodată în stare să te analizezi pe tine însuși, dacă tot timpul ai avut un unghi mort, o pată albă și nu te-ai putut privi pe tine însuși, atunci nu vei atinge niciodată cunoașterea de sine, indiferent cât de sever ești cu propria-ți persoană, și poate tocmai pentru că oamenii sunt mereu fie prea severi, fie prea îngăduitori atunci când este vorba despre propria lor persoană și, în plus, dacă într-adevăr ar exista cineva care să te vadă în întregime, cu o privire necunoscută și de nepătruns, cu o știință

secretă și de nepătruns, poate chiar fără ca tu să observi ceva, atunci ar trebui să te resemnezi că adevărata, deplina și reala ta identitate are să rămână un secret, în spatele unor ochi necunoscuți și străini? Am tăcut, cu gura uscată de șuvoiul de cuvinte, iar ea a izbucnit în râs. Nu știam dacă râde de ceea ce spusesem sau de altceva, la care se gândea în momentul acela. A continuat să râdă, fără răutate, aproape afectuos, cu ochii la drum, ca și cum acolo, printre stopurile roșii ale mașinilor, ar fi văzut ceva extrem de haios, în

timp cc cu mă
 cufundasem luminile
 oraşului cai« ne ie;
 Poate că rădea
 numai du cuvinte.
 Astrid era cea cai« i
 propria-mi persoană.
 Penti

vlăguit în scaun,
 privi_u jeau 111
 întâmpinare.
 1 cauza avalanşei niele
 d_e nă învăţase să fac
 haz de u ea, cuvintele
 nu era.

un mod de a te apropia de realitate, ci,
 dimpotrivă mai mult te încurcau. Mă admira
 pentru dexteritatea mea retorică, dar nu atât
 pentru ceea cc spuneam cât mai degrabă așa
 cum admir, pe cineva care e_{se} bun la schi nautic
 sau la întorsul de clătite. Pentru c_a cuvintele nu
 erau decât un fel de pandantive, c_a baloanele cu
 replici din cărțile cu benzi desenate. Când
 asculta pe cineva, întotdeauna ținea cont de
 d_{ne} era acea persoană, inclusiv atunci când eu
 eram cel care vorbea. Dacă, de exemplu,
 trebuia să ieșim într-o seară, iar ea, pentru a
 cincea oară, își schimba hainele în fața oglinzii
 din dormitor, nu ajuta cu nimic dacă eu îi
 spuneam că arată bine. Așa crezi tu, spunea ea
 cu un zâmbet pleziș, dar privirea ei din oglindă
 rămânea la fel de sceptică, în timp ce se
miria. Amândoi eram la fel de sceptici, și ea,
 și eu, cu privire la fisurile imprevizibile dintre
 realitatea așa-cum-este și descrierile acesteia,
 în care oamenii se reflectă. Dar în timp ce
 propriile mele îndoeli mă făceau să succesc și să
 răsucesc cuvintele de pe o parte pe cealaltă, la
 nesfârșit, părea că Astrid trăsesese concluzii
 opuse și definitive. Prefera să tacă și să lase
 cuvintele să moară, ca și cum de-abia în tăcere
 adevărul ar fi putut ieși la suprafață. Dacă îi
 spuneam că o iubesc și că este prima femeie
 împreună cu care am fost fericit mai mult de
 câteva ore în șir, zâmbea numai și-mi dădea
 părul de pe frunte cu 1111 gest sfios, ca și cum

cuvintele mele ar fi fost un buchet de flori prea
 mare, îi era rușine de cuvinte, în special de cele
 prea mari, și de aceea era cu mult mai impres-
 ionant atunci când, brusc, mă îmbrățișa pe la
 spate **88**

și îmi șoptea că mă iubește. într-o zi am
 întreb-o de ce, dar ea a răs și a spus *de-ai-a*.
 De-ai-a care? S-a uitat la mine ca și cum s-ar fi
 mirat că o întreb. Pentru că ești un prost, mi-a
 răspuns, și rn-a sărutat pe frunte, pentru ea nu
 exista *de ce* și *de aceea*, iar în zâmbetul ei
 aproape că era o urmă de dezamăgire, ca și
 cum i-aș fi destăinuit că nu sunt la fel de sigur
 ca ea. Dar oricât de reticentă ar fi fost față de
 cuvinte și de convingerea că totul poate fi
 explicat și pe cât de rece și de rezervată putea
 să pară celor din jurul nostru atunci când eram
 în public, pe atât de ușor îi era să se dezlănțue
 atunci când eram singuri. Mi se dăruia fără
 ezitare, în felul ei jucăuș și fără griji. Era ge-
 neroasă cu tandrețea ei, aproape risipitoare,
 pentru că dovezile ei de iubire nu erau mici
 scrisorele care așteptau pline de temeri și de
 lacrimi un răspuns, ci prelungiri ale ei înseși,
 fără rezerve. Uneori aproape că mă orbea cu
 iubirea ei, ca atunci când se făcea invizibilă,
 sărutându-mi pleoapele cu buzele ei calde A și
 moi. Dar în seara aceea, când a răs de mine în
 ■ mașină, în drum spre casă, când ne
 întorceam de la I una din acele cine în cercul
 nostru de prieteni, poate 1 că nu o făcuse din
 cauză că eu, ca de obicei, mă ' pierdusem în
 propriile mele cuvinte. Poate credea și că îmi
 fac griji degeaba. Deși o amuza să privească
 dincolo de luptele de cocoși și dansurile
 nuptiale ale jocului social, în care participanții
 își manifestă stima de sine în dorințele și
 invidiile reciproce, nu părea să se lase
 influențată de felul în care o priveau ceilalți.
 Și deși petrecea mult timp în fața oglinzii

înainte să se declare satisfăcută de felul în care arată, eu cred că o făcea mai degrabă pentru propria-i plăcere, ca un joc, probând o rochie sau o bluză, una după alta, așa cum, cu multă vreme în urmă, își petrecuse timpul îmbrăcându-și și dezbrăcându-și păpușile. Acesta era secretul din spatele siguranței de somnambul cu care

se mișca atunci când umbla printre alți oameni, î., eu eram singurul care vedea asta, pentru că numai eu știam că, atunci când ieșeam în oraș, ea se simțea la fel de în largul ei ca atunci când ieșea de sub duș ^ umbla prin casă, cu apa prelingându-se pe trupul ci gol, pe sub kimonoul care fâliăia.

Am dat drumul la apa rece, să curgă în chiuvetă, și m-am aplecat cu fața spre robinet. S-a auzit un ciocănit prudent în ușă. Am simțit cum pielea mi se strânge pe față și m-am uitat la micile picături de apă care se prelingeau ca niște boabe de sudoare în lumina puternică a lămpii de deasupra oglinzii. Nu mă aflam unde trebuia, totul era greșit, nu ar fi trebuit să vin. Fusese o greșeală, ar fi trebuit să găsesc o scuză, indiferent care, sau să nu mă fi scuzat, să fi spus pur și simplu că nu o să vin. Ar fi trebuit să stau la birou și să scriu despre Cézanne sau pur și simplu să mă uit pe fereastră, la întunericul de pe Lacuri, la ferestrele luminate ale caselor de pe celălalt mal, la toate acele ferestre care se deschideau spre viața necunoscută a altora. În acel moment nu-mi doream să fiu nicăieri altundeva decât acasă, în fața ferestrei din camera mea de lucru, singur în fața priveliștii de afară. Poate că Astrid încercase să sune, n-aveam de unde să știu, poate că totul era altfel decât credeam eu. Dar ce credeam eu? Că totul se terminase? Că fugise cu altul? Că nu aveam să o mai văd niciodată? Că se întâmplase un accident? Că își luase viața? Eram ca un orb care întinde mâinile în jurul lui, fără să găsească nimic de care să se apuce. Dar oare de ce îmi închipuiam eu tot ce era mai rău? S-a auzit din nou ciocănitul și am recunoscut vocea îngrijorată a gazdei, vechia mea amică cu care

mă distrasem într-o vară de demult, când niciunul din noi nu găsisese altceva mai bun de făcut. Dacă soarta ar decisa 90

altfel, poate că eu aș fi fost cel cu care ar fi împărțit această baie, dar, în acest caz, aș mai fi fost eu cel care sunt azi? Cineva care nu suportă florile de câmp uscate și textilele din Bali? Sau cineva care, cu anii, s-ar fi săturat de fundele de mătase violetă și motivele orientale? Cineva care, poate, într-o bună zi, ar fi trecut din întâmplare pe lângă o necunoscută înes sau Astrid zămbitoare și pierdută în gânduri, după care ar fi mers mai departe, în direcția opusă, spre casă, absorbit într-o vagă și confuză reverie. Mi-am privit chipul în oglindă, cu picăturile de apă, ca și cum aș fi avut febră, și mi-am imaginat-o pe Astrid stând în ușă, în dimineața în care plecase, îi vedeam privirea ciudată, pierdută undeva departe, atotputrănitoare și în același timp impenetrabilă. M-am șters pe față și am deschis ușa, zăbind pe cât de normal posibil. Nu, nu se întâmplase nimic, eram doar un pic deranjai la stomac, probabil de la cafeaua neagră pe care o beam când lucram. Ceilalți se așezaseră la masă. Am coborât și, pe trepte, ea s-a întors și în-a întrebat cât timp o să fie Astrid plecată, continuând să aibă expresia aceea îngrijorată pe față, care persista ca o urmă pe care uitase să o șteargă, iar eu încercam să îmi dau seama cât de multe dezvăluie oare fața mea și dacă nu cumva ea ghicise că ceva nu e în regulă, în timp ce îi răspundeam că o să se întoarcă peste o săptămână.

Când m-am așezat la masă, m-am prefăcut că nu remarc privirile curioase ale celorlalți. Discutau despre o mare expoziție Mondrian, care tocmai fusese inaugurată, iar eu le-am

atras atenția asupra faptului că Mondrian nu își proiecta compozițiile dinainte, așa cum ai fi tentat să crezi la prima vedere, dimpotrivă, le executa intuitiv, lucru confirmat de tablourile sale neterminate, unde poți distinge cum contururile

ajutatoare în cărbune au fost șterse și redeseinate, u₁₂ deasupra celeilalte, până când și-au găsit adevărată ordine complementară. Cu alte cuvinte, un stil amin. tind oarecum de expresionistii abstracți care, după cum se știe, pictau același tablou de mai multe ori înainte de a-1 termina, ceea ce poate servi ca argument al superficialității trăsăturilor care disting între constructivism și expresionism. Auzeam că lotul merge bine, vocea mea era calmă și sigură, făcea sune pedagogic, chiar și custodele de muzeu mă privea binevoitor din spatele ochelarilor lui cu rame de oțel, ca și cum ar fi vrut să arate că el a și uitat la mine cu un fel de tandrețe, ca și cum mi-aș fi revenit după o hîngă convalescență. în timp ce nu mai conteneam în excursul meu despre Mondrian, care îmi marcase revenirea în cerul de prieteni, le întâlneam pe rând privirile și mă întrebam oare cine sunt eu în ochii lor. Pentru unii eram un cunoscut și, uneori, temut critic de artă, pentru alții, bărbatul care fusese în stare să cucerească o femeie ca Astrid, pentru unii eram un intelecual arrogant, mizantrop și egocentric, care fuma prea mult și care, în mod sigur, nu era în stare să schimbe un bec fără să se cureteze, iar pentru custodele de muzeu și pentru gazda cu florile uscate eram cineva care se transformase în toate acestea, după ce fusese tînărul pasionat, stîngaci și precoce, care își irosise cîndva un an și jumătate din tinerețe lăsându-se zdrobit de iubirea nefericită pentru o zgripturoaică cu față exotică, despre care oricine mi-ar fi putut spune că-mi va fi imposibil să o păstrez doar

pentru mine.

Erau multe altele pe care ei nu le știau, multe pe care nu aveau cum să le știe. Erau toate cele pe care 92 nici eu nu le știam atunci când se petreceau și erau cele pe care le știam în timp ce se întâmplau, dar pe care nu le mai știam, fie pentru că le uitasem, fie pentru că eu nu mai eram același. Pentru că eu nu mai sunt deloc același care eram când am cunoscut-o pe Astrid. Pot să văd asta din puținele fotografii în care apar. Nu sunt prea multe, pentru că niciodată nu mi-a plăcut să fiu fotografiat, întotdeauna m-ai simțit prins pe picior greșit, fie că mă sforțam prea tare să par natural, fie că înțepeneam la gândul că sunt redus la o grimasă între atâtea altele, un moment unic din toate orele și zilele. în orice caz, sunt mereu prea încordat și prea conștient atunci când cineva îndreaptă obiectivul unui aparat de fotografiat spre mine, pentru că dintr-odată simt că nu eu sunt cel care este fotografiat, ci cineva care încearcă să-mi semene. Văd cum trăsăturile mele devin mai clare în fotografiile, dar nu pot spune dacă este vorba de față/ mea de acum, care se dezvăluie treptat și devine! recognoscibilă în blîndețea indecisă a pielii tinere,! sau dacă este vorba de față mea inițială, care fusese 1 transformată treptat de ridurile și zbîrciturile lăsate de ani. Când îmi întîlnesc privirea în fotografiile din viața noastră, privirea mea de toate zilele, puțin sceptică, e ca și cum bărbatul din fotografie s-ar uita la mine și s-ar întreba mirat: Ești tu cu adevărat? Poate că și Astrid simte la fel, deși, bineînțeles, nu este ceva la care să ne gândim zilnic. Și ea a devenit cineva diferit de persoana care, într-o seară de iarnă, stătea pe banca din spate în taxiul meu și-i fredona ceva fiului

ei, în timp ce păreăa tot acel univers în care crezuse. Probabil că și ea s-a întrebat, văzându-și fotografiile mai vechi, dacă sunt aceeași ochi care i-au întâlnit privirea de-a lungul timpului. Aceiași ochi care cândva răspuseseră privirii insistente a regizorului grizonat, ca și cum acolo ar fi putut citi ce

anume o să devină. Ne-am transformat împreună, ^{tu} același ritm, și de aceea nu am remarcat deloc că ^{ne} schimbăm, poate doar din când în când, atunci când copiii veneau în goană, alergând prin nisip, ^{Vari} înalți și costelivi, sau când îi urmăream de la fereastră cum se duc la școală, mirându-ne cât de repede ^{am} crescut. Fiecare etapă o ștersese pe anterioara, de p. chipurile copiilor și de pe chipurile noastre, aș. g ^{me} ne mai rămăseseră decât fotografiile și amintirile neclare și, deși continuam să ne schimbăm, ne gândeam doar rareori la schimbare și întotdeauna doar ca l, ceva care ni se întâmplase, nu ca la ceva care ne smulsesse de unde eram și ne purtase cu sine, departe.

Aproape că nu îmi mai aminteam cum era să fu, eu, înainte de a deveni bărbatul care eram împreună cu Astrid. Când mă gândesc la mine, așa cum eram în tinerețe, e ca și cum m-aș gândi la o pereche de pantofi pe care-i avusesem cândva, o pereche de pantofi scâlciți, pe care îi aruncasem de mult la gunoi. Te gândești la pantofii tăi vechi, la fel cum vorbești despre vechiul tău eu, deși pantofii au fost cândva noi și, strict vorbind, tu ești cel care a îmbătrânit. Nu am aproape nicio fotografie din vremea aceea. Nu am decât o singură fotografie cu Inês, făcută la Amsterdam. Nu i-am arătat-o niciodată lui Astrid, năd nu am avut vreun motiv, și chiar dacă ea o văzuse, nu mi-a spus nimic despre asta, poate pentru că nu voia să se dea de gol că scotocise prin camera mea de lucru. Fotografia se afla între două pagini din monografia despre Vermeer, lângă reproducerea în culori a unui faimos tablou înfățișând o femeie tânără cu cercei din perle și turban albastru, stând într-o cameră

întunecoasă, surprinsă în singurătatea ei, cu buzele ușor întredeschise și o expresie speriată în privire, ca și cum ar fi așteptat ceva, în timp ce se întoarce spre lumină pentru a întâlni privirea străină 94 și pătrunzătoare. Și eu sunt în acea fotografie. Stau lângă Inês, o țin de gât, în mijlocul turiștilor japonezi și americani de la bordul unuia dintre vapoarele care fac tuiul Amsterdamului. Privim cu toții înainte, iar câțiva îi fac cu mâna fotografului. Aceeași fotografie pe care necunoscutul fotograf o făcuse de mii de ori până atunci. Aproape că nici nu pot să discern dacă suntem noi cei care stau acolo, în mijlocul celorlalți turiști, în acea zi de primăvară, în Amsterdam, cu mult timp în urmă. O turmă de oameni adunați la întâmplare, care jumătate de oră mai târziu aveau să se împrăștie în cele patru colțuri ale lumii și dintre care cei mai mulți probabil că au și murit între timp. Arătăm cu toții fericiți, poate pentru că suntem în Amsterdam, poate pentru că soarele ieșise în sfârșit dintre nori și strălucea în apa verde și pe pelerinele de ploaie și umbrelele străne, încă umede. Chipurile noastre sunt atât de mici, încât trăsăturile feței aproape că se estompează. Trebuie să le măresc cu o lupă pentru a ne vedea. Inês cu părul umed și capul ușor înclinat în direcția mea, atât de drăgălașă, fală să amintească prin nimic de acea zgripturoaică care mă fcea să urlu la lună. Ochii noștri sunt mici și nedeslușiți ca niște fire de praf în ceața de particule minuscule ale fotografiei care reproduc culorile părului și ale pielii, ale hainelor, ale bărcii și ale apei. Ochii noștri nu sunt nimic altceva decât niște găurele negre de pe suprafața de culori, reflexe și umbre ale acelui moment imortalizat, niște crăpături neînsemnate către tot ceea ce se

întâmplase și către tot ce avea să se întâmple, amintiri și incertitudini, uitare și licăriri de speranță.

Nu îmi amintesc ce am văzut, nu-mi amintesc nimic din turul nostru printre canalele din Amsterdam și mă întreb dacă aș fi putut să îmi amintesc ceva din toate aceste lucruri pe care le-am uitat dacă nu aș fi.

avut fotografia cu mine stând lângă Inês, uitându-mi în sus și zâmbind. Mă întreb dacă nu cumva fotografia noastră împreună este cea care umbrește tot ce văzusem. Inês se lipește de mine, tandră și feinină, fie de dragul fotografului, fie doar pentru că trebuia să existe și o fotografie în care să se vadă cât de drăgălașă poate să fie. Îmi amintesc mirosul ei, mirosul aromat de săpun Maja, care întotdeauna m-a făcut să mă gândesc la Spania, deși nu am fost niciodată în Spania împreună și doar numele ei suna spaniol, în mină ține o pungă de hârtie foarte subțire și știu că în pungă se află o carte poștală pe care tocmai cumpărasem de la un muzeu și îmi amintesc motivul, deși nu pot să-l văd, un fazan mort cu ochii stinși, care atârna într-un cârlig, cu capul în jos, pictat cu tușe meticuloase, fără urme. Nu-mi amintesc la ce mă gândeam când Inês și-a înclinat capul spre mine, îmi amintesc numai ce însemna sau, mai degrabă, ceea ce speram eu că ar putea să însemne, deși de multă vreme a încetat să mai aibă vreo importanță. Ochii mei se uită la mine ca două mici împunsături, în secunda aceea ștersă, de demult, dar eu nu pot privi în ei, sunt prea mici, este prea întuneric acolo, în spatele chipului meu tânăr, în acel soare neașteptat și palid de primăvară, deasupra canalelor. Știu că o iubeam, dar nu pot să-mi amintesc cum era să știu asta, ce simțeam. Știu că iubirea mea mă chinuia și mă mistuia pe dinăuntru, dar nu pot reinvia nici durerea și nici surprinzătoarele izbucniri de fericire vibrând. Aș putea spune că, în realitate, nu ea era cea care mă făcea să sufăr, ci că mă sfârțecam de unul singur până la sânge, că nu o iubeam pe ea, ci propria-mi beție, imaginea de ambalaj, intoxicată a cineștiei cui, pe care încercam să o suprapun peste ea. Amintirile legate de ea fuseseră, în scurt

timp, golate de orice sentiment, în scurt timp nu am mai simțit nimic acolo unde, cândva, mă duruse atât de tare. Rana se vindecase și devenise o cicatrice lucioasă, fără fibre nervoase.

M-am uitat înjur, la ceilalți, continuând să vorbesc despre Mondrian și să le explic că este greșit să consideri culorile sale primare și liniile verticale și orizontale drept embleme ale raționalismului unui secol anlimtafizic, că abstracțiunile sale, în aparență atât de concrete, trebuia să fie înțelese, mai degrabă, în lumina misticismului lui teozofic, a unui vechi vis oriental despre armonia cosmică. Le-am atras atenția asupra peisajelor păstoase din tinerețe, cu lizierele întunecate și oglinda strălucitoare a lacurilor în amurg și am argumentat că Mondrian era într-adevăr un romantic incurabil, iar ei ascultau absorbiți, aproape cu evlavie, până și custodele de muzeu dădea încurajator din capul lui chel. Brusc am avut impresia că seamănă cu propria lui caricatură, cu creștetul lucios și ochelarii strălucitori, cu rame de oțel, și zâmbetul aproape satanic, de cunoscător, care voia să spună că, în fond, nimic din lumea aceasta nu l-ar putea surprinde mai puțin și că, desigur, el este atât de la curent cu înclinațiile spirituale ale lui Mondrian, de parcă ar fi fost vorba despre unchiul lui în persoană. M-am uitat la gazda cu florile uscate, care îmi zâmbea pisicos, iar straturile groase de pudră de pe fața ei erau pe punctul de a se desprinde. În aparență, nu se putea satura de Mondrian și căscase ochii mari ca și cum ar fi ascultat cu ochii, și nu cu urechile pe care și le decorase cu ceva care aducea a conuri de brad poleite. Și ea semăna cu o caricatură a acelei fetei ușuratică cu care mă tăvălisem printre tufe de perișor, și nici măcar nu se abținea să nu se

aplece prea mult, sprijinindu-se în coate, ca o invitație de a mă uita în decolteul ei. Își îndesase sânii într-un sutien negru care probabil că era cu cel puțin un

97

număr mai mic. pemru a aminti de opulența io. cândva legendară. Dar eu? Eram oare cu adevă^ acela care stătea acolo, dându-și aeie de deș^{cpi} prelegerea despre Mondnan? Oare nu eram și c₁ lăricatură a acelui cizelat expert critic de artă, car, * pricepea să spună ceva ales ș. plin de spirit cle^{sp}. orice artist, numai să fie mort și faimos? I-am ză^{mbi} vechii mele prietene cu un farmec, fără îndoⁱ_{ia} desăvârșit și m-am gândit la ziua în care mă seduse* într-o baie. Aproape că pot reconstitui senzația udă a rogojinilor din cocos pe fesele mele și sânii ei „^{rei} arcuiți după ce au scăpat afară din costumul de bai.” în timp ce îi zâmbeam, ca un fel de recipisă a simb* licului ei flirt pe deasupra mesei, mă gândeam l, felul în care primele experiențe cu cineva determina cheia acelei muzici pe care ajungi să o interpretezi ulterior, în duet, cu acea persoană. Era cu vreo doi ani mai mare decât mine ceea ce, pe vremea aceea, însemna că era suficient de în vârstă pentru a avea o carieră erotică, în timp ce eu eram încă un începător. Când eram tânăr, simțeam că în interior eram diferii de ceea ce eram la exterior, altul decât acel băiat stângaci și puțin timid pe care ea îl luase sub aripa ei de expertă. Îmi imaginam cum, într-o zi, aveam să las în spate acea nesiguranță și, în cele din urmă, aveam să devin eu însumi, neînfricat și imperturbabil. Tănjeam după acea zi în care aveam să arăt cine sunt eu cu adevărat. Eram ca o carte deschisă pe atunci, atât de transparent încât oricine putea să vadă prin mine. Eram extrem de ușor de zdruncinat,

receptiv la cea mai ușoară vibrație și mă oglindeam sfios în orice privire care s-ar fi oprit asupra mea. Acum eram aici și îi trimiteam cel mai ștângăresc zâmbet posibil, dar eram într-adevăr eu, asta era ceea ce devenisem.-' Un șarlatan cu gură de aur, ușor gri- zonat și cu o mutră cizelată, care, așezat pe scaun, 98 putea să servească Mondrian în felii subțiri ca foaia de hârtie? Oare prețul pentru siguranța de adult, fermitatea punctelor de vedere, neclintirea judecății era anchilozarea în acea mască vorbitoare? Oare se mai afla ceva în spatele măștii, oare mai ascundea aceasta vreo diferență secretă?

I-am făcut să rădă povestindu-le cum părăsise Mondrian grupul De Stijl, ofensat de faptul că Van Doesburg încalcăse principiul picturii strict pe verticală și orizontală, plasându-și pătratele pieziș, deoarece considera diagonalele ca fiind mai „dinamice”, și, în timp ce ei râdeau de acest exemplu, de puritanismul aproape fanatic și de punerea în practică aproape formalistă a principiului, mă gândeam că tocmai acest răs amabil, matur și temperat îl distinge pe un artist ca Mondrian de turma mulțumită de sine, conformistă și intelectual indolentă de snobi ai culturii. Dar, în realitate, prea puțin mă interesa Mondrian, așa cum prea puțin mi-a păsat de Cézanne în zilele acelea, de după plecarea lui Astrid. Pentru prima oară în viață, îmi pierise cheful de a scrie, acea nerăbdare și emoție de a vedea propozițiile înși- rându-se una după alta, de a vedea cuvintele ieșind din crăpătura de la capătul stiloului, în rânduri lungi, vibrând și șerpuitoare de semne albastre, umede, care se uscau pe hârtie. Am început să scriu după ce am cunoscut-o pe Astrid și am început să

trăiesc din scris încă de pe când Rosa era mică. Dacă aş fi fost împiedicat să scriu, cu siguranţă m-aş fi simţit sufocat de trivialităţile acumulate zi de zi, dar pe de altă parte nu puteam să respir decât în lumea plată, tăcută şi nemişcată a tablourilor, pentru că acolo sălăşluia o lume reală, zgomotoasă şi plină de mişcare, care tot timpul mă târa în tumultul ei, îmi vorbea şi îmi cerea răspunsuri. O lume mă chema dnd mă pierdeam în cea altă, ar v, aţa mea d_{ad} aconstat din a călători alnic înamte ş. înapoi, 'două lumi. Când una se înch. dea în spatele m' 'ÎcSSi * se deschidea în faţă, cu învâlm^, d de zi cu zi. în mijlocul acelu. ump ulme, bal_m, în timp ce căutam o conservă de anşoa, mă putezi meditănd la asemănarea dintre suclicle g_gba_g c din câmară şi una dintre naturile moarte umile, uşor melancolice ale lui Morand. Aşa cum, l_m, mijloc,, meditaţiilor mele despre ouăle poroase de marm_u ale lui Brâncuşi, nu mă puteam abţine să nu gândesc la palidul răsărit de soare de pe fesele l_m Astrid, când primele raze ale dimineţii le atingeau pieziş, strecurându-se printre jaluzele. Era un echili. bru vulnerabil, schimbător şi capricios, pe care reuşi- sem să-l menţin şi nu-mi imaginasem vreodată că o să fiu «rilar» doar într-una din lumi, rupt de cealaltă, dar după ce a plecat Astrid, apartamentul a devenit atât de liniştit şi tăcut, asemenea unei camere din picturile lui Hammershdi, pustie şi cenuşie, cu uşi albe care se deschid spre vid, iar eu nu mai aveam nimic de adăugat, nicăieri unde să mă duc.

Am devenit ceea ce sunt împreună cu Astrid. Tot ce este asociat cu chipul şi numele meu s-a conturat în perioada în care am fost împreună, nu numai ceea ce am scris, ci şi multe din bizareriile, modul de a reacţiona şi

tabieturile mele, tot ceea ce oamenii considera atrăgător sau respingător la mine. Dacă este adevărat, aşa cum se spune, că prima impresie pe care ţi-o faci despre cineva este cea care contează şi decide în ce fel luminile şi umbrele se împart în tabloul detaliat care se conturează treptat, atunci eu, odată cu trecerea anilor, am devenit acel necunoscut şofer de taxi care, într-o seară de iarnă, cu mult timp m urmă, i-a dus pe Astrid şi pe Simon în centrul ora- 100 ului; acela pe care ea, câteva zile mai târziu, nedumerită, dar fără să fie totuşi prea surprinsă, îl privise în ochi în timp ce el îşi ridica mâna şi o mângâia pe obraz. în orice caz, aşa îmi imaginez eu schimbarea aceea, care m-a făcut să mă detaşez de tânărul deprimat, care stătea lângă înes pe vaporaş, pe un canal din Amsterdam. El şi şoferul de taxi au aproape aceeaşi vârstă, dar taximetristul pe care îl privise Astrid era un necunoscut, pe care şi eu, şi ea am început să-l cunoaştem în acelaşi timp. Ea îl văzuse prima, privirea ei fusese cea care mă eliberase de tânărul din Amsterdam şi de langoarea lui zdrebită.

Ea nu ştia nimic despre mine, nu ştia cine sunt, în ochii ei puteam fi altcineva, nu acel tânăr respins care se izbise cu capul de acelaşi zid, turbat de gelozie, furibund şi cu orgoliul rănit. Astrid mă eliberase şi nici măcar nu o ştia. Lumea devenise din nou acce- A sibilă, nu mă mai simţeam ca un monstru alungat, E care se furişa de-a lungul zidurilor, iubirea nu mai era ■ o afacere falimentară şi mi-am promis că niciodată nu l am să mai iubesc în van, că niciodată nu am să-mi l mai expun sentimentele pe piept, ca un invalid de război care îşi arată medalile de vitejie primite în- tr-un război de

care nimeni nu-și mai amintește. Totul s-a petrecut rapid, dar era un fel de a iubi mai lent, mai relaxat, aproape aristocratic, diferit de febra și foamea vlăguitoare de dinainte, nemaifiind nevoie să bat darabana cu degetele într-o ușă închisă. La început eram amețit de pacea aceea, cu Astrid totul părea posibil, nu trebuia să îmi cântăresc fiecare cuvânt și nici nu era nevoie să implor fiecare mângâiere cu declarații patetice și întrebări timide. Nu știam decât foarte puține unul despre celălalt și totuși , părea foarte firesc ca Astrid și Simon să locuiască în A micul meu apartament. Am început să lucrez ziua.^E

nouă și ciuda • 9 ° m acasă. Seara, înain'
lambaunct <%/mL«culcam pcSi,,»^{mi} di *
 "Tduoă mul. i" P > m ^{iu} „**pu. 5 tl** £
 canapea și n P ■ ^{catu} L, grădiniță.
 „Il^cață,când mergeam cu el pe st.,^{ad}l .
 iSă a veni. alergând după „^{ad}l J ° 'TZZS
 cam ml l-a lmi«, zămbi,tdu-^{ad}l "S fiul
 meu „l-a pieriu. mănusa. Nu îl v_{ad}.
 Zmrtpind-o. nid măr nu
 remarcasem că Asuid U
 mănuiile !l am zămbit, la rându
 meu, p,,ⁱⁿ
 apăci, penuu un moment chiar ru_c.nat,
 ca și cu „js fi încercat să il ademenesc
 departe de mama lui, fiLd pe deasupra și
 iresponsabil, și neglijent. Dacă femeia
 aceea avea copii, probabil că plecaseră de
 mult de acasă. Zămbetul ei avea ceva
 matern și „^{ad} aed că i-l adresase numai lui
 Simon, ci și mie. Pentru ea, eram un tătic
 tânăr, simpatic și puțin distrat care nu
 putea &ce față tuturor noilor
 responsabilități, iar când am pornit mai
 departe cu mănua lui Simon în mână
 mea, răspunzând întrebărilor
 lui imprevizibile, m-am desfatat pe furis
 cu falsul meu statut. Mă întreba despre tot
 ce mișcă sub soare și în timp ce îi
 răspundeam mi-a trecut prin minte că,
 pentru el, eu reprezentam un univers de
 cunoștințe nesfârșit, cam de aceeași
 dimensiune cu Biblioteca din Alexandria,
 și că nu numai că jucam un rol în fața
 doamnelor mai în vârstă care treceau pe
 lângă noi, ci, într-un fel, mă prefăceam și
 față de el, când îi răspundeam cu voce
 sigură la întrebările despre cât este până
 la soare și ce se întâmplă cu cineva când
 moare. La fel ca și Biblioteca din

**Alexandria, concepțiile mele despre
 ordinea lucrurilor și semnificația lor se
 duseseră de mult de răpă, dar acest copil
 mă credea pe cuvânt,**

102 °
 neclintit în încrederea lui față de judecata
 mea. Când obosea să mai meargă pe jos, îl
 luam pe umeri, iar el se ținea strâns de părul
 meu. Mă miram cât de ușor poate să fie și, în
 timp ce mergeam prin traficul de dimineață,
 aglomerat și zgotos, mă gândeam că îmi
 fusese încredințat cu totul mic, unui străin
 care o sărutase pe mama lui fără să aibă nici
 cea mai vagă idee ce face, pur și simplu pentru
 că se ivise ocazia. M-am gândit și la regizorul
 grizonai, care ieșise în cămașă într-o seară
 friguroasă și strigase după Astrid, în taxi.
 Cândva crezuse probabil că el va fi cel îm-
 preună cu care viața ei o să capete o formă și
 o să devină o poveste. Duceam pe umerii mei
 dovada, dovada că la un moment dat avusese
 altă părere despre bărbatul care strigase după
 ea în stradă. Simon mă trăgea de păr și de
 urechi când voia să-mi arate ceva și, în timp ce
 îi răspundeam la diferite întrebări, mă
 gândeam că mica dovadă de iubire în costum
 de aviator, pe care o țineam ferm de cizmu-
 lițele de iarnă, era singurul lucru care
 rămăsese după ce visul ei se năruise. El ieșise
 pe piciorușele lui nesigure din această
 poveste, când aceasta s-a terminat, la fel cum,
 cândva, își făcuse drum afară din corpul ei. O
 urmăse afară din această poveste, într-o alta
 pe care niciunul dintre noi nu o prevăzuse sau
 visase. Nu o să fiu niciodată tatăl lui Simon,
 întotdeauna o să fiu un alt bărbat, dintr-o altă
 poveste, și în timp ce mergeam mână în mână,
 în dimineața albastră de iarnă, de-a lungul
 șuvoiului huruitor de mașini, printre pietoni
 stresați, cu norișori albi de aer cald la gura,

mă gândeam că timpul marii sincerități naive a trecut și, odată cu ea, și inocența cu mâinile goale, în care nimic nu este scris dinainte și poți fi oricine și se poate întâmpla orice.

Probabil că și Astrid gândea la fel, în acele prime dăți când ne-am trezit împreună în patul meu și ne-am

i

întins unul către celălalt, cu mângâieri
son[noix]>_{en} oarecum precaute și șovăielnice. Și
ea probabil că ' întreba cât de mult din ea
rămăsese acolo, în fu[re] tura pe care o
părăsise, și dacă era aceeași, acu,, când făcea
schimb dc mângâieri cu un altul. Ne-_{sa},
' cunoscut din pură întâmplare și ne-atn bucur
' amândoi de sentimentul că păcăliseram tot
restm lumii. în primele săptămâni pe care le-
am petrecut fo micul meu apartament, fiindcă
nimeni nu știa că eu _{us} mai zăceam de unul
singur, vestejindu-mă în sta_{en} mea de abandon.
Pentru prima oară mă simteam ușor, eram în
sfârșit liber și pentru prima oară după ^ mult
timp râdeam din nou. Lunile s-au scurs, am
V început să ieșim împreună și să ne
cunoaștem reci-
A proc prietenii, Astrid divorțase de regizor,
iar când s
►? venit primăvara am închiriat un
apartament mai
mare. Povestea noastră începuse, își găsize
deja propriul ton și stil, și cu cât unul din noi
pomenea mai des de seara de iarnă când ne
cunoscuserăm într-un taxi, cu atât mai mult
începea să sune ca mitul primordial al iubirii
noastre. Treptat, pe măsură ce anecdota
circula, întâlnirea noastră întâmplătoare
începea să semene cu un moment ales de
soartă și, odată cu trecerea timpului, anii au
transformat întâlnirea noastră într-un labirint
preistoric de poteci năpădite de buruieni,
experimente eșuate și schițe neterminate. Dar
uneori, când mă auzeam spunând din nou
povestea aceasta, amintirile mele despre
întâlnirea noastră întâmplătoare se
intensificau. îmi aminteam senzația de

imponderabilitate somnambulă, ca și cum aș fi
fost deviat din cursul meu într-o altă lume, în
care și eu eram diferit de cel care rătăcise în
obsesia sa imatură cu Ines. în scurte momente
trecătoare, înainte de a adormi, la limita dintre
gând și vis, mă întrebam dacă era atât de ușor
să o iubesc **104**

pe Asmd pentru că, în sfârșit, învățasem să
iubesc sau pcnun că învățasem să iubesc mai
puțin. Era doar un gând trecător, de care
uitam de îndată ce o aveam din nou în față. De
exemplu, când am ieșit împreună t_o oraș, într-
una din seriile pe care Siion lc petrecea cu
tatăl lui. Ei îi plăcea să danseze, iar când
stătea în mijlocul muzicii ritmice și a
vârtejurilor dc lumină cu ochii închiși,
cufundată în sine, întoarsă în sine, era ca o
insulă în mijlocul zarvei și a învâlmășelii de
siluete pâl păitoare și efemere, o insulă pe
care, atunci când o îmbrățișam, simteam că
mă purific. Cât timp fusese căsătorită cu
regizorul, nu putuse să danseze prea mult, nu
era genul lui și, prin urmare, încetase să mai
fie și genul ei. O făcuse să se simtă mult mai
bătrână decât era, iar când m-a întâlnit pe
mine, a fost ca și cum și-ar fi primit tinerețea
înapoi. Așa îmi descria ea situația, ca și cum
ar fi călătorit prin timp în direcția greșită și ar
fi revenit la punctul de plecare, un pic
buimăcită de faptul că între timp devenise
mamă. Și era înu-adevăr foarte tânără atunci
când se rostogolea în pat, jucându-se de-a
gădiliciul cu Simon, îmi amintea mai mult de o
soră mai mare care se poartă copilărește. Era
ciudat să o îmbrățișez în forfota dansului, așa
cum făcusem de atâtea ori cu vreo
necunoscută, în vreuna din nenumăratele
nopti pe care le petrecusem în oraș. Era
ciudat cum stăteam așa, ca un cuplu care
tocmai se cunoscuse, tineri și netulburați, dar

aparținându-ne deja unul altuia.

Am împărțit un taxi cu custodele de muzeu și soția lui. Când ra-am hotărât să plec, ei chemaseră deja un taxi, așa că nu prea am putut să mă eschivez. Am salutat gazda, sărutând-o la plecare, iar ea m-a privit întim în «m grijă Ce își imagina ea, de fapt? Un mic fl_{ert} C₁ ^ memorativ în absența lui Astnd, în timp ce soțul ei ^ uita după taxi? Era cazul să o asigui, cu un a_{C₁} trecător de dorință, că «na. este atrăgătoare? V_{ase} doar să îmi amintească de faptul că, în mintea ei, avea un fel de prioritate la penisul meu, pentru că pusese mâna pe el înainte de Astnd. Ș. de ce trebi₁» să am grijă, la urma urmei? Ca ea să nu vină dup mine cu unghiile ei lungi 51 roșu? Ce văzuse oar₁? Era fața mea chiar așa, o carte deschisă? Fusese ea singura, dintre toți cei care veniseră la cină, care mă observase cu o știință secretă, inaccesibilă și văzu_{se} ceea ce mie îmi era ascuns? Cândul acesta era pe cât de iritant, pe atât de neliniștitor. Începuse să plouă și am alergat spre taxi, un pic ridicoli, ca și cum am f, putut scăpa de picăturile de ploaie dacă am fi alergat suficient de repede. Custodele de muzeu s-a așezat pe scaunul din față, iar eu am stat în spate cu soția lui, o femeie rotofeie, dar destul de frumoasă, cu părul scurt, lins. El, care făcea ravagii la petrecerile noastre din tinerețe și în baruri, ca un sălbatic centaur dionisiac, vărându-se în pantalonii fiecărei frumuseți pe care i se puneau pata să o seducă, se însurase, în cele din urmă, cu această femeie blajină, rezervată și la locul ei, iar eu nu fusesem singurul care se mirase de alegerea lui. La început, am crezut că este vorba de vreo convertire morală, iar el vorbea despre copii cu o evlavie onctuoasă, pe care nici în ruptul capului n-aș fi fost în stare să i-o atribui, dar 1111 au făcut niciun copil și, nu după mult

ochi și și-a lăsat palma pe pieptul meu, mângâindu-mă cu vârful degetelor pe piele, între doi nasturi, în timp ce îmi spunea să am grijă. I-am zâmbit, ușor nerod de data aceasta, și i-am spus că o să

timp, a ieșit din nou la vânătoare, ca un vulpoi în cotețul găinilor. Un vulpoi bătrân, care însă nu pierduse gustul cârnii tinere.

ă uluia faptul că noile generații de frumuseți tinere ale orașului, la fel ca predecesoarele lor acum mature și etern însărcinate, se lăsau seduse de înfățișarea lui c e loasă, costelivă și nu tocmai virilă. Am primit 106 ¹ explicația de la un cunoscut, un poet, care continua să arate ca la douăzeci și cinci de ani. Trebuie să îmi amintesc că femeile tinere și-o trag întotdeauna în sus. Curatorul de muzeu, deși avea acum pielea un ic fleșcăită, avea niște ochi care, din spatele ochelarilor cu rame de oțel, radiau șarmul irezistibil al puterii.

Nu făcea nimic pentru a-și ascunde adulterele clamoroase de ceilalți, în afara blajinei și ignorantei sale soții; în aparență, se baza pe faptul că prietenii aveau să o menajeze, ascunzându-i adevărul amar și libidinos. Eram destul de supărat și îi spuneam asta în față, în timp ce Astrid, în mod uimitor, nu părea deloc afectată de înșelătoria lui grotescă. Când am întrebat-o ce ar fi zis dacă și eu m-aș fi tăvălit la fel de neînfrănat ca amicul nostru, m-a sărutat pe frunte spunându-mi că pe mine niciodată nu m-ar lăsa nervii să fac una ca asta. îi urmărea devierile fără să-l judece sau să-l scuze, de la distanță, ca și cum ar fi fost vorba de evenimente neutre, arbitrare, despre care oricum nu merita să-ți faci vreo părere. Ceea ce poate că era adevărat și, de fapt, o admiram pentru capacitatea ei de a distinge între₁cele părți ale lui pe care le găsea antipatice și cele

pe care le aprecia. Avea o slăbiciune pentru cinici, pentru umorul lor blasfemie, lipsit de curtoazie, iar custodele de muzeu era în stare să o facă să rădă până la lacrimi. La cină stă-tusem oarecum departe de soția lui și nu apucaserăm să vorbim. Acum era evident că vrea să fie prietenoasă, pentru că m-a întrebat inocentă ce mai face Astrid și despre ce este filmul pe care îl editează în prezent. Am răspuns la toate întrebările pe care mi le-a pus și din care s-a încropit o mică conversație, în drum spre centrul orașului. Întotdeauna am avut un efect liniștitor asupra persoanelor timide, care se simt în siguranță în compania mea și își dau imediat

Fața ei era albă în lumina de neon, iar privirea, pierdută în depărtare. Nu știa dacă Astrid remarcase mâna aceea, nu știa tocmai lucidă, dar nici nu o dăduse la o parte și probabil chiar existase, cum să spună, aceea comunicare, așa că și-a lăsat mâna în continuare acolo unde era, genunchiul ei. Când a oprit în fața gasei noastre, a vrut să o sărute, dar ea și-a îndepărtat capul zâmbind și, înainte ca el-

)

Mi-a spus Astrid vreodată că a încercat să se culce cu ea, odată, când eu eram plecat într-o călătorie în străinătate? În aparență nu-i păsa că soferul stă acolo,

să apuce să spună ceva, ea spusese deja
noapte bună și trântise portiera **109**

Lumina, cea singulară semnificație a lumii de celălalt, murea în rădăcinile de pe stradă rămăsesă aprinse și strălucirea palidă, portocalie a cerului, strălucirea lămurilor aro-șului care întodeuna lui amintea de strălucirea focului de deasupra furnicarului din fanteziile apo, calipante ale lui Hieronymus Bosch. Lumina felina- relor atîngea doar porția fațadei de pe celălalt mal, în evantai rețezate pe zidurile de cărămidă dintre deschizăturile întucate ale ferestrelor; restul zidului se pierdea în întunec, același întunec care domnea peste lac, iar asfaltul și strălucito- ri străzi de pe malul opo părea decupat de împrejurimi, o panglică de lumină prelungă, mai jos de stăpile ceoșe și fragmentate ale caselor care se pierdeau în întunec. Privelistea m- făcut să mă gîndesc la faimosul tablou al lui Magritte, *L'empire des lumières*, care înfățișează o casă sumbră, noaptea, pe malul unui lac înconjurat de copaci întunecați, luminată doar de o lampă misterioasă și sinistă, plasată, în mod paradoxal și ambiguu, sub un cer de culoare albastru-deschis, cu norișori albi. În orice alt moment, m-aș fi 110

Mă paralizase, mă spânzurase de propriul meu cărlig, pe bancheta din spate a taxiului și probabil știa că sunt lipsit de apărare, dezarmat. Dar de ce oare îmi povestise despre asta tocmai în seara aceea? De ce Astrid nu-mi spusese niciodată nimic? Se fi fost o minciună? Dar de ce ar fi avut nevoie să mintă și să se pună într-o lumină atât de proastă, cu riscul de a pierde prietenia mea? Și de ce Astrid nu spusese nimic despre un episod care, cu puțină bunăvoință și într-o versiune ușor cosmetizată, nu putea decât să demonstreze fidelitatea și tăria ei de caracter? Poate

pentru ci. în caz contrar, dacă mi-ar fi povestit incident, cu n^beuron.c_{lv} h_uitUo_{lv} * S. A îi cer socoteală custodelui de muzeu * c_{lv} mnt la versiunea lut, în cai e ea nu-i indenj_{lv}, -¹ ^ Sna de pe genunchiul ei, fie pentru că era distra.¹⁹ ££ ££!""P*** Poate p_{lv}U_{lv}U ^ realitate, o parte din drum sau câteva ore în Umpj_{lv} cinei, ea chiar se gândise sau cel puțin, cochetase ^ ideea de a se culca cu custodele de muzeu și p_{lv}ci_{lv} ci rîndul acesta, deși nu fusese niciodată p_{lv}ci_{lv} j practică, i se părușe rușinos și oarecum criminal M-am gândit la îngăduința surprinzătoare a lui Astrid în ceea ce privea relațiile lui adultere cu studentele. Era atât de tolerantă numai pentru că voia să-și scuze micul *tiu-ă-tele* cu el? M-am gândit la răsul ci, i_{lv}, mașină, în drum spre casă, plecând de la o cină ca cea din seara aceasta, când eu filosofasem despre ceea ce știu oamenii unii despre alții și îl dădusem ca exemplu parodic pe custodele de muzeu. Oare de el răsesse? De mine? De sine? Sau de o poveste cu totul diferită, pe care eu nu o voi afla niciodată?

Poate că nici nu conta dacă povestea aceasta era adevărată sau nu. Dacă era adevărată, în orice caz nu se întâmplase nimic. Cele câteva minute în plus în care o mână poposise pe genunchiul soției mele puteau să fie foarte bine aruncate la coșul de gunoi al incidentelor nefericite și confuze. La urma urmei, câte nu se întâmplă așa, în treacăt. Dacă, pe de altă parte, această inocentă poveste era pură născocire, atunci nu făcea decât să-mi întărească senzația insinuantă că custodele de muzeu nu îmi povestise toate astea pentru a triumfa și pentru a se mândri că până și Astrid, invincibila și inexpugnabila Astrid, șovăise o clipă sub influența renumitei sale puteri de seducție. Ci că mai degrabă îmi povestise totul pentru a se încredința că nu se înșelase, când zărise o licărire

pe 112 fața mea aparent relaxată de văduv pc termen scurt, în seara aceea, mai devreme, în timp ce descria cum artistul-instalator îmi pipăise fiica în public. Poate că născocise acea povestioară picăntă pentru a-mi da de știre că înțelesese sau că, în orice caz, simțise, adulmecase, mirosise că „este ceva putred la mijloc”, că „ceva nu miroase a bine” sau că „sunt paraziți pe fir” sau cine știe ce alte expresii aluzive ar mai fi găsit mama la telefon. Dar, la urma urmei, de ce îl interesa pe el ce se petrece între mine și Astrid? Poate că fusese sincer când plictisitoarea lui soție se găsea în magazin, după țigări, poate chiar îmi deslănuise cât de fericit mă consideră. Poate pentru că toate studentele lui, oricât de zvelte și suple ar fi fost, nu constituiau decât o formă de sublimare carnală, nu mai puțin disperată. Poate pentru că și el, ca atâția alții, răvnise la Astrid pe fin iș și, prin urmare, se bucura că eram pe punctul de a pierde ceva de care el nici măcar nu reușise să se apropie. Am încercat să-mi amintesc ce se întâmplase de fapt în acea vacanță, în Grecia, cu mulți ani în urmă, când, cu atâta eroism, salvase de la înec cățelușul Rosei, poate pentru a o impresiona pe Astrid cu corpul lui bronzat și impunător de salvamar, care pe vremea aceea mai era încă musculos. Dar nu am putut să găsesc nici cea mai mică urmă a vreunei remarcii echivoce, nici măcar o bucățică de imagine alarmanță care să-mi justifice bănuielele. Vacanța aceea se dizolvase într-un film cu întreruperi, păclă tremurătoare, arșită și umbre efemere, licăriri ale luminii într-o sticlă de retsina¹ sub un acoperiș de bambus împletit, homari stacojii, umerii arși de soare ai copiilor și părul decolorat, plin de nisip, degetele turcoaz ale mării printre obloanele trase și corpul din umbră al lui Astrid, așteptân- du-mă după-

amiază în penumbra din cameră.

Vin alb grecesc cu aromă de rășină (n.tr.)

Când m-am trezit, nu ştiam unde mă aflam, jurul meu era întuneric, iar întunericul era tăietor din năla verticală, tremurătoare de lumină galbenă.

STJt » ;mMmdza,imposibil de Z venind
dimr-»» «t «: alt omp. x >
 tom« pe P-«„ chială am «» fi.1 'g"si a ferestrelor luminate, printre perdelele pe care m. apucasem să le trag înainte de a adorm.. Am rămas o vreme așezat pe marginea patului, perplex și confuz înainte să mă ridic și să mă duc la fereastră. Cămașile albesc opriseră din învârtind una în jurul celeilalte în clădirile de vis-à-vis, birourile erau goale, dar în continuare luminate, fără umbre. Am rămas la f. reastră. privind traficul de seară, jos, pe Lexington Avenue, lanțul cât toate zilele al mașinilor, cu lumi. nile lor albe și roșii, de-a lungul masei amorse, schimbătoare și învâlmășite de corpuri care treceau p. trotuar unele pe lângă altele, în direcții opuse. Peste puțin timp, după ce o să fac o baie și o să-mi schimb cămașa, o să cobor cu liftul și o să mă amestec și eu în mulțimea de pe fundul puțului, în mijlocul coloanelor din sticlă strălucitoare, o să mă reduc la o particulă în mijlocul celorlalte particule care se scurg unele pe lângă altele, dedesubtul meu, uniforme, dar diferite, fiecare în direcția sa și în același timp absorbite de mișcarea continuă, fără sfârșit, fără direcție a aceleiași torent.

Când m-am trezit, soarele ajunsese pe partea cealaltă a blocului și își arunca deja razele de după-amiază peste fațadele de pe malul celălalt al Lacurilor. Mi-am dat seama că, pentru prima oară de când plecaseră Astrid, nu mă mai miram că este departe. Pentru prima oară nu am mai așteptat, instinctiv, să o aud în baie sau în bucătărie, să aud șiroind apei în chiuvetă sau zângănind vreunei

lingurițe care se lovește de o cană. Începusem să mă obișnuiesc cu singurătatea și mă lăfaiam în ea, acum când nu mai trebuia să mă port cu mânuși cu ea. Adormisem în mijlocul patului dublu, în loc să mă retrag în jumătatea care obișnuia să fie teritoriul meu nocturn. Îmi aruncam țigările în chiuveta din baie, obicei de care Astrid mă dezvățase cu mulți ani în urmă. Mi-am pus toate discurile cu jazz, pe care nu le mai auzisem de ani de zile, pentru că ea nu putea să le sufere, și în fiecare seară mă răsfațam făcându-mi un sandviș, deși timp de optsprezece ani obișnuisem să servim o masă caldă în fiecare zi, indiferent de cât de obosiți am fi fost. În mai puțin de o săptămână, o parte din mine se obișnuise să fie singură, independent de gândurile mele care orbitau fără întrerupere în jurul dispariției ei. Puteam să-mi imaginez detaliile unei vieți fără ea, dar nu aveam încă imaginea de ansamblu. În timp ce mă învârtteam fără țintă prin casă, în picioarele goale, sau 115

stăteam pasiv la masa mea de lucru, iar umbrele se lungeau pe sub copacii de pe malul lacului, realizat cât de repede până și o stare excepțională ca aceasta capătă o patină anostă de trivialitate. Când m-am hotărât să plec la New York, așa cum plănuisem, ara făcut-o aproape în pofida acestei stări și probabil că și în pofida lui Astrid, care obținuse acest misterios avantaj într-un proces despre care nu aveam decât o vagă și neliniștitoare idee. Singurul lucru pe care îl știam era că avusese loc o schimbare, cu ea, cu noi. Nu știam în ce sens. Erau momente în care mă simțeam violent nedreptățit, dar în scurt timp mă cufundam din nou în starea aceea de vegetare și autoblamare, pentru că o lăsasem să plece și pentru că nu pricepeam în ruptul capului de ce plecase. Eram convins că fusese numai vina mea, dar în același timp trebuia să mă întreb dacă într-adevăr sunt singurul responsabil. Dacă nu cumva și asta nu este decât încă un efect al obișnuitei mele obsesii de sine, al speculațiilor mele inutile care continuau să se învârtă fără speranță în cercuri în jurul eului meu înghețat, ca niște sateliți în jurul unei planete sterpe. Poate că nu avea nădăjdie să mă întreb de ce. Poate că niri măcar ea nu ar fi fost în stare să răspundă de ce.

În după-amiaza aceea, când m-am aplecat din nou¹ asupra însemnărilor mele despre Cézanne, mi-am dat seama că puteam foarte bine să o las baltă. Din partea mea, merele lui Cézanne nu au decât să putrezească. Dacă viața mea de dinainte era pe punctul de a se prăbuși, voiam cel puțin să mă concentrez și să urmăresc cum se destramă, fără să mă las distras de ambiții și promisiuni care își pierduseră puterea asupra mea. L-am sunat pe redactorul care îmi ceruse articolul și, spre surprinderea mea, a fost plin de înțelegerie, deși nu

făcusem nici măcar vreo încercare e a mă scuza. Ulterior m-am simțit ca un prost,

116

gândindu-mă la eforturile mele inutile din zilele anterioare, Cézanne n-avea bineînțeles nicio importanță, doar dacă nu cumva redactorul devenise atât de rezonabil din cauza tonului vocii mele la telefon. Obișnuisem să fiu foarte politicos, așa că am fost eu însumi surprins de tonul mereu brutal, aproape neprietenos. M-am simțit cumva vesel când am pus receptorul în furcă, dar asta poate datorită soarelui care strălucea și umplea apartamentul cu o lumină caldă și vie. M-am decis să ies la plimbare, acum că mă eliberasem de obligații. Trecuse multă vreme de când hoinărisem ultima oară pe străzi, fără nicio țintă, fără nimeni care să mă aștepte. În decursul anilor cu Astrid și copiii, orașul devenise treptat doar un fundal al drumurilor mele dintr-un loc în altul, cu scop și planificări. Erau străzi pe unde treceam zilnic, dar erau și cartiere în care nu mai fusesem de ani de zile pentru că nu avusesem niciun motiv. Orașul încetase de multă vreme să mai fie o lume ispititoare, necunoscută și plină de promisiuni, deschideri și posibilități, de drumuri și priviri care se încrucișau și pe care le exploram cândva, curios și plin de așteptări juvenile. Devenise al nostru, al lui Astrid, al copiilor, al meu, aproape la fel de familiar precum camerele apartamentului nostru și mobilierul lor, și circulam în el ca un somnambul, deși știam că orașul nostru nu este decât unul dintre milioanele de orașe paralele pe care ceilalți locuitori, fiecare în parte, și le-au construit, în funcție de amintirile, tabieturile, dezamăgirile sau speranțele lor împlinite. În după-amiaza aceea, când mă învârteam fără țintă, când într-o direcție, când în cealaltă, orașul era din nou un labirint

necunoscut și, deși cunoșteam fiecare intersecție din rețeaua străzilor, aveam sentimentul că m-am rătăcit.

> week-end-ul cu trândăveala și distracția
apropie: week ^
măsurateln o . . lo sau p_nndcam un era,!'
aMob¹²zclor sau £

^rinire case si n>5 întrebam a₃a cum fScu_{ser}
„Tcini cu o scali în *■»«, daci sun, l,ur-adv5, &
care trece fugar pnn propria-, , cne_{re} transparenta,
printre pieton,, pasager,, au,ob„k[or U ^nanechinele
de cearif nemișcate din vitrine. Alte L priveam în
van după mine, până ₃, „ renexiife forare ale
geamurilor sparte, dar vedeam doar tr_u. Duri și
fețe ale altora, la întâmplare, fără importanți a n
cum aș fi fost o pereche de ochi rătăcitoare, care
nu era din filmul care mia între lumină și retina
mea.

M-am așezat într-o cafenea, pentru a citi un
ziar, dar nu puteam să mă concentrez asupra
titlurilor' narile evenimente din lume erau prea
mici și vagi în câmpul meu vizual dominat de
absența lui Astrid, un spațiu dintr-odată vid, pe
care oamenii după-amiezii îl străpungeau și îl
umpleau. Nu puteam decât să stau în colțul meu și
să privesc trecătorii cu aceeași senzație apatică de
vagabond pe care o ai atunci când stai într-o
cafenea dintr-un oraș străin și te uiți la niște
oameni a căror limbă nu o înțelegi. Deși era
răcoare, scosesea deja mesele și scaunele în
stradă, la soare, iar afară erau tot atâția oameni
ca și înăuntru. La una din cele mai îndepărtate
mese se afla o tânără, să fi fost cam de aceeași
vârstă cu Rosa, era îmbrăcată la fel ca Rosa, în
același stil neglijent și inventiv, într-un pulover pe
gât cu ochiuri largi și o pereche de pantaloni
bărbătești în carouri, à la Prințul de Wales, uzați,

Era o zi de vineri, centrul orașului forfotea de
lume, era obișnuita agitație și senzația de
așteptare, când se

pe care probabil că îi găsisse în vreun magazin al
Armatei Salvării. Pantaloni, ca și puloverul, erau
cu câteva numere mai mari și ar fi arătat foarte
comic, ca un clown, dacă nu ar fi stat atât 118 de
elegant, picior peste picior și cu țigara ridicată,
tntr-un gest distrai și blazai, în timp ce iscodea
înelung piața, prin ochelarii ei de soare înguși,
încolo și încoace, pe lângă pampoanele jucăuse de
spumă ale fântânii arteziene și stolurile de
porumbei care la intervale regulate sc împrăștiau
în explozii de aripi. Părul ci roșcat, de culoarea
aramei, era strâns la ceafă cu un creion înfipt
cochet în nodul slab, fața ei delicată era acoperită
de pistrui și dintr-odată am devenit foarte
interesat să aflu pe cine așteaptă, ce fel de tână
se putuse îndrăgosti de o tipă arogantă și
inabordabilă, așa cum părea ea. Am mai cerut încă
o cafea, așteptând împreună cu ea și urmărind-o
cum își soarbe grațioasă ceaiul. Apoi și-a ridicat
privirea, îndreptând-o către un punct de la capătul
pieței, așteptând până când persoana a zărit-o la
rându-i, și atunci și-a ridicat mâna subțire și a
zâmbit. M-am uitat în aceeași direcție și am
încercat să-l identific pe tânărul căruia îi facea cu
mâna, când am văzut o fată desprinzându-se din
mulțime și imediat am recunoscut-o pe Rosa, care
facea ultimii pași spre masă și o îmbrățișa pe
roșcată.

Am deschis repede ziarul, ca și cum dintr-odată
aș fi fost absorbit de un articol din paginile
economice despre dezvoltarea Chinei de Sud, dar
m-am enervat imediat pe felul subit în care îmi
ascusesem prezența, ca și cum aș fi avut
conștiința încărcată. Rușinat, m-am întrebat dacă

într-adevăr o spionasem pe roșcată ca orice porc bătrân care nu vrea să își recunoască lascivitatea deghizată și futilă. Eu, care eram încă departe de a fi bătrân și care nu fusesem mai bătrân decât juvenilul și rebelul artist instalator al Rosei când am devenit tatăl ei. De ce oare nu așteptasem pur și simplu ca ea să mă zărească și apoi să-i fac amuzai cu mâna și să o las pe ea să decidă dacă să vină la mine și să mă salute? De ce oare nu

îmi băusem pur și simplu cafeaua, iar în drum sr> ieșire să mă prefac surprins și să o sărut pe obraz schimbăm câteva vorbe, înainte de a le lăsa sing^j.^ Cu cât stau mai mult timp ascuns în spatele pagini economice, cu atât mai penibil o să fie când Rosa o^' mă descopere. Dar nu puteam suporta gândul trebuie să o privesc în ochi, nu puteam îndura . Cunilla din Stockholm să fie din nou minciuna lipsei de consistență care făcea ca absența lui Astrid \$5 devină ceva normal și credibil și nu ei am deloc sigu., că aș fi fost în stare să port acea mască și să-mi ascund răvășeala interioară, de întrebări tulburătoare și j răspuns. Cu toate acestea, nu mă puteam abține ȝ nu trag cu coada ochiului la ele, pe deasupra zi. rului. Roșcata nu mai avea deloc un aer arogant sau blazat. Își ridicase ochelarii de soare pe frunte, nu mai era mascată ca o boemă inaccesibilă și inabordabilă și dădea din cap aprobator sau râdea în gu., mare de ceea ce îi povestea Rosa. Le auzeam răzând și mi-am amintit de câte ori nu auzisem i-ăsetele acelea venind din camera Rosei, prin ușa închisă, când prietenele ei veneau în vizită. Răsete înăbușite dintr-o lume inaccesibilă și plină de secrete, de vise arzătoare și intrigi otrăvite. Când a început să crească, Rosa s-a retras treptat din vechea noastră intimitate, confesându-i-se exclusiv lui Astrid, iar eu nu aveam nicio premisă care să mă ajute să ghicesc ce anume le făcea pe cele două tinere de afară să își apropie capetele, pemru ca mai apoi să și le arunce pe spate în hohote de râs. Încă mai eram afectuoși unul cu celălalt, dar când ne vizita puteam să simt felul oarecum evaziv în care mă săruta la plecare și că, pe lângă conversațiile tot mai rare cu Astrid, nu mai rămăseseră decât mașina noastră de spălat, puținele sfaturi practice paterne și bancnotele părintești de o mie, de care încă mai avea nevoie. Restul îl găsea în alte părți, câte 120 ceva la roșcata cu creion în păr, altceva la artistul instalator ras în cap, restul la alții pe care eu încă nu îi cunoșteam.

La un moment dat, după ce roșcata a intrat în cafea și a coborât pe scările care duceau la

toaletă, Rosa a rămas privind gânditoare spre piața învâluită în strălucirea soarelui, unde mulțimea de oameni se aduna și se împărștia în formațiuni instabile și arbitrare. Aș fi putut să mă ridic și să mă duc la ea, încă mai puteam să dau de înțeles că abia atunci o văzusem, dar nu m-am mișcat de pe scaun. Mi-am dat seama că nu aș fi știut ce să-i spun. Aici, așezați fiecare de câte o parte a marii ferestre care dădea spre piață, mi-am dat seama subit că ne găseam de cealaltă parte a anilor în care avuseserăm acces la cui cel mai adânc al celui alt, prin niște canale secrete, dintre care unele ne fuseseră ascunse chiar și nouă înșine. Nu mi-ar fi k luat prea mult, m-aș fi putut mulțumi să o întreb ce j mai face, știind prea bine că o să zâmbească și o să-mi l spună că face bine, dar tocmai asta era problema, ' echilibrul acela dintre distanță și intimitate, dintre tandrețe și politețe, pe care nu eram sigur că îl pot menține, în realitate, mă bucuram că nu mai arc nevoie de mine, chiar dacă, din când în când, îmi permiteam câte un mic acces de melancolie, dar nu voiam să o las să simtă că, pentru prima oară în viață, eu eram cel care aș fi avut nevoie de ea, pentru că nu mai știam unde mi-e capul și simțeam că totul se prăbușește în jurul meu. Voiam să o cruț și voiam să mă cruț și pe mine însumi de faptul că m-ar putea vedea așa. Aveam sentimentul că ea se mișcă cu atăta siguranță de sine în lumea ei nouă tocmai fiindcă știe unde să mă găsească și fiindcă încă mai contează pe faptul că sunt de neclintit și în largul meu, indiferent dacă are sau nu nevoie de mine. Dar mai aveam și presimțirea că 1111 aș fi suportat privirea ei surprinsă, 121

poate chiar speriată, când ar fi văzut că eu știu puțin și sunt mai vulnerabil 51 mai confuz decât „„. Obişnuia să mă tachineze, dar o făcea numai pe-
 că îi era imposibil să își închipuie că m-ar putea
 afec-
 serios, și din această cauză mă tachina, încercând „„ ochii lumii să îmi clatine ecluhbi ul și siguranța, „„, stientă în mintea ei că nu o să reușească niciodată. Dacă și-ar fi întors doar puțin capul, pentru a V_{dem} ce se întâmplă cu prietena ei, m-ar fi descoperit, dar a continuat să privească drept înainte și să își fumeze.
 rijrara cufimdată cu totul 111 gânduri misterioase. Părea foarte frumoasă și matură, așa cum o vedeam din profil, cu ochii întredeschși și țigara atârând între buzele ei moi. Seamănă din ce în ce mai mult cu Astrid, Astrid în tinerețe, are același păr castaniu, bogat, aceiași ochi verzi și înguști și pomeți lați, dar privind-o astfel, în după-amiaza aceea, încă mai p_„ „„ ultimele „„ trăsături.

amoi>e „„
 „„ să întrezăresc ultimele trăsături, aproape estom-
 pate ale copilului care fusese până nu demult. Mă plimbam pe malul Lacurilor cu mânuța ei durdulie în mâna mea și răspundeam la întrebările ei imposibile, mă plimbam încoace și încolo noaptea, pe podea, cu ea în brațe, în timp ce urla ca o apucată și vomita pe spatetele meu. Mă revedeam într-o noapte, la spital, și o vedeam ieșind la lumină printre coapsele lui Astrid, vânăta, mânăta de sânge, cu fața ei oarbă de prună uscată care mă făcuse să mă gândesc la chipurile întunecate, contorsionate, descoperite pe fundul vreunei turbării, dar vie, neimblânzită și îngrozită, cu capul în jos, răcnind și boxând în aer cu pumnii înleștați. Nu trecuse chiar atât de multă vreme, iar acum stătea și fuma cu ochii pe jumătate închiși, la soare.

Astrid, Simon și cu mine ne-am petrecut prima noastră vară la mare într-o casă pe care ea o închiriasse de la niște cunoscuți. Tocmai divorțase de 122 regizor și renunțase la orice pretenții financiare, nu numai din mândrie, cred eu, ci și pentru a termina

cât mai repede posibil cu toată povestea. Decizia ei îl lăsase perplex, de vreme ce ea fusese partea vătămată, iar faptul că 1111 a încercat deloc să-l jecmănească a înrăutățit situația. Deși el fusese cel care o înșelase pe ea, a rămas cu vila și banii, așa că, una peste alta, rolul jucat de el ajunsese să fie destul de neplăcut. Astrid 1111 a putut să-i ascundă prea multă vreme unde se mutase, dar mă ruga să o las singură de fiecare dată când el venea să îl ia pe Simon. Desigur, el nu se putea abține să nu comenteze condițiile umile pe care ea le preferase vilei elegante din nord, iar, în secunda următoare, putea să izbucnească în plâns, în fața fiului și a fostei sale soții, cu fața descompusă de remușcări și rugăminți umile ca, în pofida a tot, să-i mai acorde încă o șansă, în numelej a „tot ce trăiseră împreună”. Simon era aproape! Insuportabil când venea tatăl lui să îl ia, nu voia să meargă nici la Tivoli, nici la cinema, și nu o dată Astrid a fost nevoită să se elibereze din brațele lui pentru a-l face să iasă pe ușă, iar când, în cele din urmă, pleca cu tatăl lui grizonat și pocăit, ea, de furie, se apuca să dea cu aspiratorul sau să spele geamurile. Când îl pomenea pe regizor, vorbea ca despre o greșeală, o aberație, o gafa cu impăca decât distanțându-se, de tânăra care cu șase ani în fața pasiunii formidabile a 111 relatarea ei despre anii cu el, iubirea ei se transformase într-un foc de paie juvenil, o iluzie smintită pe care o lăsase să se prelungească mult prea mult și să ajungă prea departe și 1111 i-am spus niciodată ce credeam când o auzeam vorbind așa despre prima ei căsătorie. Că probabil își minimaliza propriile sentimente și pe cele ale regizorului, reducându-le la niște 123

în depărtare, așteptând, iar eu i-am luat fața în mâini și am zăbit, întâlnindu-i privirea întrebătoare. De ce să nu fie ea femeia cu care să am un copil? Dacă nu îmi pun în ordine viața acum, atunci când? Ce mai am de aștepta? De ce trebuie să-mă tem? Zămbetul meu liniștit a fost cel care i-a dovedit lui Astrid că poate să existe un noi doi, că nu mai este doar o idee, o speranță printre alte speranțe care te pun în mișcare când ești tânăr și te fac să rățasești de colo-colo. Nu știam ce fac, dar am făcut-o oricum, iar senzația aceea care-ți tăie răsuflarea, când te arunci fără ezitare în necunoscut, imponderabilitatea eliberatoare a saltului în sine m-a umplut de o siguranță pe care nu o mai experimentasem înainte. Era în luna a treia când a venit vara și ne-am retras în casa de la malul mării. Nu am spus nimănui unde ne aflăm. Fusesse imposibil să ținem dintru început secret, revistele publicaseră pe prima pagină fotografia faimosului rezor care fusese părăsit de tânăra și frumoasa-i soție, iar după ce s-a descoperit telefonul unde se adăpostise Astrid, a trebuit să decodectez telefunul timp de mai multe zile. Casa de la mare avea să devină ascunzișul nostru, în așteptarea unor noi divorturi și decese care să stărnească interesul lumii vulgare a titlurilor răsunătoare și a răneltor lacome din lumina blănzitoare, de la care Astrid își luase ră-mas-bun. Era la începutul verii, plaja era încă pustie, eram numai eu cu Astrid și Simon în casă, iar săptămânile zbureau la fel de repede cum se schimbă culorile mării pe parcursul unei zile. În cele din urmă nu am mai putut distinge o zi de cealaltă, la fel cum nu mai poți observa că marea își schimbă culoarea, e gri deschis dimineața, verde închis la amiază, al-bastru-violet seara, împiedicată de reflexele firave ale luminii soarelui care apune în apă.

Soarele tocmai dispăruse dincolo de orizont. Si₁₀₀₀ i cu mine stăteam în genunchi pe nisipul Un₁₀₀₀ e concentrați pe săparea unui canal pe malul m₁₀₀₀ ori» care umpleam șanțul din jurul castelului de nisip pe care îl construiserăm în după-anoa₁₀₀₀ a c₁₀₀₀ ca un castel medieval, sumbru și cenușiu, cu turnul «₁₀₀₀ conice, modelate cu gălețușa lui nucă. Uitaserăm să mai vorbim, absorbiți cu totul de migăloasa noa₁₀₀₀ a muncă inginerescă, fără să băgăm de seamă că marea se întunea sub cerul verde-portocaliu. Băte₁₀₀₀ un vânt dinspre uscat, iar micile valuri se spărgeau istovite în nisipul ud. Încet-încet am reușit să devie₁₀₀₀ apa în șanțul de apărare, dar totul dura numai o clipă, pentru că era absorbită imediat de nisip, lăsând în urmă doar o biată dără de spumă. Am auzit-o p₁₀₀₀ Astrid strigându-mă, probabil că era deja ora mesei, dar Simon părea că nu aude, iar eu am continuat să sap, deși începusem să mă îndoiesc că folosește la ceva. Astrid ra-a strigat din nou, iar eu mi-am ridicat privirea. Stătea sus, pe treptele care duceau la casa din spatele povârnișului de la marginea plajei, unde cresc tufele de măceș. Îmi striga numele repetat și mai tare decât înainte, doar numele meu, strident, aproape isteric. Abia când a început să strige din nou mi-am dat seama că ceva nu este în regulă. Am aruncat lopățica din plastic și am luat-o la fugă cât am putut de tai e. Era palidă și a început să plângă când m-am apropiat și am văzut dărele de sânge care i se prelingeau pe picioare, pe sub rochia subțire de plajă. Am dus-o în casă, am așezat-o pe canapea și am sunat la salvare. Simon a început și el să plângă când a văzut sângele de pe picioarele ei, iar ea a încercat să îl liniștească, aruncând priviri piezișe spre mine, spre telefon. Nu știu cât de mult am stat așa, ținând-o de mână și mângâind-o pe păr, fără să găsesc nimic altceva de spus decât aceleași câteva propoziții banale 126 și insuficiente, până când, în cele din urmă, a venit ambulanța. Astrid a vrut ca eu să rămân acasă cu Simon, care se glicmuisc într-un șezlong, mut de groază, și imediat după aceea m-am dus lângă el,

privind mașina care dispărea pe drumul cufundat în tăcere, în lumina amurgului. Am continuat să vorbesc cu el în timp ce făceam ceva de mâncare, mai mult ca să-mi potolesc propria neliniște, am vorbit despre tot ce-mi trecea prin minte, despre șanțul de apărare pe care îl săpaserăm în jurul fortăreței noastre de nisip, despre cetățile pustii ale Evului Mediu, în care stăteau cavalerii de odinioară, așteptând plictisiți să apară vreun balaur prin zonă. Mai târziu l-am culcat pe canapeaua din sufragerie, l-am acoperit cu pătura și am rămas cu el până a adormit. Am ieșit și m-am așezat pe trepte, unde stătuse ea mai devreme și de unde mă strigase. Am privit strălucirea străvezie și sticloasă a apei cenușii în lumina palidă a cerului de seară. Nu era nimic de văzut și totuși mă holbam la suprafața goală și nemiscată a apei, așa cum te holbezi la un zid, pentru că nu știi unde în altă parte să îți îndrepti privirea. Vedeam conturul colțuros al micului castel de nisip pe fundalul apei al cărei nivel crescuse între timp, așa că valurile izbeau regulat la baza zidurilor care se ridicau acum ca o insulă întinecată și fragilă din spuma strălucitoare a valurilor. Tocmai când începeam să credem că ceea ce fusese inițial o întâlnire întâmplătoare, un impuls fortuit, este o rază de speranță care devine realitate, ea amenința să ne părăsească din nou. Tocmai când începea să prindă contur, un contur încă incomplet și pe jumătate amorf, care însă nu mai depinde complet de închipuirile, senzațiile, îmbrățișările și cuvintele noastre. Pentru prima oară în viața mea vorbeam cu cineva care nu era de față. Vorbeam cu Astrid, singur pe trepte, în întuneric, o rugam să fie tare, să nu

cedeze, de parcă faptul că o spuneam ar fi putut să schimbe ceva. Am rămas acolo în timp ce se întunea și mai tare, am stat și ani fumat în răcoarea serii, printre tufele de măceș de pe povârniș, și m-am uitat la primele stele răsărite pe bolta rece și căscată a cerului și am înțeles, într-un alt fel, mai clar și ^{mai} limpede decât înainte, că nu doar eu sunt ^{sigur} stând acolo cu gâtul înțepenit de la atâta priveri, lumina moartă a stelelor, ci că suntem singuri și împreună, Astrid și cu mine, părăsiți cu totul în voia noastră și a fecăruia.

Dimineața am mers să o vizităm. Ne-au spus că trebuie să rămână în spital câteva zile. Nu pot să promită nimic. Era epuizată de îngrijorare, iar Simon a fost îngrozit să își vadă mama palidă, zăcând ^{pe} patul alb. Ea i-a vorbit calm, i-a explicat ce se întâmplase și l-a întrebat cum a mers cu castelul nostru de nisip. Rezistă încă, i-a spus el, nu l-au luat valurile. A zămbit ca și cum ar fi fost un adevărat miracol și a uitat de griji. Mie rai-a venit în minte cum fredonase Astrid pentru el în taxi, în acea seară de iarnă, când lumea lor se năruise. Era același calm pe care îl radia de obicei înjur, deși în interiorul ei era totul vraiste. A reușit să-l facă să se oprească din plâns, fredonându-i de mai multe ori aceeași melodie stupidă, în timp ce eu îi plimbam prin oraș. Habar nu avea unde se duce, cu toate acestea a putut să fredoneze pentru el, calm și blajin, ca și cum el nu trebuia să își facă griji unde se află, ce se întâmplă în jurul lor, nu atâta timp cât putea fi protejat de îmbrățișarea ei. Am vizitat-o în fiecare zi la spital. În aparență, trebuia doar să stea nemișcată, criza fusese depășită, fusese tare. Până atunci nu mai stătusem singur cu Simon mai mult de câteva ore în șir, dar el se obișnuise deja să mă perceapă ca pe bărbatul din viața lui. Cu toate acestea, mă miram când îl sărutam seara, la culcare, ¹²⁸

iar mai târziu, noaptea, mă strecuram și deschideam ușa pe furiș ca să văd dacă doarme.

I

Era prima oară când cineva avea nevoie de mine, nevoia ca eu să fiu pur și simplu acolo. Mă corecta amabil când uitam să pun o bucățiță de unt în terciul lui sau să-i spăl dinții cum trebuie și mă ajuta să scriu listele de cumpărături ca să se asigure că nu uit nimic. Ne petreceam cea mai mare parte a timpului pe plajă, l-am învățat să înoate și după câteva zile s-a desprins din mâinile mele și a înotat pentru prima oară singur și fără frică, în a paisprezecea zi, după ce Astrid a venit acasă de la spital, a înotat cu noi până la bancul de nisip. Rădea când vedea privirea ei uimită și a remarcat că acum înotam de fapt în patru, trei în apă și unul în burta ei.

Nu am uitat noaptea mea de veghe de pe povârnișul de la malul mării. În amintirile mele, povestea noastră începe pe treptele din lemn negru, pătat, atunci începe să se transforme în poveste aceea întâmplare care începuse într-o seară de iarnă ca un concurs neprevăzut de împrejurări. Gândurile și sentimentele inele, așa cum mi le amintesc, întorcându-mă cât mai departe în timp, erau ca un fel de distanță între cel care eram în interior și lumea fluidă din jurul meu, zilele, locurile și chipurile acesteia. Ca și cum eram tot timpul în altă parte și jinduiam să anulez acea distanță, voiam să mă deschid și să las lumina locurilor și ochii celorlalți să cadă asupra necunoscutului care se ascundea acolo, înăuntru, în întuneric, dar lumina și privirile nu răzbăteau nicodată suficient de departe, acolo, înăuntru, rămânea întotdeauna un ungher umbrat în care se ascundea cel care ar fi trebuit să fiu. Când înes s-a întors către mine, într-o zi de vară, în penumbră, printre capetele romane cu trăsături nedeslușite, am crezut că în sfârșit există cineva care îl vede și am încercat să o țin strâns, ca și

cum aş fi putut să văd în ochii ei ceea ce speram vede ea. Când am întâlnit-o pe Astrid, renunţ deja la gândul că trebuie să fiu altfel decât mulţi, * de oameni care forfotesc printre zile şi locuri, un chip flexii grăbite şi schimbătoare ale oraşului. Dar -

în mui'niCa
**i, i'nchi
între atâtea alte chipuri în acea interacţiune de cef

noaptea aceea, când am stat privind adânc la trece, aproape invizibilă, dezintegrantă de la întuneric, cerului la cel al mării, tot ceea ce eram se coiccntr, în acele două mici cuvinte pe care am continuat să le repet ai o voce înăbuşită, printre tufe de măceş până când acele cuvinte au ajuns să nu mai însemne nimic precis, întrucât conţineau totul: tare, fii uita. Şi în acea seară din iarna următoare, când am văzut-o pe Rasa ieşind la lumină, mângiată de sângele lui Astrid a fost ca şi cum eu aş fi ieşit la lumină după multa vreme. În timp ce Astrid, răcnind de durere, se golea de copilul care prinsese formă înăuntrul ei, am simţit cum distanţa aceea este în sfârşit depăşită, cum iubirea mea nu mai este doar un sentiment, o întrebare, un gest în vânt, cum devine ceva concret, care se găseşte între noi, ceva care, pentru prima oară, i-a umplut plămânii şi i-a golit din nou printr-un răcnet.

Primii noştri ani sunt o ceaţă luminoasă de epuizare şi fericire, de zile şi luni care şi-au pierdut contururile precise în acel avânt, dizolvate în viteza ameţitoare şi învolburată cu care se petreceau toate. Nu mi le amintesc ca pe nişte momente fixe, statice, mi le amintesc ca pe un fel de mişcare pe loc, acelaşi loc. Primii noştri ani împreună sunt un luminii în timp şi îmi amintesc sentimentul de a fi sosit la destinaţie, ca şi cum rătăcisem printre trunchiurile copacilor unei păduri stufoase, pe poteci infundate şi întortocheate, până când, în cele din urmă, am ieşit la lumină şi am văzut din nou cerul.

Ajunsesem să cred că Astrid este într-adevăr cea pe care o aşteptasem fără să ştiu. Credeam că am ajuns în locul în 130

Înare trebuia să ajung. Zilele se scurgeau laolaltă, ca şi cum ar fi fost aceeaşi zi, aceeaşi scară care se învârtteau orbeşte una în jurul celeilalte, iar cu 1111 mai eram nerăbdător ca timpul să treacă, 1111 mai visam că trebuie să mă poarte altundeva. Zilele semănau 1111a cu alia şi aveam o groază de timp, iar când mai trecea încă un an, mă minunam din nou cum schimbările au ni rodul repetiţiei, al ciclului repetitiv cotidian. În fiecare zi făceam aceleaşi lucruri, în timp ce Rosa şi Siiion creşteau lângă noi, cu chipuri ale căror trăsături se conturau tot mai clar, an de an, în pielea lor inoale. Schimbam aceleaşi cuvinte şi mângâieri, iar registrul lor de tonuri şi nuanţe sporea, până când o privire fugară, o atingere din zbor sau o propoziţie abia începută căpăta, în funcţie de context, un anumit înţeles pe care numai noi ştiam să îl descifrăm.

De fiecare dată când 11c aşezam din nou la masă, cu copiii, de fiecare dată când făceam dragoste, cuvintele şi zâmbetele şi mişcările noastre cuprindeau toate serile şi nopţile de dinainte, care prin repetiţia lor anulau trecerea timpului. Zilele nu se mai înlocuiau una pe alta, nu se mai devorau reciproc, ci se uneau în acelaşi ritm calm de despărţiri şi revederi, de activitate şi somn, ca şi cum am fi campat în inima timpului. Uneori mă plictiseam, dar plictisul nu mai era ca înainte, o durere pricinuită de eroziunea repetitivă a privirii şi a gândurilor mele. Când mă plictiseam era vorba mai degrabă de 1111 fel de meditaţie asupra fizionomiei neremarcate a detaliilor triviale, strălucirea soarelui hibernal pe zidul din faţa ferestrei de la bucătărie, foaia zbârcită, uscată şi crocantă care foşnea când luam o ceapă în mână, picătura de apă care se umfla încet sub robinet şi concentra lumina, înainte de a se desprinde, căzând ca o cometă argintie în griul de oţel al chiuvetel. Când mă plictiseam nu era de fapt plictiseală, era mai

degrabă un

anume făcea ca aerul din jurul lor să vibr_{ca} de
ciudad de fiecare dată când îi vedeam, fy. st^
»...V...; /-s pi ilisii nu erau aproane ^{wp}a

lung moment de relaxare, fără gânduri, în ^{acc} trn
de greutate prin care treceam repetat dc-a ^{lin}^u
zilei și de unde toate fluctuațiile, toate mișcări]-!-!
trăgeau propria forță. Uneori uitam de mine ore
șir, fie că schimbam scutecele Rosei sau îi citeam
l/- Simon at voce tare, fie că mă așezam la birou
și ve" deam **oivintele** ieșind la lumina zilei, pe
hârtie, fi, stăteam întins, alături de Astrid, și
simțeam cum d_o rința ei se trezește sub mâinile
mele. întotdeauna er, ceva în junii meu care mă
înfăcea și mă târa cu sin, afară din singurătate,
afară din mine, înăuntrul f_o, ' fotei întâmplărilor.
Chiar și când stăteam singur i_o, camera mea de
luau, eram numai o pereche de ochii și un stilou,
una ai ceea ce vedeam sau încercam să spun.
Odată cu trecerea anilor, 1111 am mai putut
distinge între datorie și timp liber, pentru mine
devenise o eliberare faptul că în fiecare zi, în
fiecare oră aveam ceva de făcut și mă cufundam
tot mai mult în munca mea pentm că știam că nu
am întreaga zi numai pentru mine.

Călătoream adesea în interes de serviciu, iar
atunci când, se ara, devreme, mă aflam din nou
într-o cameră de hotel mohorâtă, dintr-un oraș
străin, și mă uitam pe fereastră, îi vedeam clar în
fața ochilor. Simon, *stând* în camera lui și pictând
soldăței de plumb, absorbit de albastrul închis al
vestoanelor *uniformelor* nord-americane. Rosa, în
cădița ei de plastic, fredonând de una *singură*, în
timp ce spăla *părul vreunei* păpuși ai zâmbet de
vedetă de cinema. Astrid, în bucătărie, *spălând*
spanac cu degetele înroșite de apa rece, căzând
poate pe gânduri un moment, pierdută în
contemplarea frunzelor zbârcite ale spanacului
care semănau cu pielea zbârcită și inflamată a
buricelor degetelor ei. Când sunam acasă, uneori
nu știam prea bine ce să spun. li întrebam ce s-a
întâmplat în cursul zilei, dar 1111 mi se părea că
eu

„aș avea ceva de spus, iar micile cuvinte cotidiene
care obișnuiau să plutească cu înțeles când aveam
chipurile lor în fața ochilor mei deveneau prea
firave și insuficiente și 1111 reușeau să acopere
distanța aceea subită. De obicei, așteptam cu
nerăbdare aceste întreruperi ale tiparului recurent
al vieții cotidiene, dar de îndată ce plecam mi se
făcea dor de ci și mă simțeam complet pierdut
când mă învârteam de unul singur pe străzile
vreunui oraș străin, lăsat de capul meu. Treceau
zile întregi în care nu vorbeam decât cu chelnerii
sau cu recepționerii de la hotel, schimbând doar
replicile de rigoare, insipide, iar dacă mă întâl-
neam cu vreun comerciant de artă, vreun custode
de muzeu sau vreun critic, aveam senzația că intru
în vorbă cu o atitudine umilă, ca și cum aș fi fost
1111 vagabond fără acoperiș care fusese invitat
înăuntru doar din milă. Când călătoream mă
simțeam mai vubierabil decât înainte și mă
gândeam adesea că, pe străzile unui oraș în care
1111 mă cunoaște nimeni, sunt doar 1111 Neică
Nimeni care vorbește cîi 1111 accent' ciudad,
comic și care se comportă puțin sovăitor, fără
siguranța rezervată a mișcărilor pe care o au cei
care sunt în drum spre 1111 loc unde îi așteaptă
cineva. Astrid râdea adesea de mine când sunam
acasă a doua oară în aceeași zi și îi întrebam cum
mai merge, de parcă s-ar fi întâmplat ceva special
în absența mea.

în iarna în care Rosa a împlinit șapte ani, am
plecat pentru câteva zile la Paris, pentru a vizita o
mare expoziție Giacometti de la Musée de l'Art
Moderne. Mi-am petrecut o întreagă după-amiază
plimbându-mă încolo și înapoi printre înalți
oameni de bronz care stăteau pe picioarele lor de
colos, slabi și noduroși, cu brațele lăsate în jos, de-
a lungul coapselor și chipurile mici, lipsite de
expresie, modelate vag și ușor ridicate, ca și cum
ar fi ascultat ceva. Mai scrisesem despre ei, dar
1111 reușisem să evidențiez ce **133**

ca nisie'firide dc h.mM care se deschid întuneric necunoscut. Chial și aeiil dm jur¹⁰, avea ceva aparte, spațiul acela inviab.1, străv¹ dintre fizicul lor redus și privirea mea, care căurl drept înainte către ele și băjbăia în spațiul gol ¹⁰ " amenințai, să se evapore. În timp ce mă învârteam i¹, jurul femeilor și bărbaților zvelți, lipsiți expresie, introvertiți din sala albă, nu-am dat seama că aerul însuși este cel care mă face să văd, fluctuând i¹⁰ invizibil și absentă. Nu numai că se retrăgeau, atunci când mă uiuam la ele, în ulterior către limita ultimă a spațialității. Era ca și cum ochii mei sfredeleau cor. purile lor de bronz și se poticeau într-o cădere li-bem în timp ce încercau să răzbată până la ele. Ca și cum, dacă m-aș fi uitat prea mult la ele, figurile sub-țin și singuratică ar fi dispărut cu totul. Poate că motivul pentin care întotdeauna îmi păuseră de neim-blânzit eia tocmai rezistența pe care privirea mea o întâlnea atunci când le devora cu lăcomie. Această ultimă și de netrecut graniță care ne separa și care le împiedica să devină una cu aerul în fața ochilor mei era granița pe care, în aparență, Giacometti continuase să o caute. După experimentele din primii ani, creația sa nu mai fusese o chestiune de inovație, o încercare de a continua să-și extindă spațiul experimental. Din acel moment, a rămas pe loc, preocupat doar de ezitarea finală a reducăiei, până în punctul în caic prezența și dispariția se deschid una către cealaltă. Și poate că mă gândesc din nou la Giacometti pentru că este aceeași graniță de care mă apropii, *pe 134* care nu o pot depăși, în timp ce în fața ochilor îmi apare din 11011 Astrid, stând în picioare, cu pardesiul pe ea, în ușa dormitorului, neclintită, așteptând ca eu să mă trezesc. Mă ridic, mă apropii de ea, suntem față în față și îi întâlnesc privirea, iar ea este deja departe. Stă în fața mea, dar nu mai este acolo, se uită la mine și este ca și cum ar privi prin mine, ca și cum ar fi singură, iar eu aș fi fost doar un gând.

numai faptul că ei înșiși nu erau aproape nimj¹. - /'z
ce deat niste linii în aer. aproape fără dim¹⁰;
ca și cum lăsați a înțeles că la debire de hârtie '
Giacometti le trasea contururile cu linii g¹⁰mf
care
A*. lumina care se desrhiH *r<

Dar mai există și un alt motiv care mă face să mă gândesc la acea zi de iarnă petrecută în Palais de Tokyo. Cum mă învârteam eu încoace și încolo prin sala tăcută, printre siluetele de bronz ale lui Giacometti, ain simțit dintr-odată o mână pe umărul meu. Când m-am întors, în fața mea se afla Inès, care îmi zâmbea.

Nu o mai văzusem din ziua în care o urmărisem cu privirea, printre fulgii de zăpadă, atunci când ne luaserăm rămas-bun. În părul ei negru ca tușul răsă-riseră câteva fire albe și purta ochelari, dar aceștia 1111 faceau decât să sporească frumusețea ochilor ei persani, iar liniile ceva mai adânci și mai dare din jurul nasului ei arrogant îi scoteau 111 evidență trăsăturile pe care mi le aminteam atât de bine și care, cândva, fuseseră filigranul nopților mele insomniace. Trecuseră aproape opt ani de atunci. Ne-am pus întrebări politicoase despre viața fiecăruia, eu i-am povestit despre Astrid și despre copii, puțin cam în grabă, cred eu, în timp ce ne plimbam unul lângă altul printre platanii de pe malul fluviului. Mergea la fel de repede ca înainte și făcea aceleași gesturi impulsive și nervoase cu mâna în timp ce vorbea. Când m-am întors către ea, puteam vedea grinzile de oțel ale Turnului Eiffel arcuindu-se înăuntru și în afară printre coroanele desfrunzite ale copacilor, în spatele privirii ei iuți și atente. Mi-a spus ca arăt mai în vârstă și că mă prinde bine, iar eu am zâmbit, neșiiind ce să răspund. Am intrat într-o cafenea din Place de 135

l'Alma. Ne-am așezat unul lângă altul, pe o bancă capitonată cu vedere spre piață. Locuia în Paris de vreo doi ani. poate se stabilește aici. Mi-a spus că locuiește singură, deși eu nu întrebam nimic. Nu mi-a spus clar ai ce se ocupă, câte un pic din tot și, la fel ca odinioară, banii nu constituiau o problemă pentru ea. Suna puțin solitar, puțin deșert, deși se străduia să pară femeia anarhistă și libertină. De câte ocazii o aușaisem cândva. I-am spus că scriu despre artă și m-a ascultat ca și cum ar fi interesat-o cu adevărat. Am devenit puțin mai îndrăzneț și i-am vorbit despre schimbarea pe care o aduseseră copiii, iar ea a zâmbit la spusele mele, cu un zâmbet care putea fi atât sincer, cât și compătimitor, într-un fel puțin condescendent, depinde cum alegeam să îl interpretez, ca și cum ea ar mai fi fost încă acea notorie demimondenă tumultuoasă, înconjurată de admiratori, care acum se amănă de noul meu statut de mic burghez, de fericit tată de familie. Nu după mult timp am rămas în pană de informații, iar în pauzele din ce în ce mai lungi stăteam și urmăream mișcările chelnerilor, mecanice, migăloase și eficiente până la isterie, simțind că privirea ei se odihnește pe chipul meu. Știa deja că sunt tată M-am uitat la ea. Era mai calmă decât mi-o aminteam, nu îi mai era teamă să mă privească în ochi, dar nările încă mai fremătau puțin când râdea, iar dinții erau la fel de strălucitori ca înainte, pe fundalul chipului ei de culoarea mierii. Nu puteam să-mi dau seama ce efect anume avusese asupra mea să o revăd din nou, cât de adânc mă pătrunsesse revederea chipului ei. Mă văzuse pe stradă, odată, cu Rosa în cărucior. M-a întrebat cu ce se ocupă soția mea și i-am răspuns, un pic cam arțagos. Acum era rândul ei să urmărească fațaiala sârguincioasă a chelnerilor. Ar fi vrut și ea să aibă un copil. M-am uitat peiplex la ea, iar ea mi-a citit privirea și a zâmbit ca 136

nun sine. Ce era așa de uimitor? Nu i-am răspuns. Mi-am aprins o țigară și m-am uitat la siluetele trecătorilor pe fundalul cerului cenușiu din Place de l'Alma și j-am simțit mână așezându-se peste mâna mea la început destul de ușor, aproape ca din în- tâmplare și simțit căldura uscată a palmei ei.

A vrut să mă sune de mai multe ori în iarna în care ne-am despărțit și mai târziu, în anul următor, dar s-a gândit că probabil renunțasem la ea. Nu avea de unde să știe că întâlnisem deja pe altcineva. Cu anii, și-a dat seama la ce dăduse cu piciorul. Deși timpul trecuse, nu se putuse abține să nu se gândească că s-ar fi putut alege ceva din noi. Este adevărat, nu fusese prea draguță cu mine. Am dat din umeri, nici eu nu fusesem ușă de biserică. M-a întrebat dacă sunt fericit. Da, am spus și am privit-o în ochi, da, sunt fericit, dar am spus-o abia după o pauză, ca și cum aș fi avut nevoie să mă gândesc la asta. Cuvântul a sunat fals în gura mea, „fericit”. Acest cuvânt era prea mare și prea mic, înfiorat de extaz și, în același timp, prea plat și pastelat pentru a-mi descrie viața. M-a mângâiat ușor pe mână, apoi ini-a luat mâna într-a ei, întorcând-o cu palma în sus, ca o țigancă care ar vrea să-mi ghicească norocul. Am lăsat-o și m-am uitat la mâna ei pe scaun, lângă genunchiul care i se contura vag prin ciorapii negri, sub tivul fustei. Și ea a cunosait pe cineva, la vreo doi ani de la despărțirea noastră, au fost împreună mai mult timp și în viața ei fusese numai el. A zâmbit din nou, ușor ezitant de data aceasta. Încercase cu adevărat. Încă mai erau împreună în după-amiaza în care mă văzuse cu Rosa pe stradă, dar nu a ieșit nimic până la urmă, iar de atunci s-a gândit din când în când la mine, dar nu numai pentru că m-a văzut împreună cu fiica mea. S-a gândii la vremurile de odinioară. Fusesem foarte tânăr, o iubisem atât de, acesta. APWJJ” zmea tânără și infometa«'^(

să se apele de iubirea

lar mila no-a

stl"ans.° pncet^["să mă simt bătrîn. Dar njm"J. penii*¹) »n mon»

^ i

ta

forul

13

7mela

altcineva ^{st nău}uu o mau» putea lua masa împreună, ar ^{e nău}putea ^{pu}sunt ocupaî. Ai ^{am uitat nou}ja ea
 să pregătească ceva. 1»—* — — jo»
 făied. până ce am reuşit să v.n cu o scuză
 suficient de solidă încât să ne mulţumească pe
 amândoi. Am vorbit despre Giacometti despre
 echilibrul ambigiuu *k d figurilor* de bronz la limita
 absenţei. A sunat ca nuca-n perete. Şi-a scris
 numărul de telefon pe *nu* | şerveţel. înainte de a
 părăsi cafeneaua, iar când ai«
 / ieşit aferă, în zgomotul şi în vremea mohorâtă
 din

f Place de l'Alma, m-a sărutat repede şi mi-a spus
 s-o sun dacă îmi fac dmp. M-am uitat după ea,
 cu alergia pe scări în jos, la metrou, cu
 pardesiul lung fluturând în urma ei, gândindu-
 mă că nu mă sărutase pe obraz, așa cura te-ai
 aștepta, și la senzația buzelor ei pe buzele mele,
 pe care aproape că o uitasem.

Pe drumul de întoarcere la hotel m-am
 felicitat fiindcă refuzasem atât de ferm invitația
 lui Ines, dar nu am aruncat șervețelul cu numărul
 ei de telefon, așa cum mi-a venit să fac la
 început. L-am lăsat pe nopueiă, printre bonurile
 din ziua aceea și mărunțiș. De-abia după ce ne-
 am despărțit mi-am dat seama dar că încearcă să
 mă prindă în plasă într-un stil cu totul dezinhibat
 și chiar nerușinat, ceea ce era cu atât mai uimitor
 cu cât nu ne mai văzuserăm de opt ani și doar
 printr-o coincidență absurdă am vizitat Palais de
 Tokyo în aceeași după-amiază. Nici măcar 1111
 știam că s-a mutat la Paris. Dacă eram indignat
 de abordarea ei, era pentru că mă lăsasem
 influențai de ea. Dar, la urma urmei, era oare o

crimă să vorbească 138
 despre trecut sau să admită că se gândește la el cu
 regret și cu o ușoară nostalgie? Oare nu eu am fost
 cel care a interpretat greșit mâna pe care, din prie-

tenie, și-o lăsase peste a mea, ochii ei carc cântăseră
 Cil o intimitate surprinsă schimbările de pc chipul
 meu? Puteam să-i reproșez amintirile mele despre
 genunchiul și buzele ei, care fuseseră subit
 retrezite? Poate că nu, dar oricum, probabil că știa
 prea bine ce face. Nu se poate să 1111 fi știu că
 vorbele ei aruncă o lumină nouă asupra poveștii
 mele, dintr-uuî unghi neașteptat și neprevăzut. Și nu
 întrebasese numai clacă putem lua masa împreună, ci
 sugerase să mâncăm la ea acasă. Îmi era ușor să
 vizualizez totul în mintea mea. Oare chiar se gândise
 la mine? Nu fusesem singurul învins al acestui joc?
 Fusesem eu într-adevăr cel care trăsese bețișorul
 lung? Era 1111 triumf ofilit care venea prea târziu.
 Când mă părăsise, simțisem doar durere și dezgust
 față de propria-mi persoană, | și mi-am dat seama
 acum că Astrid mă făcuse să uit ! totul despre ea,
 surprinzător de repede. Dar dacă 1111 aș fi întâlnit-
 o pe Astrid? Dacă regizorul grizonat nu ar fi urmărit
 taxiul în seara aceea când i-am dus, pe ea și pe
 Simon, la acea prietenă din centrul orașului? Atunci
 11-ar fi fost decât un pasager oarecare, care ar fi
 plătit și ar fi dispărut în spatele unei uși. Și dacă
 Înăs m-ar fi căutat în singurătatea mea
 sentimentală? Oare aș fi fost mai încăpățânat, mai
 tenace atunci, de vreme ce o iubeam atât de infinit?
 Ar fi fost atunci copilul nostru cel pe care, câțiva ani
 mai târziu, l-aș fi plimbat în cărucior, în timp ce aș fi
 trecut pe lângă o necunoscută Astrid, pe stradă, fără
 să schimbăm nici măcar o privire? Gândul era prea
 pei-vers ca să-mi poată stăruî în minte mai mult de
 câteva secunde, încă o dată 111-a cuprins amețea
 gândindu-mă de cât de puțin fusese nevoie pentru ca
 viața mea să ia o 139

»' c.0>ul diferit >
fi puni. >^i*_u ₁₁ minuscule, impercep?
mile »ūmaelu s; Unpulsunile raele „
' S^le^d devkri s. difoeule„
¹⁰¹ „L. n*ă îm.-osM¹¹

„T-T * . Ducă întico seara de iarnă nu ₁₁ îi. du la
masă ca să, ni duc tu tacMric, acolo Asuid - pe
atunci doar o femeie tanai ă 51 necu, ₁₀ ouă pe
care eu o ajutasem într-o situație penibilă - stătea
întoarsă a. spatele? Dacă nu, «i-a₁ **Π**
niciodată mâna pe obrazul ei? Dacă reacția ei l,
₁₁₁₁ ecrea mea ar fi fost una de respingere?

Acea viață prețioasă care devenise viață, ₁₁₁₁ ^
care în sfârșit devenisem eu însumi, în care ₁₁₁₁ i₁₁
găsisem loail în lume, statornic în iubirea în ₁₁₁₁ em
pentru Astnd și pentru copii, nu era nimic altceva
decât un lăstar crescut la întâmplare, băjbând
printre ramificațiile arbitrar de posibilități
discontinue ale timpului. Nu se acorda nici mai
mult, nici mai puțin, cu eul meu cel mai profund
decât ceilalți lăstari care eșuaseră de-a lungul
timpului. O singură ramificație crescuse puternică,
ramificându-se în noi lăstari, pentru că așa
doriseam noi și pentru că împrejurările fuseseră
prielnice. Cea mai mică deviere în creșterea oarbă
a hazardului le-ar fi împiedicat să rodească. Dar
poate că exista totuși o legătură ascunsă, teribilă
între lăstarii ofiliți și cei care supraviețuiseră.
Când m-am dus în bucătărie într-o seară de iarnă
și am ridicat mâna spre obrazul lui Astrid, gestul
era și o revoltă împotriva lui Inês, împotriva stării
de jale în care mă lăsase, precum și o trădare de
sine, o trădare a pasiunii cu care mă identificasem
și care amenința să mă devoreze din interior. M-
am salvat, dar numai trădându-mă pe mine însumi.
Am putut să trec pragul noii mele vieți doar
întorcând spatele celei vechi. **140**

Am putut să-i îndrept pașii sovăielnici și arbitrari
către trecerea pragului doar convingându-mă pe

mine însumi că dincolo se află o lume cu totul diferită. De aceea
nici nu pot ști cinc e cel care a mângăiat-o pe Astrid pe obraz și
i-a cuprins fața în mâini. Dacă era același care o iubise pe Inês
atât de disperat și de tumultuos, mângâierea lui din bucătărie
nu avea cum să fie complet sinceră. Și dacă era o nouă și
necunoscută versiune a mea, care, câteva luni mai târziu, a
zâmbit calm atunci când Astrid i-a spus că o să devină tată, 11-
ar fi trebuit poate să retragă acel imprudent *de ce nu?* Ar fi
trebuit mai degrabă să chibzuiască la de ce, dar nu se cunoștea
prea bine, nici pe sine, nici pe ea pentru a putea ști răspunsul.
Mă luase prin surprindere individul acesta. Înainte să apuc să
mă dumiresc prea bine, ei au format o familie, el și tânăra pe
care o luase cu taxiul. Fusese ca 1111 cadou neașteptat pe care
el l-a acceptat înainte ca eu să am timp să-mi dau seama dacă
este ceea ce îmi doresc. Era clar că s-a instalat definitiv în
mine, iar eu m-am obișnuit ca el să vorbească și să acționeze
în locul meu, până când a ajuns imposibil să ne mai deosebim unul
de altul. Opt ani mai târziu stăteam în camera mea de hotel din
Paris și mă gândeam la vremea când o iubisem pe Inês, dar era
ca și cum m-aș fi gândit la iubirea altcuiva și a trebuit să mă
întreb, neliniștit și cu răsuflarea tăiată, dacă mă trădasem
numai pe mine sau dacă nu cumva o trădasem și pe Astrid.

An văzut-o stând în fața mea, în ușa dormitorului, cu o privire
care părea că se uită la ceva, nu știu la ce, undeva, într-un loc
pe care nu-l cunosc. An văzut-o pe Rosa stând de cealaltă parte
a vitrinei cafenelei, a fără, la soare, privind departe, către piață,
nu știu la ce. Părul ei și pielea ei și râsul ei erau dovada vie a
iubirii mele. Ochii ei de copil au fost cei

care au făcut din mine tată, când mă plimbam în, și încoace pe podea cu ea în brațe, cu corpuzo_{n||} 0
 fără greutate lăsat cu totul în grija mea. Mai ta, •
 privirea ci încrezătoare, când mă plimbam cu
 ea !!* mână de-a lungul Lacurilor, iar ea se oprea
 br_{usc} . 51 mă întreba îngrijorată unde se termină
 iimp_{aj} 51 totul încrezătoare în răspunsul meu.
 Acum siătea !" masa cafenelei și funia, departe și
 singură. Când / văzu t-o stând acolo, cu ceașca de
 cafea și țigările c! filtru, de cealaltă parte a
 copilăriei ei, încetasesm d_e mult să mai compar
 scurta mea iubire de tinerețe pentru Ines cu
 iubirea mea pentru Astrid. Era o diferență de timp.
 în timp ce stăteam în sp_{e,c} ziarului și priveam
 profilul Rosei în soarele de af_{eră} mi-am adus
 aminte de întâmplarea pe care mi-o povestise
 custodele de muzeu în taxi, cu o seară în urmă.
 Acum, când mă gândeam la ea la lumina zilei m_i
 se părea ceva cu totul grotesc și neverosimil. Nu
 puteam în ruptul capului să îmi închipui că Astrid
 ar fi încercat ceva cu vechiul și chelul meu coleg
 de școală, nu cu el, în orice caz. Era ceva
 degustător, suros în confesiunea lui, care mă
 făcea să vreau să mă spăl pe dinți. Niciodată n-am
 să fiu în stare să-i accept oferta - halca aceea de
 știință, gata mestecată și grețoasă, îmbibată de
 salivă și vanitate răzbunătoare. Trebuia să mă
 mențin la granița dintre ceea ce știam, în pragul
 dormitorului, față în față cu Astrid, și tot ceea ce
 nu puteam să știu. Se uita la mine, cu pardesiul pe
 ea și valiza făcută, iar eu nu știam ce vede, ce
 vedea când se uita prin mine. Poate că și ea a ezi-
 tat, între un pas și următorul, poate că și ea, în
 trecerea imperceptibilă dintre unul și celălalt, s-a
 întrebat dacă a luat-o în direcția bună sau dacă nu
 cumva s-a rătăcit fără să-și dea seama. Și totuși a
 continuat, cu o vagă umbră de îndoială în spatele
 ochilor, în timp ce o zi îi făcea loc celeilalte. Până
 când se regăsea din nou trează în întunericul
 dintre zile,

Intredeschizând din nou acel gând și lăsând acru
 proaspăt să se strecoare din necunoscut, ncmăifind
 din nou siguiă dacă este într-adevăr ca, cea care slă
 întinsă lângă mine, sau altcineva care îi seamănă,
 poate că și ea se gândea la hazardul tumultos al
 celor întâmplare și poate că se gândea, odată cu
 trecerea anilor, că nu drumurile și chipurile stuu
 cele care diferă, drumurile care ți se deschid în față
 tot timpul, în toate direcțiile, chipurile care îți ies tot
 timpul în întâmpinare și trec pe lângă tine. Poate că,
 odată cu trecerea timpului, ajunsese și ea să se
 gândească că ea este cea care, pas cu pas, zi de zi și
 an de an, se îndreaptă către o diferență. O diferență
 care nu fusese niciodată scrisă în inima ei, pentru că
 aceasta se poate scrie doar cu urme de pași. Poate
 că iubirii ei nu-i pasă pe cine iubește și de ce.

Acum câțiva ani, când ieșeam împreună din
 cinematograful și am salutat-o pe Ines în mulțimea
 de oameni, ea nu mai era, deja de multă vreme,
 decât I •.

o veche flacăra stinsă care mă arsese în rătăcirile
 tinereții mele. Dar poate că mi-a luat prea mult '
 pentru a conștientiza acest lucru, poate că am
 înțeles totul prea târziu. Astrid o remarcase pe
 femeia frumoasă, cu înfățișare exotică, care îmi
 făcuse cu mâna și îmi zămbise scurt din partea
 cealaltă a foaiierului, înainte să dispară în stradă, și
 m-a întrebat cine este, cu o curiozitate distrată, ca
 și cum de fapt nu ar fi interesat-o deloc. I-am spus
 că este o veche cunoștință, dar nu i-am spus că este
 Ines. Poate că și-a dat seama singură sau poate că
 nu s-a întrebat deloc cine o fi acea necunoscută.
 Trecuse deja multă vreme de când îi povestisem
 despre iubirea pierdută a tinereții inele, trecuse
 multă vreme de când încetaserăm să mai povestim
 despre trecut, poate pentru că, la urma urmei,
 însemna atât de puțin pentru povestea noastră sau
 poate pentru că într-adevăr credeam că ne-am 143

sdus totul De ce nu ti spuseseam pur și simplu că -

Astrid despre ea în P^onia noastră v^oia împreună când e.a însărcinată.că Rosa pe vremea când i^oes mai întrebam unul pe altul despre toi cc se petreci,* înainte de seara aceea de iarnă când v.ata *oasu* luase o întorsătură decisivă. Stăteam inunși în camel^o, noastră din casa de la malul mării, Simon dormea i^o, camera alăturată. Chipul ei strălucea nedeslușit i^o, lumina palidă, albăstruie a nopții de vară, iar eu o mângâiam pe frunte și pe obraz, ca și cum aș fi put^o să o șterg de pulberea fină a amurgului, la fel cum îi ștergeam nisipul de pe coapse și de pe picioare. I^oam descris, la început cu ezitări, cum mă transformasem consumat din interior de gelozie, cum o spionam și o asediam pe Inès, până când a ajuns să nu mai poată respira în prezența mea, și am povestit totul cu atâta ironie și detașare încât intonația mea singură i-a dat de înțeles că acesta nu numai că era un capitol încheiat, ci și o rătăcire, un vis amăgitor, din care ea, Astrid, m-a trezit M-a ascultat cu un zâmbet ironic și un aer meditativ, ca și cum s-ar fi mirat că aș fi putut fi cu adevărat atât de smintit și scos din minți de pasiunea mea turbată. Părea aproape fascinată de povestirea mea și m-a chestionat cu privire la detalii în aparență neînsemnate, iar eu m-am lăsat dus de val, creionând un portret exagerat al smintitului pasional care

fusesem, până când am remarcat o sclipire în privirea ei, ca și cum s-ar fi forțat prea tare pentru a o suporta pe a mea. Am sărutat-o și i-am spus că o iubesc, că numai împreună cu ea am învățat 144 .ă iubesc, pentru că ea m-a eliberat de propriile mele fantome obsedante. S-a înghesuit în mine și mi-a șoptit la ureche că nu trebuie să spun mai mult, nu este nevoie. Mi-a cuprins fața cu mâinile și m-a privit în întuneric cu ochi tandri și încetoșați. Doar suntem aici, a șoptit. Nu este de ajuns? I-am mângâiat corpul cald până când am simțit că c gata și m-am strecurat înăuntrul ei, cu grijă la început, gândindu-mă la scara când stătuse sus, pe trepte, și mă strigase, cu sângele prelingându-i-se pe picioare, dar ea a zâmbit și mi-a spus că nu trebuie să-mi fie teamă. Doar nu e o boală. După aceea am rămas întinși în tăcere, încolăciți, ascultând valurile care se spărgeau sub fereastră, cădere lor abruptă, aspirația și șiroiul care le însoțea retragerea.

În acea seară de iarnă din Paris, când am stat și am urmărit lumina scăzând în spatele obloanelor, i până când nu au mai rămas decât niște dungi albăș- I trii mărginind întunericul din cameră, am regretat că * o lăsasem pe Inès să mă sărute la despărțire și apoi să dispară pe scările metroului, în Place de l'Alma. Mă speriasse gândul că aș fi putut ceda tentațiilor ei nostalgice, ca un fel de revanșă întârziată, ca și cum, în pofida a tot, aș fi putut culege mere de pe o ramură pe care eu însumi o tăiasem. Cum stăteam în întunericul care devenea tot mai adânc, revăzând-o pe Inès în spatele noilor ei ochelari bizari, în secunde în care ne-am luat rămas-bun în lumina mohorâtă a ier^oii, am

simțit dorința de a „face un pas pe alături”, de a o trage spre mine și de a inspira parfumul a ceea ce nu avea să fie nimic, niciodată. Aveam chef să petrec o noapte numai în lumea aceea care nu mai exista, să mă cufund adânc în ea pentru o noapte, înclăștat strâns între brațele și picioarele ei într-o veche furie, până când ea avea să-mi dea în sfârșit drumul și aveam să simt în sfârșit că vechea mea

minié m-a pârșit. Poate că Într-adevăr am crezut că printr-o îmbrățișare, voi îngropa vechea fantomă' Poate ci era doar pofta mea latentă, anonimă, care persista în fantezia mea pentru că ea mi se ofe_{re}la_{se} atit de neașteptat. Poate că pofta mea mioapă, ncsă- tuli și lipsiți de scrupule era adevărul banal di_a spatele tuturor măștilor sensibilității. Mi-a răsp_{uns} robotul telefonic. I-am ascultat vocea melodioasă senzuală, vorbind în franceză, pentru toți și pentru' nimeni în special, și imediat după ce semnalul sonor a fost urmat de tăcere, propria mea tăcere, mi_{am} dit seama ci am picat într-o capcană. Indiferent ce a) fi spus și cât de relaxat aș fi vorbit, ar fi înțeles de k ce ce sunasem. O sigură propoziție, chiar și cea mai

1 banali și distantă, ar fi fost de ajuns pentru a mă ș trida, pentru a o trăda pe Astrid, noua mea viața nouă și atât de prețioasă mea siguranță care îmi dăduse curajul să ridic receptorul și să formez numărul de pe acel șervețel pe care ar fi trebuit să-l mototolesc și să-l arunc la gunoi atunci când încă mai aveam timp. Chiar dacă i-aș fi dat de înțeles, în cel mai pentru și rezervat mod cu putință, că nu m-aș potrivii ideii de a o revedea, tot aș fi riscat

ca pofta mea să transpari Cu câteva fraze aparent inocente, i-aș fi lăsat în robotul telefonic dovada că și eu mă rătăcisem în hățișul hazardului, iar viața mea cu Astrid și cu copiii nu este decât o capitulare resemnată în fața a tot ce ar fi fost posibil, în fața celor care s-ar fi putut întâmpla dacă ea nu m-ar fi pârșit. Înș ar fi apărut ca cea care a rămas fidelă iubirii noastre tinere și sincere, iar eu - cel care a trădat-o pentru că nu a avut curajul să sufere și să aștepte, care, acum, când ca îi în tindea o mână, o apuca fără preget, înecat în graWUduc Ji fremătând de o pasiune

În tocmai pusese_m rec telefonul. L-am lăsat s&T⁹ /⁴ /³ în ^că,cânri » arfpund,

în z.ua urma.aa.-e ,i daeă ce a,er⁹ am ia de la aeroport. M-a în tre h⁹ e v o i e » vină să En. cel puțin, c r e d e a m « «W normal. I-am spus că dormea mea Sl,nă Perfect I-am Pov«d. de e x p o z i ț l a 0 ' a im-a pomenit o remarcă am o vlt,»sein ia,- « dimineata.

Subit, S,* c trei, iar ea s-a amuzat de cât H j⁰ r nebr«n de tot la telefon, doar pentru că nu nemă⁰ s⁹ p_utem să fu zile. Am uitat imediat de întâ_uS VltUsem când îmi mai aminteam, din cânri * i⁹ m Cu întră ș> de câteva săptămâni, mă gândeam S i n d * i s a mte » s j nunam că o uitasem la feL_{de} ,erL. » *nă mi- sem copleșit de indoială și întreabă,fi PC cât mai lltar uneon zăceam noaptea fără să nō ?_{nu,tot} ^ Dacă / respirația calmă a lui Astrid ca_e a¹ / nuct,ltă nd I în intuneric, nu era din cauză că mă M g⁹ mme I ochii și buzele

ei dintr-o duna tusa Ines_ |
 l'Alma. Nu era nici * Place de
 sta intinsa langa mine in int,m le^pagnom ca
 Ines tament, intr-un ah S ? T' ml/ ml/ alt
 "Pr>" revederea ei era cea care ma zdn,i?
 *o Jla Vrajit Nu siunileacesteia, nu accesul
 trecator ded^t?

Srinrf ? feja ,av,alilă * lui Astrid și să-i
 cu- 3
 E ,a PU m k CU bra&ul_ca * «»m mi-ar f. fost
 néant« ^ X ViteZ Si Să Plutesc de pparte de pat_
 ^ noaptea nemărginită.

stom*oar data cefe din urmă cedase, atunci
meoară de-a -răți ascunsele, poate
și se mai joace

Lutru că jindula să fie văzută. Fusesse aproape
invizibilă până să o remarcie el. Era încă un
copil când, în tînpul unei vacanțe de vară
petrecute la o matusă, aceasta i-a spus intru-
dimeinea că părinții ei au zburat de pe o
stancă, în Italia. Și-a petrecut restul copilăriei
la un internat până când, în cele din urmă, a
fost liberă să facă ce vrea, dar ea nu știa ce să
facă cu toată această libertate. Era
poatesingură pe lume, complet dezorientată la
gîndul că totul este posibil, ametea la
vederea tuturor drumurile care i se deschid în
față, toate chipurile care îi ies în întîmpinare
nu știa încotro s-o apuce cînd regizorul
grizonat o pus ochii pe ea. Nimeni nu putea să i-
spună cine este, nimeni nu putea să vină să i-
spună asta. La început i s-a părut amuzant că
poate să zăpăcească un bărbat adult, apoi a
fascinat-o să fie secretul vieții lui, invizibil
pentru toți ceilalți, iar unorchi chiar și pentru el,
atona când încheiea ochii, în timp ce el o
strîngea la piept, ieșit din mîni de dorință.
Până când i-a venit și îi cheful să iasă la

Când s-a așezat cu băiețelul ei pe bancheta din spate a unui taxi, locul ei nu mai era niciăieri, dar mai uceuse prin asta. Poate că din acest motiv nu a săvârșit decât o clipă atunci când taximetristul i-a făcut propunerea să locuiască la el câteva zile. Părea de treabă și aveau cam aceeași vârstă. Așa că a rămas. Mai

târziu, probabil că s-a întrebat cum de s-a întâmplat, când l-a remarcat de fapt, de ce dintr-odată a încetat să mai fie doar un șofer de taxi care îi ajută și al cărui apartament oricum rămânea gol pe timpul nopții? Oare toate acestea să se fi petrecut chiar așa? La început nu a însemnat nimic și poate că din această cauză i s-a dat, pentru că nu trebuia să însemne nimic. Era doar un șofer de taxi oarecare, pentru el, ea putea fi oricine. El nu se agita să îi spună cine este

cm o lăsa si se gândească la ce vrea ea în timp ^{ce-ai} o îmbrățișa. Nu încerca să o răpească, nu avea nîd_ țință precisă acest bărbat care, noapte de noapte, străbatea orașul în lung și-n lat. Poate că s-a întrebat dacă nu era cumva puțin hazardat când a descoperi că este însărcinată, dar nu s-a putut abține să nu zîmbească atunci când i-a spus, iar el doar a privit-o calm și i-a răspuns *de ce nu?* Da, probabil că și ea s-a gândit la fel, de ce nu, la urma urmei? Calmul acela, i-a spus mai târziu, a fost cel care a convins-o, acel moment în care, în loc să se lase cuprins de panică, s-a »itat la ea ca unul care știe ce face. Nu poate să nu iubească un bărbat care era în stare să o privească atât de <-alm în ochi pe ea, o femeie complet străină care îi dezvăluise că o să îl facă tată dacă are chef. Acel surprinzător *de ce nu* al lui a făcut-o să uite să se întrebe de ce trebuie să fie tocmai el. Nu putea să nu iubească un bărbat care îndrăznește să profite de ocazie atunci când aceasta se ivește întâmplător, pentru că el știa că, în orice împrejurare, este cu totul întâmplător de cine te izbești și când anume și pentru că el avusese curajul să creadă că acel moment în care viața lui trebuia să capete o formă putea să fie acum și nu la anul sau anul următor. De-abia după ce s-a întâmplat, după ce a făcut orbește acel pas decisiv, iubirea ei și-a găsit rațiunea de a fi. La început fuseseră doar ochii lui, îi plăceau, calmul din privire și din voce, ceva atât de arbitrar. I-a spus-o la un moment dat, iar el a răs. Da, a spus el, nu contează de ce iubești. Într-o dimineață s-a trezit, iar el i-a pronunțat numele, cu vocea lui blândă, calmă, iar ea a deschis ochii și și-a dat seama că acolo este locul ei, în privirea lui calmă care părea să o cuprindă din toate părțile. Ochii lui iubitori,

puțin melancolici păreau să deschidă un spațiu imens în jurul ei, în care ea putea să fie ea însăși, în care putea să alege oricât de tare, oricât de departe, fără să dispară. Dar nu mai voia să 150

alerge așa cum alergase » J vreun tinerel îndrăgostit ^{sai?} ^{discre} tânăra, când ■ disperat credeau

Să^a modeleze trăsăturile cu n.aj. **ft*** ^{Cine} **estc** «i Când ere tânăra credea că i»* lor P'ficioasi o străină pe care doar un bărbat ^ ^{Cste altcinev*} ar putea să o recunoască. îi ^{pt}Sl ^{n>} necu^{necunosc}ut tineri și mai puțin tineri, deSmS^{Unul du}P* altul, clar că nici unul dintre ei nu ^{pentru că} « ca ¹³f? ^Tsfumoz^{necunoKc} adente[»]ca ^
acel bărbat? Rădea de ea însăși^a ,1 ^{să} fie ^{altu}nci tineretea ei agitată. Cu timpul nuse **T^{tn}** des^{pl} e la cine este ea fără să se »ân!⁵ ^ putea gânde devenise a ei în acea seară de ia, „Tea î i³”^{care} pe regizorul grizonat, pentru că dt ^{părașit} mai trăiește în aceeași lume în ^{IC}Opense că ^{nu} iește. Tot ce se întâmplase înainte **d**, ^{zusc} ca trîș^{apăreau,} treptat, ca niște ciorna, ^d d Seura aceea ^{tn} P[»]-. ale ce/a ce’
mulți ani de când mi-a vorbit astfel d ^{3U} treuit

cut ș, prezent, există o diferență între fiul și ghemul poveștii. Deși ghemul e făcut din același fir, el nu este o poveste în sine. Este doar un ghemotoc masiv de zile și date îngrămădite la un loc, care se suprapun unele peste altele, astfel încât cele din interior au dispărut de multă vreme în întunericul moale

al ghemului. Pe măsură ce depăn firul și-l scot
la lumină, ghemul devine din ce în ce mai mic
și pierde din greutate, până când nu mai
rămâne decât linia imponde- | rabilă a
povestirii, lungul șir de puncte continue ale
liniei, care se sucesc și se răsucesc odată cu
încercarea

mea de a tălmăci împletirea și încălci ea
anilor. de jur împrejur, rotația anilor în
junii propriului centru, în același ritm cu
rotația eternă, amețitoare a Pământului de
«petiție și schimbare. Este ciudat cum
întotdeauna vorbim despre timp de parcă ar
fi un loc

* _____ t««;te și înapoi. Poate
chiar este un _____ toate zilele și orele coexistă un,
Unghi aha. p»e d _____ >

găsi drumul amente desp
câi prin acești tau...— --- *■'«na
orDim aespici - i _____ ioc

în care te miști înainte și înapoi. Poate chiar
este u_a i care toate zilele și orele coexistă un,
late că ne spunem povestea pentru a putea
loc. ~~găsi drumul prin~~ labirintul memoriei, for_{mat}
din momente despărțite de uitare. Dar există

_____ _{mal} _____ lămurit întortocheat, iar r5.j
apud pe un drum. Ți dai accesul la toate
celelalte. Te Ți prin acest labirint,
depanând ghemul de lână, "rdupă ce el s-a
desfășurat tot, nu-ți mai rămâne

Idoi un capăt de cai să te Ți. Te întorci ușor
înapoi, pe propriile urme. Din când în când
auzi voci în spatele zidului firav al
întunericului, din când în când zărești o
licărire de lumină acolo unde credeai că nu se
află decît un zid, dai' nu te abați de la urmele
tale, fiindu-ți teamă ca nu cumva să pierzi firul
și să ie rătăcești. În amintirile mele, mă aflu
peste tot în același timp, în fiecare moment,
amintit sau uitat, diferit de la un loc la altul. În
povestirea mea, nu pot fi decît într-un singur
loc la un moment dat, asta dacă vreau să
găsesc drumul dintre locuri și să descopăr cum
am ajuns dintr-un loc într-altul.

Rosa și-a lăsat capul pe spate și a închis
ochii în »oare, iar părul ei lung a căzut moale

peste spătarul scaunului. Mi-am imaginat
cum simte lumina prin pleoape, ca pe o ceață
portocalie, cum ascultă ropotul pașilor
trecătorilor și vocile din jurul ei, de la alte
mese. Când închizi ochii, te afli în mijlocul a
tot. Sunetele lumii și propriile tale gânduri se
amestecă în același spațiu invizibil. Un
zâmbet se insinua în colțul zelor ei, fie că era
vorba de căldura care îi mângăia fața și care
o făcea să zâmbescă, fie altceva ce-i venise
152 în minte Și-a ridicat mîna și și-a frecat
încet gâtul, aproape ca o mângăiere, iar eu
am recunoscut acea mișcare, așa făcea și
Astrid când se gîndea, uitînd de sine și în
același timp cufundată în sine. Am închis și ochii
ochii o clipă și mi s-a părut că asta ne-ar
aduce mai aproape unul de altul. Ce mă
împiedica să mă ridic,

| pur și simplu, și să mă duc la ea, de ce
stăteam aici, fiecare de cealaltă parte a amplei
vitrine a cafenelei, i fîca mea și tatăl ei? Mi-era
rușine că mă ascund de ea, dai' știam că și
dacă mă duc la ea și îi întîlnesc privirea, o să
fiu copleșit de rușine. Mi-era rușine fiindcă
Astrid mă părăsise. Dacă uneori, când
întunericul era prea adînc sau prea de
nepătruns, o îmbrățișam pe Astrid care
dormea, de frică să nu mă pierd de ea, o
singură privire a Rosei ar fi fost de ajuns ca să-
mi confirme unde mi-este locul, că acasă nu
este doar un punct arbitrar dc pe globul
pămîntesc. Privirea ei mă ținuse strîns,
precum sfoara invizibilă a unui zmeu, dar ea
nici măcar nu știe asta, în ochii ei eu sunt cel
care ține sfoara, iar ea este cea care poate să
se înalțe în siguranță în aer și să exploreze
cerurile. Când eram în sala de nașteri, cu
corpul ei de nou-născut ușor și înfășurat într-o
pătură, am fost cuprins de o teamă smintită, de

a nu o scăpa, și am mormăit în mintea mea aceleași cuvinte pe care le spuseseam în acea noapte de vară, printre tufele de măceș, pe trepte, la malul mării, *fil lare*. Când am deschis din nou ochii, ea privea săgețile de apă strălucitoare ale fântânii arteziene pe care le biciuia vântul, astfel încât apa bătea într-o parte și în alta, ca un viscol presărat cu picături și spumă strălucitoare, care se reînnoia neîncetat și dispărea neîncetat în aceeași pulsație. Mă ținusem tare. Acum venise vremea să cedez.

Am văzut-o pe prietena ei roșcată întorcându-se de la toaletă, pe trepte, făcându-și loc printre mesele cafenelei. Se dăduse cu ruj, iar gura ei roșie semăna

u rândul meu Și ^{minC)}șiam reuș
 apropia și trecea p ^{pstru}nei,
 înalt. _ _ _ _ _
 marc o ușoari roșea* P^e ^ Dacă mi-aș fi întors
 dispitea din câmpul m ^{la}
 bnosc ^{pr}roșea alu ^ i privirea nu fusese întân, | ^{minCi}făstăceai* ^{roea}
 ar fi trădat ^{sSc}făstăcească pentru
 plltoare. Acum era *n ^{deschis}și fugar cu o
 ci răspunsesem zto* ^{interes}. Poate că
 zâm-
 pmnr care «trecuseprin cap că
 străinul
 toc pentru ci.o"P; ^ ^{arila}, la urma urmet,
 ^ dtea ziarul într ^{0 clipă in}privirea
 destul de bine. Poate ^{conștințe}Isale încolțise
 ffiea atentă, iar în a _ _ nu unul care ar putea ^dul ci
 sunt un ^ ^ și ^ă
 ^diat
 fi tatăl ei-, ^f . i ientepretat zâmbetul ca
 antenele, de teamă s aQim era răndul meu să
 SS că știa că sunt tatăl Rosei, poate
 că rojesc-.poate ca ș ^{fusese Q inversare}
 roșie pentru că p ^{foto#it din nou de}

fete care State* începutdin nou să voi-
 SSSiSi i . 1 *. din cap sau să z4mbea*i h
 ceea ce spunea cealaltă, iar la un moment
 dat, când tă sunteai deja în siguranță în
 uitat brusc, peste Roșă, prn fereastră,
) intă n pentru o dipă, privirea. Acest lucru
 s-a repetatele câteva ori, ca și cum ar fi
 vrut să se ^8^E a sunt acolo și o
 urmăresc. Privirea mea hoinăiea t răgaz
 printre titluri, iar eu am devenit conștien
 fiecare trăsătură a feței mele. După o

vreme, c mi-am ridicat din nou privirea
 din ziar, **plecase**) a,

154

cu am rămas să mă uit la ceștile pe care le
 lăsaseră, cea a prietenei Rosei având o ușoară
 amprentă roșie a buzelor ei pe margine, ca un
 salut adresat confuziei mele de patruzeci și
 patru de ani.

M-am plimbat pe faleza Lacurilor, în soarele
 de seară care dădea impresia că mulțimea de
 oameni se topește laolaltă și se ramifică apoi
 într-o pădure neagră, rătăcitoare de siluete cu
 umbre lungi, care se împletesc pe dalele de
 piatră orbitoare. Soarele slab apărea printre
 deschizăturile dintre fațade și își croia drum în
 contralumină, spre siluetele zvelte și firave ca
 figurile de bronz ale lui Giacometti. Lumina mă
 orbea, așa că nu puteam să văd chipurile din
 acel șuvoi negru de figuri înainte ca acestea să
 facă ultimul pas spre mine, ieșind din conturul
 lor întunecat cu o privire care făcea atingere
 cu a mea în secunda în care treceam unul pe
 lângă altul. Mă gândeam că la fiecare pas trec
 prin privirea cuiva, fiind înlocuit în momentul
 următor dc cel care merge în spatele meu, ca
 și cum chipurile străine, care îmi ies cu rândul
 în întâmpinare, din umbră, s-ar metamorfoza
 în fața ochilor mei. Era ca și cum nu numai că
 treceau pe lângă mine, ci și prin mine, la fel
 cum, la rândul meu, treceam prin privirea lor
 în aceeași mișcare, odată ce pășeam în lumină,
 în același ritm legănat de pași și chipuri și, în
 timp ce în fața ochilor îmi răsărea necontent
 un nou chip, la rândul meu eram văzut tot
 timpul de un altul, apoi de un altul, ca și cum
 nu aș fi putut rămâne același mai mult de o
 privire, de o secundă.

mișca, iar eu îl priveam, pasiv și neclintit, dintr-un punct îndepărtat din lSuntrul meu.

157

mtusi te poți «ataci înt. -t'n mod
d n'»¹⁰¹ cad, ȕila, a p.a.

preface, pentru câteva ore, că totul este normal. Acum îmi doream să fi stat la biroul meu și să mă fi holbat ca un orb la ferestrele luminate ale fațadelor de pe malul celălalt. Puțin mai departe, pe același rând, stătea tata; adormise după primele cinci minute ale primului act.

• „ m
 înconjurat de publicul exal-
 Stătuse «^p^idniea de bărbați care
 asuda, « *1 P- , au de loc în largul lor în
 cosii^{mece} youe nu se «mțc^{căitate} și ^{sc} lor car,
 de înmormânta c prea P ^ ^ ^
 arătau tot tunc P d ră c în mătase ihail^{sc}. ^
^{dcs} cumetri mai scurte decât s-ar fi^{tsu} ere
 elegant ca întotdeauna ș. privea i.

iscoditor, cu
 privirea lui obișnuită,
 jur, pnn foai . _ f ^ frivit mai degrabă unui ado-
 f, potrivit mai degrabă unui
 adolescent nesigur decât unui distins
 septuagenar. Când aTTăzut cât de ușurat pare
 la vederea mea, mi s-a tot milă de el, dar în
 același timp m-am simțit ruși- nat de
 sentimentul meu de compasiune. Abia după ~
 om vorbit câteva minute, am remarcat că a
 uitat să Astrid nu este cu mine. Poate vor-
 bucura că, în sfârșit, suntem numai noi doi sau
 mă întrebe de ce A poate era pur și simplu
 bisc cu mama, poate distrat. Faptul că
 venise singur nu putea
 se b să mire pe nimeni.

Mama o disprețuia pe noua lui soție și nu se
 chinuise s-o ascundă în puținele ocazii când o
 întâlnise, iar asta nu făcuse decât să-i
 sporească și mai mult disprețul feței de fostul
 ei soț care, după ce ea îl dăduse la casat, se
 mulțumise cu o asemenea înlocuitoare
 mediocri. Puțin îi păsa ei dacă el vine sau nu la
 premierele ei, dar, chiar dacă în curând aveau
 să se împlinească treizeci de ani de când îl
 părăsise, el continua să vină la spectacole, pe
 ascuns și pocăit, „ca să îi facă o bucurie”, cum
 spunea el.

li vedeam rar. Cu câțiva ani înainte ca eu
 să o cunosc pe Astrid, se mutase în celălalt
 capăt al țării, iar distanța era un bun pretext

pentru a-i refuza invitațiile. L-am vizitat
 câteva veri la rând, cu Astrid și cu copiii, iar
 el mă suna în fiecare primăvară și mă întreba
 dacă nu venim la vară la el, dar, de fiecare
 dată, îmi era din ce în ce mai greu să fiu
 draguț cu noua lui soție, o ceramistă care era
 cu douăzeci de ani mai 160

nervosă, care s-ar
 tânără decât el și pasionată de astrologie și
 legume biodinamice. Când îi vizitam în căsuța
 lor de turtă dulce, cu acoperiș de paie, mă
 asalta de parcă nu ar ,nai fi vorbit cu o
 persoană civilizată de luni de zile și i, sista cu
 înverșunare să retractez ceea ce scrisesem
 înli-un articol, cu mulți ani în urmă, că
 artizanatul „u poate fi pus pe picior de
 egalitate cu arta. Din respect pentru tata mă
 abțineam să-i spun ce cred despre ulcioarele și
 străchinile ci cu motive populare „i grosolane,
 reticentă care nu făcea decât să îi dea apă la
 moară, decretând cu voce triumfătoare că aro-
 ganta mea rece și distantă se datorează
 faptului că sunt un Scorpion tipic. Și poate că
 aș fi putut chiar să conviețuiesc cu complexe
 ei agresive de inferioritate și cu
 provincialismul ei ezoteric, cu parfum de mosc,
 dacă nu aș fi fost nevoit să fiu martor pasiv la
 felul în care distinsul meu tată se supunea ca
 un câine bătut toanelor ei capricioase și
 neurotice, pe care le pune pe seama fazelor
 lunii sau pe seama insensibilității lui masculine
 față de bioritmul ei. înainte de a ieși la pensie,
 tata fusese inginer, construisese poduri și baraje
 în Africa și în Orientul Mijlociu, iar acum își
 petrecea vremea aprinzând bețișoare aromate
 și servind-o cu ceai de ierburi pe partenera lui
 holistă sau făcându-i masaj tibetan la picioare
 ori dezmiertându-i corpul astral și lăsându-se
 inițiat în teoriile ei de coafor despre viața

emoțională a plantelor. M-am resemnat abia atunci când Astrid, cu un zâmbet ironic, mi-a atras atenția că, în furia mea, trec cu vederea faptul că el pare fericit. Cred că avea dreptate și poate că saltul de la vechea lui credință orbă în matematică la noul lui pietism ecologist nu era chiar așa de mare, ambele fiind susținute cu aceeași coerență radicală și neclintită, cu aceeași teamă de ironia și întrebările fără răspuns ale vieții. În ochii mei, noul lui mariaj era o parodie a mariajului cu mama, cu diferența că, de data aceasta, înjosirea lui nu mai era

* « doar ridicolă. în spatele înfățișării dureroasă - a d... bătuse întotdeauna o l... ^
 em... lă > îng. rătăcea să... blândă și
 tsfio creda naiv că luă 'a

pe meri! Că, d C, am „M

"El Sni post* di 01250 cu nume et» date vederile cu motive africane sau ar... E Sie sub pat. Era tot tnpul pe șant.er, int. pîkatUi construirea vr eunii pod sau baraj sau uzi... tnf-un loc sau altul în țările calde, adesea fund pl... iar eu stăteam în fiecare dimineață și, simțea ZrZi ie umflă fulgii de ovăz în gură așteptând ca Zd zgomotul dapetei de la intrare și. plescăitul u... al savorilor aterizând pe podea, la intrare. Am p... nai una din vederile trimise de el, care inca mi se mai pare extrem de emoționantă. Nu mă emoționează atât fotografia făcută din aer - priveliștea însoțită l... a unei limbi de pământ cu blocuri albe, înghesuite l... unul în altul, înconjurată de marea neverosimil de albastră. Nid mesajul lui laconic de pe partea cealaltă a vederii, despre temperatură și sănătatea lui, datat 9 octombrie 1965. Este textul tipărit cu litere mici deasupra scrisului lui șters: *Beirouth Moderne, Vue generale el les grands Hotels de la Riviera Libanaise.*

Am învățat devreme să îmi port singur de grijă, mama dormea întotdeauna până târziu, iar când veneam de la școală era, de obicei, la repetiții sau „la radio”, sau se odihnea în spatele ușii închise de la dormitor, cu perdelele trase. în timp ce mamele colegilor mei de școală îi întâmpinau mereu după-amiaza, în casele lor de suburbie, cu șorțul pus și cacao cu lapte aburind în ibric, mama mea zăcea tolănită în patul nefăcut și dtea ziarul, cu țigara în colțul gurii, inabordabilă și indolentă, într-un stil libertin care ofensa sufletul meu puritan de copil. Ne vedeam abia seara, când, în cele din urmă, ieșea din budoarul ei,

162

mn... roasă 5' provocator de voluptuoasă în chi-
 ^onoul ei desfăcut, ca să pună la încălzit vreo con- scrvă de supă sau vreun alt semipreparat, înainte de a dispărea din nou pentru „a-și face toaleta”, după ca,e mă lăsa singur cuc și lua un taxi până la teatru. [Mumai când dădea interviuri pentru „reviste” făcea ordine în casă, cât ai zice pește, ca să arate a locuință de om atunci cand trebuia să ne fotografiem împreună - ea, ușor aplecată, cu bărbia înfipă în părul meu, astfel încât fotograful să poată surprinde atât obrajii mei buclăți de copil, cât și sânii ei la fel de buclăți. Chiar și eu trebuie să admit că era fi u moașă pe vremea aceea, înfiorător de inimoasă când se apleca l spre mine, pudrată și cu părul coafat, ca să mă sărute de rămas-bun înainte de a ieși în stradă spre taxiul care aștepta, tropăind cu tocurile ei înalte și legă- nându-și soldurile în fusta strămtă. Frumusețea ei avea efectul unei amenințări vagi și imprevizibile care mă îndepărta de ea pentru că era într-un mod atât de evident adresată altora, iar când se apleca ca să mă sărute pe obraz cu buzele ei moi și pline, cu parfumul și sânii ei albi, arcuiți în rochia decoltată, mă făcea să mă simt ca un omuleț hidos care, fără să merite și doar printr-o grație divină specială, ajungea să fie atins de raza luminii ucigător de blânde venind dintr-o lume veșnic inaccesibilă mie. Rar vorbeam mai mult, iar atunci totul avea loc de obicei sub forma unui monolog continuu, ca și cum ar fi gândit cu voce tare doar pentru că se întâmpla ca eu să fiu prin preajmă, ofta și spunea cât de greu îi este, cum toată lumea o chinuie și cât de mult își dorește uneori „să își ia câmpii urlând”. O auzeam și o vedeam cu ochii minții alergând pe străzile suburbiei, urlând, în furor și cu părul desfăcut. Nu exagerez

când spun că momentele de comunicare cu
mama corespundeau, ca întindere și conținut,
cu ceea ce tata reușea **163**

beduini, minarete, elefanți și orașe africane. IVf< same, concise care, pe lângă remarcile legat.

pe spatele vederilor lui ai cămile, corturi d
sje

și eu ca „SC uuuc . LaCp
sunt bine și când se gândea la mine, „u am
că așteaptă ir niciodată nu mi-a trecut pr:
cu
nerăbdare să mă vadă di, nou. Doar rar
devenea mai profund, iar în acest ca* mă
asigura criptic că „se gândește la mine". L,
anume se gândea
apucat să afiu. Dar niciodată nu mi-a trecut

pj mînte să-i reproșez concizia aceea sfioasă.
O luam Ca pe o dovadă a masculinității sale
suverane și indiscuabile, ocupat cum era cu
podurile și barajele și iuzj □ele lui, pe care, în
ochii mei, părea să le construiască cu propriile
măini, cu barba nerasă și casca tropic.
exercitând o forță supraumană, în timp ce
sfida încordat și neclintit, soarele clocotitor,
animalele sălbatice și lenea inveterată a
băștinașilor. Seara mș întindeam în pat și îmi
imaginam cum într-o zi o să mă ia cu el, cum o
să o lăsăm pe șleampăta mea mamă cu somnul
ei prelungit până la amiază și cu teatrul ei cum
o să stau în nisipul deșertului, întinzându-i
cheia franceză, cum el, lac de sudoare și fără
să-mi arunce nkio privire, o s-o apuce și
mușchii or să îi joace sub piele și o să strângă
ultima piuliță a unui pod de oțel care trece pe
deasupra unui wadi uitat de Dumnezeu în
inima orbitor de albă și încinsă a Saharei.

Cu o zi înainte ca el să se întoarcă dintr-
una din întreprinderile sale ingineresti, a
avut loc o schimbare dramatici în loc să-și
petreacă după-amiaza în pat, mama a fost

cuprinsă de o energie subită, a luat casa
asalt, a făcut curat, a dat

cu aspiratorul, a bătut

iar ceea ce ajun-

pernele de pe canapea și a aerisit,
---sultimelor săptămâni să arate ca un

• i j- ' gătului i. T F ei 5* 5»-a

brățışareai ei dragăstoasă. p.onto SC elba,ez e de î-m-

câteva p term,am" a programului s-a transformat
în că^va ore într-o casă burgheză în toată
regula, dc

felul acelora pe,uruca
Pentru prima oară dUpă " T" d,am Pe colegii

mei cumpărături și a merala
până atunci nehnuit, iar când gastrono mic

sfârșit apariția i,prago| meu și-a fcut j

încolăcit brațele înjum, găjij *burat «P* e el și si_a

în cele d,n urmă a fost nev* t a ' de ^re, încât

iu » tic uni urma a fo „

brățışarea ei dragăstoasă —«ze de ,m-

ca m rai, „ raiul burghez . oSc,a,ă "»-am

simțit

eu ș. mama stăteam l, masă i ' ^ neri- ta
caie

7, 7romid, -no, povestiriC, l, l, am, a să res" ind Penti-u Pnma oară,

frumusețea o,ui. *** CROia,

ma. era o amenințare și au l, n orb toare a

mamei nu de jenă când l- a sărutat p.

tata * nicio w" mă m jurul taliei lui și

mângâi«*, ^ b" a"tele Ajucat ș, rolul

acesta și foti ^! UCăter fesele , chiar de a

doua zi a început să red' aCrimat, dar/ tar

eu vedeam cum tata, cLtn.~ itab" lă.f;

turbine, neclintitul expert al , de podu' i

și l dea peste cap penja-, se \

obține măcar o singură mân Jr P s/ Rentr

retrăgea din nou i,, dormitorul rid

aCedentals_ Se când venea el acasă, ea,
 ursuză ^{duparamiază}, iar cina din ce se mai
 găsea prin frigide, ^{preS^{stea}}jmă și privirea
 insistentă o fă ^{lar vocea} tai mai distantă și
 iritabilă. Când p l S ^ t e i , ^{S'} refugiam
 pe canapea în l_{om}.
 nor' ne

și a virtuților simnle din - a P^{me}ejdiilor
 vizibile » S.eveU „ de l „ , « ^ O - P »
 camerei mele du Dă ce w

lille deschis ușa
 »-«> văzut în sufragerie ^{banăz} *
 Privind în gol 3 ^{CU} Palamit lui de whts ^ y i cuburile
 T_oSZ ^ când bea Uneori L ^P CLum h. lăbeau dimp>
 'eam certându se d TT*™ ^{noa} p^{rea} flinde x a îi au-
 «andu-se de cealaltă parte a zidului.
 Trebuie

^ • A» trisDi-czece ani când am

începu, si îmi dau se care nu revieam sj
«atunci când el pleca din nou
departe, iar ^zelm în spatele uşii de la
dormitorul [or> vorbind şoptit la telefon cu un
necunoscut, cu o voc, toSoiie. sau când în faţa
case, nu o aştepta «, 2d o maşini particulară.
S-a întâmplat de mai îlte ori ca ea să sune
seara acasă ş, să mă întrebe cu o voce subit
drăgăstoasă dacă am ceva împotrivi ca ca să
rămână în oraş şi să doarmă la o pi ietenă,
doar sunt aşa de mare de-acum” \$1 oricum
sunt obișnuit si mă scol singur dimineața. într-
o seară ,ara spus că o să dorm la un coleg pe
care îl vizitam adesea, nu k numai ca să ne
jucăm, ci și pentru ca, măcar câteva
1 orc, să fiu înconjurat de cotidianul mic-
burghez. La
I cină, colegului meu i s-a făcut rău, așa că
am plecat
f. iracii Noaptea, m-a trezit sunetul râsului
înăbușit al

mamei, în spatele peretelui. La început am
crezut că râde în somn sau că visez, dar când
am auzit-o suspinând constant și ritmic,
aproape că mi-a venit să mă duc la ea,
convins că îi este rău, la fel ca prietenului
meu, putea chiar să fie vorba de vreo
epidemie, dar am rămas în pat când am auzit
un geamăt mai profund amestecându-se cu
suspinul ei înăbușite și sacadate. Dimineața
am deschis ușa de la dormitor cu grijă, pe
furiș, dormea singură în patul mare, iar în
drum spre școală am fost aproape convins că
nu fusese decât un vis.

Cu timpul, a făcut din ce în ce mai puține
eforturi de a-și ascunde aventurile sau poate
că învățasem eu să-i descifrez manevrele,

pentru că, în mod nechibzuit, ridicase un colț
al vălului care acoperea viața ei secretă și
depravată. Așa cum mă lăsase ea singur cuc,
am început și eu să o las singură, iar când nu
îmi 166 petreceam timpul împreună cu vreun
prieten, mă duceam și hoinăream prin oraș.
În felul acesta, întâmplător și aproape de
plictiseală, iarna, când era prea frig pe străzi
sau în parcuri, am început să vizitez muzeele
din oraș și treptat am început să înțeleg
universul mut și nemîșcat al tablourilor, în
care privirea mi se puica elibera de
gândurile mocirloase, dedicându-se formelor
luminii și umbrei, prezenței chipurilor și
locurilor. În muzee mă simțeam în largul
meu, nimeni nu îmi vorbea, nimeni nu îmi
întorcea spatele și erau zile în care chiuleam
de la școală ca să stau în sălile tăcute și să
îmi las privirea să se piardă în peisajele
ermetice și acțiunile suspendate, momentele
înghețate în timp ale portretelor și naturilor
moarte. Stăteam acolo ore întregi până când
nu mai exista nicio distanță între ochii mei și
gesturile mitologice ale siluetelor nude,
înconjurate de nouri și mantale cu falduri,
nicio tranziție repetabilă între gândurile
mele și marea azurie din spatele obloanelor
închise ale unei camere întunecate în care
cineva a uitat o vioară. Deși tablourile datau
din epoci extrem de variate, ramele lor
deschizându-se către o mare varietate de
scenarii, întotdeauna îmi stărneau același
gând, pe cât de evident, pe atât de surprin-
zător, că lumea nu este alcătuită din locuri
diferite, separate unele de altele, că lumea
este un singur loc coerent, doar că foarte
mare. Era pe vremea când începusem să văd
lucrurile așa cum erau, literal, ca să spun
așa, ca și cum lumea ar fi fost silabisită, ca și

cum ar fi fost alcătuită din silabe, din
vocalele luminii și consoanele întunericului.
Priveam lucrurile moarte și uitam de timp.
Am încetat să mai ascult ce mi se spunea.
Asta îi îngrijora pe cei din jurul meu, puteam
să-mi dau seama de asta, amuzat de propria-
mi indiferență față de expresiile lor
dezorientate. Îmi era totuna dacă mă înțeleg
sau nu și făceam eforturi tot

mai mid pentru a mă face înțeleș. Nu îmi ă
lectiile, dar mai eram încă capabil să răsn *
mereală și fără să eșuez lamentabil și corn T
ni¹ cereau răspunsuri la orice, iar eu încercam
1. *¹ tate de gură, din politețe, până când am
î_n CU ^^{mai} răspund invariabil cu aceeași
propoziție M^{put} ** să răspund.” în jurul meu
se radea pe înfund*¹ vreau să răspund?
Sentimentele lezate și m] ***¹ ^¹ fesorilor m-
au luat prin surprindere și cu că • ¹ cam eu
să simplific lucrurile, cu atât totul se c * ¹ Cei
și mai tare. Într-o dimineață, unul dintre
p ^¹ m-a oprit pe coridor și, sprijinindu-se
de siruf? cuiere în care atârnav paltoanele
umede, m-a indecis. Am de gând să mă apuc
să-mi împrăști^ mânta de la treisprezece
ani? Nu m-am putut abu să nu-l simpatizez
spontan din cauza acelei expr și i-am zămbit
angelic informându-l că am doar doisprezece
ani. Și-a dat ochii peste cap și m-¹ spu. că îi
vine să plângă, dar n-a plâns.

M-am așezat în bancă și am citit numele
celor care stătuseră acolo înaintea mea și își
scrijeliseră hieroglifele pe suprafața lăcuită
a băncii. Am privit la harta lumii din pânză
cerată, desfășurată în fața norilor de cretă și
a rândurilor străambe de numere și semne.
Africa semăna cu un cărucior de copil
răsturnat, iar țara mea îmi amintea de un
spiriduş răcit care-și muștră copiii, în timp
ce vântul îi suflă în gât. Nu mă mai gândeam
la tata, care se afla undeva departe, sub
soarele necruțător, printre betoniere și
macarale, în timp ce soția lui își crăcăna
picioarele pentru iubiții ei necunoscuți. Îmi
imaginau furtunile, de nisip, mu- sonul
biciuind frunzele palmierilor, deltele, satele
lacustre, prăpăstiile adânci ale lanțurilor
muntoase, tănguirea prelungă dinspre

minaretele orașelor în care oamenii dormeau
pe acoperiș. Nu mai făceam parte din
comunitate, uitasem pur și simplu cuvin tele
necesare, schimbul de informații cotidian
desp

ă familiei și planurile de vacanță care-i face
pe ¹ a aibă încredere unul în altul. Chiar și
iubi- ¹ , lăbea încet lațul. În clasă cu mine
era o fată ¹ ,vea sâni ascuțiți și foarte vizibili
în spatele blu- ¹ bumbac mulate pe care le
purta. Stătea pe l¹ *dul din fața mea, cu spatele
arcuit și coatele pe h ncă. Coadă de cal blondă
îi atingea pielea de pe *¹ iar omoplații i se
conturau sub bumbacul alb ca ste aripi strânse
în jurul liniei punctate a coloanei vertebrale
care dispărea în talia pantalonilor strânși ¹ o
curea deasupra feselor și pelvisului în formă
de inimă întoarsă, o inimă rotofeie, de culoare
albas- tru-spălăcit. Avea ochi albaștri, iar
frumusețea ei serioasă m-a făcut să cred că
dacă aș fi reușit să găsesc cuvintele potrivite,
ea m-ar fi înțeles mai bine decât oricine
altcineva. Îmi închipuiam că ochii ei albaștri ar
putea vedea lucrurile așa cum le văd eu, așa
cum sunt. Am fost la ea acasă împreună cu
altii, ne-am așezat pe podea, am băut ceai și
am ascultat muzică, întotdeauna se găsea
vreun deștept care să spună ceva haios, iar eu
mă uitam la ea cum rade cu râsul ei frumos la
glumele acelea prostești. Am rămas ultimul,
am stat față în față în timp ce pick-up-ul
mergea în gol, iar lumânările se topeau.
Cuvintele erau o barieră între noi, o clădire
imensă și goală, în care nu reușeam niciodată
să ne găsim unul pe celălalt. O dată am dansat
cu ea, la o petrecere. Am „stat și am dansat”
în penumbră, așa cum se dansează melodiile
lente, apropiati, și o simțeam prin haine și
respiram parfumul părului ei proaspăt spălat,
dar nu Știam cum să-mi las mâinile să alunece
mai departe de locurile prescrise de pe

soldurile ei, era atât de aproape și totuși atât de departe. Într-o după-amiază, după ce am început să mă transform într-un excen- înc, m-a ajuns din urmă în drum spre casă. Ne-am „piit pe terenul de sport al școlii. M-a întrebat ce se pțiece cu mine, de ce îi evit. În spatele ei, iarba se 169

întindea ca o stepă între porțile goale ale ter- fotbal. Ea era doar un mesager, nu venise d^{et}h^{ai} prie inițiativă, o trimiseseră „ei” pentru că Puseră ce efect au asupra mea ochii ei albaștri⁷³¹ Ca- arătau batjocoritor către mine în albeața lor ** moale de bumbac.

Conversația era o pomană[^] ei albaștri care se uitau la mine - un complot M[^]“1” uitat la iarbă. Întotdeauna mă surprindea întind ^

enormă a terenului când mă găseam în mijlocul^{Ca} în pantaloni scurți, iar ceilalți se împrăștiu^{ia} i meu pe terenul verde și se făceau mici. Evitam gea cât puteam, iar când, în foarte rarele ocazii a** riza acolo unde mă aflam, o lăsam voit adversarup celui mai apropiat. Am rămas acolo, urmărind-o cu^{u*} dispăre pe bicicletă, printre castanii de pe alee, și „m” văzut lumina intermitentă care clipea perfid, la interi vale regulate, pe spatele ei alb.

Nu știu dacă chiar mă așteptam ca tata să ia măsuri împotriva infidelității flagrante a mamei sau ce anume îmi închipuiam eu că ar fi trebuit să facă.

Să spargă vase? Să o stingă în bătaie? Să-i taie gâtul cu iataganul pe care mi-l adusese cadou și apoi să și-l înfigă în stomac? Mama devenea din ce în ce mai neglijentă cu pretextele și escapadele ei, chiar și : atunci când era tata acasă, dar el părea să nu observe, doar noaptea, când credea că dorm, rămânea treaz să o aștepte. Îl auzeam

prin ușa camerei mele, când mama ajungea în sfârșit acasă, iar el îi punea întrebări, umil și patetic. Dacă catadicea să îi dea vreun răspuns, o făcea cu furie și în batjocură. Odată am auzit-o spunând că dacă o să mai insiste cu gelozia lui ridicolă, se vede nevoită să își găsească un amant, doar ca să-l mulțumească pe tata. Scenele nocturne se sfârșeau de obicei cu ea ducându-se în dormitor, trântind ușa și, la puțin timp după, îl auzeam și pe el înăuntru, stând probabil pe marginea patului, dac nu cumva în genunchi, și cerându-și iertare abătut,

• ^rând-o de iubirea lui profundă. Alteori, mama “îf de acasă, iar tata stătea din nou în sufragerie cu “aharul lui de whisky și țigările până când se lumina, r, mierlele începeau să ciripească pe strada pustie. f întâmpla din ce în ce mai des să nu mai vină deloc „să de la teatru și puteau să treacă mai multe zile f i, fără să o vedem. Când eram doar noi doi, descopeiam noi laturi ale tatei, făcea de mâncare, păla rufe și mă întreba cum mai merge cu școala, iar eu mințeam pentru că mă gândeam că merită să audă și niște vesti bune în mijlocul nefericirii pe care o trăia. Dar nu puteam răspunde atenției lui afectuoase după-amiezile, când veneam de la școală, iar „l deja robotea prin casă cu șorțul la brâu. Mă închi- deam în camera mea și îi răspundeam doar de nevoie, când batea grijuliu la ușă și intra și se așeza pe patul meu. Îmi dădeam seama că răceala mea îl rănește, ca și cum n-ar fi suferit deja destul, dar ochii lui nefericiți și blajini, zâmbetul abătut mă făceau să devin și mai taciturn și mai închis în mine, iar el se ridica în cele din urmă, mă mângâia pe păr cu blân- dețe, așa că sfârșeam destul de negru în sinea mea. Când m-am întors de la școală, într-o

după-amiază de la începutul verii, am găsit-o pe mama acasă după o absență de mai multe zile. Stătea la fereastră, în sufragerie, și se uita afară, pe stradă, iar tata zăcea pe podea, cu fața la perete, ghemuit și tremurând ca și cum ar fi avut frisoane. Nu m-a văzut, iar mama nu s-a întors decât după mult timp spre locul în care mă aflam, timp în care am stat și am ascultat sunetele incredibile, șocante scoase de tata, care plângea. Fața ei era complet lipsită de expresie, vlăguită și albă de oboseală, și se uita la mine ca și cum aș fi fost un străin care greșise adresa. Am luat hotărârea pe loc, m-am dus în dormitor și mi-am făcut rucsacul. Nici nu și-u dat seama când am ieșit din casă, complet absorbiți de propria lor dramă.

Ruina de-abia se întrezărea printre copaci și tufșurile sălbatice din grădină. Într-un loc, acoperișul și parterul se surpaseră formând un luminii, bucăți de grindă, cărămizi sparte și resturi de țigle îngrămădindu-se în vizuina care se căsca către cer. Explorasem de mai multe ori casa aceea părăginită când mă întorceam de la școală sau când mă plimbam cu bicicleta duminică, pe strada liniștită. Îmi petreceam ore în șir stând pe o canapea veche și mucegăită, întins la soare sau privind ploaia care trecea nestăvilită prin gaura din acoperiș și izbea praful, lăsând pete întunecate pe cioburile de sticlă, resturile de tapet și tocurile mâncate ale ferestrelor. Ruina se afla la capătul unei fundături în liziera pădurii. Pădurea începuse să se extindă înspre grădina părăginită, iar vântul suflase semințe prin ferestre și acoperiș, crăpăturile din cimentul subsolului lărgindu-se și mai mult sub presiunea lentă, dar constantă a

hățișului de rădăcini ale plantelor sălbatice. Tulpinile verzi își făcuseră loc până sus, printre scândurile sparte ale *podelei*, iar vlăstarii cei mai tineri atingeau tapetul jupuit din ceea ce fusese cândva sufrageria. În câteva veri, aveau să ajungă la rămășițele de stuc din tavan.

După ce mi-am sprijinit bicicleta de gardul de *scânduri* dărăpănat și m-am apropiat de casă prin iarba înaltă, am avut senzația că sunt urmărit. O tăcere adâncă domnea pe stradă și în desișul de ierburi de dincolo de gard, unde, în spatele frunzișului des, începea să se întrezărească ruina, holbându-se prin deschizăturile negre ale ferestrelor larg căscate, descarnată precum un craniu. M-am strecurat înăuntru printr-unul din găvanele goale, am coborât pe sub *dprioni* prăbușiți și m-am balansat pe marginea uriașului crater din podea, când orbit de soare, când orbecând în beznă. Scările care duceau la etajul de sus erau aproape intacte, așa că am apucat-o de-a

lungul unui condor cu uși care se termina în gol la un capăt, „de o parte a casei se surpase cu totul. La capătul coridorului ei a o cameră care, în afara găurii din „van, se păstrase cât de cât intactă. Acolo se afla și canapeaua, între pereți, acoperiți cu etajere pe care se mai găseau cateva caiți legate în piele mucegăită, cu paginile îngălbenite, mancate de viermi și plite de umezeală. Pe podea am găsit o ramă aurită, aproape putrezită, fără sticlă, care încadra o veche fotografie înfățișând un vapor cu aburi, cândva alb, acum îngălbenit, cu un coș malt, înclinat spre spate. Vaporul era ancorat într-o mare cenușie, lângă un țărm cu palmieri cenușii, care încadrau priveliștea cu trunchiurile lor arcuite și frunzele lor zdrențuite. Am găsit și apă. Un furtun de cauciuc elastic și spart care zăcea incolăcit lângă zidul casei s-a vădit a fi fixat la un robinet de apă ascuns în spatele iederei dese, în mod surprinzător, nu ruginise complet, iar când am văzut jetul de apă roșu-închis schimbându-și culoarea și devenind străveziu, scânteind în lumina soarelui ca argintul proaspăt lustruit, aproape că m-a apucat euforia.

La început doar am cochetat cu gândul de a avea un loc al meu, în care să mă retrag, un loc de care nimeni altcineva să nu știe, în săptămânile de dinainte, reușisem să strecor neobservat câteva lucruri utile din casa părinților mei, cărți, conserve, câteva pachete de biscuiți, diferite ustensile de bucatărie, covoare, un sac de dormit, un primus, un radio cu tranzistori și o lampă cu cherosen. Am descoperit că dacă mă întind pe o parte, cu picioarele îndoite, încap pe canapeaua mucegăită. Canapeaua avea să fie patul meu. Am profitat de orele de lumină ca să îmi

aranjez lucrurile, iar când s-a înserat, fosta bibliotecă „proape că aducea a acasă. Vorbeam amuzat cu mine însumi, în timp ce ascultam concertele de vioară ale 173-iei Bnta la rad» și-md mdlzeam o con,« de stlps de Sta primus. O Scusem. plecasem de acaa, „». Sa doar un gSud. Cu roate acetea. m prima noapte mi-a fost greu să adorm, am rămas înu, mla vreme, ascultând tgomotul îndepărtat al maj. mior care trecea» pe Sosea s, „șoarecu care forfora mb mine. Încercând să identific constelație de pe cer în ciuda pregătirilor mele minuțioase, erau lu, cruri de care uitasem, hârtia igienică, de exempl, Am realizat asta abia de dimineață, când am fost trezit de o rază de soare puternică care strălucea pe roua de pe sacul meu de dormit. Cu timpul, m-a învâțat să folosesc iarba care îmi ajungea până la genunchi, iar în zilele următoare am schimbat de fiecare dată locul. După vreo săptămână încercuisem complet casa, iar când am revenit în același punct din care pornisem, moștenirile lăsate de mine se întăriseră deja atât de mult, încât nu mai miroseau deloc, iar pământul avea grijă de restul. Pantalonii mi s-au îmbibat de rouă când, penu-u prima oară, am făcut o potecă prin desișul de buruieni, cu brațele ridicate deasupra capului, ca să evit urzicile și mărăcinii. Când stăteam pe vine în fundul grădinii și priveam casa, îmi imaginam că fereastra care dădea spre noua mea cameră este o pupilă pătrată care mă privește fără să clipească. Nu îmi luasem ghiozdanul, iar această omisiune m-a făcut să iau hotărârea decisivă de a nu mai merge la școală. Dimineața hoinăream pe străzi și furam mâncare de la intrările din spatele marilor magazine, unde camioanele descărcau marfă. După-amiaza mă întindeam pe canapea și

citeam sau urmăream păsările care zburau prin camera mea.

M-am obișnuit rapid cu detaliile incomode și rutina complicată, asociate noului meu stil de viață, m-am obișnuit chiar și cu soarecii și am ajuns să îi iau sub protecția mea. Prin natura sa, ruina era locul **174**

de întâlnire a pisicilor din cartier, așa că, în timpul incursiunilor mele de pradă la magazin, luam și câteva conserve cu mâncare pentru pisici, dar noaptea auzeam cum pisicile preferă mâncarea adevărată. Reușeam chiar să-mi asigur cât de cât și igiena personală: mă spălam în fiecare dimineață la robinetul cu apă rece din spatele casei și după aceea îmi spălam lenjeria, frecând-o de o piatră, așa cum văzusem la televizor că fac femeile din Africa. Mă simțeam ca un gobinson Crusoe care de bună voie alesese această insulă pustie din mijlocul monotoniei aproape cosmice a suburbiilor, cu șirul ei interminabil de grădini îngrijite. Când ascultam radioul, era ca și cum aș fi primit semnale de pe o planetă îndepărtată, iar când, într-o după-amiază, am auzit la știri că se caută un băiat cu numele și înfățișarea mea, prima mea reacție a fost că trebuie să fie vreo coincidență, o dublură necunoscută. Desigur, mă gândisem că părinții mei or să se îngrijească, deși aveau multe altele pe cap, dar nu aveam de gând să le spun unde mă află. Mi se părea fascinant să fiu una dintre acele persoane dispărute, de care auzi din când în când, care sunt căutate prin cariere de marnă și lacuri și mi-a venit în minte replica zeflemitoare a lui Leslie Howards din *The Scarlet Pimpernel*: *We seek him here, we seek him there, those frenchies seek him everywhere. Is he in heaven, is he in hell, that damned elusive Pimpernel!* Uneori,

când se închidea în dormitor, mama spunea, pe jumătate scuzându-se, pe jumătate plângându-se, că „are nevoie să fie singură”. Acum înțelegeam ce vroia să spună, puteam în sfârșit să fiu „eu însumi”, departe de cuvintele și privirile celorlalți, de toate poveștile lor identice și planurile lor inutile. Dar eram „eu însumi” doar pentru că mă ascunsesem în ruină, pierdut printre cărți sau în variațiunile infinite de pete de soare și dungi de lumină, umbrele unite ale grinzilor și dantela frunzelor din camera mea. Când visam cu ochii deschiși și alunecam „în mine însumi”, eram cu atât mai prezent și conștient de detaliile cele mai neînsemnate și cele mai minunate ale lumii vizibile. Uitam de timp și de tot ce știam. Ochii mei erau din nou în contact cu ceea ce vedeau, ca și cum s-ar fi trezit din anestezia gândurilor și a cuvintelor, iar seara, când mă plimbam prin grădină, vedeam lumina stingându-se în iarbă, fir cu fir, și casa mea dărăpănată era înecată, încet-încet, în albastru. Când stăteam în mijlocul firelor de iarbă, cu ochii închiși, simțind cum ultimele raze de soare alunecă de pe fața mea, repetam, ca pe un fel de liturghie personală, o rugăciune păgână, câteva versuri dintr-un poem pe care îl citisem în engleză. Nu îmi aminteam numele poetului, dar primele versuri rămăseseră încrustate în mintea mea ca un fel de mântie, care reda mai bine chiar decât replica lui Leslie Howard ce anume simțeam: *I'm nobody, who are you? Are you nobody, too? Then there'sapair of us- don't*

caută peste tot. Este în rai, este în iad, afurisitul și amăgitorul de hmpernel? (n.tr.)

Eu nu sunt nimeni, tu cine ești? Ești și tu nimeni? Atunci suntem doi - să nu mai spun! Ar striga în gura mare, să știi. Cât de plictisitor e să a dnea, cât ești de expus, ca o broască... (n.tr.)

I îl căutam încoace, îl căutam încolo, franțuzii ăia îl

teii! They'd advertise, you know. How dreary to be somebody, how public, like a /rog'... Nu-mi aminteam restul, doar imaginea broaștelor publice care revenea de fiecare dată când ascultam vocile de la radio, orăcând știri și puncte de vedere, semnalmentele persoanelor dispărute sau rezultatele de la loto și starea vremii, acolo, în siliștea mea picurândă, foșnitoare, clănțâni-toare și susurătoare.

Îmi amintesc această perioadă ca pe o vară întreagă, dar în realitate nu a durat decât vreo două săptămâni. Am uitat cum a reușit să mă găsească tata, l'zar într-o zi stătea afară, în fața gardului de scânduri, l'și mă striga, blând și grijuliu ca întotdeauna, ca și l' cum aș fi fost o măță fugită de acasă. L-am condus l' printre ruine și i-am arătat locurile unde să pună

piciorul și, după ce l-am poftit să se așeze pe canapea, l-am întrebat ca un băiat bine-crescut dacă nu vrea un pahar cu apă. A ridicat paharul în lumină înainte l' bea din el, ca și cum nu s-ar fi putut baza pe mine. Deci aici mă ascundeam eu. l-atn spus că nu mă ascund, că e vorba doar de o mutare; s-a uitat l' blând la mine. Și el se mutase. M-am arătat surprins

că nu se mutase ea. E mai bine așa, a spus. El oricum l' călătorește mai tot timpul. Găsise o locuință în cen- l' tini orașului. Mi-a spus că mamei îi este dor de mine și încerca să pară convingător. L-am întrebat dacă l' suferă. Da, mi-a răspuns și a zâmbit, aproape scu- zându-se. M-a lăudat pentru felul în care m-am l' instalat și a început să rădă când i-am povestit cum îmi făceam rost de mâncare. Înainte să plece, mi-a lăsat un pumn de bancnote de o sută de coroane, ca l' să „mă pot aproviziona într-un mod mai organizat”. Nu a încercat să mă convingă să renunț la

existența mea de pustnic, știa prea bine că ar fi de prisos acum, după ce fusesem descoperit. După ce mi-a spus la l' revedere, a mai rămas câteva clipe în picioare, iar eu l'-ain îmbrățișat. A părut foarte surprins. Când mă gândesc la tata, prefer să mi-l închipui ca în acel moment, cum se întoarce pentru ultima oară și-mi face cu mâna printre grinzile rupte și țiglele sparte.

A doua zi m-am întors acasă. Mama mi-a spus că tata plecase în Yemen, unde avea să rămână mai multe luni de zile ca să supravegheze construirea unei uzine de turbine. O vreme și-a dat siliștea să joace rolul de mamă singură și iubitoare, mai ales în săptămâna în care divorțul părinților mei a umplut primele pagini 177

ale ziarelor de scandal. Ba chiar, într-o duminică, „fecut prăjituri, dar în scurt timp și-a reluat obiceiul după-amiezilor petrecute în spatele ușii închise de la dormitor și adesea nu se întorcea acasă decât în zori. într-o seară, când stătea în fața oglinzii de la intrare și își dădea cu rimei, așteptând taxiul, s-a uitat brusc la mine și mi-a spus, ca și cum ar fi fost ceva care îi trecuse prin minte în acel moment, că tata este un nătărău. Am vrut să răspund, să-i iau apărarea, dar am tăcut, înfuriat pe mine însumi că am lăsat acel cuvânt neînsemnat să plutească în aer, când ea, cu un sărut rapid din vârful degetelor, s-a îndreptat către taxi. Ne-am lăsat unul pe celălalt în pace. Uneori dormea pe la diferiții ei iubiți, alteleori îi aducea noaptea acasă. Mă tratau întotdeauna cu o politețe afectată, ca și cum aș fi fost adult, iar eu m-am obișnuit cu fețele, mereu altele, care își făceau apariția în pragul ușii dormitorului dimineața, când plecam la școală. Deși mi-am reluat vechea existență, timpul petrecut în ruină a marcat un moment de cotitură. Despre escapada mea se aflate în toată școala, în ochii celorlalți îmi conferea o aură de fabulos și, din excentricul retras al clasei, am devenit aproape popular. În plus, pe termen lung, casa părinților era mult mai confortabilă decât vila dărăpănată, iar când, câțiva ani mai târziu, am început să mă culc cu fețele, am ajuns diiar să apreciez stilul de viață egocentric al mamei. Îi era indiferent cu cine îmi petrec noaptea la mine în cameră și se amuza doar de faptul că rar era vorba de aceeași fată. Cel puțin, fiul ei nu era un nătărău.

Ani învățat să mă descurc, am învățat regulile jocului, acel joc dulce și inocent care

nu înseamnă nimic pentru că poate să însemne orice. Dar când într-o noapte nordică luminată mă întindeam, din nou, în camera mea sau printre dunele de nisip de pe plajă, cu mâna îngropată în pantalonii vreunei ¹⁷⁸ ^{scite} îndrăznețe sau temătoare. între mâna și capul meu se interpunea mereu aceeași distanță, ca și între persoana care eram în interior și tipul puternic și plăcut, dar de ocazie pe care îl privea adânc în ochi, în timp ce mceica febril să pună prezervativul cum trebuie. Contemplam scena romantică de undeva din depărtare, dm adâncul meu, și mă gândeam din nou la săptămânile fericite petrecute în ruină, când stătusem și privisem stelele prin gaura din acoperiș, în largul meu pe canapeaua mea mucegăită, tulburat doar de pisicile vagaboande sau de șoarecii care tremurau. Pustnicul se uita rece la mine din regatul lui păraginit, putrezit, iar eu îi simțeam răceala din ochi, dar nu puteam să îl văd, vedeam doar fulgii de zăpadă mați ai stelelor, încadrați de grinzile rupte. De fiecare dată când vreo fată îmi șoptea vorbe dulci în ureche, iar eu îi răspundeam așa cum se răspunde, mă gândeam că nu sunt decât cuvinte, un târg în întuneric, un cuvânt pentru altul, o mângâiere pentru un sărut, o privire dragăstoasă pentru o mică cădere amețitoare între coapsele ei seducătoare. Distanța era încă și mai mare, distanța dintre înăuntru și afară, pe care reușisem să o uit în casa păraginită unde păsările zburau în jurul meu, printre ziduri, iar copacii creșteau din pivniță. Când o vedeam pe mama cum își pictează buzele și își chituieste fața cu pudră, înainte de a pleca să se întâlnească cu iubiții ei, mă întrebam de ce oare mai trăise cu tatăl meu.

T

Dar fuseseră atât de tineri, doar un pic mai în vârstă decât eram eu pe atunci, niște copii rătăciți prin nopțile albe. Poate că fusese doar o noapte oarecare, printre dunele de nisip sau într-o cameră închiriată, care s-a întâmplat să incline balanța, o întâlnire accidentală, o mică și dulce amețelă căreia i-au dat o importanță prea mare. Poate că își cedaseră unul altuia doar pentru că obosiseră să plutească în deșert. În acest caz, eram nevoit să mă întreb dacă nu cumva

nașterea mea fusese o neînțelegere. Dacă nu cumva ¹ în ochii ei, ar fi trebuit să fi fost altcineva, altcândva!

Dar mai târziu, după ce m-am transformat în tânăra arătosă, mama a început să se intereseze mai mult de mine. Mă iscodea săcătoarele și curioasă mă legătură cu aventurile mele și mă adoptase pe post de confident, ca și cum chiar m-ar fi interesat să aud cu cine s-a culcat și unde. Eram „camarazi acum, eu eram singurul care „o înțelegea”. Când era tata în țară, îl vizitam în apartamentul lui din oraș. ¹⁰ povestea ca și mai înainte despre podurile și barajele lui, dar eu îi ascultam distrat poveștile și răspundeam evaziv la întrebările lui grijului despre cum mai merg treburile pe acasă. Dintr-odată, părea că a trecut atâtă vreme de când visam să-i fiu alături pe șantier, în țările calde, iar când primeam vederile lui laconice și fără conținut, mi se păreau la fel de infantile precum fusesem eu însumi pe vremea când le păstram într-o cutie sub pat, pentru a le privi atunci când nu puteam să dorm.

Tata nu s-a trezit decât înainte de lăsarea cortinei, în schimb a fost primul care s-a ridicat în picioare, aplaudând cu mult zel - ca și cum ar fi vrut să compenseze pentru acel pui de somn pe care îl trăsese în timpul spectacolului - când mama a pășit pe scenă singură, a primit buchetul de flori de la un plasator îmbujorat și s-a înclinat cu o modestie studiată în fața publicului entuziasmat. „Entuziasmat” nu este cuvântul cel mai potrivit, publicul aproape spumega de extaz, ochii lor străluceau ca ai unor

creștini sculați din morți, în timp ce bateau din picioare și aplaudau cu atâtă înflăcărare încât ai fi crezut că o să li se jupească pielea din palmă. Mama dăduse din nou lovitura, registrul ei obosit de grimase patetice și vulgare, limitat, uzat și chiar exagerat până la disperare, însuflase încă o dată publicului sentimentul că fusese martor la o felie de viață autentică, viață genuină,

profunda și plină de surprize, și nu imitația ieftină, ponosită, perfidă și posomorâtă din care evadasem în seara aceea, pentru o vreme, fiindcă odată cu aprinderea luminilor trebuiau să se întoarcă acasă, extaziați și abătuti în același timp. După ultima chemare la rampă, l-am urmat pe tata și ^{pe} restul inițiaților în culise, la „nuca festivitate” pe care mama mi-o anunțase sărguincioasă la telefon. M-am retras undeva în spate, privind-o cum își înșurubează zâmbetul și își întinde obrazul pentru a primi sărutul lui umil. puteam să văd cum, după treizeci de ani, el încă mai încearcă să combine vechea familiaritate și intimitate din privire cu intonația ușoară, sociabilă și intactă a supraviețuitorului. Pentru acest moment venise, moment pe care îl căuta an de an, ca și cum niciodată nu avea să înceteze să-i dovedească, ei dar și lui însuși, că vechea rană se vindecase. Dar înainte ca el să apuce să-și obțină recipisa sub forma unei singure priviri 1 calde și aprobatoare, mama își întinsese deja obrazul următorului admirator. Pentru ea, tata nu era decât o figură cunoscută între celelalte care se adunau în i jurul ei, asemenea celor șapte pitici în jurul Albei ca Zăpada, la fel de inocenți și

înduioșător de naivi în devotamentul lor. Pentru el, ea reprezenta o vană veche, un schiopăt aproape imperceptibil, dar desfiguram, de la care încerci să le abată atenția celorlalți, încercând să fii tot timpul ferchezuit și să le zâmbesti îndatoritor. A privit dezorientat în jurul lui, era dm | nou singur după ce misiunea lui se încheiase atât de brusc, iar eu mă ascundeam în spatele

Era cât pe ce să profit de ocazie și să mă furizez afai-ă, în culise, când m-a zărit mama care făcând slalom printre paharele de șampanie ș, țigările zbă, ite, s-a hidreptat direct către țintă precum o rachetă a, senzor de căldură, exprimându-ș. zgomotos bucuria maternă de a mă revedea, ceea ce -a făcut p, tot să se întoarcă spre muie. Nu-i așa ca fusese gi ozavă? Mi-a venit să zâmbesc văzându-i fața îngrijorată de fetiță Știa ce cred despre jocul ei pe scenă, deși niciodată nu comentasem acest subiect decât uirect, echivoc și ironic, dar, înainte să apuc să răspund, , adoptat, de ochii lumii, o nouă mască, ofensată și plină de durere. Dar unde e încântătoarea mea soție? S-ar fi bucurat așa de tare să o vadă. Am mormăit ceva despre Stockholm, dar m-a ghicit. Nu e doar proastă, m-am gândit, e și perfidă, ceea ce în cazul ei nu a fost niciodată o contradicție, iar intuiția ei este cu atât mai ascuțită, cu cât este singura ei însușire incoruptibilă. Ce se întâmplă cu noi? După felul în care o spusese, ai fi crezut că eu și Astrid suntem doi copii care se ceartă pe vreo jucărie. Am râs ca și cum nu aș fi înțeles ce încearcă să spună, sperând că astfel o voi face să se dea de gol și să îmi spună cc știe și de unde știe, dar am greșit din nou, pentru că s-a rădăltumit să mă bată pe obraz și să ciripească

2

unui grup de neveste de directori care stăteau într-un noi de parfum și îl ascultau vrăjite pe scenograful cave.

¹ gesticulând și cu multe s-uri în voce, înfățișa crizele artistice pe care le trăise în timpul pregătirii acestui spectacol. Când am privit din nou în direcția tatalm meu, plecase deja.

că totul o să se rezolve, apoi s-a întors cu un zâmbet sclipitor către fotograful care se tot bățaise pe loc pentru a surprinde o fotografie cu diva și fiul ei loial, braț la braț. Punctele verzi și roșii, imprimate pe retină de stălucirea blitzului nici nu dispăruseră bine când am fost lăsat din nou singur, în colțul meu de pe scenă. Eu fusese cel care trebuise să renunțe la a o face să se dea de gol, și nu invers, se resemnase mai mult ca «gur după ce își dăduse seama că nu am de gând să-i satisfac curiozitatea și să-mi descarc sufletul pe loc, în ^{ei}la m|j^ocul junglei de priviri devoratoare.

yvin urmărit-o din ochi, îmbrățișa o femeie dră- ¹ tfuță de treizeci și ceva de ani pe care cred că o mai văzusem undeva. Părea aproape speriată de amabilitatea copleșitoare a mamei și se lipise de bărbatul de lângă ea, care își primea la rândul lui pupăturile de , -igoare, un bărbat mai în vârstă, bronzat, suplu și zbârcit» dar încă di ept, cu păr alb, ondulat și cu o privire grea, insistentă. Au trecut câteva secunde până | să-l recunosc. Bineînțeles că fusese invitat și el, mama jucase în mai multe din filmele lui și, dacă nu mă înșelam, avusese chiar o relație cu el cândva, cu mult timp înainte ca el să o cunoască pe Astrid, când și eu și ea mai mergeam încă de-a

18
3

bușile. În timp ce-l | priveam punându-și mâna bronzată, plină de riduri și de pete pe spatele mamei, m-am întrebat dacă mă l gândisem vreodată că este cam de aceeași vârstă cu | tata, regizorul de film care, cu mult timp în urmă, pe atunci grizonat, ieșise în frigul iernii, doar în cămașă, i și strigase după Astrid, în taxi, la mai puțin de un minut după ce o văzusem pentru prima oară. Acum l el era aici, împreună cu fetița de atunci, cea mai nouă descoperire a dorințelor lui neostoite, de care nu l s-a putut ține departe, chiar dacă ar fi putut să fie i bunicul propriului lui copil și chiar dacă pe vremea aceea Astrid era încă tânără și avea o siluetă zveltă. Când și-a dat seama că Astrid nu se mai întoarce, a rămas cu succesora ei, a făcut chiar un copil cu ea, i ca să se asigure că nu o să-l părăsească și ea acum, când se vedea constrâns să accepte faptul că vremea cuceririlor trecuse. La fel de bine, și ea ar fi putut să îi fie nepoată, dar nu îi vine să te gândești la asta când îi vezi împreună, el se ține destul de bine, iar ea nu mai are stomacul așa de plat după naștere. Una peste alta, încă mai arăta ca un bărbat care a tras lozul ccl mare, așa cum stătea acolo, sprijinindu-se discret de tânăra lui soție. Dacă o să fie draguț cu ea, Poate că o să rămână cu el până când o să moară.

Trecuseră aproape zece ani de când îl văzusem ultima oară. Când a împlinit treisprezece ani, Si_{mon} ne-a întrebat dacă nu ar fi posibil să nu mai meargă în vizită la tatăl lui. Devenise din ce în ce mai neplăcut pen-u el să meargă în casa în care locuise cândva și unde regizorul de film era atât de ocupat acum cu noua lui familie. Nu cred că ne ceruse asta pentru că se simțea respins, cred că era destul de matur ca să înțeleagă

adevăratul scop al vizitelor lui. Tatăl lui continuase să îl ia la el pentru că vizitele de curtoazie ale fiului îi întăreau convingerea că trădarea lui fusese iertată și că, prin urmare, fusese ceva scuzabil.

Astrid acceptase să mai aibă de-a face cu el fără tragere de inimă și din respect pentru Simon. Regizorul suna la interval de câteva luni, iar dacă se întâmpla să răspundă ea, se înnegrea mereu la față când se ducea să-l cheme pe Simon. Când vorbea despre el, îi spunea mereu „tatăl tău”, niciodată pui- și simplu „tata”. Nu l-a iertat niciodată, dar nu putea să se ierte nici pe ea pentru faptul că, odinioară, jucase rolul care ulterior i-a revenit succesoarei ei. Rolul de secret mic și dulce al penisului lui. Dar, cu toate acestea, cu prilejul celei de-a șaizecea aniversări a lui, nu a reușit să iămână la fel de neclintită în atitudinea ei. M-am minunat adesea de forța incredibilă pe care aceste întruniri convenționale de familie o exercită asupra noasua, indiferent de relația pe care o avem cu familia. Nu trecea seară de Crăciun fără ca mama să nu vină la masă, deși eram fericit când treceau săptămâni în șir fără să vorbesc cu ea. Cum se face că devenim atât de sentimentali în aceste momente care nu sunt stabile de sentimentele noastre, ci de datele marcate cu roșu în calendar? În cazul lui Astrid era cu atât mai remarcabil, cu cât părinții ei muriseră când ea nu era decât un copil. Nu avea nici frați nici surori, Simon, Rosa și eu eram singura ei familie, iar pe noi ne alesese ea de una singură, la fel **184** cum, cu ceva timp în urmă, rupsesse orice legătură de rudenie cu tegizorul de film. Faptul că acceptase să meargă la petrecere nu avea nicio legătură cu Simon, pentru că el dăduse doar din umeri când văzuse invitația care

aterizase într-o zi prin ușă, ilustrată cu o fotografie de cel mai prost gust care îl înfățișa pe regizor în slip, cu brațul pe după umerii noii lui soții și cu noul lui fiu în cărcă, fotografie care fusese făcută probabil în fața luxoasei lor ferme din Provence, unde altundeva." Trona acolo, șarmant, cu privirea lui intensă și cu o mână pe fesele tari ale noii lui soții, franc și viril ca un imitator al lui Picasso. I-ar face plăcere să ne aibă ca oaspeți. Cred și eu că i-ar fi făcut plăcere să își adune la un loc haremul și să joace rolul sultanului îngăduitor, să își mângâie barba și să admire fructele din grădina lui parfumată. Când am ajuns pe strada unde, cândva, așteptasem în taxiul meu până când Astrid năvălise furioasă pe trepte, cu Simon de mână, sărbătoritul stătea împreună cu familia lui, exact ca în fotografia de pe invitație, și își întâmpina oaspeții, de data aceasta nu în costum de baie, ci într-o cămașă roz și costum de marinar, încercând să îl imite mai degrabă pe Visconti, decât pe Picasso. Am observat cum noua și eleganta lui soție este gata să leșine la vederea predecesoarei ei, dar Astrid a liniștit-o cu o privire conciliantă, în timp ce regizorul a dat mâna cu mine, îndelung, implorator și prin învăluire. Totul era pregătit pentru marele tratat de pace în acea duminică de vară, în aristocratica lui vilă cu ferestre de palat și țigle negre smălțuite.

Împlinea șazeци de ani, eu și Astrid aveam treizeci și ceva, Simon avea treisprezece, iar noua lui soție se apropia de treizeci. Prima lui soție avea aproape șazeци de ani, iar fiica din prima căsătorie era de vârsta noastră, în vreme ce micul „codaș” al familiei avea trei ani. Nu menționez toate aceste date din

pedanterie, încerc doar să mențin perspectiva

în această 185

povestire întortocheată, în care timpul și spații,¹ se fugăresc în spirale neregulate. Dar mc. nu m-am putut abține să nu mă gândesc la asta când mi-am dat seama că fusesem așezat la masa lângă prietenul lui fiică, în marele cort care fusese montat în grădină, ca să încapă toți musafirii „în caz ca vremea nu va ține a. noi” Această măsură de precauție s-a dovedit complet inutilă, soarele ardea prin panza de cort, aerul era greu și mirosea a cauciuc, iar la aperitiv era deja ca într-o saună. Oricine își poate imagina cum este să faci saună la cravată și costum. Transpirația îmi pică din sprâncene, în timp ce încep cam să încropesc o conversație cu fiica, o femeie ciolănoasă, cenușie, cu buze subțiri și tunsoare sport, care arăta de parcă ar fi fost cu zece ani mai bătrână decât mine, deși aveam cam aceeași vârstă. Era infirmieră într-o secție de oncologie și, după ce am reușit să sparg gheața, m-a ținut de vorbă tot timpul mesei, expunându-mi problemele etice ridicate de administrarea calmantelor pe bază de morfină pacienților aflați în stadiu terminal. Ar trebui oare să alini durerea când orice speranță este oricum pierdută și când morfina însăși sfârșește prin a omorî pacientul în scurt timp? Oare nu era aceasta o parte alunecoasă în direcția eutanaziei? Mi-am imaginat pacienții costelivi, în cămășile lor de spital prea largi, agățați de stativele de unde le picura moartea, împleticindu-se pe suprafața unui iac înghețat. În timp ce meditam la ce anume aș fi preferat eu, o observam pe furiș pe mama infirmierei, prima soție a regizorului, o femeie robustă, într-o rochie-capot peștită și lălaie, care râdea zgomotos și îndelung la propriile-i glume. Era evident că se hotărâse să fie „opulentă”, nu doar grasă, și, în ciuda faptului că trăia singură de când regizorul o părăsise

pentru Astrid, în loc să poarte rânchiună, alesese o atitudine aproape jovială, de afirmare a vieții la această mare sărbătoare a împăcării. Capetele eșarfei ei de culoare albastru de cobalt, care îi ascundea 186 bărbia dublă, se odihneau printre frunzele de salată din farfurie, în timp ce se apleca deasupra mesei pentru a-i da sfaturi despre creșterea copiilor noii soții a fostului ei soț, iar tânăra jenată aproba din cap evlavios îndemnurile materne izvorâte din fericirea pură a spiritului ostentativ-pacifist al femeii corpolente care fusese părăsită. Cu toate acestea, din când în când, femeia cea corpolentă își ridica paharul o vedeam aruncând priviri nervoase în direcția lui Astrid, căreia îi revenise locul de onoare, la dreapta sărbătoritului. Astrid era ca de obicei indiferentă și zâmbea politicos, așa cum le zâmbești necunoscuților, la auzul micilor anecdote din trecutul lor comun, pe care încerca să le facă regizorul de film, lac de sudoare în cortul lui jilav. Uneori își ridica mâna și îi ciufulea părul lui Simon, iar eu vedeam cum privirea lui Astrid alunecă în gol, iar băiatul se eschivează, zâmbind totuși din obligație. Am ajuns să vorbim despre copii, asistenta ciolănoasă și cu mine. Nu avea copii, locuia singură, la fel ca și mama ei, dar călătorea mult de una singură, mi-a spus temerară, în Mexic sau India, și aproape că a reușit, povestind despre călătoriile sale exotice, să le facă să sune ca și cum ar fi fost visul vieții ei. Regizorul de film a fost primul care a luat cuvântul, neconvențional de la un capăt la altul, așa cum era el, iar în discursul pe care și-l pregătise le-a mulțumit pe rând, cu ochi strălucitori, femeilor care au însemnat atât de mult pentru el și care „i-au îmbogățit viața”, după cum s-a exprimat el umil, „chiar dacă nu a fost întotdeauna ușor”. Noua lui

soție stătea ca o fetiță pe marginea scaunului și, în timp ce el vorbea, se juca abătută cu firimiturile de pâine de pe fața de masă. Fosta lui soție, cea grasă, își înclinase capul într-o parte și zâmbea din inimă, în timp ce o lacrimă i se scurgea pe obraji pudrați. Fiica lui cea mai mică stătea sub masă și smulgea firele de iarbă de pe peluză. Cea mai în Vârstă se holba în farfuria goală, probabil cufundată **187**

ultima nre eutanasiu sau despre
 îngândunleei p
 călătorie în Nep .
 spatelē

;;S;f fi» p™ «a' s pră,uu,ue U5o:ridi_
 cate și huzele increute^
 de la mama. i
 hoinărisem

Jfomeau sub pa-ii mei, când am ajuns pe
 sub J Knnams Nytorv și m-au inveselit de- a

topmi h vederi
 dreptul ia miova ----
 d'Angleten e, care pâlpăia promițător din
 spatele împletiturii încărligate a coroanelor
 copacilor. Ca întotdeauna vineri seara, orașul
 era plin de lume care se îmbulzea în fața
 cafenelelor, aceleași cafenele unde stătusem
 și eu odinioară, împleticindu-mă în mulțime,
 ușor amețit și binedispus, cu inima ușoară și
 așteptări nedefinite. După ce am trecut de
 cozile de tineri care se împingeau unul în
 altul, nerăbdători ca niște molii să pătrundă
 înăuntru, la lumină, m-ai simțit dintr-odată
 obosit și bătrân. Cel puțin în seara aceea,
 orașul era al lor, nu al meu. Mi-a trecut prin
 cap ce îmi spusese un prieten de-al meu, cu
 câțiva ani în urmă. Când într-o seară ai să

stai la un bar, a spus el, și ai să te uiți la un
 cârd de puști gălăgioși, iar unul dintre ei are
 să se întoarcă brusc și are să-ți strige în față
 „salutare, tataie!”, înseamnă că a venit
 vremea să te duci acasă. M-am întrebat dacă
 n-am să o văd cumva și pe Rosa, a doua oară
 în ziua aceea? M-am uitat la fetele fardate și
 pudrate, îmbrăcate ca niște femei pierdute și
 înăsprite, care arătau mult mai în vârstă
 decât băieții rumeni în obraz, cu șepci de
 baseball, la ale căror glume impertinente și
 nesărate zâmbeau obosit și monden. În
 spatele măștilor lor imobile și impecabile rula
 un alt film, în care lumina era mai puternică
 și umbrele mai adânci, în care bărbați
 maturi, cu ochi calmi și cenușii, și voci
 răgușite, și un trecut întunecat, dureros le
 duceau departe, în mașini sport negre, spre
 marile hoteluri albe de la marginea mării. Un
 film lent, acompaniat de acorduri lente,
 triste, în care vântul ridica perdelele ușoare
 printre obloanele întredeschise ale camerelor
 adânci, umbroase, astfel încât răcoarea
 vântului le mângăia pielea, ca o privire
 străină, necunoscută, în timp ce stăteau
 întinse, așteptând cu ochii închiși. Am
 mâncat un hot dog de la o tonetă din
 Nprreport Station, trecuse multă vreme de
 când gustasem ultima oară un hot dog, dar
 nu mâncasem nimic toată ziua, uitasem pur și
 simplu să mănânc, ca și cum aș fi avut o
 groază de timp la dispoziție. Am pornit-o
 încet spre casă. De cealaltă parte a Lacurilor,
 reclamele luminoase se reflectau pe
 suprafața apei într-o ceață colorată,
 tremurândă, iar eu m-am oprit puțin pentru a
 privi găina de neon care depunea ouă de
 neon, așa cum făcusem de atâtea ori cu
 Simon și cu Rosa. Ultima reclamă din șirul de

deasupra acoperişurilor era o foaie de calendar din neon. Data strălucea roşie pe cerul negru, 17 octombrie, trecuse aproape o săptămână de la plecarea lui Astrid. Eram obosit. În ultimele zile fusesem nevoit să-mi mobilizez toată energia pentru a da iluzia normalităţii faţă de Rosa, faţă de custodele de muzeu şi de restul musafirilor de la cină, faţă de părinţii mei, în timp ce mă învârteam în jurul acelor întrebări pe care îmi era teamă că le vor pune ceilalţi. Unde se dusese Astrid? De ce plecase? A doua zi de dimineată o să fiu în avion, departe de ei, în sfârşit singur cu întrebările mele fără răspuns. Undeva, în spatele meu, pe o bancă, stătea un bărbat într-un palton jerpelit, legat cu o sfoară în jurul taliei, care înjura şi blestema în stânga şi în dreapta, înconjurat de pungile lui de plastic pline şi mucegăite. Am încercat adesea să-mi închipui ce era oare în pungile **189**

acelea. Ca de obicei, lumina de pe palier s-a stins înainte să ajung în capul scărilor. După ce am auzit la ultimul palier, am zărit o ţigară arzând mocnit pe întuneric, în faţa uşii noastre. Țigara s-a ridicat cu o mişcare bruscă şi, o clipă tînai tîrziu, lumina s-a aprins din nou.

În timpul care trecuse de la ultima noastră întâlnire, prietenul Rosei îşi făcuse o tonsură. Pe creştetul lui osos nu mai rămăsese decât un puf întunecat de păr, ceea ce nu îl făcea să arate nemaipomenit de bine, semăna mai degrabă cu unul dintre acei copii ai străzii marocani care sunt raşi în cap când fac păduchi şi arăsfă de părăsiţi, cu micile lor mâini murdare întinse înainte. Artistul instalator a întins şi el mâna, nu pentru a cere pomană, ci pentru a mă saluta, o manifestare

de urbanitate burgheză la care nu m-aş fi aşteptat să se coboare. Ştim cumva unde este Rosa? A intrat direct în subiect, fără ocolişuri, dar cu o voce care suna atât de joasă şi de calmă, încât nu am putut înţelege cum de mă simţisem intimidat în prezenţa acestui tânăr politicos şi serios. Am răspuns că nu am nici cea mai vagă idee, luând hoşrărea să trec sub fşcere vizita Rosei la cafenea, din după-amiaza aceea. Oricum trecuseră atâtea ore de atunci Am cumva vreo idee unde poate să fie? Mi-a trecut prin minte că ar putea fi cu prietena ei roşcaş, dai-am dat din cap că nu şi dintr-odăş m-am simţit foarte solidar cu fiica mea. A rămas descumpănit, uitându-se la ţigara aprinsă care aproape că îi ardea degetele, dar era evident că nu vrea să arunce mukul pe podeaua palierului, sub ochii mei. L-am întrebat dacă nu vrea să intre şi să-şi stingă ţigara. A aruncat-o în vasul de toaleş din baia pentru oaspeţi, se pare că aveam aceleaşi obiceiuri. Bine că nu-l văzuse Astrid.

tot învărtea prin sufragerie, era clar că nu aveam să scap de el prea uşor. I-am spus că urmează să plec

190 W a de Ua Zăşî Că am dC Că, Cal năşîC cîmăşî dar s-a uitat la mine fără să priceapă aluzia, întrebându-se ce legătură avea asta cu Rosa. Nu o văzuse de o zi. Dumnezeu, nu voia decât să ştie. S-au certat cumva? S-a uitat la mine, de data aceasta cu o privire iscoditoare, apoi a dat din umeri. Nu putea să înţeleagă, pur şi simplu plecase. La început a crezut că se dusese după ţigări. Apoi a început să o caute prin tot oraşul. Clasic, m-am gândit, pleacă după ţigări şi nu se mai întoarce niciodată. Astrid, cel puţin, nu se folosea de un pretext atât de învechit. Nu ştiam ce să-i răspund, l-am întrebat în schimb dacă nu vrea o bere. Acum mă pricopsisem cu el pe cap şi, în drumul meu prin apartament, m-am gândit ruşinat că

T

evoluasem spre o soartă comună, amândoi fiind părăsiți.

S-a așezat la masa din bucătărie, urmărind cum montez scândura de călcat. Mi-a spus că mi-a citit eseul despre Jackson Pollock. I-am zămbit și m-am apucat să calc gulerul uneia dintre cămășile umede care zăceau mototolite pe masă, lângă el. Și ce crede despre articol? În realitate, nu mă interesa deloc ce crede despre eseul meu, aproape că aș fi putut ghici dinainte. A ezitat, ca și cum atunci, pe loc, ar fi încercat să descopere ce anume crede. Eseul avea un punct de vedere interesant. Prin asta nu spunea prea multe, întotdeauna încep cu gulerul, i-am spus, apoi calc mânecile, mânecile sunt cel mai greu de călcat. A făcut ochii mari, ca și cum nu era sigur că a auzit bine. Eu mă uitam în jos la mâneca netezită a cămășii și am dat cu fierul pe margine, ca să obțin o cută perfectă. De obicei nu este gelos, mi-a spus și și-a aprins o altă țigară. În realitate este ceva inutil, am continuat eu, până la urmă oricum se șifonează, indiferent cât de atent le-aș împacheta. Știam cumva dacă se vede cu altcineva? I-am întâlnit privirea. Altcineva?

A privit în depărtare, ochii îi străluceau, iar mie mi-a fost fi ică să nu înceapă să plângă, acel tânăr proaspăt tuns în geacă de piele tocită. Dacă ar fi fost așa, în **191**

mod sigur nu ini-ar fi spus mie. A zâmbit amar și a tras o dușcă din sticlă. O văzuse acum câteva săptămâni trecând pe Kongens Have cu un bărbat mai bătrân, mă rog nu chiar așa de bătrân, cam de vârsta mea. O văzuse din întâmplare, din autobuz. A întrebat-o cine era? A pufăit pe nas, dar s-a auzit mai mult ca un diicot decât ca un sforăit. *Eu* așa fi întrebat? Am ridicat din umeri. El o întrebase „dacă era ceva”, o întrebase de mai multe ori, dar întotdeauna se lăsa cu scandal. Se simțea urmărită. A spus că nu-i promisese nimic niciodată. M-am uitat la el, stătea cu ochii în podea. Aș fi vrut să îi spun ceva amabil, dar nu-mi venea nimic în minte, chiar dacă știam fiecare gând care i se zvârcolea pe sub creștetul tuns. Apoi s-a ridicat brusc și mi-a mulțumit pentru bere, nu era nevoie să-l conduc.

Acum ieșea din nou în noapte să bată străzile, singur și părăsit. Știam ce simte, dar uitasem cum este. Nu puteam decât să zâmbesc amintindu-mi de mine, de inima mea tânără și însăngerată, așa cum eram atunci când stătusem la fereastră, urmărind-o pe Ines care mă părasea, îndepărtându-se printre fulgii de zăpadă învolburăți. Orgoliul meu rănit, care-mi lăua dispeiat în cap, în timp ce îi conduceam prin oraș pe pasagerii nocturni, ca o potaie răioasă și flămândă care aleargă în cercuri, mușcându-și propria coadă. Am zâmbit gândindu-mă la artistul instalator, dar nu era un zâmbet malițios. M-am gândit prin ce trece el acum și că, în realitate, cel mai rău dintre toate este faptul că își plânge singur de milă. Ironia sortii a făcut să fie propria mea fiică cea care mi-a dat ocazia să mă reintălesc cu propria-mi tinerețe. O văzusem stând în după-amiaza aceea în fața cafenelei,

o Rosa gânditoare, introspectivă, care stătea și medita privind fântâna arteziană și porumbeii, fără să știe că o urmăresc. Aș fi putut să mă duc la ea, să bat în geam și să-i lac cu mâna. Semăna cu Astrid **192**

„mai mult ca niciodată, cu părul ei castaniu și des, cu pomeții lau și ochii înguști care vedeau totul fără „a dezvăluie nimic. O Astrid tânără, atât de tânără că nu mă întâlnise încă. O femeie tânără care de-abia ieșise din adolescență, singură pe lume. Poate că într-adevăr se ducea să se întâlnească cu un bărbat mai în vârstă, nu chiar așa de în vârstă, doar mai bătrân decât ea, cam ca mine, așa cum Astrid, în tinerețe, străbătuse orașul cu pași grăbiți și furișăți, ca un agent secret în lumea adulților, ca să se întâlnească cu un bărbat însuiat, giizonat și cu mâini puternice. Poate că Rosa străbătuse la fel orașul, după ce își luase rămas-bun de la prietena ei roscată cu un zâmbet conspirativ, în drum spre un bărbat matur, cu obraji ridăți și cu privire calmă, sigură, care părea să o cuprindă din toate părțile, în care avea senzația că se poate scufunda, dispărând, lăsându-se purtată de ea către o destinație necunoscută.

T

Poate că Rosa străbătea orașul cu aceeași fermitate pe care îmi închipui că o avea și Astrid, atunci când

~

mergea alături de regizorul grizonat pe coridoarele II din Grand Hotel, în Stockholm, și îl lăsa să deschidă *

ușa camerei anonime în care, peste puțin timp, fără ca nimeni s-o știe, avea să se culce cu acest bărbat înșurat între picioarele ei de copilă. Aceiași pași siguri, de somnambul, care, la vremea sa, o purtaseră pe Inès pe străzile orașului, de la un bărbat la altul. Pași perfizi, plini de secrete, ducând către ceva necunoscut și periculos. Poate că și Rosa zâmbise, uimită de pofa neajutorată a acestui bărbat adult. Poate că deja știa că nu este decât mica lui sfidare față de plictisul și inerția cotidiană, poate că râdea de el atunci când se agăța de corpul ei tânăr cu pofa lui matură, gă-făitoare, în timp ce ea închidea ochii și se pierdea în mâinile lui, în căderea liberă a unei clipe de orbire.

Rosa, Astrid, Inès, poate că toate simțiseră aceeași nevoie de a dispărea din ochii acestor bărbați matui

{

si neajutorati, de a ceda și a se pierde departe într-o singură mișcare, exact atunci când ei se aplică deasupra corpurilor lor tinere pentru a le poseda. Același zâmbet plin de secrete când dispăreau pe 1, ușa invizibilă din tapet, printre imaginile comice Cu păsările colorate de la Grand Hotel. De fiecare dată când se sculau dintr-un alt pat străin, probabil că o făceau cu aceeași senzație de imponderabilitate, simțindu-se străine și necunoscute, ca și cum fețele lor ar fi fost niște cochilii pictate, pe care sărmanii bărbați căsătoriți le sfărâmaseră și care se scurgeau printre mâinile lor pofcioase. De fiecare dată când păraseau un alt bărbat, străbăteau singure orașul, seara, și simțeau din nou aerul rece pe piele, ca și cum acolo unde fusese chipul lor nu mai rămăsese decât o membrană subțire, poroasă. Nimeni nu ar mai fi îndrăznit să le spună cine sunt, când mergeau așa, pe străzi, Înês, Astrid și Rosa. Este aceeași tânără femeie care merge la fel în noapte, cu pași grăbiți și ochii larg deschiși, astfel încât chipurile străine trec liber prin privirea lor, unul după altul, ca niște reflexe fugare în torentul învolburat al întunericului. Chipuri necunoscute, cu priviri necunoscute, care i se deschid în față și i se închid în spate, ca și cum ar păși fără înțelegere peste un prag fără să înainteze deloc. Ar vrea să meargă tot timpul în altă parte, dar nu știe precis unde, știe numai că fiecare cameră și fiecare oraș are să fie o capcană. Așa că merge mai departe, ca și cum ar fi o scrisoare fără expeditor și fără destinatar, o scrisoare către toți și către nimeni, care tot timpul este deschisă și sigilată din nou, înainte ca cineva să poată citi ce este scris acolo.

A doua zi după sosirea mea la New York, s-

a Scut frig | și a început să bată vântul. Aerul era limpede printre clădirile cenușii și pătrate, care se decupau pe sub prafta albastră și uniformă a cerului, fiind la rândul lor decupate de umbrele clar conturate ale celorlalte clădiri și de rezervoarele de apă de pe acoperișurile l plate. După-amiaza am ieșit la plimbare pe străzile 1 mărginașe ale vechilor depozite dintre Greenwich l Street și Hudson. Nu era nimeni pe stradă, doar șirul nesfârșit al mașinilor de pe West Side Highway, de-a lungul fluviului. Fațadele industriale neîngrijite îmi aminteau de orașele lui Edward Hopper. Câteva ore mai devreme, la Whitney Museum, stătușem în față 1 unuia dintre tablourile sale cu femei singure. Femeia,

din tablou se află într-o cameră cu pereți de culoare verde-deschis, este dezbrăcată. Stă pe marginea patului, cu palmele pe cearșaf, sprijinindu-se pe brațele întinse, lăsându-se ușor pe spate și privind pe fereastră la rezervoarele de apă din lemn smolit, asemă

nătoare cu cele de pe acoperișul de deasupra mea, între numele cenușii și ruginii, aproape șterse, scrise 1 cu litere de tipar pe zidurile coșcovite. Este blondă,

încă tânără și se uită pe fereastră deschisă în lumina palidă a soarelui care îi cade pe chipul la fel de palid, pe piept și pe coapse. Chipul ei este lipsit de expiesie, iar corpul este pictat fără nicio urmă de senzualitate,

aproape puțin stângaci, așa cum obișnuia să picteze Hopper, cu articulații un pic cam înțepenite, ceea ce nu face decât să accentueze imobilitatea tabloului senzația unui nesfârșit moment de stază, conștient, imobil în scurgerea minutelor și a orelor. Se poate spune că privirea ei este absentă, dar în același timp absolut prezentă, odihnindu-se pe suprafața colțuroasă a clădirilor și pe acoperișurile conice de zinc al. rezervoarelor de apă sau poate într-un punct îndepărtat dintre ele, situat în afara tabloului, la capătul priveliștii care se deschide în fața ferestrei, unde o barieră invizibilă îi împiedică privirea cîlmă să răzbată mai departe. Se oprește acolo, iar ea rămâne așezată, nemișcată, suspendată într-o pauză în drumul ei prin ziua aceea în care nu se prevede nimic special, în care este singură, unde nu este nimic de spus sau, mai degrabă, unde nu se află nimeni cu care să poată vorbi. Poate că ascultă tonurile joase ale traficului din depărtare, poate că nu aude nici zgomotul înăbușit al mașinilor, nici claxoanele și nici strigătele răzlețe care probabil că ajung la urechile ei prin fereastra deschisă. Nu pare a fi nici deosebit de nefericită, nici invers, stă pur și simplu pe pat, în camera tăcută, de culoare verde-deschis, în tăcerea palidă, străvezie a tabloului, care este și tăcerea ei, tăcerea corpului și a gândurilor ei. Pare pierdută într-o reverie, ca și cum ar fi căzut în afara timpului, singură cu ea însăși, dar nu mai mult decât este normal și cu nimic ieșit din comun. Peste puțin timp se va ridica din pat, se va îmbrăca, va ieși pe stradă, la lumina zilei, în oraș și mai departe, în viață, dar nu încă, nu chiar acum. Mai rămâne

așezată încă puțin și își lasă gândurile libere, să evadeze și să ajungă până acolo unde nu mai pot fi gândite. Nu pentru că lumea ar fi vidă. Lumea este plină de case și lucruri, iar vidul este doar distanța arbitrară, dar în același timp necesară, **196**

, dintre case și lucruri. Ceea ce este special într-o asemenea

nea oprire dm drumul ei prin zi nu este vidul. Ceea ce o face să iămână așezată, ceea ce mă face pe mine să rămân nemișcat în fața ei nu provine din vidul pauzei, după cum nici pereții de culoare verde-deschis | nu sunt goi și nici cerul din fereastră, de deasupra

, acoperișurilor. Doar știm că cerul și pereții sunt acolo,

sunt pur și simplu acolo. Ceea ce, pentru un moment, ne face să ne ținem răsuflarea, ea în patul ei, eu într-o sală din Whitney Museum, este mai degrabă observația absolut banală, care se insinuează ușor, dar numai în pauze, că lucrurile, și casele, și corpurile, și lumina, și umbrele arată așa cum arată. Că lumea este ceea ce este prezent, în orice moment, în orice loc. Nimic altceva.

M-am plimbat pe trotuarul larg, de-a lungul flu- L viului Hudson, îndreptându-mă către World Trade I Center. Oamenii care făceau jogging în echipament V \ de sport mă depășeau la intervale regulate sau îmi ieșeau în întâmpinare, gâfâind și rumeni în obraji. La stânga, șuvoiul de mașini curgea către mine, spre Holland Tunnel, un șuvoi interminabil de metal lustruit, ca o reflecție zgomotoasă, mișcătoare a fluviului de la dreapta mea, albastru-cenușiu și atât de

liniștit și de larg în acest loc. De cealaltă parte a fluviului, puteam zări ceasul Colgate, un cadran uriaș, de culoare albă, care părea să plutească pe apă, destul de mic de la distanță, aproape cât cadranul unui ceas de mână. Ceasul era aproape patru, deci era zece noaptea în Copenhaga și nouă în Portugalia. Nu știam dacă, în momentul acela, Astrid ajunsese la Porto și stătea în camera ei de la Infante de Sagres sau se plimba pe sub podul de oțel, de-a lungul râului întunecat, pe Cais da Ribeira, în timp ce eu îmi continuam drumul pe Chambers Street și coteam spre West Broadway, înapoi către SoHo. Conform extra-

sului de cont de la bancă, a plătu hotelul a doua zi, « Mastemard-ul, apoi a plecat maț departe spre sud. Nu era sulul ei să tragă la hotelurile cele mai scu^{ape} din oraș, dar acolo ne cazaserăm împreună, cu șapte ani în urmă. Poate că dm cauza asta tiăsese acolo, poate că condusesese de la Santiago de Compostela până la Porto fără oprire și simțea nevoia să doarmă confortabil. Extrasul de cont nu mă ajuta numai să-i reconstitui mișcările, îl foloseam și pentru a-mi aminti ce anume făceam eu în același timp, adăugând sau scăzând mereu diferența de cinci ore. Ne mișcăm în direcții opuse, fiecare în propriul său fus orar, fiecare pe continentul său, amândoi departe de orașul în care fuseserăm împreună. Mai târziu în acea după-amiază, stăteam în cinematograful aflat la intersecția dintre k

West Houston și Mercer Street; dintr-un motiv sau

a altul, încă mai am biletul. Nu am urmărit filmul, dar

j îmi făcea bine să stau pe întuneric și să

văd chipurile

f și locurile care se derulau pe ecran. În timpul fil

mului, nu uebuia să bat străzile, agitat, fără să știu ce să fac cu mine însumi. Cât eu stăteam în întunericul din anema, probabil că ea stătea în patul ei de cinci stele și piivea prin fereastra deschisă coroaanelor copa- | cilor de pe Fehpa de Lencastre. Nu îmi mai amintesc dacă erau platani sau smochini. Îmi închipui că a făcut o baie înainte de a ieși să mănânce, a ieșit din baie, în halatul hotelului, cu un prosop pe cap, înfășurat ca un turban în jurul părului ud. A deschis fereasa-u, și-a aprins o țigară și s-a așezat pe marginea patului în fața privelistii care se deschidea spre piață, moartă de oboseală. A ascultat mașinile invizibile și vocile oamenilor invizibili din piață, în timp ce privirea ei s-a cufundat în întuneric, în frunzele de culoare verde-închis, uscate, din coroaanelor copacilor din fața ferestrei, ușor luminate de jos, de felinarele e pe stia ă. A rămas așa o bucată de vreme, poate IQR

cu brațele întinse în spate și palmele odihnindu-se pe cuvertura de pe pat, în timp ce țigara ardea mocnit între buzele ei. Poate. Este doar ceva ce îmi imaginez, dar poate că ea știa că voi încerca să mi-o imaginez în acele locuri pe care le văzuserăm cândva împreună, poate că nu doar din comoditate, ci deliberat își folosisse tot timpul Mastercard-ul, în loc să scoată bani din bancă, în drum spre Lisabona. Poate că intenția ei nu a fost numai să-mi atragă atenția că alesese aceeași rută pe care o urmaserăm împreună cu șapte ani în urmă. Poate ă

voia și să mă facă să văd din nou locurile acelea și să mi-o închipui singură în locurile pe care le vizitaserăm împreună. Ca și cum s-ar fi întâmplat ceva special în călătoria aceea, ceva decisiv. Ca și cum între timp, fără să ne dăm seama depășiserăm un punct decisiv.

Plouase tot drumul până la Santiago de Compostela. Am o fotografie cu Astrid stând în piața din fața catedralei, cu fața ridicată către stropii de ploaie. Goticul dantelat al fațadei de granit pare să se dizolve în ploaia mărunță, pălpând ca o halucinație distorsionată în lumina albă, iar în amintirea mea este ca și cum croiala fațadei și trăsăturile chipului ei s-ar atinge prin ploaie. I-am pus pantofii uzi pe reșoul înu-un părăit. În munți aproape că nu exista trafic. Eram departe de lot. Acasă nu obișnuiam să petrecem atât de mult timp împreună. Ne despărțeam dimineața și ne revedeam seara, iar când eram împreună, copiii erau de obicei și ei prin preajmă. Era o senzație neobișnuită, să stăm nemșcați unul lângă altul, ore în șir, în timp ce munții se deschideau și se închideau în fața noastră, în ritm cu drumul șerpuitor. Acasă aveam tot timpul ceva de făcut, fie că era ceva banal sau ceva amuzant, aici, în mașină, nu aveam nimic de făcut, doar să ne continuăm drumul, mai departe, spre următorul oraș. În timp ce conduceam prin Trás-os-Montes, m-am gândit din nou la cât de repede se scurseseră anii de la iarna aceea de când ea se mutase la mine în apartament, întreru- pându-mi solitudinea. Anii erau ca un tren de noapte, alergau atât de repede încât ferestrele luminate se contopeau în viteză și nu mai puteai vedea

din camera de hotel și i-am încălzit picioarele reci în mâinile mele, până când a adormit. A doua zi am traversat Rio Minho pe un mic bac care aducea mai degrabă cu o plută și ne-am continuat drumul către sud, printre munții pustii. Conduceam distanțe lungi fără să ne spunem nimic. Uneori îmi arăta ceva pe geam, zărise vreun vultur pe cer sau vreo casă îndepărtată, de culoare albastru deschis, aproape de aceeași culoare cu cerul. Din când în când, unul din noi dădea drumul la radio și butona înainte și înapoi, căutând canalele, dar semnalul era atât de slab acolo din cauza munților, iar muzica se stingea mereu

nimic. M-am gândit la cât de mult timp acordasem aceluiași lucruri, zi de zi, în timp ce lunile treceau, copiii creșteau, iar noi vorbeam despre tot ce se întâmplase. Seara, când totul era gata, iar în apartament se făcea liniște, iar noi stăteam întinși unul lângă altul, uneori ne simțeam de parcă ne-am fi întâlnit din nou după multă vreme, chiar dacă eram împreună tot timpul. Ușor șovăitori, uneori băjbând, ca atunci când te revezi cu cineva după ceva vreme și trebuie să testezi puțin terenul înainte să intri în vorbă. Fusese oare fericită? La fel ca și mine, avusese probabil prea multe pe cap pentru a-și pune această întrebare, având grijă fericită de tot, mai puțin de ea însăși. Ca și mine, fusese prinsă în munca ei, ca și mine, se lăsase învărtită de caruselul vieții ei de familie, împrejurimile se topiseră într-un roi de sunete și culori.

20

În Trás-os-Montes distanța dintre saje

începuse să crească, tar pauzele în care niciunul din noi nu 200 spunea nimic deveneau tot mai lungi, până când Astrid se uita la mine cu ochii ei înguști și zâmbea, ca și cum totul era așa cum fusese dintotdeauna. Îmi amintesc că am tras pe dreapta într-un loc unde drumul desena o curbă în arcu munților acoperiți de iarbă, pentru că îi venea să facă pipi. Eu am rămas în mașină, în timp ce ea a dispărut printre stâncile proeminente acoperite cu mușchi, printre firele de iarbă uscată și tufișurile zbârlite cu frunze veșnic verzi. A dispărut din raza mea vizuală când s-a așezat pe vine, ca și cum ar fi fost absorbită de peisajul golaș, cu vegetația sa cioturoasă, săracă, de culoare maronie, verde-cenușie sau ruginie sub cerul palid. Era o tăcere de mormânt. Se auzeau doar sunetul banchetei care scârțâia ușor sub mine, vântul printre firele de iarbă și sunetul îndepărtat, șopotit al locului în care dispăruse. Poate că nu avea nicio importanță faptul că nu știam ce să-i spun. Cuvintele nu fuseseră niciodată liantul dintre noi. Fuseseră doar sunetul istoriei noastre când vorbeam despre una sau despre alta, de-a lungul anilor. Nu avuseserăm nevoie de multe cuvinte, părea că ne înțelegem și fără ele.

O privire, un gest, un oftat sau un zâmbet erau de ajuns. Istoria se depăna de la sine. Dar, la un moment dat, probabil că o pierdusem din vedere, chiar dacă ea era acolo tot timpul. Pentru că era acolo tot timpul și pentru că era atât de aproape. Ca atunci când mă săruta, iar chipul ei se lărgea, iar eu nu mai puteam să-i cuprind cu privirea suprafața și proporțiile, nu mai puteam vedea decât pielea ei voalată și

ochii enormi. Nu o mai văzusem de multă vreme. Așa mă gândeam când, jumătate de minut mai târziu, a reapărut în peisaj, ca și cum ar fi răsărit din neant, și s-a îndreptat spre mașină prin iarba uscată. A închis ochii, ferindu-se de soare în timp ce s-a uitat în jos, la valea umbroasă, învăluită într-o ceață subtilă, străvezie.

Kra ei șerpuia lungă ș. dezarticulată
 printre fișele
 V^m h₅ scânteietoare în timp ce mergea, ca și
 CUm de ia.bă scân paralelă cu a ei

ar aVU -T₀ întrerupere a poveștii, nu o
 continuare, * bruscăm prin această pauză,
 printre muniții rolMi și uniforme, fără să avem
 la îndemână povestea * I ue spună încotro să
 ne îndreptăm. Așa mă ^ideam eu când ea s-a
 întors la mașină, după ce a mii aruncat o
 ultimă pr.vire înjur, singura în^{ca} o Tpă în
 peisajul neclintit. Din cauza asta nu știam ce

52 *d m-am întors de la New York a doua
 oară în anul acela și îmi așteptam bagajul
 lângă banda rulantă prinu-e ceilalți pasageri,
 am zânt-o în spatele peretelui de sticlă al sălii
 de așteptare. Nu mă văzuse tocă. Stătea tou e
 ceilalți oameni care așteptau și ei, cu gâtul
 întins, cu brațele încrucișate, învârtind pe de-
 gete cheile de la mașină, de parcă ar fi fost
 boabele unui rozariu, ușor nerăbdătoare, ușor
 neliniștită, ca și cum, o clipă, nu ar fi fost
 sigură că fusesem în acel avion. Pentru câteva
 secunde am continuat să fiu doar un pasager
 între alți pasageri care așteptau să le apară
 bagajele pe banda rulantă. Apoi a zămbit și
 mi-a făcut cu mâna, iar eu i-am făcut cu mâna
 la rândul meu, de la un moment la altul
 devenisem din nou soțul ei, al ei dintre toți
 bărbații din lume. în secunde în care stătuse
 acolo, iscodind prin peretele de sticlă, fără să
 știe că o privesc, continuase să fie femeia pe
 care o părăsisem. în secunda următoare, când
 figura ei lipsită de expresie s-a adunat într-un
 zămbet, a devenit femeia la care mă
 întorsesem, pentru a ne continua împreună
 viața de acolo de unde rămă- seserăm, de

unde o lăsasem. Cu câteva săptămâni în urmă,
 la mijlocul lui septembrie, mă aflam din nou tn
 awon, în drum spre New York. Stăteam și mă
 uitam atară, la cerul gol, deasupra norilor și
 mă gândeam cz de obicei la ce or face Astrid
 și copiii. Probabil că terminaseră de mâncat,
 Rosa tocmai așeza farfuriile în mașina de
 spălat, Simon stătea în sufragerie cu totul
 absorbit de vreun bârlog ai opiu din Shanghai,
 cu dragoni roșii pe pereți, în care Tintin
 tocmai își făcea apariția, ieșind dintr-un vas
 chinezesc de mărimea unui om. Mai târziu,
 Astrid avea să le citească cu voce tare încă un
 capitol din *Huckleberry Finn*, poate unul
 dintre capitolele care relatează despre nopțile
 petrecute pe marele fluviu, despre luminile
 palpătoare de pe țărm și vocile care se
 rostogolesc pe apă, până la urechile lui Huck
 și Jim, care stau pe pluta de bușteni și
 fumează o pipă, plutind purtați de curent.
 Avea să-i sărute de noapte bună, să stingă
 lumina din camera lor și să se așeze în fața
 televizorului, urmărind frânturi disperate din
 tot ce se întâmpla în acel moment, în alte
 locuri și, dacă nu a tras draperiile, ar putea să
 se vadă într-una dintre ferestre, departe în
 întuneric, o siluetă voalată, nedeslușită și
 transparentă pe canapea, propriul ei chip –
 doar o pată galbenă în strălucirea veiozei, cu
 niște umbre negre acolo unde se aflau ochii.
 Poate că-și aprinsese

0 țigară și privea prin
 rotocoalele albastre-cenușii ale fumului,
 undeva în spatele combinațiilor instabile de
 culori sintetice ale ecranului, în întuneric, în
 spatele propriei ei reflecții, fără să aibă
 habar de motanul care în acel moment se
 ridica și se întindea în fâșiile de soare de

podea, sub o fereastră din East Village, înainte să o ia la fugă pe coridor, unde o femeie înaltă și tânără, de vreo de treizeci și ceva de ani, tocmai își făcea intrarea cu o pungă de hârtie maronie în brațe, plină cu d-ale gurii și, cu motanul care

1 se împiedica printre picioare, străbătea apartamentul, apăsa pe butonul robotului telefonic și-mi asculta vocea care îi spunea că o să aterizez în seara aceea, puțin după ora unsprezece.

în primăvară petrecusem o lună și jumătate „New York, lucrând la o colecție de eseuri desp- pictorii americani din perioada postbelică. Locuiau, în Brooklyn Heights, la unul dintre cunoscuții tatei, un chiinrg cardiolog libanez, a cărui soție murise cu un an în urmă. Își petrecea cea mai mare parte „ timpului la spital sau la o prietenă din Long Island, așa că se putea spune că aveam toată casa la dispoziție. Când nu stăteam în cameră, urmărind veverițele cenușii din copacii aflați în fața caselor sumbre și aristocratice, luam U'cnul din Clark Street spre Manhattan, pentru a-mi petrece dimineața în arhivele muzeelor sau ale bibliotecilor universității. Erau zile liniștite și monotone, iar eu eram fericit în solitudinea mea, cu totul absorbit de cartea care, încet dar sigur, începuse să prindă formă. Bineînțeles că mi se făcea dor de Asuid și de copii când stăeam și mâneam pizza de unul singur, seara, între panourile înalte de stejar care placau pereții sufrageriei opulente a chirurgului cardiolog, dar nu atât de tai e pe cât mă așteptasem. Pictorii școlii newyorkeze mă absorbeau cu totul, alungându-i pe Astrid, Simon și Rosa din câmpul meu vizual. între

noi se afla un ocean întreg, iar în absența lor, ideile curgeau și se așezau în ordine, una în continuarea celeilalte, într-una și aceeași mișcare netulburată, neîntreruptă, așa cum fac ideile când te apuci de scris la momentul potrivit. Prietenul meu, custodele de muzeu, îmi dăduse mai multe numere de telefon ale unor persoane pe care, credea el, mi-ar prinde bine să le cunosc, printre care un negustor de artă care îi cunoscuse atât pe Rothko, cât și pe Pollock, un foarte cunoscut critic de artă și o tânără pictoriță daneză care se mutase la New York după ce terminase academia. Foarte talentată, mi-a spus el, zâmbind ușor, cu o privire vicleană în spatele ochelarilor lui cu rame de oțel. Dar nu **aveam** chef 2Q4

să-i contactez nici pe negustorul de artă, nici pe critic, fie din cauza obișnuitei mele timidități și de teamă să nu par prea insistent, fie pentru că mă simțeam foarte în largul meu urmărindu-mi propriile idei, iar interpretările sau punctele de vedere ale altora mai mult m-ar fi încurcat. Cât despre tânăra și talentata pictoriță, recomandarea lui vicleană nu-mi lăsase decât vaga impresie că încercase să mă ademenească pe un teren alunecos cu vreuna din fostele lui cuceriri de la academie, vreuna dintre căprioarele lui ambițioase și bine echipate, împeștrite decorative cu pete de vopsea, cu care el obișnuia să se tăvălească pe la spatele nevastei. Ca și cum ar fi vrut să mă pună la încercare, sperând să dovedească faptul că nu sunt cu nimic mai breaz decât el. La urma urmei, zburasem peste Atlantic pentru a scrie despre pictura americană, nu despre cea daneză și, în plus, venisem acolo în pri-¹

mul rând pentru a scrie, așa că nu vedeam niciun motiv pentru a mă distra din viața mea confortabilă, de pustnic, din Brooklyn Heights.

Într-o după-amiază, stăteam în grădina cu sculpturi din spatele Museum of Modern Art și fumam, meditănd la reflecțiile mișcătoare ale norilor și ale zgârie-norilor în bazinele ornamentale. Petrecusem câteva ore bune vizitând colecțiile muzeului, condus prin depozit de către un asistent care se ținuse la o distanță respectuoasă și mă urmărise în timp ce îmi scriam notițele despre unele dintre tablourile la care aveam să fac referire în cartea mea. În timp ce stăteam și mă uitam la lume, ascultând frânturi din conversațiile lor, m-am întrebat ce anume era, la urma urmei, atât de important de spus despre pictorii Școlii newyorkeze la atâția ani după ce pictura lor pură fusese înlocuită, pe rând, de pop art, minimalism și artă conceptuală în toate aspectele posibile. Nu era oare o notă naivă și anacronic romantică în patosul **205**

lor, în concepția lor existențialistă despre intensitatea tușelor de culoare și în expresia sti ict personală? Oare lumea nu devenise între timp prea conștientă de sine și ironică? Mai avea oare rost să te îngrij-^{ea} de individualul și autenticul care nu pot fi reduse ^{sau} preschimbate, într-o lume în care toți conduc aceleași mașini japoneze și se joacă amuzați și fără nici un angajament cu măștile culturale ale identității, de parcă tot timpul anului ar fi carnaval? Nu mi-era greu să găsesc motive pentru a râde de solemnitatea puritană a pictorilor americani din anii patruzeci și cincizeci, pe vremea aceea lumea asculta Charlie Parker cu aceeași seriozitate cu care ar fi ascultat Stockhausen și se plimbau țănoși pe Greenwich Village în pulă, vere negre pe gât, cu o ediție ieftină și jerpelită a operelor lui Camus sau Sartre, care ieșea din buzunarul de la spate al pantalonilor. Dar am continuat să mă întorc la tablourile lor, obosit de grimasele ironice sau de teoretizarea sterilă a artei mai recente, în timp ce conservele de supă anonime și false ale lui Andy Warhol păreau să se fi demodat deja înainte de expirarea termenului de garanție, pânzele lui Jackson Pollock, Mark Rothko, Franz Kline și Clyfford Still rămăneau aceleași. Erau aceleași suprafețe ermetice de pictură, care se desfășurau ca o mediere între mână și privire, fără intervenția limbajului sau a vreunei alte interpretări, o prezență pură și autonomă a culorilor și contururilor. Aceste pânze erau ceea ce erau, cu o integritate care încă mă mai emoționa. Nu trebuia să ști nimic pentru a le privi, puteau fi expuse oriunde fiindcă nu aveau nevoie de instituția

artei sau de vreo tradiție care să le servească drept fundal pentru vreun joc ironic sau teoretic despre sens și lipsă de sens. Îmi plăcea la nebunie să le privesc. Când mă așezam în fața lor, simțeam că prezența lor absolută, lipsită de referințe îmi reclama **206** prezența, o conștientare fără gânduri, poposind în centrul de greutate al privirii, aici și acum.

Mă simțeam bine să stau așa, leneș și apatic, la adăpostul giădinii cu fântână arteziană și voci înăbușite, printre clădirile enorme și intersecțiile fără răgaz, pline de zumzet ale străzilor. Aveam chef să aștept cât mai mult posibil înainte de a mă lăsa absorbit de traficul de afară, dar poate că, pentru prima oară după atâtea zile, aveam chef și să fiu înconjurat de oameni, fără să fiu nevoit să mă mișc tot timpul, îmi făcea bine să stau așa, un străin printre străinii care stăteau și se odihneau printre zgărie-nori, ieșind pentru un sfert sau o jumătate de oră din starea de vigilență. Era aproape o ușurare să stau așa, să las garda jos, să mă relaxez cu ochii închiși în mijlocul / Manhattan-ului. La un moment dat, când am deschis / ochii, după ce moșaisem puțin, am zărit o femeie care l se așezase vis-à-vis, de cealaltă parte a bazinului. Să l tot fi avut vreo douăzeci și cinci, treizeci de ani, avea \ părul scurt, de culoare deschisă, pieptănat cu cărare, \ și era îmbrăcată într-un costum negru care, împreună cu ochelarii de soare întunecați, făceau ca tenul ei și triunghiul de piele dezgolită de croiala taiorului să pară și mai palide decât erau. Strict vorbind, nu avea nevoie de ochelarii de soare, întrucât soarele nu ajungea în abisul dintre clădirile înalte, dar

ochelarii întunecați îi îngreunau lectura cărții pe care o ținea în față, fără să se miște, picior peste picior. Palidă și interesantă, mi-am spus în sinea mea, și nu m-am putut abține să nu o privesc, mai ales după ce am reușit să descifrez literele de pe coperta cărții. Era *Căderea Regilor* de Johannes V. Jensen, în daneză. Nu o mai citisem din școală, iar singurul lucru pe care mi-l aminteam clar era scena în care un cal este ucis în mijlocul unui câmp acoperit de zăpadă, iar autorul descrie cu o precizie grafică cum măruntaiele ¹⁰⁵⁴,

violete și maronii șerpuiesc pînă zăpadă. în tuș_{ap} cr_p priveam, în mintea mea « realizat o conexiune_{ch} » dată, frumoasă și în același timp ciudă între sob_i, tatea imaginii și eleganța ei discretă, androg_u. ^ zămbit în sinea mea, dar am continuat să mă joc cu gândul că poate este vorba de una din acele coincidente absurde despre care auz. tot timpul și că tânăra elegantă ar putea fi una ș. aceeași persoană cu pictorița talentată, al cărei nume ș. număr de telefon î_m fuseseră date de către custodele de muzeu, împreună cu niște ocheade viclene, în acest caz, viclenia lui ar fi fost justificată, ținând cont de cât de nestăpănit o devoram din priviri. Rușinat, m-ai cufundat în notițele mele despre Jackson Pollock și Barnett Newman și am adăugat o serie de comentarii suplimentare cu o seriozitate neclintită, iar când mi-am ridicat din nou privirea, pe locul pe care stătuse frumoasa cititoare se afla un evreu hasid care fuma trabuc.

în tren, la întoarcerea în Brooklyn, am uitat de ea, absorbit de grupul de fete nemîșcate, obosite, care își evitau sistematic privirile în compartimentul plin, fiecare în drum spre destinația sa, iar dacă se întâmpla să surprind din greșeală privirea cuiva, îmi îndreptam imediat ochii spre un punct fictiv, afară, pe geam, la goana pereților cenușii ai tunelului. Mi-am reamintit de ea abia când mi-am transcris însemnările pe curat și am privit veverițele cenușii din copacii din fața casei chirurgului cardiolog libanez. Se mișcau cu aceleași salturi ondulate, precum curbele verzi de pe un ecran care înregistrează bătăile inimii. Imaginea frumoasei necunoscute mi-a apărui clar,

chipul ei cu trăsături regulate, pe care ochelarii de soare îl făceau să fie și mai lipsit de expresie și nemîșcat, pielea ei dezgolită în decolteul, altminteri decent, al tiorului. Oricât de naiv și de puțin probabil ar fi părut, nu puteam scăpa de gândul că stătusem lângă talentata prietenă a custodelui de muzeu, în acea după-amiază, în giădina cu sculpturi. Ca și cum în acest oraș, mai mult decât în altele, ar fi fost din cale afară de neobișnuit să întâlnești o femeie tânără care să înțeleagă limba daneză, de exemplu, pentru că este de origine daneză. Mă enerva că îmi pierdusem vremea inutil cu un capriciu futil și mi-am spus că este doar una din acele prostii care îți intră în cap în cursul zilei. Probabil că o remarcasem pentru că eram singur într-un oraș străin. Să fi fost oare mai mult de atât? M-am uitat la ceas, era șase. Acasă era miezul nopții, probabil că Astrid se dusese deja la culcare. Poate că stătea întinsă și se gândea ce fac eu, poate că adormise deja. Lipsa noastră de sincronizare m-a făcut să devin brusc melancolic, ca și cum nu am fi fost despărțiți doar de ocean și de fusul orar. Nu o înșelasem niciodată și deși mai cochetasem uneori cu gândul, când vreo femeie tânără și frumoasă mă privea cu ochi îmbietori, nu fuseseră decât fantezii nedeslușite și trecătoare. Gândul de a mă da la o femeie străină mi se părea umilitor. Era cazul să stau așa, cu pălăria sau cu sula-n mână, în căutarea unei aventuri? În plus, nu aș fi în stare să mă descurc cu perdeaua de fum a manevrelor de evitare, a minciunilor sfruntate și a reticențelor strategice de care aș fi fost nevoit să mă înconjur pentru a mă

putea întâlni pe ascuns cu prințesa aventurii mele. Dar problemele practice ale infidelității nu erau singurele care mă îngrozeau. Dacă aș fi înșelat-o și aș fi mințit-o pe Astrid, dacă ar fi existat ceva în viața mea ce ea n-ar fi trebuit să știe, nu ar fi însemnat numai că o minimizez pe ea, ci m-aș fi minimizat și pe mine însumi până la statutul de gnom nenorocit și calculat. Așa gândeam eu când mă lăsam furat de picioarele ravi- sante sau ochii visători ai vreunei femei, în rare cazuri, dar puteau să treacă și luni întregi fără nicio **209 abateră. Când Astrid mă tachina, atrăgându-mi aten-ția că vreau femeile se uită cu interes la mine, de obicei nici nu remarcam. Nici măcar nu o credeam întru totul, iar faptul că trebuia să-mi atragă atenția asupra succesului meu neașteptat la femei mi se părea a fi un semn bun. Când se întâmpla să-mi spună ceva de genul acesta, probabil că nici prin minte nu-i trecea să fie geloasă, iar asta pentru că, desigur, nu avea de ce.**

Poate că nu eram fericit? în timp ce stăteam și urmăream veverițele cenușii și nervoase care se zbenguiau prin frunzișul copacilor din Orange Street, mi-a venit în minte după-amiaza petrecută la Paris, cu câțiva ani în urmă, când Inès îmi pusese aceeași întrebare. Cuvântul sunase atât de nepotrivit și, în același timp, inchizitorial, „fericit”, ca și cum, din momentul în care fusese pronunțat sub forma unei întrebări, includea deja o acuzație tacită, pentru că stăteam acolo, la cafeana în Place de l’Alma și nu străluceam de fericire, extatic, ca un

porc de Crăciun. Era genul acela de întrebare pe care o pui atunci când ești tânăr, pentru că atunci nu ai decât cuvintele în sprijinul tău, toate acele cuvinte cu care te-ai conjurat pe tine și lumea, pentru că nu ai ajuns încă să o modelezi și pentru că ea nu și-a lăsat încă amprente pe mura ta strălucitoare și plină de speranțe. Dacă Inès putuse să pună o asemenea întrebare, aceasta se datora probabil faptului că ea uitase să-și ia rămas-bun de la tinerete și nu reușise să se obișnuiască cu ideea. Anii trecuseră pentru ea așa cum trecuseră și pentru mine, dar ea se agăța încă de fan-tezia că toate posibilitățile continuă să fie deschise, iar și cele pe care le respinsese. Dacă într-adevăr a crezut, așa cum a părut pentru o clipă, că mă poate lăce să-mi uit soția și copiii și că o să mă arunc din neanr ⁷ ~~de~~ pentru că « iwise, întâmplător, ^ ant, într-o după-amiază în Palais de Tokyo,

înseamnă că nu a învățat nimic. Sesizasem pustiu din spatele poveștii ei laconice despre viața ei pariziană improvizată \$* *blig”ții, liberă ca pasărea cerului și perfid de singură. Ca și mai înainte, continua să-și asume răspunderea doar pentru propriul și frum-1 ^{su} ei fund, iar capriciile cele mai trecătoare ale firii ¹ ei umbreau, așa cum făcuseră dintotdeauna, întam

plările din exterior, din lumea mare din spatele obloa- nelor ei trase. Era la fel de intensă și plină de vibrații ca odinioară, dar intensitatea căpătase o nuanță ceva mai manierată. încă mai susținea înverșunată ideea „vieții în

prezent , dar se împotmolise. Se agătase de prețioasa ei libertate ca un negustoraș care în fiecare seară își citește registrul de casă uzat. Cu vremea o să se transforme într-una din acele adevrate cărunte ale marilor iubirii pasionale, care stau toată ziua pe o bancă, la umbră, cu pălărie de paie în cap și haina de vară încheiată până la gât și urmăresc cuplurile de tineri și le invidiază pentru ignoranța lor amorezzată.

Știu că o nedreptățesc. Oare nu spusese că ar fi vrut să aibă un copil? Poate că pur și simplu nu avusese noroc? De ce oare nu puteam accepta că scă- pasem nevățamat din cea mai dureroasă înfrângere a tinereții mele, în timp ce ea regreta, acum când era prea târziu, că dăduse cu piciorul poveștii noastre?

Mai avea oare vreo veche nemulțumire?

Oare nu ar fi fost ironic să iasă la iveală că de fapt ea era cea care suferise cel mai mult? Îmi fusese teamă că nu cumva vechile mele sentimente față de Inès să fi intrat doar în hibernare în momentul în care mi-am îndreptat speranțele către chipul nou și necunoscut al lui Astrid? Oricum, nu mai avea nicio importanță acum. Singurul lucru care îmi rămăsese din întâlnirea cu Inès era întrebarea simplă, dar în același timp atotcuprinzătoare pe care mi-o pusese în cafeneaua din Place de l'Alma. Nu amintirea lui Inès m-a făcut 211

rău. Era imaginea unei b
în costum negru, cu care

nu schimbasesem nici
măcar
«i ne care o văzusem,
în total, mai puțin de

d era una din
acele foraudrite tinere de ?E. m picioarele pe
pământ im CM»
nu era decât un accesonu asortat cu
ochelarii ei de soaie foarte cinematografici și
misterioși. M-am simțit ca un caraghios, așa
cum mă holbam la veștile inocente și
jucăuse, un caraghios în proprii mei ochi.
Era posibil să nu fi fost fericit? Era posibil,
da. T recuse multă vreme de când nu mă mai
gândisem la întrebarea aceasta, iar acum
eram oricum singur. Nu puteam să întind
mâna după Astrid și să verific. Dar dacă nu
eram fericit, cum eram atunci? În orice caz,
nu opusul. Poate nici fericit, nici nefericit.
Acesta era secretul din spatele iritării mele
exagerate, produse de naivitatea întrebării?
Faptul că eu nu eram nici rece, nid cald,
doar călduț și de aceea, în loc de răspunsuri,
din gura mea țâșneau doar întrebări? Oare
îmi amintise Inês, în acea după-amiază, în
Paris, de ceva ce aș fi preferat să uit sau de
ceva ce de fapt uitasem?

Nu îmi amintise atât de iubirea mea
nefericită, de demult, cât mai degrabă de
felul în care o iubisem, sălbatic și flămând,
fără rezervă, complet vulnerabil și fără
apărare. După aceea am încercat să mă con-
ving că partea cu Inês nu s-ar fi putut
termina decât așa, rău, și că nu aș fi putut
să-i reproșez că se protejase împotriva
pasiunii mele brutale. Nimeni nu ar fi
rezistat să fie iubit în felul acela, iar dacă

mi-ar fi permis, mai mult ca sigur că aș fi
iubit-o până aș fi făcut-o bucăți-bucățele.
Fusese o iubire imatură și egoistă, îmi
spuneam. Nu o iubisem pe Inês, ci iubisem
propria mea imagine de îndrăgostit de ea, o
212 icoană poleită cu aur care strălucea
misterios în visele mele cu ochii deschiși.
Nimeni nu putea fi atât de minunat, într-un
mod atât de misterios și absolut. Adorația
mea fanatică era aproape ofensatoare,
pentru că ea nu ar fi avut niciodată șansa să
fie la înălțimea imaginii mele exagerate
despre ea. Și bineînțeles că știuse asta, din
acest motiv alesese să grăbească momentul
în care avea să mă dezamăgească. Dar
atunci de ce mă luase de mână la cafeneaua
din Place de l'Alma? De ce mă abordase într-
un fel atât de transparent când rai-am făcut
din nou apariția, ca picat din cer, la șapte
ani după ce mă părăsise și își văzuse de
drum prin zăpadă? Pentru că nu era chiar
așa de minunat să fi liber și fără obligații
înu-o garsonieră cu chichetă din Belleville?
Poate nu numai din cauza asta. Poate că mă
abordase fără gânduri ascunse, doar ca să
atingă, o clipă, amintirea unui vis care
fusese prea frumos pentru a fi uitat. Era
evident că pasiunea mea tinerească fusese
doar un foc de paie și că ea nu fusese
niciodată ceea ce aș fi vrut eu să fie. Dar
păstrase imaginea aceea de nălucă
amăgitoare, o imagine naivă și ștearsă, pe
care eu o inventasem și de care ea nu
reusise să se despartă. Poate că fanteziile
mele în legătură cu Inês erau similare
picturilor de altar din Renașterea timpurie,
cu viziunile caste ale lui Giotto sau Cimabue
despre Sfânta Fecioară, cu ochi puri și lipsiți

de apărare și obraji albi ca de fildes, care atârnă în galeriile Uffizi, la Louvre sau în Metropolitan Museum ca niște relicve din vremuri uitate. Prinții plini de cruzime ai orașelor italiene muriseră, victimele lor și moștenirile fiirate pieriseră și ele, suferințele fuseseră uitate, iar mașinațiile puterii, justificate și exilate în arhive. Rămăseseră doar visele, halucinațiile imponderabile ale vieții aceleia mizerabilă și sângeroasă, pictate cu penelul și păstrate ca un salut din partea morților către o posteritate necunoscută. Poate nu atât o rugăciune întru veșnică 213

pomenire, cât amintirea unor mișcări profunde $c_{p,c}$ se smulseseră din carnea demult făcută pulbere, morților. Amintirea unei priviri care imploră, c_{ar} , pictase lumea mai frumoasă decât era, pur și j_{imp} , pentru a putea să o îndure. Fanteziile mele infatuete despre Inês erau foarte departe de adevărul persoanei care era ea. Dar poate că erau foarte aproape de adevărul persoanei care ar fi vrut ea să fie.

Devenisem cel care eram abia după ce o întâlnisem pe Astrid. Tatăl și soțul matur și responsabil p, care ea îl mai tachina din când în când în legătură cu alte femei care îl râvneau pe la spate. Treptat, p, măsură ce treceau anii, nici n-am mai avut chef să fi, altcineva. Nu mai simteam acea distanță între cel care eram la exterior și cel care eram în interior, care mă făcuse să fiu atât de melancolic după perioada autoexilării mele în casa dărăpănată și reîntoarcerea la tinerețea mea de suburbie, în care mama venea și pleca odată cu rolurile și jubiții ei schimbători. Acest abis dintre interiorul meu și lumea de afară, pe care crezusem că îl pot anihila cu sentimentele mele față de Inês, se căscase și mai mult în momentul în care încercasem să o prind cu mâinile mele nerăbdătoare. Într-o zi m-am trezit de partea cealaltă a prăpastiei, fără să am habar cum o traversasem. Devenisem bărbatul care se căsătorise cu Astrid, tatăl ficei noastre și al fratelui ei vitreg. Viața noastră împreună mă umpluse ochi cu repetițiile ei cotidiene și momentele iterate de pace subită, când am descoperit că am uitat de mine, identificându-mă cu mișcarea neîntreruptă tare ne atrăsese în vârtejul înspumat, curgător al zilelor. Iar acea

parte din mine care nu fusese total j absorbită și îmbibată de tot ceea ce făceam împreună cu Astrid și cu copiii era absorbită în ceea ce scriam, încât nu mai exista nicio fisură între cele două lumi, doar zone de trecere rapide, de neremarcate, care îmi 214

dădeau impresia că viața mea se desfășoară ca un i unic gest coei ent. Da, eram fericit, și nu numai pentru

ă nu aveam deloc timp pentru mine însumi ca să îmi pun asemenea întrebări caraghioase. Eram fericit, dar nu visam ca Astrid și cu mine să ne contopim într-o creatură unică, cu patru picioare. Eram doi și aveam să rămânem două persoane care se despărteau dimineața și se reîntâlneau seara, într-un ritm neîntrerupt de despărțiri și revederi. Eram fericit, dar fericirea mea nu avea nevoie de scene alese ca să se împlinească, grele de toată acea semnificație pe care le-o atribuiau eu. Nu existau amintirea sau așteptarea unui raptus, în care eu și Astrid să ne contopim într-o lumină perfectă și în care noi și tot ceea ce conțineam să se topească într-un punct strălucitor de pasiune împărțită. Fericirea mea nu era atât de teatrală, era mult mai discretă și mai răbdătoare. Era o fericire care se exprima la lumina zilei și nu pătea l nimic dacă se păta sau se șifona puțin. Erau mișcarea și direcția curentului, nu valurile sau reflexele de la suprafață, asta ne purta înainte, trebuia doar să plutim tot înainte, și de aceea nu l ic întrebam niciodată încotro ne îndreptăm. Nu avea niciun sens să ne întrebăm. Nu trebuia să ajungem nicăieri anume, doar să fim împreună, zi de zi de-a lungul anilor care veneau, ca niște nomazi

care în fiecare seară se opresc în alt loc și, de îndată ce ridică cortul, pot spune că se simt din nou ca acasă. Doar uneori, noaptea, la intervale de câteva luni, stăteam întins pe întuneric, lângă Astrid, care dormea, și mă întrebam cum de fusese ea, la urma urmei, cea cu care ajunsesem să-mi continui viața și dacă nu cumva pierdusem ceva din mine în această călătorie. Indiferent dacă el era tot ce eram eu pe lume și indiferent dacă nu cumva ar fi putut la fel de bine să se transforme în altcineva, acest bărbat care stătea acolo, pe care Astrid îl privea 215

dimineța cu ochi blânzi și somnoroși, așteptând ^{ca}

el să se trezească și să reapară în ochii ei, când își întindea mâna către obrazul ei cald și ușor umflat de somn. Singur în camera întunecată lângă corpul ei invizibil, adormit, cu câteva minute înainte ca starea de luciditate să mă părăsească, îmi imaginam uneori că planez deasupra unei delte cu afluenți care se ramifică în torenți șerpuitori și continuă să se despartă din nou pe măsură ce înaintez. Fiecare torent semăna cu celălalt și era greu să-i deosebești și totuși fiecare curgea în propria-i albie, dar privind de deasupra părea să nu mai aibă nicio importanță pe care îl urmezi în drum spre marea uniformă și fără sfârșit. Și totuși nu omiteam oare ceva? Din perspectiva mea aeriană nu puteam să mă zăresc pe mine însumi acolo, jos, nu puteam ști dacă mă rătăcisem prin ramificațiile deltei, dacă până la urmă avea vreo importanță și *Hară* nu cumva, la urma urmei, nu conta decât să curgi odată cu torentul.

În timp ce încercam să-mi dau seama dacă era I una și aceeași veritabilă cea care se ivea printre frunze, acolo unde alta dispăruse cu câteva secunde mai înainte, l-am văzut pe chirurgul libanez parcându-și mașina în fața casei. Avea puțin peste șaiszeci de ani și un ten măsliniu, frumos. Părul lui negru, ondulat era dat pe spate, dezgolindu-i fruntea înaltă, iar mustața neagră-cenușie îi acoperea complet buza superioară, ceea ce contribuia la melancolia nealterată din ochii lui levantini. A sărit din mașină cu o agilitate uimitoare, aproape lacom, și i-a deschis portiera unei

femei micuțe și delicate, cu ochelari de soare mari și o eșarfă galbenă strânsă sub bărbie. Păreau să fie cam de aceeași vârstă. Când am luat cina împreună cu el, imediat după sosirea la New York, mi-a povestit foarte deschis cum o întâlnise pe un teren de golf din New Hampshire, exact cu o săptămână înainte de

216

împlinirea unui an de când își înmormântase soția. Femeia cea delicată, care purta un costum cu pantaloni în carouri, îi trezise cheful de a-și continua viața, așa se exprimase el, bărbatul la care oamenii făceau coadă pentru a se opera de inimă. Insistase să îi povestesc totul despre Simon și Rosa și m-a ascultat atent, cu ochii lui întunecați, orientali, ca și cum tot ce îi spuneam era de maximă importanță pentru el. Fiul lui cel mai mare locuia în Cairo, iar cel mai mic se stabilise în Düsseldorf. A luat geanta de voiaj a prietenei lui și i-a oferit galant celălalt braț, înainte de a urca scările de la intrare. Jumătate de oră mai târziu s-a auzit o bătaie grijulie în ușa mea. Zâmbea ca și cum s-ar fi scuzat că îndrăznește să pătrundă în propria-i casă în loc să mi-o lase în întregime la dispoziție, din pivniță până-n pod. Organizau un mic cocktail în seara următoare, dorea să le-o prezinte prietenilor pe logodnica lui¹, eram mai mult decât binevenit. Era ceva care mă emoționa în felul american, studiat în care pronunțase cuvântul *fiancée*, accentul lui era de regulă de neconfundat. Dai- și mai emoționant era faptul că folosisese acel cuvânt. Astăzi îmi doresc să fi petrecut acea seară împreună cu el și cu prietena lui grizonată și fragilă, și nu numai pentru a-i arăta cât de mult îi apreciez ospitalitatea, dar în momentul acela, ~~can~~

mi-a făcut invitația, nu aveam niciun chef să îmi fac apariția din postura locatarului european care fusese invitat din politețe, ca un articol exotic al inventarului casei. Auzeam deja întrebările pe care lumea avea să mi le pună și mă vedeam repetând de fiecare dată același răspuns, în timp ce persoana care mă abordase se întorsese deja către altcineva din grup. Am inventat pe loc o scuză și i-am spus că din păcate am deja o întâlnire la cină, cu o pictoriță daneză care locuiește în Manhattan.

¹ *Fiancée*, în original (n.tr.)

A zămbit doar și s-a retras, iar în timp ce el cobora scările, eu mi-am dat seama că nu sunt dator să dau raportul cu cine mă întâlnesc. Se pare că încă mă „bântuia frumusețea în negru din grădina cu scui, turi din spatele Museum of Modern Art. Dintr-odată ra-am simțit întemnițat în propria-mi cameră. Mă obișnuisem să umblu liber prin casa aceea mare și tăcută, acum îi auzeam pe gazda mea și pe prietena lui vorbind și ascultând muzică jos. Sunetul agresiv al unui storcător de fructe a înăbușit *Dos wohltemperierig klavier*, și nici n-am apucat să mă obișnuiesc cu Bach, că a fost înlocuit de Ella Fitzgerald. Nu puteam să mă concentrez asupra însemnărilor mele, dar am rămas în fața ferestrei pentru că nu știam ce altceva să fac. Lumina după-amiezei era la fel de aurie precum numele străzii, Orange Street, și se întindea în raze și unghiuri de-a lungul zidurilor și al trotuarului, la fel de risipitoare și luxuriantă precum casele ordonate, din cărămizi cafenii din spatele grilajelor de fontă, iar aerul era foarte limpede, ușor rece, astfel încât umbrele frunzelor se conturau cu precizie în strălucirea puternică a soarelui pe scoarța copacilor.

Acum, după ce mă declarasem singur vagabond pentru o seară, puteam la fel de bine să încerc să îmi pun în practică pretextul și să o sun pe necunoscuta pictoriță daneză. Cel mult puteam să-mi confirm sau infirm naiva teorie conform căreia pictorița putea fi femeia care, mai devreme, în ziua aceea, se așezase în grădina cu sculpturi și citise *Căderea Regilor*. Dar la gândul că aveam să o sun, am simțit fluturi în stomac, și asta

nu numai din cauza reticenței mele înnăscute de a contacta persoane pe care nu le cunosc. Aveam și un vag sentiment de vinovăție, pentru că, fie că era o fantezie sau nu, stabilisem această legătură în conștiința mea, între numărul de telefon pe care mi-l dăduse custodele de muzeu și femeia cea tânără și e elegantă pe care o văzusem și o spionasem în grădina

cu sculpturi. Ce se întâmpla cu mine? Nu mă liniștiseră oare toate argumentele conform cărora nu aveam să o înșel niciodată pe Astrid, nici măcar cu o aventură? Și ce era atât de greșit, la urma urmei, să stai și să te uiți la o femeie care era în mod clar conștientă de calitățile ei și care probabil că se îmbrăcase pentru a atrage atenția și care, în plus, se plantase fix în câmpul meu vizual? Faptul că putea fi daneză și că, din acest motiv, într-un moment de naivitate trecătoare, mi-a venit în minte numărul de telefon de pe bucățița de hârtie pe care custodele de muzeu mi-o întinsese cu o strălucire libidinoasă în ochi nu constituia neapărat o asociere din sfera intențiilor criminale. Dimpotrivă, m-am convins că cel mai bun lucru e să o sun pe fată, să stabilem o întâlnire la cină și apoi să dovedesc că nu trebuie să mă tem de nimic, nici din partea ei și nici din partea poftelor mele monogame din ultimii zece ani. După ce i-am văzut pe chirurg și pe prietena lui urcând în mașină, îmbrăcați pentru cină, am coborât la parter, pentru a da telefon.

A răspuns aproape imediat. Nu suna nici nemaipomenit de surprinsă, nici extrem de entuziasmată când m-am prezentat și i-am făcut sugestia. În timp ce vorbeam, continuam să o văd în fața ochilor pe femeia cea palidă cu tunsoare băiețească, îmbrăcată în costum negru. În orice caz, din ce mi-am dat seama

avea cum să fie de la Ikast. Vocea ei era surprinzător de sumbră și vorbea lent, ca și cum și-ar fi cântărit tot timpul chiar și cele mai simple cuvinte și fraze, poate pentru că gândurile îi umblau în altă parte, în aparență nu avea niciun fel de planuri pentru seara următoare. A sugerat un restaurant thailandez din Spring Street și s-a oferit chiar să rezerve o masă, poate pentru a compensa lipsa ei de interes. După ce am pus receptorul în furcă, m-am simțit dintr-odată mai bine dispus. Aveam să luăm cina împreună, aveam să îi povestesc despre cartea

mea, ea avea să-mi povestească despre picturile ei poate că vom face și un schimb de bâife despre mediul artistic din Copenhaga, după care aveam să i_m un taxi, înapoi, spre Brooklyn. Ar fi fost ciudat să petrec o lună întreagă în New York fără să mă întâlnesc cu nimeni altcineva în afara gazdei mele.

Am format numărul meu de acasă, din **Copenhaga**.

A trecut ceva vreme până ce Astrid a răspuns. Se dusesse la culcare, acasă era trecut de unu noaptea, vocea ei era răgușită de somn. Mi-am cerut scuze și **am** întrebat-o ce mai face, dacă se întâmplase ceva.

De ce credem întotdeauna că trebuie să se întâmple ceva când suntem plecați? Mi-a spus că Rosa se tun- sese și că echipa de fotbal a lui Simon câștigase un med în duminica aceea. I-am spus că fac progrese cu cartea, apoi am schimbat obișnuitele mici cuvinte de

tandrefe, înainte de a închide. Aș fi vorbit mai mult

cu ea, în seara aceea m-am simțit un pic abătut, ca un burlac, când m-am dus la culcare, în camera mea din Orange Street, pe care felinarele o luminau printre frunzele copacilor cu o strălucire sintetică orbitoare.

Am lucrat concentrat toată dimineața și am reușit să termin o secțiune în care discutăm diferențele și asemănările tehnice și de expresie dintre exploziile de culori în ulei uniformizate ale lui Jackson Pollock și vâlurile de culoare verticale, plutitoare ale lui Morris Louis. După-amiaza am pornit-o către Manhattan.

Mai aveam câteva ore bune până la cină. Am petrenu o parte din timp la Metropolitan

Museum, chiar dacă mai fusesem acolo decăteva ori, după care m-am așezat la soare în fața complexului Loeb Boathouse, lăsându-mi gândurile să rătăcească în voie, în timp ce priveam siluetele colțuroase ale clădirilor înalte care se aveau peste vârfurile copacilor, reflecția încrețită a cerului în lac și strălucirea vibrândă a apei de-a lungul stâncii zbârcite din granit negru care străjuia pe malul opus. încă mai aveam suficient timp când **220**

_m-am îndreptat spre sud, pe Avenue of the Americas. Străzile perpendiculare dintre șirurile de clădiri verticale se deschideau către cerul gol, albastru- trandafriu, de deasupra fluviului Hudson. Se lăsase întinericul, iar eu încă mă mai plimbam. Deodată faptul că eram în drum spre a lua cina cu o femeie complet necunoscută mi s-a părut oarecum hazardat și aproape că am roșit la gândul că aș fi putut să-i las impresia că „am planuri” în ceea ce o privește. Dar, pe de altă parte, ar fi putut să spună pur și simplu că nu este disponibilă. Necunoscută cum era și în lipsa unei descrieri precise, am continuat să mi-o imaginez pe frumoasa cititoare în costum negru și cu ochelari de soare, când am ajuns în cele din urmă în SoHo. Sosisem cu zece minute mai devreme, când am ochit restaurantul de pe Spring Street. Am intrat într-o librărie și am aruncat o privire. La întoarcere, m-am trezit netezindu-mi părul ca și cum ar fi avut vreo importanță cum arăt. Afară, pe trotuar, se făcuse coadă, iar eu m-am așezat printre cei care așteptau, privind în jur, ca și cum aș fi știut după cine trebuie să mă uit. Priveam fiecare femeie care trecea pe trotuar. O tânără rumenă și robustă cu nasul în vânt a traversat strada îndreptându-se direct către coadă. Era

îmbrăcată cu o pereche de pantaloni din tricot, de culoarea racilor fierți, gata-gata să pleznească pe coapsele-i robuste care tremurau la fiecare pas pe care îl facea. Să fie oare cea pe care o așteptam? Așadar, din cauza asta îmi zămbise custodele de muzeu atât de viclean atunci când îmi dăduse numărul ei. Un zămbet larg i-a lumina fața când a zărit o femeie de culoare care stătea la coadă, puțin mai în față. De ce oare fusesem atât de îngrozit la gândul că tânăra veselă cu pantaloni roșii de tricot putea să fie cea cu care aveam să vorbesc despre artă în timp ce o să mănâcăm legume prăjite cu bețișoare chinezești? La ce mi stătea mintea până la urmă? Următoarea 221 trecătoare de sex feminin a fost o tânără „naltă și deșirată, care s-a apropiat cu pași mar, deun^{arbat} de culoare cu geacă și șapcă de piele. Tânăra er^a îmbrăcată într-o geacă de piele neași și ș, blug^{Uznej} și am tras concluzia că sunt împreună. Mi-ai continuat spionajul, încă rușinat oarecum de privirea cu care o cântărisem pe tânăra în pantaloni roșii de tricot când bărbatul de culoare îmbrăcat în haină de piele s-a îndreptat către librăria pe care tocmai „părăsisem, iar tânăra deșirată a continuat să meargă cu pași grăbiți spre coada din fața restaurantului în timp ce-și lăsa privirea să alunece pe deasupra celor care își așteptau rândul. Dar s-a oprit la ceva distanță de mine și când am privit din nou în direcția ei, am văzut că vorbește cu un tânăr adus de spate, cu ochelari fără rame. M-am uitat la ceas. Să fi fost totuși frumusețea aceea elegantă din grădina cu sculpturi, cea care mă lăsa să aștept? În timp ce avansam încet la coadă, ascultam conversațiile din jurul meu și-i priveam pe furis pe vorbitori, tânăra robustă în tricot, care râdea în gura mare, și fata deșirată în geacă de piele care gesticula cu mâinile ei

lungi și subțiri, în timp ce îi povestea tânărului adus de spate, cu un accent nazal de newyorkeză, un film pe care îl văzuse. Se vedea că tocmai ieșise din baie, părul ei lung era încă ud. Avea un păr neobișnuit de lung, aproape de aceeași lungime și culoare cu Venus a lui Botticelli, iar buclele ei bogate, de culoare arămie contrastau ciudat cu geaca de piele uzată și chipul îngust, ușor aspru și colțuros, tenul palid, aproape străveziu și, așa mi s-a părut, nefardat. Tânărul încovoiat i-a întins o brichetă aprinsă și ea, aplecându-și capul în față pentru a-și aprinde țigara, s-a uitat scurt la mine cu o expresie indiferentă în ochii ei gri. Apoi tânărul adus de spate a ridicat mâna salutând și a traversat strada, iar tânăra botticelliană și deșirată s-a uitat din nou în direcția mea, apoi și-a înclinat ușor capul și cu un zămbet întrebător s-a îndreptat către mine. M-am mirat că nu îi recunoscusem vocea sumbră.

Dacă chirurgul libanez ar fi rămas la prietena lui, în Long Island, dacă nu ar fi organizat acel cocktail sau dacă ar fi acceptat invitația lui sau m-aș fi dus la cinema, de exemplu, dacă nu ar fi văzut-o pe necunoscuta daneză în grădina cu sculpturi din spatele Muséum of Modern Art și, printr-o asociere bizară, nu ar fi confundat-o cu necunoscuta care se ascundea în spatele numărului de telefon pe care custodele de muzeu mi-l scrisese cu o expresie diabolică pe față, dacă nu mi-ar fi dat numărul de telefon, dacă, într-un cuvânt, totul s-ar fi petrecut doar un pic altfel, n-aș fi întâlnit-o niciodată pe Elisabeth. În mod sigur ar fi fost mai bine sau poate că oricum totul ar fi ieșit prost, doar că în alt fel. Este inutil să speculez acum în legătură cu încrengăturile sorții sau în legătură cu eventuala evoluție năucitoare a alternativelor care pălesc rând pe

rând, pe măsură ce evenimentele se înşiruie unul după altul, dau din coate şi se îmbrăncesc să iasă în faţă, până când nu mai este nimic de făcut. Cu toate acestea, nu îmi dă pace faptul că totul a putut evolua atât de uşor şi fără nicio piedică în această direcţie, acum când mă gândesc la semnificaţia pe care am atribuit-o întâlnirii din acea seară, din SoHo, cu şapte ani în urmă. Întâmplările în sine nu au nicio semnificaţie, sunt la fel de lipsite de importanţă ca şi faptele care nu se întâmplă, care nu ajung la niciun rezultat. Povestea nu se petrece la New York, la Copenhaga sau la Lisabona, nu este vorba despre Elisabeth, Astrid ori Inès. Ea se derulează în mintea mea confuză în timp ce călătoresc în gând prin aceste oraşe, înainte şi înapoi în amintire, iar figurile care se mişcă prin ea nu sunt decât umbre ale femeilor despre care povestesc, rătăcitoare, nedesluşite şi intangibile, alunecând pe lângă pereţii interiori ai cutiei mele craniene. Oraşele şi femeile sunt

doar niște nume care dobândesc rezonanță sub bota craniului meu și nu aud decât ecoul vocii mele sol tare, în timp ce încerc să tâlmăcesc aceste conf_{ia} d' de umbre de pe peretele din spatele capului me^a. Poate că nu le-am cunoscut niciodată pe aceste l_{imes} poate că, la fel ca orașele, ele nu sunt decât acea brumă de momente pe care mi le aduc aminte, puncte de vedere disperate și fugare, în care chipurile și stranie se îndreaptă spre mine. Am uitat atât de multe și la fel de multe sunt lucrurile pe care nu le-am știut, nu le-am văzut niciodată. Povestea mea este o tâlmăcire a tâlmăcirilor, nu este nimic altceva decât seria de amintiri șovăitoare, iremediabil distorsionate ale semnificațiilor pe care le-am atribuit anumitor locuri anumitor chipuri și ale felului în care chipurile și locurile și-au schimbat, pe parcurs, semnificația.

În anii care au trecut din acea seară, m-am întrebat dacă Elisabeth era frumoasă în vreun fel. Nu în același fel ca Inès sau Astrid, nu în acel fel evident, era să spun universal, în care ele fuseseră dintotdeauna privite ca niște femei inimoase. Părul lui Elisabeth, rebel ca în picturile lui Botticelli, era frumos, dar ea nu era frumoasă, iar după ce ne-am așezat în sfârșit la masă și am început să studiem meniul, oarecum formal și zămbind precaut, m-am simțit aproape ușurat că apariția ei neașteptată mă eliberase în sfârșit de reveria sexi îmbrăcată în negru, din grădina cu sculpturi, care mă iritase cu o zi în urmă, nefiind în stare să o desprind din gândurile mele. Nimic din felul ei de a vorbi sau de a mă privi nu sugera o altă relaționare la mine, ca bărbat, decât în sensul strict social și îmbrăcat al cuvântului. Nu mai vorbea la fel de lent ca la telefon, dimpotrivă, era chiar plină de viață,

dar făcea aceleași pauze neașteptate, ca și cum și-ar fi căutat cuvintele sau s-ar fi gândit brusc la altceva. Era ușor să discuți cu ea și, înainte ca primul fd să fie servit, îi povestisem deja că sunt căsătorit și 224 perfect inofensivă, l-am povestit a^{me} m^{it} o^{ci} nă. din grădina cu sculpturi și cum mă tot întrebam dacă nu cumva era ea Asta a atm eDaser s-a oprit din răs, misterul pe loc. l-am spus că sun, iar ea s-a uitat la mine amuzată și „* par, dar dm nou fără nicio urmi ceva aproape băiețesc în felul i,

... - ■ m care stătea acolo, ^ m-a întrebat de o it i par, dar din nou fără nidiTnTim ceva aDroane haiet«/- - ,/- tia

în tncoul ei uzat, cu numele unei echipe de baseball nu îmi aduc aminte care anume. Erau momente în care semăna cu un băiat delicat, cu fața ei îngustă și palidă, un băiat cu plete lungi, până la solduri. Era aproape stângace și de mai multe ori fusese căt pe ce să răstoarne paharele de pe masă. Când mă uitam la ea, mă simțeam foarte matur în haina mea de tweed și cămașa proaspăt călcată, deși ea trebuia să fi avut înjur de treizeci de ani, așa că diferența dintre noi nu era decât de vreo șase-șapte ani. S-a dovedit că ne plăceau aceiași pictori și împărțeam aceeași aversiune față de cea mai mare parte a artei recente. Îi plăceau în special Mark Rotiiko și Morris Louis, de aceea părăsise Copenhaga după terminarea academiei și se stabilise aici. Printre altele, a adăugat, dând din cap și rămânând un moment cu privirea

pierdută în depărtare. Voia să fie aproape de tablourile de la care mai fura câte o mână sau un picior, a spus, zâmbind din nou. Mi-a venit în minte expresia custo- delui de muzeu când îmi dăduse numele și numărul ei de telefon, zâmbind cu zâmbetul lui de vulpoi. Nu reuşeam să-mi imaginez ce văzuse ei la ea, cum nu reuşeam să-mi inchipui ce văzuse ea la el. Am întrebat-o de unde îl cunoaşte. Mi-a spus că fusese responsabil cu organizarea unei expoziţii de grup, cu artişti tineri, în care expusese şi ea. Tonul ei fusese nepăsător, sugerând că nu are nimic de ascuns. Mai târziu,

co puțin timp înainte de a mă întoarce la Cope, h_o ani întrebat-o direct dacă (useseră împreună. N^oU) **Ză** răspuns. ă-ecândn-m. vârful nast, l^ut cu un ^{geol} Lnatt » obraznic, ca p cnm ar fi vrut sa spună cl. pentru moment, eu fusesem cel dezamăgn. Dar ^{el} tacercase, binei - asta nu poate nega.

in seara acea nu aveam nici cea mat vagă id_{ee} s_i; md nu m-a_ș fi așteptat să ajung să o întreb așa ceva vreodată. Pe cât de comic fusesem, în proprii miei ochi când stătusem în holul chirurgului libanez și șovăisem înainte de a-i forma numărul de telefon, p_e atât de calm eram acum când stăteam cu ea la masă și vorbeam, cu frunțile îmbrobonite de sudoare din cauza mâncării thailandeze. Mănuia surprinzător de bine bețișoarele, în ciuda stângăciei ei băiețești. Am tot așteptat să descopăr vreun subiect cu care să nu fim de acord, un domeniu în care să nu avem păreri asemănătoare, iar la un moment dat chiar m-am întrebat dacă nu cumva mă aproba pur și simplu, indiferent ce spuneam, dar seriozitatea din vocea ei joasă, sumbră m-a făcut să alung acest gând; privirea ei iscoditoare înregistra distrată chipurile celor care vorbeau și rădeau în restaurant, atunci când șovăia căutând expresia cea mai potrivită. Abia după ce am plătit și am ieșit să ne plimbăm printre vechile fațade de fontă din cartier am aflat că citise majoritatea articolelor mele. Din cauza aceasta acceptase să ne întâlnim. Doar nu mi-am închipuit că acceptă să ia masa cu oricine, doar ca să vorbească daneză? O interesase în mod deosebit articolul meu despre Giacometti, observațiile mele referitoare la reticența lor, punctul de echilibru dintre spațialitate și

absență. Singurul lucru cu care nu era de acord era entuziasmul meu față de Edward Hopper. Cum puteam oare să fac o asemenea greșeală? Hopper nici măcar nu era capabil să picteze oameni, sânii femeilor lui nu sunt de dimensiuni egale, ai zice că nu era în stare nici măcar să le facă să stea în picioare. Putea cel mult să admită că felul în care a combinat culorile este original, de exemplu când alătura un verde ca iarba de un verde-mentă sau un roșu-căpșună de un vinetiu. În plus, odioasele ieșiri de incendiu și hi- dranții bătuți de soare, încăperile provinciale, ce plictiseală! Mă distra aroganța ei iconoclastă și am protestat doar pentru a o face să continue. Ne-am așezat pe trotuar în fața unei cafenele de la capătul West Broadway. În spatele ei străjuia World Trade Center, cu birourile sale goale, luminate, strălucind în noapte deasupra depozitelor vechi. Am încercat să o fac să-mi vorbească despre tablourile ei, dar evita tot timpul, iar modestia ei părea să fie sinceră. Am întrebat-o dacă pot să le văd, mi-a răspuns evaziv, nu știa dacă să îndrăznească. Ce voia să spună cu asta? A zămbit și s-a uitat în altă parte, îi era teamă că voi avea o părere la fel de proastă ca a ei. Oricum, după ce am condus-o acasă cu taxiul, a scos un pix și și-a notat numărul de telefon al chirurgului pe dosul mâinii stângi. În caz că se hotărăște să mi le arate și dacă mai am chef să le văd. După ce ne-am luat ră- mas-bun, iar eu m-am urcat în taxiul care mergea spre Brooklyn Bridge, m-am gândit că cina a decurs exact cum prevăzusem. Dacă din întâmplare ajunsesem să-mi închipui altceva, asta era numai din cauza faptului că devenisem un pic ciudat după atâta timp de unul singur, la fereastră

mea din Orange Street, având drept companie doar vereritele jucăușe, și încă mai cred că nu avusesem niciun gând ascuns când sperasem că nu o să-și spele dosul mâinii cu prea mult zel.

În zilele următoare am lucrat temeinic și nu m-am gândit prea mult la Astridji încă și mai puțin la întâlnirea mea cu Elisabeth. Încă se mai putea termina așa, înainte să fi început, ca o seară asemenea altor seri fără urmări, pe care le uiți imediat. Au trecut

șapte ani de când am lăsat în spate povestea aceasta și am încercat în zadar să înțeleg dacă totul începuse pentru că, fără să o știu, eram pregătit pentru asta, sau dacă povestea a profitat de ocazie pentru a începe, deoarece împrejurările o permiteau. Cu atât

ni s'a mult m-am gândit la asta după plecarea lui Astrid și iată-mă din nou hoinărind prin SoHo, în timp ce vântul de toamnă îmi smulge haina și pantalonii Când m-am uitat în *The Village Voice* la lista expozițiilor, am descoperit că Elisabeth expune într-o mică galerie care se afla la ultimul etaj al unui fost depozit din Wooster Street. Nu plănuisem să o vizi, teză, dar cum se întâmpla să trec pe lângă ea la întoarcerea din plimbarea mea de-a lungul Hudson-ului, am urcat, destul de încordat la gândul că poate fi și

lă ea acolo, în timp ce eu stăteam între pânzele ample,
* aproape monocrome ale lui Elisabeth, care se

întin

deau din tavan până în podea în sala goală, murdă și dărăpănată, Astrid probabil că se afla pe Cais da Ribeira în Porto, cu spatele la fațadele vechi și părăgite care se clatină, umăr la umăr, deasupra fluviului.

Nu îmi amintesc care dintre noi spusese că acel cartier de pe malul râului amintește de o palustră din Asia, cu țiglele sparte, înegrite de fum și șirurile de rufe grele, întinse la uscat, cu obloanele trase în balcoanele cu grilaj din fața ferestrelor deschise prin care răzbăteau urletele transmisiunilor meciurilor de fotbal și ale certurilor de familie, despărțite doar de străduțele înguste cu magazine mici ca

niște debarale, luminate de câte un bec slinos. Străduțele negre pe care lumina zilei nu pătrunde niciodată și pe care ne plimbaserăm tinându-ne de mână, trecând pe lângă grupurile de narcomani costelivi, cu ochi sticloși și femeile bătrâne, mărunte și fără dinți, care-și cărau poverile pe cap, în timp ce privirea mea încerca să deslușească încet gradațiile imperceptibile ale culorilor și să distingă, treptat, contururile vagi,

săla vizibile, doar m'aparență niște ceturi fără culoare, de pe pânzele lui Elisabeth, Astrid probabil că se afla pe cheiul fluviului întunecat și privea mașinile care treceau pe sus, pe deasupra capului ei, pe podul de oțel care leagă centrul orașului de malul sudic. În acel moment, nu știam că se află în Portugalia. Poate că ea se gândea că eu ar trebui să fiu în New York, poate că nu îi păsa unde mă aflui eu în seara aceea', la o săptămână după ce mă părăsise. Înainte ca ea să plece, fusesem convins că nu știu nimic despre Elisabeth sau despre ce se întâmplase atunci. Nu m-a întrebat niciodată, dar poate că avusese vreo bănuială că se întâmplase ceva de felul acesta. În orice caz, nu îmi dăduse nimic de înțeles. Poate că mă dăduse singur de gol, fără să-mi dau seama, nu prin ceea ce spuneam, ci prin tăcerea mea, atunci când am stră-

bătut Trás-os-Montes cu mașina, printre

satele soli-

lă tare cu case de piatră cenușii, dărăpănate și noroi

lă negru, mocirlos pe ulițe, unde găinile și vitele um

blau libere. Poate că se gândise la asta ca la o posibilitate atunci când, seara târziu, am

ajuns în Porto și ne-am plimbat în jurul catedralei iluminate. Poate că I suspiciunea luase amploare în gândurile ei, ca o mică 1 gaură invizibilă prin care pătrundea aerul rece, în ' timp ce stăteam lângă parapet pe malul fluviului Elisabeth a sunat la u-ei zile după ce am luat cin, împreună în SoHo. Era într-o duminică. Am f_{ost} surprins să îi aud vocea; când chirurgical libanez, îmbrăcat încă în halat, mi-a bătut la ușa în acea dimineață și mi-a spus să vin la telefon, am crezut că e Astrid. Mai am chef să-i văd tablourile? Da, mai am. Conversația cu ea mă inspirase, felul ei entuziast, generos de a vorbi despre pictorii care ne plăceau amândurora, și dacă în momentele de slăbiciune mă întrebam dacă mai putea fi ceva nou de spus despre o mișcare atât de discutată pe toate părțile și atât de canonizată precum Școala newyorkeză, orice îndoială fusese spulberată după ce mă așezasem la birou, a doua zi de dimineață, după întâlnirea noastră. Am planuri pentru după-amiază? Sugestia ei m-a luat oarecum prin surprindere, de-abia îmi băusem cafeaua și plănuiam să-mi petrec duminica în Brooklyn, să scriu câteva ore, după care, poate, să dau o fugă până în Prospect Park, unde nu ajunseseam încă. Ea locuia în apropiere de Tompkins Square, între First Avenue și Avenue A. Era o duminică liniștită, însoțită în East Village, aproape că nu se vedea nicio mașină și mi-a făcut plăcere să hoinăresc cu căldura soarelui în spate, printre clădirile scunde de cărămidă, ale căror fațade aveau scări de incendiu vopsite în

I

I și râdeam de băieții care jucau fotbal lângă zidul cate- dralei. În timp ce râdeam de numele caselor de vinuri din port, scrise cu litere de neon deasupra malului sudic, nume englezești binecunoscute care + dintr-odată nu mai însemnau nimic, așa cum stia- leuase acolo, pe cerul nopții. negru. Grafica colțuroasă a scărilor de incendiu și umbrele 230 tremurătoare, în zigzag de pe ziduri mă făceau să mă gândesc la arhitectura dramatică, abstractă a lui Franz Kline, cu tușe ample, negre, despre care scri- sesem chiar în dimineața aceea, înainte ca medicul libanez să-mi bată la ușa. Era o atmosferă leneșă, relaxată, aproape idilică, chiar dacă, în general, era un cartier destul de dărăpănat. Vagabonzii se încălzeau la soare printre cărucioarele lor pline cu vechituri, infofoliți în hainele lor soioase, chiar și traficanții cei mai vigilenți stăteau cu ochii închiși la soare când nu aveau clienți. Mame portoricane se plimbau cu cărucioarele de copii pe sub copacii din Tompkins Square și vorbeau tare, în spaniolă, acea variantă blândă, copilăroasă de spaniolă pe care o vorbesc sud-americanii, iar punkerii cu cizme scâlciate, cu creștele verzi de mohicani și cercei în nas și în sprâncene își scosese ră geciile de piele, pentru a lăsa soarele să le bronzeze brațele albe și subțiri. Într-un loc, în petele de soare palpătoare, stăteau câțiva negri cu coafori afro și băteau în tobe, plătind într-un nor strălucitor de marijuana. Era un cartier căutat de tineri, mai ales de cei care erau sau visau să devină artiști. Peste tot se aflau mici teatre, galerii la subsol și foste magazine, iar dacă petreceai suficient timp în

vreuna din cafenelele chic, alternative, puteai să le ascuți grandioasele planuri despre următoarea lor expoziție, piesă, concert sau spectacol. Cei mai mulți dintre ei erau cu totul lipsiți de talent, dar mediul din East Village constituia un cerc închis, în care fiecare îl asigura pe celălalt că este *cool*, și în loc să aspire la o lansare pe scena consacrată, păreau să prefere intimitatea calculat jerpelită și boemă a underground-ului, în care te simțai tânăr și subversiv, chiar dacă depășisei demult vârsta de treizeci de ani.

Am găsit casa în care locuia și am sunat la ușa de la intrare. A trecut ceva vreme și eram pe punctul de

... nM_ nentru a găsi o cabină de telefon, când am Lri«Eotlnd capul pe gt'''.'° <*' la m »1 trei. Nu se a|eptase să ajung atat dc dev_{reme}. Păral ei lung atârna drept, ca o cascadă arămie, oprită în aei în junii chipului, m timp ce zâmbea spunându-mi să deschid singur ușa, după care mi-», aruncat cheia jos, pe trotuar. Casa scări, era mgu_{as} și murdai-ă, iar la fiecare etaj se aflau mai multe uși. Ușa ei era deschisă, am bătut ușor în ea înainte de a i. Apartamentul era format dintr-o bucatănoară în care lucra și dormea. Elisabeth

și o cameră mare, stătea în bucătărie, încercând să deschidă o conservă cu mâncare pentru pisici, în timp ce o pisică albă i se freca de picioare. Era în picioarele goale, foarte lungi și albe ca creta, purta un șort indigo, din material sintetic, iar părul îi atârna ca o capă de mușchetar în jurul unei cămăși bărbătești în carouri aproape șterse, căreia îi lipseau mai mulți nasturi, lăsând să i se vadă pielea de pe burtă atunci

I

când se mișca. Era oare îmbrăcată așa de neglijent pentru că mă aștepta abia mai târziu? Mi-a zâmbit și s-a scuzat, făcând un gest hazliu cu conserva înainte să ingenuncheze și să i-o servească nerăbdătoare pisici. Apoi s-a ridicat din nou în picioare și și-a bălăbănit brațele, ușor jenată. Aș vrea un pahar cu vin? Pregătise deja o sticlă pe o tavă, împreună cu două pahare și un castron cu alune sărate, un Orvieto autentic, am observat, și a dus tava în camera cea mare, așezând-o pe podeaua uzată din scânduri, cu un gest aproape ceremonios, între canapeaua stricată și un fotoliu vechi, acoperit cu o pânză în dungi. Șevaletul ei se afla în colțul opus al camerei, de cealaltă parte a unei saltele Futon împachetate, printre pânzele sprijinite una peste alta de perete, cu ramele în afară. Am ales canapeaua, iar ea s-a ghemuit pe fotoliu cu picioarele ei lungi îndoite sub ea, în timp ce mă urmărea ca pentru a 232 vedea ce părere am. Din nou am avut senzația aceea nedeslușită că sunt bătrân, chiar dacă aveam doar treizeci și șapte de ani în după-miaza aceea, în apartamentul ei, inhalând mirosul de terebentină și vopsele, privind-o drept în ochii cenușii, poate puțin mai îndelung decât aș fi făcut-o în mod normal, ca să nu mă las distras sau, mai degrabă, ca să nu mă dau de gol că mă las distras de picioarele ei, care - nu mai puteam ignora de-acum - erau foarte frumos croite. Și-a sprijinit paharul de genunchiul rozaliu și a privit câteva clipe lichidul galben, de culoarea porumbului, învârtind paharul și spunându-mi că fusese cât pe ce să nu mă sune. Mi-am dres glasul și am întrebat-o de ce. A roșit ușor când și-a ridicat privirea către

mine. Știe că nu este nemaipomenit de bună, nu încă, mai are cale lungă înainte. Am avut o conversație atât de plăcută și îi era teamă că nu se va ridica la înălțimea celor despre care vorbiserăm, să nu cred eu că nu sunt decât vorbele de ea. Chipul ei nu mai părea atât de aspru ca acum câteva seri, în lumina artificială, dar am fost izbit din nou de contrastul dintre părul ei romantic, dezordonat și trăsăturile ei colțuroase, bărbia proeminentă, gura subțire, ochii palizi, cenușii și nasul lung, ușor strâmb. Nasul ei avea o cocoașă la mijloc, ceea ce îi crea un profil ușor degenerat, care îmi aducea aminte de anumiți duci, astronomi sau enciclopediști din secolul al optisprezecelea. Fața ei nefardată radia o spiritualitate aproape ascetică în contrast cu voluptatea nepractică a pletelor. Buclele ai ămii îi veneau tot timpul în față, așa că trebuia să le dea la o parte de pe frunte în timp ce vorbea. Inter- veneau tot timpul în conversație ca ceva irelevant și neserios, pe care ea îl alunga nerăbdătoare sau mecanic, în timp ce încerca să urmărească o idee, să găsească cuvintele care să o poarte în direcția în care încerca să ajungă cu gândurile ei.

Avea încredere că eu o să-ra. spun părerea si_{eu}, cer* Cei care o băteau pe umăr dmtr-un motiv sau ti« atât de mulți, dar pentru ea însemna mult ee aed eu. Doar citise ce scrisesem, știa cel p_uia că eu sunt capabil să văd către ce anume năzuieșu, l-am spus că mă bucur că și-a luat inima-n dinți și a sunat f i-am spus cât de mult mă ajutase conversația noastră să-mi înving îndoiala pe care o simțisem în legătură cu proiectul meu de a scrie despre Școala newyorkeză. Entuziasmul ei sincer mă convinsese, i-am spus. A zămbit rușinată și a sorbit din pahar. Fusese atât de neașteptat - am continuat eu - să întâlnesc pe cineva căruia să-i placă, la fel ca și mie, Morris Louis și Mark Rothko, nimeni nu părea să se mai intereseze de ei, fuseseră canonizați și, pr_{in} urmare, uitați. Mi-am dat seama că am cam exagerat în privința îndoielilor mele, precum și în privința efectului constructiv pe care întâlnirea noastră îl avusese asupra muncii mele, dar ea mă privea atent în timp ce vorbeam și atunci am concluzionat că nu sunt prea departe de adevăr, poate doar puțin hiperbolic, de dragul clarității. A sprijinit din nou piciorul paharului de genunchi și a privit vinul așa cum te-ai uita înu' o sferă de cristal. Ezitase să mă sune, nu numai pentru că îi era rușine cu pânzele sale. Mi-am aprins o țigară, iar ea mi-a aruncat o privire în timp ce dădeam fumul afară. îi fusese teamă ca nu cumva să o înțeleg greșit. Lumea vorbește vrute și nevrute. Nu știa ce îmi spusese custodele de muzeu despre ea, poate credeam că... nu, s-a întrerupt singură, asta sună cu totul aberant. Ce anume, am întrebat A zămbit ironic, poate credeam că este vreuna care umblă după bărbați însurați. Am râs amândoi, iar eu i-am spus că nu pare deloc așa și că amicul meu,

custodele de muzeu, îmi vorbise doar în cuvinte de laudă despre ea. Nu i-am pomenit nimic 234 de zămbetul de vulpoi, cu subînțeles, i-am spus în schimb că și eu mă gândisem la același lucru când o sunasem, că îmi fusese teamă că o să mă înțeleagă greșit. Oricum, era uimitor cât de mult vorbiseram deja despre noi. Când întâlnești o femeie, la început vorbești despre orice altceva din lume, care te interesează în acel moment. Apoi începi să vorbești despre tine, despre povestea ta și povestea ei și despre senzaționala întâmplare că ești împreună cu ea, până când începi din nou să vorbești despre lume, afară de cazul când nu mai spui nimic. Poate că și lui Elisabeth i s-a părut că am vorbit destul despre noi, pentru că s-a ridicat brusc cu observația veselă că nu mai vrea să prelungească suspansul și a început să scoată pânzele și să le înșire de-a lungul peretelui.

Tablourile ei nu erau chiar așa de groaznice pe cât le descrisese ea, dar evaluarea ei era totuși destul de exactă. Încă se mai întrezăreau urmele surselor ei de inspirație, dar ar fi fost greșit să o numești epigon. Era o mare diferență față de abstracțiile pline de siguranță, aproape neplăcut echilibrate pe care aveam să le văd, șapte ani mai târziu, în galeria din Wooster Street, dar ingredientele se aflau deja acolo, atât în ceea ce privește concepția culorii, cât și în atitudinea față de material, dar, mai presus de orice, mi se părea clar că nu se mulțumește cu soluții pripite. Dar mai era încă ceva reprimat și „simțit” în pânzele ei, folosirea prea frecventă a buretelui și a tinerului, ca și cum i-ar fi fost teamă să nu fie prea stridentă dacă dă compozițiilor prea multă carne și oase, o anxietate care în pânzele cele mai slabe o făcea să se refugieze în decorativ și parfumat.

încercat să retractez câte ceva, dar ea a insistat cu

autocritica, până când m-am văzut nevoit să-i apreciez cu entuziasm cele mai bune pânze pentru a pune capăt acestui acces de onestitate.

Mi-a spus că aşteaptă cu nerăbdare să-mi citească volumul despre pictorii noştri preferaţi şi m-a întrebat de ce am avut îndoieli în privinţa subiectului. Poate că mă întreba despre neîncrederea mea în propriile mele puteri, ca pentru a restabili echilibrul dintre noi, acum după ce îşi dezvăluisese şi ea nesiguranţa ei, dar nu am putut să-mi dau seama dacă mă întrebase pentru că se simţea bine clătinând piedestalul pe care, în aparenţă, mă aşezase sau pentru că, după ce i-am mărturisit îndoielile mele, simpatia ei faţă de mine crescuse. I-am răspuns că problema mea este aceeaşi de care s-ar izbi oricine care ar vrea să scrie despre pictori care 1111 fuseseră nici academici, nici literari. Paradoxul în a scrie despre Şcoala 237

din faptul că forța picturii newyorkeză decurgea constatarea tocmai în caracterul e. consecvent nonlingvi*. pizele lor nonconceptuale refuzau or,ce descriere, orice caracteristică lingvistică, fund imposibil să l. cuprinzi pe ele și efectul lor asupra privitorului, chiar și cu ajutorul celui mai sensibil vocabular posibil. Întotdeauna avea să rămână ceva ce nu se putea exprima în cuvinte, iar acest ceva, această experiență dincolo de cuvinte era cea care te făcea să te întorci la ele. O experiență care putea fi exprimată doar de pictura în sine și care se desfășura la întâlnirea dintre privire și prezența pur fizică, lipsită de referință, a pânzei. O contopire a stării de conștiință cu materia și cu forma, care nu putea fi tălmăcită, pentru că era unică în sensul cel mai profund și impenetrabil al cuvântului, în timp ce limbajul se folosește întotdeauna de asemănări și contraste, cu alte cuvinte, de comparații, pentru a pune starea de conștiință în mișcare. Singurele afirmații verbale care ar fi fost cel mai aproape de ceea ce vorbeam eu erau poate paradoxurile înțelepților budiști zen, deoarece, pentru ei, exersarea unor discipline precum tragerea cu arcul și caligrafia declanșau aceeași revelație spontană care se producea, în rare ocazii, la întâlnirea cu o pânză perfect executată. Mă asculta cu o privire intensă, care părea să înregistreze fiecare mișcare de pe chi-i pul meu, fiind în același timp cu gândurile departe, în cu totul altă parte, iar eu m-am văzut nevoit să admit că eu, personal, am fost cu totul mișcat de micul meu toast în cinstea picturii pure. În timp ce vorbeam, am hotărât să introduc ceva de genul acesta în prefața cărții mele. Cu un asemenea prolog autocritic, nimeni

nu m-ar fi putut acuza că nu mă ridic la înălțimea promisiunilor. S-a ridicat brusc, ca și cum n-ar mai fi rezistat, și a sugerat să ieșim să ne plimbăm. Numărul felurilor în care poți fi împreună cu cineva, într-un apartament, este limitat, poți să stai față în față, pe scaune diferite, sau poți să stai în pat, iar când ultima posibilitate este exclusă, la un moment dat te sature de prima, mai ales atunci când nu îl cunoști prea bine pe celălalt, iar pauzele din conversație ar trebui, de preferință, să anunțe un stadiu mai profund al contactului cu celălalt. Deveniserăm destul de apropiați datorită pasiunii noastre comune pentru Școala newyorkeză și asta era suficient, acum trebuia să se întâmple ceva nou, altfel riscam să sfârșim într-o fundătură. Am scărpinat politicos pisica sub bărbie, în timp ce ea și-a vârat picioarele goale în bascheți. Și-a pus pe ea o haină veche de bumpac și o pereche de ochelari de soare scrijeliti, și-a ridicat părul peste gulerul hainei cu un zâmbet sfios, ca și cum s-ar fi scuzat de lungimea necumpătată a părului ei, și puțin mai târziu ne aflam pe stradă.

Mergea repede, cu pași lungi și energici, și în timp ce mergeam alături de ea am remarcat pentru prima oară că suntem cam de aceeași înălțime, dacă nu cumva era chiar puțin mai înaltă decât mine. În orice caz, probabil că formam un cuplu foarte bizar, ea în haina ei bombată, cu picioarele goale în bascheți de pânză prăfuiți, eu în haina mea de tweed și pantofii lustruiți. Mă simțeam iremediabil burghez, aproape ca un polițist în civil, în timp ce ne plimbam prin East Village, care părea să fie locuit numai de originali cosmopolitani și unde excentricul constituia

norma, iar normalul era o senzație mută. Ce putuse oare să vadă la mine, la creatura burghez-intelectuală cu haină de tweed și cămașă proaspăt călcată de culoare bleu? M-am simțit ciudat, ca și cum nu aș fi fost în apele mele, și m-am întrebat ce fel de relație suntem pe punctul de a începe. în felul nostru de a vorbi nu era nici cea mai mică urmă de flirt sau de subînțelesuri și m-am simțit liniștit la gândul că în 239

niciun caz nu mai poate fi vorba de începutul unei aventuri, acum după ce fusesem la ea acasă și uc l'am din nou în spațiul public neutru Era Oare Eputul unei prietenii? M-am gândit la Astrid și la «pil Terminaseră deja ana. Șimon era ma, mult ca sigur cufiindat în vreun război stelat și computerul său Astrid se pregătea să îi citească Rosei povestea de culcare, o vedeam stând pe canapea, alături de silueta delicată care dispăruse aproape complet sub plapuma pe care o târâse după ea în sufragerie. În aceeași timp, eu mă plimbam prin soarele după-amiezii de cealaltă parte a Atlanticului, alături de o tânără despre care nu știam aproape nimic, departe de ceea ce era viața mea, orașul meu, cotidianul meu, unde fiecare pas pe care îl făceam era un pas pe poteci cunoscute, bătătorite. Am intrat pe Bowery, am trecut de magazinul prăfuit cu echipament pentru bucătăriile de restaurant și am traversat Little Italy și SoHo, în direcția fluviului Hudson. Din când în când arătam către o clădire sau vreun alt detaliu anonim care îmi atrăgea atenția, aproape ca un turist naiv, în timp ce li povesteam cum experiența mea cu pictura pură corespundea experienței mele despre prezența misterioasă a lucrurilor/atunci când te concentrezi doar asupra fizionomiei lor, separând-o de scopul sau sensul lor. I-am povestit cum în copilărie fugisem din casa părinților mei și mă mutasem într-o ruină, ca să vegetez urmărind rătăcirile umbrelor și ale luminii pe resturile de ziduri în paragină și grinzi prăbușite. Mă înțelegea perfect, și ea făcuse la fel în copilărie și, ca și mine, se mai pierdea în contemplarea modelului vreunui capac de canal sau a posterelor jerpelite de pe ziduri. Am vorbii

despre momentele speciale, dar lipsite de acțiune în sine, rând pe rând pacea subită a unei mișcări inconștiente, neatențe și lumina care cade asupra acestora, și umbra pe care o desenează scurt, când toate se contopesc într-un fel 240 indescifrabil cu privirea, ca și cum mișcarea în sine ar fi fost declanșată și iscată de ochii care o urmăresc. La un moment dat am început să dau cu piciorul într-o piuliță mare și ruginită de pe trotuar, iar aceasta s-a rostogolit pe lespezile înșorite, balansându-se într-un colț al propriei umbre ca un opt rătăcitor care se clătina într-o spirală descrescătoare, până când s-a răsturnat, devenind din nou o piuliță. S-a aplecat și a ridicat-o de pe jos și mi-a întins-o cu un zâmbet, spunându-mi că mi-o dăruiește în amintirea întâlnirii noastre. Încă o mai am pe undeva, printr-un sertar. Apoi, dintr-o dată, mi-a cerut să îi povestesc ceva despre soția mea, ca și cum ar fi vrut să îmi amintească, pentru mai multă siguranță, de pactul nostru, în cazul în care aş fi interpretat greșit vreun gest de-al ei.

Era destul de ciudat să o aud pronunțând cuvintele „soția ta” și era la fel de ciudat să vorbesc despre Astrid, descriind-o sumar, cam ca atunci când îți dai semnalele la rubrica de matrimoniale. Treizeci și opt de ani, editor de montaj, ochi înguști, poame înalte, zveltă, păr castaniu care se încrețește la ploaie, căsătorită mai înainte cu un cunoscut regizor de film, mamă a doi copii, cel mai în vârstă din prima căsătorie, îi plac Truffaut, festinurile cu crabi, plimbările pe malul mării, antichitățile, biserica catolică și călătoriile în Europa de Sud, rece și rezervată în ochii celorlalți, dar în realitate, în spatele acestei fațade, intuitivă, delicată și senzuală.

Oare asta era Astrid? Devenise brusc atât de mică și de îndepărtată în privirea mea. Spusesem deja prea mult sau poate că n-ar fi trebuit să spun nimic, pentru că în orice caz avea să fie prea puțin, indiferent cât de mult aș fi spus? Ambele. Dar o altă întrebare amenințătoare m-a copleșit când am ajuns la West Side Highway și am pornit în direcția World Trade Center, cu o briză răcoroasă care ne mângăia fețele, pe trotuarul laig,

de-a lungul fluviului scânteietor, printre persoanele care făceau jogging. găfâind, pe aceeași porțiune pe unde rn-am plimbat la o săptămână după plecarea lui Astrid. Era același gând care mă urmărise încă di, dimineața în care stătuse în fața oglinzii, ș, îmi spusese ca din întâmplare că o să plece, atat de liniștit, încât am uitat să o întreb de ce. Aceeași întrebare care se ivește de fiecare dată când o văd stând în picioare, în ușa de la dormitor, privindu-mă cateva minute înainte să dispară. Oare o cunoșteam cât de cât pe Astrid? Știam eu altceva despre ea decât ceea ce știusem despre anii în care fuseserăm împreună, lucrurile p, care le realizaserăm împreună sau frânturile pe care mi le povestise despre perioada de dinainte de a ne întâlni, la fel de sumare precum semnalmentele p, care i le dădusem lui Elisabeth? Și știa ea altceva despre mine? Elisabeth m-a întrebat de câți ani suntem căsătoriți. Zece ani?! Și-a clătinat părul mare cu scepticism, dar în același timp cu respect. Deci este posibil! Am râs, iar vocea mea a devenit mai ușoară când i-am povestit de eliberarea de așteptările nerăbdătoare și egocentrice ale tinereții, despre fericirea care îndură lumina zilei, care îndură să fie șifonată, iar în timp ce ea mă asculta și mă privea cu atenție, am simțit că totul sună atât de fragil și de palid, încât m-am gândit că ar putea să întrezărească îndoiala din spatele zâmbetului meu de bărbat matur și cuvintelor mele încrezătoare.

Dar era adevărat, nu-i așa, chiar așa era. Nu-i așa? Am întrebat-o care este povestea ei. Acum eu eram cel care trebuia să restabilească echilibrul, cel care se expusese și aștepta o dezvăluire de la ea, confesiune

pentru confesiune, așa cum și eu plătisem autocritica producțiilor artistice cu dezvăluirea crizelor mele scriitoricești ocazionale. Ne-am oprit ca să privim cheiurile pustii și râul deșert, vântul se întetise ușor și îl ridica părul și geaca, iar ea își dădea la o parte 249

buclele care îi veneau în față, în timp ce zâmbea obosită și privea apa bleu și albastru-cenușiu și albastru-petiol, pe care vântul o încrețea în rafale neliniștite și efemere. Trecuse multă vreme de când avusese o relație. Cu doi ani în urmă rămăsese însărcinată, el era pictor, acasă, în Copenhaga, dar n-a mers. Din cauza asta venise aici. Se obișnuise să fie singură cea mai mare parte a timpului, nu o deranja, deși uneori simțea nevoia să se întrebe dacă nu cumva devenise extrem de pricepută la traiul de una singură. Uneori îi venea să se întoarcă acasă. Era un oraș dur, nu primeai nimic pe degeaba, dar pe de altă parte îi plăcea că trebuie să fight. Nu știa sigur la ce se așteptase. Din când în când, îi era dor să fie undeva unde lumea o cunoștea. Îmi intrase un fir de praf în ochi, pe care îl simțeam ca pe un con de brad, iar lacrimile îmi alunecau pe obraz. S-a întors către mine ca și cum s-ar fi trezit brusc din somn, mi-a ridicat pleoapa cu un deget, dar nu vedea nimic și, deodată, firul de praf a dispărut. Au trecut câteva secunde până să-i spun că nu mai e, timp în care degetele ei s-au odihnit pe obrazul meu, și se poate spune că am profitat de moment, i-am ascuns o înfor- •mație relevantă, dacă pot să spun așa, apoi am apucat-o ușor de încheietura mâinii, ca și cum aș fi vrut să-i îndepărtz mâna. Am rămas așa o vreme, dar nu prea mult, destul totuși, eu cu mâna cuprinzându-i încheietura mâinii, privind u-ne

în ochi, eu cu ochiul meu roșu, înlăcrimat, apoi a făcut o mișcare cu mâna, i-am dat drumul, iar ea s-a întors cu fața spre fluviu. Nu trebuie să mă atașez de tine, a spus. Nu, am spus la rândul meu, și am privit în aceeași direcție ca și ea, deasupra ceasului Colgate care reflecta soarele de nu puteai să distingi ce oră e. Am rămas așa o vreme, foarte aproape unul de celălalt. Un loc atât de idiot și inutil în care să te oprești, cu spatele la traficul duminical, calm și monoton, și la depozitele păiășite,

date ai smoolă. S-a întors ai fața spre mine, serioasă, oi o privire pe care nu o mai văzusem până atunci. Tu ești puternic, a zis. De unde o mai scoseși și pe asta? N-am spus nimic. A zis că îi este frig, vrea să meargă acasă, pot să iau un tren din Church Street, mi-a zis. I-am spus că o conduc până acasă. Nu era nevoie. I-am răspuns că știu asta. Am început să mergem. Încercam să găsim ceva de spus, ceva simplu, banal, dar, pe diurnul de întoarcere în East Village, n-am reușit să produc decât replici răzlețe, incoerente, întrerupte de pauze interminabile. Nu reușeam să îmi dau seama dacă era foarte pricepută la a-și ascunde sentimentele sau dacă fusesem eu orb. Într-un cuvânt, ne reușise de minune să ne înțelegem greșit. Am ezitat în fața ușii de la intrare, i-a luat mult până să-și găsească cheile. După ce a deschis ușa, s-a întors spre mine și mi-a spus la revedere. Am sărutat-o, nu s-a opus. Sper că știi ce faci, mi-a spus. I-am spus că știu. De fapt, habar nu aveam.

V Sunt aceleași lucruri, aceleași mișcări pe care le 1 fad și, totuși, azei că trebuie să fie altfel, să însemne *altceva, pentru că este

altceva care îți întâlnește privirea sau care închide ochii, atunci când te apleci, deasupra ei. De ce puneam totul atât de tare la / inimă? Să fi fost oare pentru că în zece ani nu mă / culcasem cu altdeva decât cu Astrid? Nu era oare vorba doar de ceea ce numim „un pas pe alături”? Se pare că o luasem de mult pe alături, dar fără să-mi dau seama, cu mult înainte de după-amiaza aceea când mă holbasem la femeia tânără și modernă, în , grădina cu sculpturi din spatele Museum of Modern I 4”; abet¹nd pe marginea ipotezei cu totul nevero-

¹ conform citatului ea ar fi putut fi una și aceeași persoana cu Elisabeth, pe care la început nu mă gândisem să o sun, probabil pentru a sfida expresia libi- immj²” custodelui de muzeu, care parcă îmi dădea A umărul de telefon al celei mai tari prostituate de lux /44

din toate timpurile, dar la fel de mult și din teama de ce avea să-mi treacă prin minte. Dar dacă nu era vorba decât de situația mea de bărbat însurat și uzat, care voia să-și facă de cap, acum, că scăpase de rutina cotidiană și se afla aici, în America, departe de toate privirile curioase și acuzatoare, atunci Elisabeth nu era decât o figuranță în drama mea personală, obiectul absolut fortuit al disperării mele reprimite. În felul acesta vorbeam cu mine însumi, mai târziu, iritat de rușine; dar am fost mult mai tandru când am ajuns în apartamentul ei a doua oară în după-amiaza aceea, îmbrățișând-o printre pânzele ei, în timp ce pisica se freca geloasă de pantalonii mei și de picioarele ei goale. Am rămas așa o bucată de vreme, fără să ne mișcăm, ea cu mâinile agățate de gulerul hainei mele și capul odihnindu-se pe umărul meu, astfel încât părul ei îmi gădila nasul, înleștați în acea îmbrățișare lungă, incapabili

să ne mișcăm, poate pentru că niciunul dintre noi nu știa în ce direcție să se miște. M-am gândit la o altă îmbrățișare, într-un alt apartament, într-un alt amurg, când am bătut orașul în lung și în lat împreună cu Inês, după ce se întorsese către mine, singură în sala tăcută, plină de umbre, printre portretele măcinat, din marmură, ale unor împărați uitați. Și îmi vine în minte prăpastia care se deschisese în mine după ce părăsisem ruina din copilărie, în care locuisem câteva săptămâni împreună cu soarecii și pisicile

aceleiași distante. Ca și cum vechea prăpastie se deschisese din nou în timp ce Rosa și Simon creștea»' înu'e Astrid și mine, în timp ce eram purtați de tiun fără să ne dăm seama, poate pentru că aveam atâtea altele, în afara mea, de care să mă ocup. Eram pe punctul de a o înșela pe Astrid acum sau, de-a lăsat anilor petrecuți împreună, ajunsesem să o trădez atât pe ea, cât și pe mine însumi? Oare nu dădusem

uitării partea primordială din mine în momentul în care faisem pasul și profitasem de șansă, în seara aceea din bucătărie, când, pentru prima oară, o mângâi asem pe Astrid pe obraz, deoarece, în momentul acela, se întâmplase să fie ea cea care picase în soliditatea mea? Și poate că atunci habar nu aveam ce fee? Elisabeth s-a desprins ușor de gulerul meu, mi-am lăsat brațele să alunece în jos, iar ea a făcut un pas înapoi, uitându-se la mine cu o privire sfioasă și

puțin confuză. Nu aveam nici cea mai vagă idee ce anume putea să citească pe chipul meu, dar trebuie să fi văzut ceva, expus cum eram privirii ei. Și-a lăsat

haina să cadă pe podea și s-a dezbrăcat în

vagaboande, pierdut și fericit, și mă mutasem înapoi în casa goală și tăcută a părinților mei. Distanța aceasta intangibilă pe care am crezut că am depășit-o, după ce Inês, cu mulți ani în urmă, mă trăsese spre ea, în fața ferestrei care dădea în cimitirul evreiesc cu morminte părăgi- nite și lespezi șterse, în timp ce o strângeam în brațe pe Elisabeth simțeam ca și cum, cu câteva minute mai înainte, când făcusem ultimul pas spre ea și-mi deschisesem brațele, ajunsesem să pășesc pe deasupra

fața mea și a rămas așa, complet goală, față în față cu acel bărbat străin, complet îmbrăcat, care îi invadase viața, ca și cum ar fi vrut să îmi atragă atenția în ce mă bagă, să o vad pe ea așa cum era, cu sânii ei mici și coastele proeminente. Apoi s-a îndreptat spre salteaua împachetată și a întins-o, iar după ce s-a așezat în genunchi pentru a întinde cearșaful, i-ara zărit i culoarea cenușie a călcâielor murdare și mi s-a făcut I dor de ea, chiar dacă nu se afla decât la câțiva pași » de mine.

Auzeam sirenele poliției pe First Avenue.

? O salsa zgometoasă răsună dintr-un radio de mașină printre fațade, auzindu-se din ce în ce mai puternic ti stingându-se din nou, iar prin fereastră vedeam ymbra fâlfâitului aripilor unui porumbel apropiin- /Iu-se de umbra hașurată a scării de incendiu strânsă fczidul din față, sus, acolo unde cărămizile încă mai reflectau strălucirea firavă a soarelui slab. Porumbelul înșorit s. înaripat și umbra acestuia s-au apropiat unul de altul până când distanța dintre ele s-a contopit în momentul în care acesta a aterizat pe ultima treaptă a scării de incendiu și și-a strâns aripile.

Drept să spun, nu a fost nimic de neuitat la

acea primă dată când Elisabedi și cu mine ne-am întins pe salteaua ei tare, vegheați de pisica albă care stătea în ușă, cu lăbuțele corect strânse, ca un sfinx domestic căruia nimic din natura omenească nu-i este străin. Eram înclinat să o cred când spunea că nu mai fusese cu un bărbat de multă vreme. Corpul ei colțuros părea să transmită ceva greoi mișcărilor ei, iar planurile noastre au evoluat într-o încăierare febrilă și găfăită, până când am cedat amândoi și ne-am dat drumul descumpăniți. Ea stătea întinsă, odihnindu-și obrazul pe coapsa mea, privindu-mi penisul încă în erecție cu o privire dezorientată, mirată. Mi-a venit în minte o fotografie celebră a lui Man Roy, în care o divă de film mut de prin anii douăzeci, cu o nutrișoară întunecată și gene lungi își înclina capul în același fel în timp ce privea o statueta africană primitivă. Am izbucnit amândoi în râs, nu doar din cauza comparației mele, ci și din cauza faptului că ajunseseam să mă gândesc la așa ceva, și am continuat să ne giugulim, strângându-ne unul în altul, în acel amurg, sub poncho-ul greu de lână care-i servea drept plapumă. M-a întrebat dacă sunt dezamăgit. Nu, chiar deloc. Eram aproape ușurat că nu fuseseam nevoit să prestez ceva special de prima oară, după atâția ani în care nu o avusesem decât pe Astrid pe post de martoi constant, dar cu idei preconcepute, al performanțelor mele sexuale. Niciodată ¹¹¹¹ am fost sigur că vicioasă femeie ar fi fost la fel de satisfăcută în locul ei, fie că o consideram prea modestă, fie că o bănuiam că supraevaluează ceea ce devenise al ei, doar pentru că 247

era al ei. Dai' nu i-am spus nimic despre asta lui Elisabeth în timp ce zăceam întinși sub poncho-ul ei și, spre surprinderea mea, nici măcar nu aveam vreo umbră de remușcare, poate pentru că nu se simțea nimic demonic sau excesiv de erotic la coi pul ei lung și subțire, întins lângă al meu. Era doar un alt corp, altul decât cel cu care eram obișnuit. Am încercat să-i explic ce simt, ca și cum aș fi traversat o distanță î, mine însumi, o distanță care crescuse de-a lungul anilor, cât trăisem împreună cu Astrid, fără să-mi dau de asta, pentru că se căscase încet și treptat, dar ea și-a pus un deget pe buzele mele și mi-a zis să mă opresc.

Din acel moment nu am mai vorbit despre Astrid. Nu am vorbit nici despre noi, despre ce se întâmpla sau ce avea să se întâmple cu noi. Viitorul era tabu. Am vorbit despre artă, despre munca noastră, despre ce vedeam și auzeam și despre ce auziserăm și văzu- serăm cândva, evitând să atingem momentul inevitabil al întoarcerii mele acasă, la ceea ce era viața mea. Ne prefăceam că nu se apropie și ne-am instalat în balonul nostru de săpun, moale și strălucitor, entuziasmați că plutește în continuare. Nu număram zilele, d orele, și astfel următoarele trei săptămâni au devenit o eternitate. Ne petreceam cea mai mare parte a timpului în apartamentul ei sau făceam plimbări lungi și fără țintă sau ieșeam la cumpărături la miezul nopții, la vânzătorul korean de verdețuri de pe Avenue A. îi făceam mâncare, rețete spaniole grele și, cât am fost împreună, a reușit chiar să pună câteva kilograme în plus. Am învățat chiar să facem ragoste împreună, dar erau nopți întregi în care doar stăteam întinși, vorbind, uitând cu totul că amănți secreți ar trebui să și-o tragă ca niște apucați. O dată ta două sau trei zile

mă întorceam în Brooklyn Hights și îmi petreceam noaptea în casa chirurgului

libanez, pentru a lucra câteva ore a doua zi, de dimi- j neață, dar la fel de des stăteam și scriam în bucătăria

lui Elisabeth, în timp ce ea lucra în cealaltă cameră, i iar pisica alerga de la mine la ea și invers, ca un me

sager drăgăstos. Am progresat cu lucrul la carte mai repede decât mă așteptam, nici Elisabeth și nici pisica ei nu mă distrăgeau, dimpotrivă, mi-era mai ușor să răzbat printre temele pe care le urmăream, iar când li citeam cu voce tare paginile pe care le scrisesem în cursul zilei respective, îmi dădeam seama că erau mai bune decât tot ce scrisesem înainte. Chirurgul cardiolog venea rar acasă, se pare că prefera casa prietenei lui din Long Island, și doar o singură dată mi-a lăsat mesaj că sunase Astrid. Și eu sunasem acasă de câteva ori și eram complet surprins cât de imposibil puteam fi când o întrebam cum mai merg treburile pe acasă sau când îi povesteam despre cartea mea. Din câte

îmi dădeam eu seama, nu avea nici cea mai vagă f
bănuială. Nu aş fi crezut că trădarea poate fi trăită I
atât de uşor şi fără eforturi şi îi ascultam vocea uşor I
întârziată de legătura prin satelit cu tandreţea din- '
totdeauna, ca şi cum Elisabeth şi ea s-ar
fi aflat cu adevărat în lumi diferite, iar
graniţa dintre acestea ar fi trecut direct
prin muie.

Nu vorbeam niciodată cu nimeni, cu
excepţia momentelor în care ne aşezam
la una dintre cafenelele din East Village,
iar prietenii ei veneau să o salute, artiştii
nonşalanţi care-mi strângeau mâna
politicos şi mă studiau cu priviri curioase
în timp ce făceau schimb de ştiri locale
ai Elisabeth, în mod sigur minunându-se
de soiul de specimen burghez pe care îl
dibuisse ea.

Nu făcea niciun efort anume ca să mă
introducă în lumea ei, iar eu eram pur şi
simplu fericit să o am doar pentru mine. O
singură dată m-a luat la deschiderea unui
vernisaj în SoHo. Galeria fusese
amenajată într-un fost garaj cu geamuri
mate care dădeau 111_stradă, iar spaţiul
rece, alb crea o sferă ermetică,

abstractă în jurul pânzelor expuse și al .nv,ta,ii_{le} sDeciali, care stăteau în grupuri cu spatele la la- btouri și vorbeau însuflețit, aruncând constant pri- riri spre intrare, pentru a vedea cine mai v.ne și c-lea mai pleacă. Nimeni nu mă remarcase în postul meu de observație, în colțul cel mai îndepărtat pe moment eram invizibil. M-a surprins să aflu că de multă lume o cunoaște pe Elisabeth, iar din colțul meu am urmărit cum grațioasă și zdrențăroasă mea iubită este întâmpinată cu sărutări de bărbați între două vârste, cu pălul strâns în coadă și tricouri negre pe sub costumele cu dunguțe de la Sacks. Așadar și ei erau o parte a lumii ei, a lumii din care eu o dislocasem și la care avea să se întoarcă după plecarea mea. Și artistul care expunea era evident unul dintre prietenii ei foarte dragi și în vârstă, un italian scund, cu păr rar, în costum alb și sandale, care trebuia să-și lase capul pe spate ca să o vadă, în timp ce stăteau și chicoteau.

El era singurul care își permitea să fumeze și pufăia l dintr-o Havana uriașă, în timp ce-i povestea ceva atât de amuzant, că ea se prăpădea de râs. Nu puteam să nu remarc că de jovial își puneă mica lui mână păroasă cu trabucul fumegând pe fundul ei, pe blugi prespălați și găuriți, în timp ce se ridica în vârful degetelor, în sandalele lui, ca să-i soptească ceva la ureche, complet indiferent la femeile evident instărite, îmbrăcate în costume Chanel roz și galben-citron, care forfoteau prin audiență. Din nou mi-au venit în » minte custodele de muzee și zâmbetul lui de vulpoi, k Oare nu eram de tot râsul, cum stăteam acolo, to- l pindu-mă de dragoste în acel loc clinic, agitat și plin Șk de zumzet?

i Cu o zi înainte de plecarea mea ne-am dus în -^Coney Island. Am băut bere într-un bar

de pe faleza /pe are bătrânei cu șepci de baseball ședeau cu silue- e ap ecate în fața mării. Strigătele lugubre ale pes- ' rușilor ajungeau până la barul care se numea,

150

↑

bineînțeles, *Atlantic*, iar în spatele acestuia, în parcul de disuacln pustiu, roata panoramică zângănea goală. Televizorul de deasupra barului era aprins, terenul de fotbal avea aproape aceeași culoare ca pereții din bai- jucătorii se îmbulzeau la un loc pe teren, într-o grămadă confuză de numere pe spinările lor încovoiate, răspândindu-se în secunda următoare ca un stol de pescăruși greoi și masivi. Avioanele se apropiau scânteind pe cer, unul după altul, gata să aterizeze pe Aeroportul John F. Kennedy, în timp ce pescarii amatori, sus, pe dig, își tot lansau undițele la apă. La capătul undițelor legaseră niște peștișori mici și sclipitori drept momeală. În spatele lor, de cealaltă parte a parcului de distracții, se profilau ultimele blocuri cu locuințe de închiriat din America, care își deschideau ferestrele către ocean, maronii, înalte și pătrate. Elisabeth credea că blocurile acelea triste semănau cu milenarele case de lut din Sana, Yemen. Deasupra toboganului clipeau becurile albe care formau literele unui nume -*Himalaya*. Am petrecut cam o oră pe plajă. Ea se întinsese cu capul în poala mea și cu ochii închiși în lumina cenușie a cerului înnoat, cu părul împrăștiat într-un evantai pe genunchii mei. Priveam pe rând chipul ei și marea. Am întrebat-o dacă se mai gândește să se mute înapoi,

la Copenhaga. Nu știa. Poate. Nu ne-am spus prea multe în ziua aceea și nici în ziua următoare, în taxi, în drum spre aeroport. Mi-a zâmbit ironic cât am stat față în față, înainte de

barierele de la *check-in*. Fusese nespus de încântată să mă cunoască. A sunat ca și cum nu aveam să ne mai vedem niciodată, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic special între noi. Apoi m-a sărutat scurt și a plecat fără să se uite înapoi. Jumătate de an mai târziu, stăteam pe o altă plajă, împreună cu Astrid. Era a doua zi după sosirea la Porto. Plănuisem să mergem direct la Lisabona, cu o eventuală oprire în Coimbra, dar înainte de toate am vrut să vedem marea. Nu ma văzuserăm marea de la San Ibastian. Am urmat cursul fluviului Douro. de-a lungul fațadelor din ce în ce mai dai apanate, cu f_a iama înnegrită de funingine, grilajele balcoanelor ruginite și frânghiile cu rufe și cearșafuri întinse la uit spre zona estuarului, unde pescarii amatori stăteau pe un banc de nisip, mici și pierduți în ceață. Am condus fără oprire până la Matosinhos și ne-am plimbat pe plaja enormă și pustie, cu spatele la cafenelele dărăpănate de la malul mării și cabinele de pe plajă și tancurile de ulei uriașe, care scliffeau m_{ate} în depărtare, în lumina încețoșată a soarelui. Am mers până când nu am mai putut înainta, până când nu mai puteam decât să stăm în fața valurilor galbene de spumă și nisip involburat, privind în depărtare, acolo unde marea se subția și se făcea una cu ceață. Am descoperit mai târziu că Matosinhos și Coney Island se află aproape față în față, cam la patruzeci și patruzeci și unu de grade latitudine nordică. Plaja pe care am stat cu capul lui Elisabeth în poala mea și am încercat să-mi închipui cum ar fi fost dacă aș fi părăsit-o pe Astrid, și plaja pe care am stat cu Astrid, jumătate de an mai târziu, după ce îmi luasem rămas-bun de la Elisabeth a doua oară. O plajă din lumea veche și o plajă din lumea nouă,

despărțite de un ocean pe care atâția alții înaintea mea îl străbătuseră, plini de speranțe, ca și cum lumea n-ar fi fost de fapt doar un unic, dai foarte mare loc. Ca și cum ar fi fost vorba de lumi diferite.

Când m-am întors prima oară de la New York, în primăvară, cu amintirea lui Elisabeth ca o imagine retrospectivă, persistentă, încețoșată, neverosimilă pe fundalul minții mele obosite, Astrid nu era la aeroport să mă aștepte. Ara simțit o mare ușurare. Mă temusem că avea să fie acolo, cu Rosa de mână și cu Simon puțin mai în spate, cu șapcă de baseball și 252 walkman, agitat și nerăbdător, pentru că era sub demnitatea unui tânăr de șaisprezece ani să își aștepte tatăl vitreg la aeroport. Mă pregătisem atât de intens pentru această revedere în sala de sosiri a aeroportului, încât nu am avut când să prevăd ce altceva s-ar fi putut întâmpla. Dar oare chiar trebuia să se întâmple ceva? În timp ce moțaiam în avion, trădarea mea mi se înfățișa în toată amploarea ei fără margini. Nu puteam să mă gândesc la ceea ce se petrecuse în East Village în ultimele trei săptămâni ca la o aventură, chiar dacă acum stăteam, la sute de kilometri distanță, deasupra oceanului, din nou singur, și ar fi trebuit să transform coridorul aerian de deasupra Atlanticului într-o ecluză

care, elegant și nedureros, să mă separe de acest secret și să se închidă în spatele meu. Știam prea bine că o aventură de genul acesta este ceva cu totul normal atunci când ești matur și nu poți decât să zâmbești în fața naivității din tinerețe, așa cum zâmbești când îți revezi fotografiile mai vechi, în care arăți ingenuu, cu obraji moi, îmbrăcat în haine de mult demodate. Știam prea bine ci nu trebuie să fie altceva decât un pas pe alături, fără efecte secundare și că nu am niciun motiv să fac din asta o problemă sau să o împovărez pe Astrid cu o suferință inutilă. Dar gândul la tăcerea mea era la fel de dureros ca și gândul la reacția lui Astrid, dacă i-aș fi povestit ce se întâmplase în New York. Cu trei săptămâni în urmă încă mai eram bărbatul care devenisem în anii petrecuți împreună cu Astrid, dar fusesem acel bărbat doar pentru că crezusem că ea știe tot ce era de știut despre el. Nu mi-am dorit niciodată să am secrete față de ea, dimpotrivă, întotdeauna m-am temut la gândul că ar putea să existe ceva ce nu i-am spus sau arătat, ceva ce ea nu a văzut sau ghicit, îndrăzneam să cred în iubirea ei, dar numai dacă eram sigur că mă iubește indiferent de ceea ce știe

despre mine, indiferent de defectele și slăbiciunile mele. Când, cu zece ani în urmă, o sărutasem pe oară într-o seară de iarnă, în bucătăria mea, o femeie străină pe care o culesesem în taxiul meu și căreia îi oferisem adăpost doar din amabilitate, iar când, câteva luni mai târziu, mi-a spus că este însărcinată iar eu am răspuns cu *de ce nu* nesăbuit, în același moment am profitat de ocazie ca să scap de singurătatea mea și ca să devin ceva, împreună cu cineva, pe lumea asta, în ochii ei și tot ceea ce am realizat împreună. După ce

254

Înēs m-a părăsit, m-am simțit ca lovit de un blestem care m-a făcut invizibil. Nu era deloc așa cum crezusem pe vremea când zăceam pe canapeaua mea mușcăită, în ruina idilică a copilăriei mele, printre mormanele de țigle sparte și priveam păsările zburând prin acoperiș, în timp ce lisam să fiu un nimeni. Nu era așa cum crezusem în aroganța mea de copil și cum se spunea în poemul pe care îl învățasem pe de rost: *how dreary to be somebody, how public, like a frog...* Dimpotrivă, Înēs mă pedepsise crud pentru pasiunea mea nefastă și mă transformase într-un broscoi pocit, vâscos și mușcăit de singurătate și abia după ce am sărutat-o pe Astrid am devenit din nou eu, un om ca toți ceilalți, dar nu unul oarecare. Pentru că devenisem tocmai acel om pe care ea îl întâlnise întâmplător și pe care totuși îl considera mai bun decât atâția alții, m-am hotărât pe loc, de la un moment la altul, fără ezitare, aproape iresponsabil, că vreau să fiu acel bărbat, cel pe care ea îl scosese din starea de invizibilitate cu privirea ei. Și astfel am închis ușa după mine, ușa care dădea spre spațiul meu cel mai adânc, mă gândeam eu în avion, în timp ce deasupra Atlanticului întunericul se lăsa

cu o repeziune nenaturală. Il felul acesta întorsesem spatele ruinei mele cu buruieni, singurul moment în care fusesem cu totul eu însumi, pentru că soarecii și pisicile vagaboande îmi erau singura companie și nu aveam nevoie de privirea altcuiva ca să mă stăpânească și să mă împiedice să dispar. Evadasem din invizibilitate, mă gândeam din scaunul meu din avion, privind cerul care se întuneca și se colora

I Cât de plictisitor e să fii cineva, cât ești de expus, ca o broască... (n.tr.) 255

în albastru închis deasupra norilor, dar numai pentru a rămâne undeva departe de mine însumi, rătăcind în învălmășeala lumii vizibile, cu chipuri, și forme, și feluri în care te puteai lăsa purtat mai departe de zile, prin delta labirintică a coincidențelor.

Am aterizat dimineața devreme. Acasă nu mai era nimeni, am intrat în apartament. Pe masa din bucătărie se afla un bilet de la Astrid, îmi lăsase o tavă cu cafea și sandvișuri, iar Rosa făcuse un desen cu mine, îmbrăcat într-o cămașă înflorată, zâmbind printre niște zgârie-nori care erau doar cu jumătate de cap mai înalți decât personajul. În vârful reproducerii stângace a Empire State Building se găsea un cimpanzeu într-un șort cu buline, care râdea cu gura până la urechi și ținea sub braț ceva care semăna cu o păpușă Bărbie, cu păr lung și ondulat. M-am băgat în pat și am dormit toată ziua. Când m-am trezit, soarele deja apusese. M-am trezit când am simțit mâna Rosei mângâindu-mi barba nerasă și am auzit-o pe Astrid chemând-o în șoaptă. Am deschis ochii și le-am văzut pentru o clipă în ușa dormitorului cufundat în lumina albastră a amurgului. Am mai rămas o vreme întins, ascultând vocile lor îndepărtate care îi răzbăteau din bucătărie și frânele scârțâitoare și enervante ale mașinilor, dialogurile americane din filmul ! pe care îl urmărea Simon în camera de alături. M-am i simțit de parcă și eu aș fi urmărit un film care fusese | întrerupt la un moment dat și care fusese reluat cu

aceiași actori și aceeași intrigă. M-am uitat la acele luminoase ale ceasului, verzi precum cocleala Era douăsprezece și jumătate în New York, Elisabeth lucra probabil la pânzele pe care le începuse cu câteva zile în urmă. poate că în momentul acesta se plimba cu pași mari și

grăbiți pe First Avenue, pri., soare cu vântul în pletele care fluturau ca un steag strălucitor. M-am ridicat și m-am dus la Simon, în sufragerie. M-a privit dezorientat, complet absorbit de film, apoi s-a ridicat și m-a îmbrățișat, ușor stânjenit, ca și cum ar fi crescut prea mare pentru așa ceva. **M-a** întrebat cum a fost. Pe ecranul din spatele lui, un bărbat cu o expresie sălbatică în ochi atârna în aer, deasupra Manhattan-ului, agățat de talpa unui elicopter, în timp ce un alt bărbat îi strivea degetele albe cu tocul cizmei. Bine, am răspuns și i-am zis să se întoarcă la filmul lui. A zâmbit scuzându-se, era cel mai extraordinar loc posibil, i-am zâmbit și m-am dus la ceilalți. Când Rosa mi-a auzit pașii, a venit în goană pe coridor și mi-a sărit în brațe, cât pe ce să mă răstoarne. Am sărutat-o și am dus-o în brațe până la bucătărie, unde Astrid curăța cartofi. A rămas în picioare cu cuțitul în mână și ne-a zâmbit, până i-am dat drumul Rosei și am îmbrățișat-o. Slăbise puțin, din câte am putut să simt, era frumoasă și habar n-avea de nimic, așa cum stătea acolo și mă recunoștea cu ochii ei, ca și cum ar fi văzut tot ce era de văzut. Totul era ca de fiecare dată când mă întorceam dintr-o călătorie, le-am povestit ce mi se întâmplase și le-am dat micile cadouri pe care îmi amintisem să le cumpăr. Mai târziu, când Astrid și cu mine ne-am dus la culcare, m-am mirat că nu observă nimic și am făcut dragoste agresiv și nerăbdător, ca și cum m-aș fi putut ascunde în spatele propriei mele violențe, ca și cum aș fi vrut să termin odată cu toată povestea, cu o furie subită, ca și cum aș fi vrut să o **pedepsesc** 256 pentru ignoranța ei, pentru propria mea crimă. După aceea mi-a spus că de mult nu mai fuseseam atât de bun. Ara sărutat-o pe pleoape, iar ea și-a deschis puțin ochii înguști și leneși, încrețindu-și buzele

într-un zâmbet ironic, și mi-a spus că aproape că își dorește să călătoresc mai des, ca apoi să mă întorc și să fac dragoste cu ea în felul acela.

Am stat așa treaz, în întuneric lângă ea, mult timp după ce am stins lumina, am zăcut așa timp de mai multe ore, ascultându-i respirația și rarele mașini care treceau de-a lungul Lacurilor. M-am gândit la candoarea lui Simon, pe canapea, în fața filmului care îți făcea părul măciucă, la suigățul fericit al Rosei când m-a întâmpinat alergând spre mine și mi-a sărit în brațe. M-am gândit la privirea lui Astrid în bucătărie, când s-a întors către mine, încercând să recompună, din forme binecunoscute din memoria ei, figura mea de reîntoarcere acasă, și m-am gândit la Elisabeth care acum probabil că stătea și mânca sushi la pachet, cumpărat de la restaurantul japonez de pe Avenue A, în timp ce pisica o privea cu ochii ei reci și nepăsători. Ce era atât de senzațional în persoana ei? Să fi fost seriozitatea din vocea ei sumbră? Părul ei în dezordine, sălbatic și felul agitat, găfăit în care făcea dragoste? Nonșalanța afișată față de propria-i înfățișare și praful care se strângea de-a lungul pereților din apartamentul ei ascetic, faptul că uita de sine, cu totul absorbită de pictura ei? Preferința noastră comună pentru Mark Rothko și Morris Louis, felul ei intuitiv, înțelegător de a pricepe ce încercam să spun despre ei și despre tot ce discutasem, pentru că gândeam și simțeam la fel? Să fi fost această lungime de undă bizară, curată, netulburată și fără paraziți, în care ne-am găsit unul pe altul, fără șovăială, pentru că, fără să o știm, ani de zile transmiseserăm pe aceeași frecvență? Sau 1111 fusese decât un pretext 257

exterior, accidental care mă făcuse să deschid ochii și să văd ceea ce ignorasem am în șir, forțându-mă să răspund la înu ebarea pe care atâta vreme o lăsasem fără răspuns, prins în șuvoiul mișcător, înspumat și învolburat al zilelor? întrebarea pe care Inês o lăsase în mine după ce mă sărutase de rămas-bun, cu câțiva ani în urmă, și dispăruse în gura metroului, făcându-se din nou nevăzută. întrebarea aceea penibilă care rămăsese în mine după ce îi răspusesem cu atâta maturitate, aproape didactic, atât de calm î, înțelepciunea mea de bărbat matur, cu experiență de viață. Fusesem fericit? Sau era doar un surrogat împăciuitor, fericirea aceasta cotidiană care suporta lumina zilei și uzura de zi cu zi, această fericire răbdătoare și moderată, burghez-relaxată, care se putea spăla și îndrepta cu fierul de călcat? Oare o apucasem pe o cale greșită, la un moment dat, de-a lungul anilor? Oare nu am fost prea grăbit, puțin prea vioi când am răspuns apariției neașteptate a lui Astrid cu acel zglobiu și *frivol de ce nu?* Oare adevărata mea trădare să fi fost acest răspuns ambiguu, când Astrid mi-a oferit un copil și un sens vieții mele tinere, deșarte și triste? Oare mă agățasem de ea doar din lașitate, în momentul în care a apărut în singurătatea mea auto-compătimitoare, pentru că izolarea mă făcuse fragil? Oare ea era fericită sau îi irosisem timpul? O iubeam sau era doar o aparență? Inês lăsase oare un gol în mine, la care Astrid nu avusese niciodată acces pentru că încauiasem ușa și aruncasem cheia? Oare chiar crezusem că pot să îmi condamn astfel propria-mi disperare, uitându de mine în noua mea viață plină de activități fără răgaz, de obligații dragi și tandrețe cotidiană, fredonată? Oare Elisabedi

se ivise acolo, în adâncul meu pustiu, printr-o ușă ascunsă sub tapetul jerpelit și mucegăit? O ușă atât de bine ascunsă, încât nici eu nu știusem de existența ei?

258

A doua zi am crezut că Astrid mi-a descoperit secretul. Dimineața, când m-am trezit, ea tria rufele murdare. în timp ce mă spălam pe dinți, am văzut-o în oglindă îndepărtând un fir de păr alb de pisică de pe una din cămășile mele. Pisica lui Elisabeth lăsase o mulțime incredibilă de păr pe hainele mele, pe care eu, neglijent, le lăsasem să zacă la întâmplare prin apartamentul ei. Mi-am clătuit gura și i-am spus că pisica chirurgului libanez îmi tinuse companie în timp ce scriam. Probabil că se simtea la fel de singură ca și mine, fiindcă stăpânul ei prefera să își petreacă nopțile la prietena lui din Long Island, am adăugat, și aproape că se mutase la mine, în camera de oaspeți. în timp ce mîineam în felul acesta, cu spuma lăsată de pasta de dinți în colturile gurii, mi-am dat seama cât de firesc poate să sune și cât de ușor îmi este să mint, câtă vreme mă concentrez pe imaginea unei pisici albe care se întindea și se încălzea la soare, la fereastra care dădea în Orange Street. Astrid a zâmbit, credea că nu îmi plac pisicile, ceea ce era adevărat, de mai multe ori mă împotrivisem când Rosa ne bătuse la cap să luăm un pui de pisică, pentru că nu era deloc greu de ghicit cine avea să sfârșească schimbându-i nisipul și îndepărtând căcăței tari și împutiți. Dar pisica aceasta era extrem de simpatcă, am spus, în timp ce mi-o imaginam plimbându-se țănoșă prin casa imensă din Brooklyn Heights sau stând pe pervazul ferestrei și uitându-se la mine în timp ce scriam, arogantă și impenetrabilă. Pe măsură ce treceau zilele, îmi

venea din ce în mai ușor să administrez trecerea sub tăcere a secretului. Filmul fusese reluat, iar eu revenisem la rolul meu obișnuit, cunoșteam pe de rost toate replicile, știam precis când îmi venea rândul și ce se aștepta de la mine. În plus, se potrivea cu una dintre trăsăturile mele, dintotdeauna fusesem ușor distrat, cu gândul aiuiea, ceea ce lui Astrid i se părea fermecător și o făcea să 259

mă tachineze uneori pe un ton drăgăstos. Dar trebuia să mă întreb dacă era concentrarea asupra muncii mele sau o jenă fetă de Astrid, de care nu îmi dădusem seama până atunci, cea care de-a lungul anilor fusese pricina distracției mele tot mai accentuate. Încă mai aveam cartea ca pretext pentru a fi cu gândurile aiurea, așa că în săptămânile care au urmat m-am baricadat în camera mea de lucru și am scris o groază. Când nu scriam, îmi îndeplineam obligațiile casnice, iar seara eram mai atent și mai ocupat cu copiii ca de obicei, poate pentru a încerca să compensez conștiința mea încărcată. Doar când rămâneam singur cu Astrid tandrețea mea avea ceva distant și convențional, dar ea se obișnuise cu asta din perioadele în care lucram intens, după cum recunoștea și simptomele unei conștiințe încărcate, atunci când îi răsfățăm pe copii, îngrijorat ca nu cumva să-i neglijez datorită muncii mele egocentrice.

Pentru Astrid, viața mea intelectuală fusese încă de la început o zonă inaccesibilă, în care nici măcar nu visa să pătrundă, fie din respect, de teamă să nu mă deranjeze când stăteam la fereastră mea cu vedere către Lacuri, aplecat asupra manuscriselor, fie pentru că munca mea de scrib nu o interesa în mod deosebit. Nu m-am simțit niciodată jignit de lipsa ei de interes față de ceea ce scriam, dimpotrivă. Când am întâlnit-o, am simțit chiar că m-a eliberat de frea mea ursuză și solitară. Mișcările ei sigure și leneșe, zâmbetul ei ironic și ochii ei înguști și strengari mă salvaseră de mine însumi. Mă

...
 proprii axe, pus în mișcare de căldura dintre
 tărase într-o sferă de pace fără griji, în care
 cele mai cenușii zile nu au devenit

vreodată urâte sau friguroase în trivialitatea lor inevitabilă. Cu ea, fiecare zi, cu toate repetițiile de ngoare, se preschimba mai degrabă într-un vârtej ușor, vibrant, constant

„oi. Nu mă așteptasem niciodată ca ea să mă deranjeze în cercul singurătății și muncii mele. Era ca și cum doar rămânând afară putea să contrabalanseze • abstracțiunile mele și să mă împiedice să pierd complet din vedere lumea reală. Singurătatea mea intelectuală era, într-un fel paradoxal, prețul pe care trebuia să îl plătesc ca să nu devin **singur**. De aceea, „u mă gândeam deloc la ea când lucram, spre deosebire de Elisabeth, care s-a aflat constant în gândurile mele cât timp mi-am scris cartea. Să mă gândesc la Elisabeth și să scriu despre Școala newyorkeză era cam același lucru, nu numai pentru că gândea la fel ca mine, ci și pentru că, pentru prima oară după mulți ani, visam din nou că viața și munca se pot contopi într-o singură mișcare neîntreruptă. Pentru că descoperisem că este posibil, în acel efemer balon de săpun în care ea și cu mine trăisem în acele zile în East Village. Membrana subțire a balonului de săpun se spărsese, dar nu-i puteam uita strălucirea și jocul de culori, nu îmi ieșea din minte gândul că ar fi posibil să fac un nou balon de săpun, mai mare, care să dureze. Unele vise sunt atât de detaliate și verosimile, încât încă mai continui să trăiești în ele și după ce te-ai trezit. Eu continuam să mă întorc la ceea ce insinuase ea, cu câteva zile în urmă, că ar putea să se întoarcă în Copenhaga, și tot mai des mă lăsam purtat de fantezii idilice în care locuiam împreună, într-un alt loc din oraș, că ea picta în timp ce eu scriam, că ajungea să îi cunoască pe Rosa și pe Simon. Era totul foarte frumos, iar Astrid, în mod

foarte convenabil, nu era niciodată prezentă în această scenă, în halucinațiile pline de speranță în care mă complăceam.

Chiar și înainte de a o cunoaște pe Elisabeth, când locuiam în Brooklyn Heights, în casa chiiui gului libanez, îmi fusese greu să mi-o închipui dai pe Astrid. Vedeam situațiile binecunoscute din diferitele 261

momente ale zilei, aceleași în fiecare zi, dar ea rămânea o siluetă nedeslușită, iar când încercam să focalizez mai de aproape, rezultatul era întotdeauna u«^a din acele imagini, un pic țeapănă, de portret, când pozezi prea conștient de sine, încât mai mult ascunzi decât dezvălui. Imaginea ei în amintirea mea nu ^{era} compusă din momente clar decupate, înghețate, separat? de curgerea intermitentă, inconsecventă a timpului, pentru că ea fusese acolo tot timpul, în tot acel timp cât fuseserăm împreună. Nu puteam să o văd pentru că era pretutindeni. în amintirea mea, imaginea chipului ei nu se detașa într-o imagine de sine stătătoare, nemișcată, aluneca la un loc ai imagi- nea mea despre timp, acea mișcare continuă de-a lungul anilor, care contopea laolaltă contururile orelor și ale zilelor într-un torent care curgea prin ceața luminoasă a vitezei, prin graba cu care se petrecea totul în jurul nostru și cu noi. Pe Elisabeth, dimpotrivă, puteam să mi-o imaginez extrem de clar, iar ima- ginea ei devenea din ce în ce mai clară pe măsură ce săptămânile treceau, după ce ne luaserăm rămas-bun pe Aeroportul John F. Kennedy. O vedeam stând la soare cu ochii închiși și capul dat pe spate, pe trotuarul din fața vreunei cafenele din Tompkins Square, țigara care atârna între buzele ei își desena în aer caligrafia nestatornică de fum albastru, iar umbra străvezie a fumului trasa un vâl pe deasupra chipului ei calm și înșorit. Stătea în fața sevaletului, în contralumină, iar culorile de pe pânza ei sclipeau metalic, în vreme ce ea era doar o siluetă cenușie cu părul strâns într-un turban dezordonat, cu bucle răzlețe, în picioarele goale și cu dâre de galben-crom și roșu vermilion pe coapse. Stătea cu picioarele depărtate pe podea, într-o rază de soare, în fața

ferestrei deschise, aplecată asupra manuscriselor mele pe care le întinse în fața ei, în timp ce mânca **262**

iaurt, cu totul absorbită de lectură, încât uita să-și șteargă dăra albă care îi desena conturul buzei de sus, curbându-se în colțurile gurii, fără ca ea să știe, într-un zâmbet înțepenit. O vedeam clar în mintea mea, în timp ce stăteam și priveam mugurii proaspeți, de culoare verde-deschis din copacii de pe malul lacului, de sub fereastra mea. După două săptămâni, m-am dat bătut și am sunat-o, imediat după prânz, când încă mai aveam timp, înainte ca Simon și Rosa să se întoarcă de la școală. Vocea ei era îngroșată de somn, în New York era abia șapte dimineța. Am întrebat-o ce face. Mi-a spus că stă cu pisica pe burtă și că aceasta urmărește un porumbel care stă afară, pe cornișă. I-am spus că îmi e dor de ea. Mi-a răspuns că și ei îi e dor de mine. Cuvintele erau aproape ca niște obstacole între noi, nu ne conectau, dimpotrivă, mi se părea tot mai greu să mă apropiu de ea. Mi-a povestit că are o întâlnire pentru a expune într-o galerie din cartier, eu i-am vorbit despre cartea mea. Totul părea atât de opac, atât de diferit de tot ce gândisem după ce ne luaserăm rămas-bun. M-a întrebat cum e acasă. I-am spus că îmi e greu, că mă gândesc mult la ea. Și ea se gândea la mine. Oare o spunea doar așa, de formă? I-am spus că o să vin la New York, nu știu exact când, dar o să vin. Atunci, la revedere, a zis. S-a lăsat tăcerea, o tăcere lungă, transmisă prin satelit, ușor găfăită, așa cum îți imaginezi că e tăcerea afară, în spațiul cosmic. Am repetat că mi-e dor de ea, mai mult pentru a umple tăcerea aceea săsăită, pentru a sparge liniștea care se întinse între noi, peste Atlantic. Puțin după aceea, am închis.

De-abia după ce Astrid a plecat, am început să o văd la fel de clar cum o văzusem pe Elisabeth în perioada aceea, după ce mă întorsesem acasă, în imagini clar decupate, statice, calme. Acum nu mai

am decât imaginile și continuu să mă uit la ele d, teamă să nu dispară și ele. Dar cu cât le văd eu mai limpede, cu atât devin ele mai nedeslușite. Oricum, povestea ei nu este aceeași cu a mea. În versiunea mea, povestea nu include povestea pe care Astrid ar fi putut să mi-o spună dacă nu ar fi plecat, iar eu nu pot să o povestesc, decât pe a mea, penti u că ea nu se află aici, și cu cât devine mai lungă, cu atât o îndepărtează mai mult de mine. Cu toate acestea, trebuie să povestesc dacă vreau să mă apropiu de acel punct în care cuvintele mele amuțesc, granița dincolo de care cuvintele trebuie să cedeze în fața distanței dintre acea Astrid, așa cum apare ea în povestea mea egocentrică, și acea Astrid care se ascunde în spatele imaginilor mele despre ea. Astrid stând pe balcon într-o dimineață de vară, privind copacii și lacul cu o privire pierdută în depărtare, ca și cum s-ar fi minunat de propria-i viață. Astrid în palton, în ușa dormitorului, uitându-se tăcută la mine, cu câteva secunde înainte de a-mi întoarce spatele și de a pieri din fața ochilor mei. Astrid cu ochelari de soare, înconjurată de reflexele ca niște fulgi de zăpadă scânteietori ale fluviului, zâmbind în fața priveliștii Lisabonei, așa cum se desfașoară când este privită de pe unul dintre bacurile care traversează spre Cacilhas. Ochii ei inaccesibili și zâmbetul ei orbitor printre casele mici, mărunte, care se aliniază una în spatele celeilalte, pe dealurile din Bairro Alto și Alfama, orbitor de albe în lumina slabă a după-amiezi.

Ne-am petrecut vara la mare, Astrid, copii și cu mine. în timp ce mă aflu la New York, ea a închiriat casa în care am locuit în prima noastră vară împreună, când ea era însărcinată cu Rosa,

și în care ne-am petrecut vacanța de mai multe ori după aceea. Inițial, fusese o colibă de pescar, cu tavan jos și acoperiș de paie, care la începutul secolului al douăzecilea fusese extinsă, fiindu-i adăugate două etaje, astfel încât să găzduiască mai multe generații de oaspeți deodată în numeroasele-i cămăruțe cu tapetul șters, paturi care scârțâiau și podeaua care trosnea ușor din cauza nisipului, mobilată pe parcursul mai multor generații, astfel încât locul părea să fie oarecum în afara timpului, la fel ca marea care se vedea prin ferestre, la poalele dealului. Am făcut tot posibilul ca să par entuziasmat. Când am ajuns din nou în mijlocul tufelor de măceș, pe treptele care dădeau spre plajă, și am privit marea goală și monotonă, timpul a părut mai lung decât înainte, acel timp care trecuse din noaptea în care vegheasem acolo, după ce Astrid fusese luată de ambulanță. Fusese cât pe ce să o piardă pe Rosa, acel ceva care a devenit Rosa, fetița de zece ani, cu picioare lungi și bronzate și cosițe de un auriu palid care acum alerga jos, pe malul mării, și arunca meduze după fratele ei și țipa ascuțit și afectat când el o întorcea cu fundul în sus și o arunca 265

în valuri. Stătusem aici, pe trepte, mu e tufele parfumate de măceș, privind talazurile întunecate, aprm-

zându-mi țigară după

și aim ea m-ar fi putut auzi de la spital. Ca și cum ar fi aiutat la ceva că eu continuam să repet, cu dinții închești, aceleași cuvinte mici și neputincioase./» tare fii tare. Și acum eram gata să renunț la tot. Mă gândeam la Elisabedi tot timpul, așa ca mă vedeam silit să mă prefac că am probleme cu cartea despre Școala newyorkeză, să-i explic lui Astrid că din cauza asta eram din ce în ce mai absent și nervos. În reali- tate, terminasem cartea de câteva

„*ind. <*

săptămâni bune, îmi lipsea doar un scurt capitol, în încheiere, și mai trebuia să revizuiesc manuscrisul, dar trăgeam de timp și stăteam ore în șir aplecat asupra copiei transcrise pe curat, la fereastra mea care dădea spre Lacuri și, mai târziu, la masa de toaletă șubredă din fața ferestrei care se deschidea către marea albastră, deșartă și nesfârșită, în timp ce toți ceilalți inotau sau făceau plajă. Mă simțeam mai aproape de Elisabeth atunci când scriam despre pictorii care ne plăceau și ei, și mie, așa cum mă simțisem mai aproape de ea în Copenhaga, poate pentru că eram mai aproape de aeroport.

Într-o săptămână, Astrid căpătase un bronz delicios și când se așeza lângă mine mirosea a vânt și sare. Eu, în schimb, eram tot alb ca un schelet și nu miroseam decât a prea multe țigări și a prea multă cafea neagră. Eram uluit de răbdarea ei, ba chiar iritat. Elisabeth se băgase între noi și, după cum stăteau lucrurile, nu vroia să mai plece. Doar concentrându-mă din răspuțuri eram în stare să răspund mângâierilor lui Astrid noaptea și să pretez de rutină și fără nicio tragere de inimă, ca să nu stărnesc bănuiele. Dar era de prisos, ea nu părea să creadă că ar putea exista vreun alt motiv care să mă îndepărteze de ea decât munca, ca totdeauna, ba chiar **266**

încearca să mă încurajeze și să mă înveselească, ceea ce, bineînțeles, nu mă făcea decât să fiu și mai ursuz. Când nu mă gândeam la Elisabeth, mă gândeam, pentru prima oară în viața mea, că Astrid nu ar înțelege niciodată prin ce trec eu. Nu numai că nu știa că o înșelaseram, dar aproape că nu avea habar de nimic când venea vorba despre lumea în care îmi petreceam jumătate din viață, în vreme ce eu vorbeam adesea cu ea despre filmele pe care le edita și îi arătam cum regizorii pe care îi admira fuseseră inspirați de pictură și

compoziția tehnică. Mi-am dat seama brusc că nu trăiserăm împreună, ci unul alături de celălalt, fiecare în lumea lui, copiii fiind singura noastră afacere comună. Trebuia să rămân cu ea doar de dragul lor? După cum vedeam eu situația, asta nu însemna decât că o să mă resemnez și mai tare, pentru ca, în cele din urmă, să mă închid cu totul în cuvintele și picturile mele, deoarece, cu vremea, doar matrița repetițiilor la care ne înhăma- serăm ar fi putut să mă mai trezească la realitatea noastră comună și nu Astrid și nevoia de a fi lângă ea, tandrețea spontană, dorința repetată care, mai devreme, pusese această matrită în mișcare. Trebuia oare să rămânem doar prieteni? Ar fi putut Astrid să accepte să trăiască împreună cu un bărbat care iubea pe altcineva?

În acest punct a trebuit să opresc discursul meu de apărare și autojustificare. O iubeam într-adevăr pe Elisabeth sau nu era decât o obsesie, o nălucă plăsmuită de poftele mele frustrate după ceva diferit, după un alt fel de viață, un nou început? Mi-o imaginam în soare, în Tompkins Square, în fața șeva-

letului sau aplecată deasupra manuscrisului meu, cu iaurt pe buza de sus, imaginea ei era atât de clară și, în același timp, atât de misterioasă. Aceste imagini m-au copleșit, am

avut o senzație care semăna cu 267 durerea, dar nu îmi răspundeau la întrebare și nu exista decât o singură soluție pentru a afla răspunsul. De mai multe ori după întoarcerea mea am lăsat de înțeles că aș putea fi nevoit să mă întorc la New York pentru câteva săptămâni, pentru cercetări suplimentare, iar interiorizarea mea, când melancolică, când tăfnoasă, a început să scadă abia atunci când Astrid mi-a sugerat din proprie inițiativă să plec

din nou, de vreme ce lucrasem atât de bine acolo, unde aveam acces direct la operele pictorilor despre care scriam. Vorbise cât se poate de serios, iar eu mă uram pe mine însumi când o sărutam, mă uram pentru că nu puteam distinge între gratitudinea și disprețul meu mut, condescendent care mocnea adânc în mine, prelingându-se în spatele zâmbetului meu. Dar poate că ea nu era chiar atât de credulă cum îmi închipuiam, poate că totuși mirosise ceva din tot ce se întâmpla. Poate că sugestia ei neașteptată și generoasă nu era altceva decât o expresie a demnității ei aproape aristocrate, pe care toți i-o admirau și care îi făcea pe cei mai ariviști din cercul nostru de prieteni să se crispeze atunci când răspundea ai un zâmbet grațios la încercările lor de bărfă sau de intimidare, în speranța că ar putea-o face să-și piardă stăpânirea de sine și să-i zdruncine fațada rece. Poate că deja se gândise și analizase tot și se hotărâse că e de preferat să îmi redea libertatea decât să se înjosească încercând să păstreze un bărbat a cărui iubire era oricum pierdută. Probabil că, mă gândeam eu în camera mea răcoroasă, în fața priveliștii mării care strălucea în acea zi de vară, și ea simțise oboseala căscându-se ca o prăpastie între noi, sătulă ca și mine de repetiția continuă, sătulă să fie tot timpul pe drumuri, către un anumit loc, sau mai departe către un viitor care nu mai era atât de imprevizibil cum fusese **cândva**. Poate că aștepta doar, cu o pasivitate perfidă, ca eu să fiu cel care face primul pas, în starea în care mă găseam, gândul acesta suna aproape încurajator, așa că m-am atașat de el și l-am savurat, ca atunci când sugi o bomboană până se topește, dizolvată de salivă, și lasă în gură doar o senzație de lipicios, dulceag și ușor rușinos.

Într-o după-amiază, când toți ceilalți erau la plajă, am sunat-o din nou pe Elisabeth. Încercasem de mai multe ori să o sun, dar renunțasem, fie pentru că Simon sau Rosa dădeau năvală în cameră chiar în acel moment, fie pentru că îmi pierdeam curajul în ultima clipă. Devenise prea serios, avea prea mare însemnătate să o sun, spre deosebire de ușurința și lipsa de griji cu care discutaserăm despre orice ne trecea prin cap în cele trei săptămâni pe care le petrecuserăm împreună. Mi s-a tăiat respirația când i-am auzit vocea sumbră, serioasă, vorbind de la celălalt capăt cu un accent newyorkez impecabil și era cât pe ce să-i răspund, când mi-am dat seama că ascult robotul telefonic. Spunea că va fi plecată până la sfârșitul lui august, în timp ce stăteam cu receptorul lipit de ureche, ascultându-i vocea, am văzut-o pe Astrid ivindu-se printre tutele de măceș de afară, goală și bronzată sub halatul de baie desfăcut, jucându-se ca un copil cu costumul de baie ud din mână și aruncând o mulțime de stropi în jurul ei, care făceau să vibreze frunzele tufelor de măceș. Nu m-a văzut când a trecut cu capul aplecat pe lângă micile ferestre ale sufrageriei cu tavanul jos, cufundată în gândurile ei necunoscute. Nisipul umed i se lipea de glezne și de picioare, iar sânii frumoși i se legănau blând, în tact cu pașii ei, ceva mai albi decât picioarele și fața bronzată. De ce nu i-am ieșit în întâmpinare? De ce nu am luat-o pe sus, până în cea mai îndepărtată cameră, în după-amiază aceea liniștită, când copiii alergau jos, pe plajă? De ce oare nu uitam povestea asta fără sens, de ce stăteam acolo, agățat de receptorul telefonului, ascultând mesajul pe care Elisabeth îl lăsase, pentru toți și pentru fiecare în parte, ^{prin}abil cu câteva săptămâni în urmă? Nu pomenise nimic de vreo călătorie. Poate că

se hotărâse în ulii. mul moment, era liberă și independentă și putea, să ia hotărâri de pe o zi pe alta. Călătorea singură sau cu cineva? De fapt, nu știam mai nimic despre ea sau despre oamenii pe care îi cunoștea. În mod sigur se întâlnea și cu altcineva, poate nu eram singurul bărbat din viața ei. „Din viața ei.” Expresia a sunat deodată puțin confuz. Oare nu eram decât un bărbat cu care fusese împreună câteva săptămâni, în primăvară? Era oare „scris în cărți”, cum se spune, că ar fi trebuit să fiu mai mult decât atât? Mi-am imaginat-o pe locul din spate al unei motocicletă, rulând prin deșertul Mojave, cu brațele lipite de șoldurile unuia dintre artiștii în devenire, cu geacă neagră de piele și ochelari de soare înguști, pe care îi văzusem aplecându-se, plictisiți de viață, peste teighelele barurilor din East Village. în timp ce eu stăteam aici, într-o casă de vară cu acoperiș de paie, căsătorit și burghez, umflat de singurătate. Nici nu puteam să realizez cât de comică și de aberantă era situația aceasta, în care eu eram gelos pe femeia cu care mă tăvălisem pe la spatele soției mele. Câteva zile mai târziu m-am dus în oraș pentru a mă întâlni cu redactorul editurii. După care m-am dus să vizitez un apartament din centru, de care aflasem dintr-un anunț de ziar. Proprietarul era un jurnalist cu ditamai burtoiu și sudoare pe buza de sus, care urma să plece la Moscova în toamnă, pentru aproximativ un an, și voia să închirieze apartamentul mobilat, spunea el, în timp ce-mi arăta casa. Era de un prost gust ieșit din comun, ceea ce într-un fel m-a înveselit, pentru că măsura de sticlă roșiatică și canapelele cognac, din piele, nu făceau decât să dramatizeze hotărârea mea revoluționară și brutală. Dacă am fi schimbat un pic aranjamentul mobilierului aceluia vulgar, s-ar fi

creat un pic de spațiu, iar Elisabeth și cu mine am fi avut fiecare câte o cameră „care am fi putut lucra, a ei avea chiar și un balconaș franțuzesc, orientat spre nord, iar cu puțină bunăvoință camera ar fi putut fi folosită ca atelier. Mă uluia siguranța inițiativei mele, în timp ce îl chestionam pe proprietar cu privire la plata căldurii și utilitățile la comun ale clădirii. Mă comportam ca și cum Elisabeth nu numai că s-ar fi hotărât să se întoarcă în Copenhaga, ba chiar s-ar fi decis să se mute cu mine, chiar dacă eram departe de a avea vreun motiv să cred așa ceva. După ce mi-a arătat baia, subliniind mândru cum armatura aurie se potrivește cu faianța maronie și lemnul de mahon al WC-ului, ziaristul s-a șters de sudoarea de pe buza de sus și s-a uitat la mine cu o strălucire plină de subînțeles în ochi, ca și cum ar fi căpătat anumite drepturi, acum că văzusem cum trăiește. Am de gând să divorțez? Sau am nevoie doar de un cuibușor discret de nebunii? Chiar folosisse expresia respectivă, am rămas mut de uimire și m-a izbit din nou, așa cum mi se întâmpla adesea, faptul că mintea oamenilor este mobilată la fel ca locuința lor. Am bombănit ceva despre un apartament de lucru, acum când crescuseră copiii și aveau nevoie de mai mult spațiu, dar el nu a făcut decât să grohăie mulțumit, nu este treaba lui. Baia nu era singura care era maronie, brusc m-am simțit și eu la fel de maroniu pe dinăuntru. Mi-a cerut un număr de telefon, dar i-am spus că o să fiu plecat toată vara. O să revin cu un telefon. *Baftă*, a zămbit el și a transpirat, iar privirea lui complice, ca de la bărbat la bărbat, s-a lipit de fața mea confuză când a închis ușa după mine. În timp ce mă îndreptam spre nord, am încercat să mă conving pe mine ¹ 971

însumi că zâmbetul lipicios al ■ziaristului și interiorul lui maroniu nu ar fi trebuit să mă afecteze, iar ceea ce avea să se petreacă între Elisabeth și mine avea să rămână la fel, indiferent unde ne-am fi aflat. Dar l_a ce anume mă gândisem eu, mai precis? Cum avea să arate noua noastră viață? Trebuia „să devină ca o mamă” pentru Rosa, ea, care era atât de distrată, încât uita să se lege la șireturi? Aveau să devină, ea și Astrid, „prietene”? Sau avea să îi ia locul lui Astrid la cinele din cercul nostru de prieteni? Mi se părea neverosimil să mi-o imaginez cu geaca ei de piele jerpelită și tricourile decolorate, luând parte la conversațiile mondene de la masă, într-o vilă din suburbiile din nord. În timp ce conduceam pe șosea, în lumina piezișă a după-amiezii, care făcea ca mașinile să arunce umbre lungi, deformate și înguste pe asfaltul sticlos, mi-am dat seama că sunt pe punctul de a o părăsi, nu numai pe Astrid, ci întreaga mea viață de dinainte. Și poate că nu era vorba numai de gândul la Elisabeth, care revenea obsesiv, ci și de gândul de a părăsi totul. Gândul că aveam să fiu din nou un nimeni, că aveam să las în spate tot ce fusesem în ochii celorlalți, la fel ca un șarpe care își schimbă pielea. Gândul că aveam să simt din nou aerul gol prin porii mei și aveam să respir din nou senzația amețitoare că totul este posibil, că relația mea cu viitorul mai era încă negociabilă.

Era seara Sfântului Hans. Uitaseam cu totul că avem musafiri, custodele de muzeu, soția lui și mama stăteau deja cu paharele în mână în fața casei, la masa dintre tufele de măceș, cu vedere la mare. Custodele și-a ridicat paharul în aer în momentul în care m-a văzut, cu un gest vesel, de om de lume, iar dinspre mama s-a auzit un chiot plin de entuziasm, de

parcă aș fi fost Moș Crăciun care venea cu jumătate de an mai devreme. Tocmai mă întorceam, când 272

Astrid a ieșit din casă cu și mi-a întins
 obrazul ca ^ăT^ l_ot felul de ochi liniștitori, ca și
 cum ar fi „? ^privindu-mă cu veselia necumpătată
 și teatru *SCUZE Pent^{tr} mea Mica^{5r} a mamei
 la vederea

---^așueatrajă

meat¹ za⁹ib⁹* crezuse că am dat bir cu fugiții. M-

am grăbit să rad la intonația ei ușor ironică și m-am așezat langa ceilalți. Soarele apunea, nu mai era nimeni pe plajă, iar umbrele începuseră să băntuie peste gropile din nisipul călcat de milioane de călcăie. Am zărit două siluete mici care ieșeau din apă, profilându-se negre pe eșcherul de reflexe aurii, involburate ale orizontului; puțin mai târziu au apărut pe plajă, erau Rosa și Simon. Chiar aveam de gând să îi părăsesc? Ca și cum vremea începuturilor, deschiderea aceea mare și strălucitoare către toate posibilitățile nu ar fi trecut acum mult timp. Era a lor această deschidere, nu a mea, a celor care veneau acum în goană de pe plajă, cu corpurile ude, licărind în lumina slabă. Cum aș putea găsi vreodată cuvintele cu care să le explic de ce îi părăsesc înainte de vreme? Înainte de vremea când aveau să ne părăsească ei pe noi pentru a afla cine ar putea deveni. Custodele de muzeu a sugerat să facem o baie înainte . de masă și m-am dus să-mi aduc slipul. De la fereastră puteam zări micul grup din fața casei. Simon și Rosa tremurau cu prosoapele înfășurate ca niște cape în jurul corpului și povesteau de una și de alta, cu buze vinete și părul plin de apă, iar Astrid îi masa pe spate, în timp ce mama se aplecase în fața lor ca să-i audă ce spun, cu mina ostentativ pedagogică pe care o lua întotdeauna când vorbea cu copiii, ca

(

și cum ar fi stat de vorbă cu doi elevi retardau.
Când am ieșit în slip, cu prosopul aruncat
sportiv pe umăr, Astrid s-a uitat surprinsă la
mine. Și-a încrețit buzele și a zâmbit cu ochii ei
îngusti. Acum cîtar trebuie să am grijă să nu
răcesc.

Apa era destul de rece. Custodele de muzeu este unul dintre cei care folosesc metoda „filizonului” când se aventurează la prima baie a verii. Ia apă la palme și și-o aruncă pe brațe și pe burtă, înainte de a se scufunda încet în apă. Am savurat momentul în care mi s-a tăiat respirația, iar apa s-a închis în junii mei ca o mână uriașă, rece ca gheața, și am înotat repede către bancul de nisip ca să mă încălzesc, orbit de picăturile de apă care îmi licăreau printre gene. Custodele de muzeu găfăia de efort când, într-un sfârșit, a reușit să mă ajungă din urmă. Ne-am întors pe spate și am plutit ca doi gentilemeni care își fac siesta, întinși pe șezlonguri în fumaor, întâlnisem oameni interesanți la New York? Nu-și dăduse ochelarii de pe nas și, întrucât soarele se reflecta în ei, nu puteam să-i văd ochii. Am răspuns că cea mai mare parte a timpului nu prea am socializat. A zâmbit cu zâmbetul lui de vulpoi. Nu am sunat-o pe Elisabeth? I-am spus că am băut o cafea împreună, apoi am început să înot spre digul de stâlpi și spre bolovanii care mărgineau micul golf în care, odinioară, pescarii își trăgeau bărcile. M-a deranjat că vorbea despre ea cu numele mic. A înotat după mine. Încântătoare, nu-i așa? M-am întors către el, călcând apa. Era foarte drăguță, am răspuns, încercând din răpuzi să par indiferent. Și a avut dreptate, am continuat, chiar are talent. Spusesem deja prea mult. Așadar am reușit să îi văd tablourile? Aveam soarele în spate, nu eram decât o siluetă în fața siluetelor pietrelor late ale digului, dar el a zâmbit oricum, ca și cum ar fi putut să-mi vadă expresia feței. A știut el că Elisabeth e tipul meu. Ce vrea să spună cu asta? A zâmbit din nou. Nu trebuie să fiu îngrijorat, asta rămâne

între noi, doar suntem prieteni, nur Am înotat mai departe, el m-a urmărit din nou și m-a ajuns din urmă. Nu am de ce să-mi fie 274

rușine, un tip arătos ca mine, singur în New York, dimpotrivă. Apoi, nici măcar nu sunt singurul care i-a apreciat talentul. Avusese și el plăcerea, la fel ca atâția alții - din câte știe el, lui Elisabeth îi plac bărbați. An început să înot spre țărm. îi vedeam pe ceilalți sus, în fața casei, niște figurine mici, neînsemnate, palaria de paie cu borul larg a mamei, părul de culoare închisă al lui Astrid, care se apleca să umple i un pahar. După ce am ieșit din apă, în timp ce ne ștegeam, custodele de muzeu m-a bătut prietenește pe umăr. Se bucură că m-am distrat acolo. Și-a ridicat ochelarii spre cer și le-a șters lentilele cu prosopul, clipind din ochii lui miopi. Oricine are nevoie să încerce și altceva, nu?

Florile de măceș semănau cu niște flori japoneze din hârtie colorată în aerul de culoarea lavandei, după ce soarele dispăruse în spatele mării calme în care se oglindea cerul nopții, strălucind cu o lumină vagă, verzuie, în depărtare, la orizont. în timpul mesei, soția custodelui de muzeu m-a întrebat despre cartea mea, iar eu i-am povestit dintr-o răsufare de pictorii Școlii newyorkeze. Tot ce spuneam suna superficial și convențional, dar ea dădea din cap lăcomă, iar în timp ce vorbeam, mă întrebam în sinea mea dacă tot ce descoperisem în munca mea din ultimele luni nu sunt altceva decât niște clișee obosite și onctuoase. Ca și Astrid, nici ea nu avea habar ce făcea soțul ei pe la spate. Nici ea nu știa că existau uși ascunse și trape în viața aceea aparent armonioasă și confortabilă, care devenise a ei. De partea cealaltă a mesei, mama îi iniția pe custodele de muzeu în metoda devastatoare prin care

trebuise să-și exorcizeze cele mai ascunse și dureroase laturi, ca parte a pregătirii celui mai nou rol al ei, iar el își înclina țeasta cheală cu respect, ascultând și zâmbind cu zâmbetul cel mai viclean și mai lingușitor posibil, aproape cași

nim ar fi intenționat să o seducă. Privirea lui intensă [™] a făcut-o decât să se înflăcăreze și mai mult, să intensifice caligrafia gesturilor care îi acompaniau novestirea despre cât de greu era sa fi actor și, în fiecare seară, să îi descoperi adâncul sufletului ^l, feta publicului care stă acolo, în întuneric. Astrid tot intra și ieșea, împreună cu Simon și cu Rosa, ca să servească un nou fel și din când în când îmi surprindea privirea și se uita atât de drăgăstos la mine, a și cum s-ar fi bucurat că am ieșit din nou la suprafață, după o perioadă în care fusesem bizar și introvertit. M-am uitat pe furis la custodele de muzeu, ^l, timp ce-i întrețineam soția cu expunerea stadiilor evoluției lui Jackson Pollock. Nici până în ziua de astăzi nu știu dacă Elisabeth a mințit când am întrebat-o dacă se culcase cu el. Dacă spusese adevărul atunci când am înțotat împreună în larg, la apusul soarelui, poate că din cauza aceasta, câțiva ani mai târziu, s-a simțit îndreptățit să pună mâna pe genunchiul lui Astrid, libertin cura era, atunci când a condus-o acasă după o cină în cercul nostru de prieteni, când eu eram plecat Poate că îi povestise și despre ce se petrecuse între mine și Elisabeth, justificând astfel de ce mâna lui se găsește subit pe genunchiul ei. În acest caz, Astrid reușise fantastic de bine să-mi ascundă totul. Oricum, în seara aceea, de Sfântul Hans, eram convins că el este cel care minte. Și chiar dacă exista vreun minuscul sămbure de adevăr în confesiunile lui camaraderesti, acestea își

aveau locul în vreo cârciumă sau în vreun vestiar, nu în amintirile mele despre Elisabeth și despre cele trei săptămâni petrecute în East Village, plutind în balonul nostru de săpun, în afara lumii, absorbiți doar de noi înșine și de munca noastră. Chiar dacă petrecuse o noapte cu custodele de muzeu, oricât de neverosimil P rea, pentru ea nu avusese aceeași semnificație ca 276 timpul pe care l-a petrecut împreună cu mine. Sau ^m mai bine zis, timpul nostru, petrecut împreună, nu putuse să însemne atât de puțin. Așa gândeam eu, în timp [™] stăteam și vorbeam mecanic despre Jackson pollock, privind pe rând creștetul lucios al custodelui de muzeu și colții din zâmbetul lui de vulpoi, ochii blajini și încrezători, de vițică, ai soției lui și chipul devastat, dramatic al mamei, pe care fiecare mișcare se deforma într-o caricatură exagerată, ca și cum nu ^{ar} fi încercat să îl convingă doar pe custodele de muzeu, ci și pe ea însăși de faptul că într-adevăr gândeste și simte ceea ce spune că gândeste și simte.

Mai târziu ne-am dus să vedem rugul care fusese aprins de Sfântul Hans ceva mai departe, pe plajă. Eu o duceam pe Rosa pe umeri, chiar dacă se făcuse prea mare și prea grea, iar ea se ținea strâns de părul meu când mă poticeam în nisipul alunecos. Îmi zicea să mă grăbesc, flăcările aprinseseră deja rochia vrăjitoarei, și am auzit-o pe Astrid și pe ceilalți râzând în spatele nostru, după care am luat-o la goană spre rug, cu Rosa chiuind în capul meu. Era multă lume pe plajă și am recunoscut câteva dintre fețele pe lângă care treceam. Era aproape ca și cum ne-am fi plimbat pe Strdget, sâmbătă după-amiaza, m-am gândit, în timp ce înaintam printre siluetele cu chipuri întunecate, îmbrăcate în rochii albe și sacouri, care sclipeau luminoase, la fel ca dărele subțiri de

spumă în semiîntunericul albastru, străveziu, de deasupra mării și a plajei. De la depărtare era imposibil să le distingi fețele, aproape că se contopeau cu pinii întunecați de pe plantația din spatele dunelor și părea că rochiile luminoase și costumele bărbătești se mișcă singure, că intră unele în altele, ca niște fantome anonime, rătăcitoare, care vorbeau și râdeau. Ne aflăm pe nisipuri mișcătoare, m-am gândit, așezându-mă printre cei strânși în jurul focului. Flăcările se 277

ridicau sus, în aer, iar strălucirea jucăușă a focului anula, la prima vedere, toate diferențele dintre f_{ap}le roșiatice ca lutul ars, precum statuile războinicilor chinezi pe care le văzusem într-o fotografie dintr-un ziar, mii de războinici de lut în mărime naturală descoperiți în timpul excavării mormântului unui împă- rat, fiecare cu trăsăturile lui specifice și, în același timp, având același ten roșiatic și uniform. Am simțit mâinile lui Astrid pe șoldurile mele și am auzit-o pe mama răzând zgomotos de ceva ce îi spusese custodele de muzeu. Simon se afla de cealaltă parte a rugului, vorbind politicos cu un bărbat grizonat care, ca și mine, ducea o fetiță pe umeri și imediat l-am recunoscut pe tatăl lui, regizorul de film. Bineînțeles că era și el aici, toată lumea era aici într-o seară ca asta, seara Sfântului Hans și nu cred că m-ar fi mirat dacă le-aș fi recunoscut pe Inès și pe Elisabeth printre femeile îmbrăcate în rochii de vară de culoare deschisă, îmbujorate, care strângeau din ochi din cauza căldurii rugului. Astrid a luat-o pe Rosa de pe umerii mei și mi-a spus că se întoarce ca să o culce și să pregătească o cafea. Probabil că nu avea niciun chef să îl întâlnească pe regizor, care se conversa cu fiul lui din prima căsătorie, în timp ce fiica lui cea mică îl trăgea de păr, iar noua și tânăra lui soție stătea în spate, surâzând timid. Oare așa o să stau și eu, peste câțiva ani, într-o seară de Sfântul Hans, cu un copilăș pe umeri, în timp ce Elisabeth ar privi jenată înjur, iar eu aș întreba-o pe Rosa cum merge școala, ușor stângaci, ușor străin, acum că dădusem unul peste altul, întâmplător?

A doua zi a fost înnoțat. Custodele de muzeu și soția lui plecaseră deja când m-am trezit. De la fereastră, am văzut-o pe mama stând jos în fața casei și citindu-i Rosei cu voce tare, cu o

dicție clară și teatrală, așa cum citea la radio, dar părea de fapt că 278

țărancă rusoaică. Astrid și ^{vo}Prit, cao
 Frid a întrebat-o „TM ^ ^
 b cumparatur, ⁵¹, ^{Pu}tu mai ^ ^TM i
 trei îndreptându-se, pre mașini. Mama a
 râma, pl tancă, cu canea de copii i, chi, â ^{posă}
 privi ³a mai ea care avea o culoare cenușie ca și
 cerul, cenușiu și, verde-sticlos, cu pete mai
 întunecate acolo unde nisipul de pe fond era
 acoperit de alge. Nu-mi aminteam când o
 văzusem ultima oară singură, cu ea însăși,
 pasivă și nemișcată, cu chipul ei devastat de
 riduri, relaxat. Încă se mai putea ghici cât de
 frumoasă fusesse odinioară, dar aici, în fața
 mării, unde credea că nu o vede nimeni, nu
 făcea nimic pentru a distra atenția de la
 obrazii cu pungi grele și colțurile lăsate ale
 gurii în jurul buzelor care sărutaseră atâtea
 bărbați și inspiraseră vorbele atâtor scriitori.
 Am băut o cană de cafea caldută în bucătărie
 și am ieșit lângă ea. A zâmbit liniștit când m-a
 văzut, dar nu a spus nimic. Am rămas o vreme
 privind jos, la plaja pustie și la valurile
 obosite, cenușii în bătaia brizei de pe uscat.
 Apoi am întrebat-o dacă nu vrea să se plimbe.
 Nu era nimeni pe plajă. Ne-am plimbat pe
 malul apei, unde nisipul era umed și tare, pe
 lângă dig și pe lângă rugul stins și răcit și mai
 departe, de-a lungul plantației de pini. La
 început am mers fără să rupem tăcerea ce se
 lăsa în pauzele dintre micile valuri, care se
 spărgeau cu un zgomet infundat. Valurile
 ajungeau până la ridicătura de nisip, apoi se
 trăgeau imediat înapoi, așa că nisipul oglindea
 doar o clipă lumina cenușie, înainte să
 absoarbă apa, devenind din nou opac și
 zgrunțuros. Am mers așa o bucată de vreme,
 după care ea s-a uitat la mine.

cum femeia aceasta, ^— ^ izie Nu-i puteam reușea
 să v ^ năd de data asta. Vocea
 si complet calmă, aproape blajină, fără ie
 dramatism când m-a întrebat dacă am
 „ altcineva. De rușine, am încercat să mă

cunde df ars pic de ironic. Nu trebuie
 nimic, ei si vorbesc despr
 era joasă și îl dacă nu am chef. Mi-am
 dat seama că nu ar avea niciun
 rost. Am spus că nu știu ce să fac. Mi-a răspuns
 că mă înșel. Știu prea bine ce să fac. Dm cauza
 asta șovăi. Ce vrea să spună cu asta? M-a luat
 de mână și m-a tras puțin deoparte, exact în
 momentul în care un val era cât pe ce să-mi
 spele pantoful. Și ea a ezitat - a continuat -
 atunci când l-a părăsit pe tata, chiar dacă îmi
 vine greu să cred. Știa prea bine că nu aveam
 să o iert niciodată și încă de la început a știut
 că va trebui să suporte consecințele. Știa ce
 făcea și din cauza asta șovăise. Pentru că știa
 ce are de făcut și pentru că știa că va trebui să
 plătească prețul. Era o replică patetică, dar
 pentru prima oară intonația ei nu mai avea
 nimic patetic în ea. M-a întrebat dacă pot să-i
 spun cine este. Am tăcut câteva clipe, mai mult
 pentru că nu mă puteam hotări de unde să
 încep. Apoi i-am povestit cum o întâlnisem pe
 Elisabeth, despre lungimea de undă clară și
 atât de precis acordată, pe care o găsiserăm
 imediat, ca și cum ani în șir am fi gândit și trăit
 lumea pe aceeași frecvență, fără să ne
 cunoaștem. I-am povestit despre picturile lui
 Elisabeth și despre săptămânile petrecute în
 apartamentul ei spartan din East Village, cum,
 întâlnind-o, am descoperit că, de-a lungul
 anilor, se deschisese în mine un abis, vechiul
 abis se redes- chisese, deși fusesem convins că

l-am lăsat demult în urmă. Același vechi abis pe
 care acum îl închiseseam 280 împreună cu
 Elisabeth; pentru prima oară după mulți ani mă
 simțeam prezent cu trup și suflet în orice eram
 și cuprindeam. Cât timp am vorbit, mama a
 zâmbit numai, până când am tăcut din nou,
 pentru că, subit, cuvintele păreau insuficiente,
 atât de imprecise și necugetate în anonimitatea
 lor. M-a luat de braț în timp ce ne plimbam pe
 plajă, printre dune, prin plantația de pini pe
 care vântul o modelase în meandre încovoiate
 spre pământ, o recoltă chinuită, dar care
 supraviețuise, de trunchiuri despicate, pi-
 pernicite și convulsive. Mă uitam la pini bătuți
 de vânt și nu mă puteam decide dacă să mă
 concentrez asupra malformațiilor lor sau asupra
 înverșunării cu care rezistaseră și crescuseră
 acolo, în pofida a tot. Nu mai auzeam valurile,
 doar suspinul indiferent al vântului printre
 acele de culoare verde-cenușie, țepene și
 lipicioase ale pinilor.

Și cum este ea? Și în timp ce m-a întrebat,
 s-a uitat cu o privire întunecată, aproape
 amenințătoare la mine. I-am povestit despre
 contrastul dintre părul botticellian al lui
 Elisabeth și figura ei colturoasă și corpul
 costeliv, despre opoziția dintre stilul ei de viață
 ascetic și simțul aproape hipersensibil pentru
 culorile și suprafețele lucrurilor, fie că era
 vorba de piulița ruginită pe care mi-o făcuse
 cadou pe stradă, în SoHo, fie că era vorba de
 un dovieac pe care îl cumpărase de la băcanul
 coreean de pe Avenue A, doar că să-l țină pe
 masă și să-l privească și să-l simtă cu degetele
 ei lungi și nervoase, care înregistrau orice. I-
 am povestit cum, de la o clipă la alta, era în
 stare să treacă de la gândirea abstractă, rece,
 coerentă și nemiloasă la toane aproape

copilărești, spontane și jucăușe, ca atunci când
mă trezise cu noaptea-n cap pentru că voia să
vadă răsăritul soarelui pe Brooklyn Bridge. În
realitate nu știam aproape nimic despie ea, am
spus, dar nu era vorba de o obsesie eiotică în
281

înțelesul banal, comun, nici măca. „n” .
 midabil atunci când ne întindeam și ne luptam
 ‘feb* și agitat, pe salteaua ei tare. Dacă nu
 puteam s-o • asta se datora mai degrabă
 faptului că totul în iș*’ meu, mișcările, locurile
 și lucrurile, lumina șiV*’ brele, toate acestea
 îmi trezeau, când eram împreună cu ea, un dor
 vechi, de a fi pur și simplu aici și ac în mijlocul
 lumii. Ca și cum m-aș fi trezit din somn după
 multă vreme, pentru a descoperi că ajunseseam
 deja acolo unde visasem să ajung. Văzând
 sprânce nele ridicate ale mamei mi-am dat
 seama că și ea crede că sună puțin cam
 exagerat. Așa era, am insistat eu, așa am simțit
 când m-am trezit dimineața lângă Elisabeth, ca
 și cum aș fi dormit zece ani, de când mă
 părăsise înșe, iar eu m-am agățat de prima
 femeie care s-a întâmplat să treacă pe lângă
 mine și m-am grăbit să-mi fac o viață împreună
 cu ea, ca și cum nu m-aș fi grăbit destul. Mama
 m-a privit lung, după care și-a aprins o țigară și
 a suflat fumul pe nas. I-am atras atenția că nu
 are voie să fumeze pe plantație datorită riscului
 de incendiu, iar ea și-a înclinat capul,
 scuturând scrumul peste acele de pin ruginii
 care acopereau poteca nisipoasă. Închipeu-ți,
 așa să fie? Apoi s-a oprit. Oare nu era și
 Elisabeth tot o primă venită, care s-a întâmplat
 să se afle prin preajmă, după zece ani de
 căsnicie, cu soție și cu copii? Am fost nevoit să
 admit asta. Dar care era diferența atunci?
 Timpul singur să fi fost cauza? Timpul și
 plictisul? Mi-a zâmbit sarcastic. Oare firea
 veselă a lui Astrid și chipul ei adorabil nu
 fuseseră la fel de revoluționare precum bucele
 boticellice ale lui Elisabeth și gândirea ei
 abstractă? M-am oprit câteva clipe, pri-
 vindu-mi pantofii. În realitate, noi doi semănăm,
 a spus ea, aruncându-și țigara și stingând

chiștocul cu o grijă exagerată. E mulțumit
 acum domnul pădurar.
 I tfe-am continuat drumul printre pinii
 deformați până
 ! plantația a fost înlocuită de pădurea de
 foioase
 ! poate că nu o cred, dar se așteptase să se
 întâmple j „șă. **Eu** sunt mult prea complicat
 pentru o femeie ca
 ț /tstrid, și nu o spune ca să o discrediteze, să
 nu
 ' **cumva** să cred asta. Astrid este o fată
 fermecătoare.
 I Dimpotrivă, se temuse dintotdeauna ca nu
 cumva,
 într-o zi, să ajung să o rănesc. Încă de când
 eram (copil, am avut ceva întunecat în
 mine, pe care l-am
 ' ascuns celor din jurul meu și, prin urmare,
 odată cu
 (trecerea anilor, întunericul acesta din mine a
 devenit
 j și mai dens, impenetrabil nu numai pentru
 ceilalți, ci
 l și pentru mine. A sunat ca o replică dintr-una
 din
 acele piese de teatru pentru televiziune
 care mă făceau de fiecare dată să închid
 televizorul. La început crezuse că este vina ei
 că mă refugiez în acest întuneric pe care îl
 ascunsesem atât de mult timp, încât acum nu
 mai puteam să mă văd pe mine însumi. Dar j
 cu vremea și-a dat seama că nu este
 răspunzătoare
 pentru firea mea închisă și secretoasă, mai
 mult decât i este pentru faptul că îi
 moștenisem ochii și nasul. Să-i
 | fie cu iertare, dar nu mai vrea să își reprozeze

faptul

că l-a părăsit pe tata. Mă înțelege pentru că decizia pe care ezit să o iau acum este aceeași decizie pe care a luat-o și ea atunci. Și să nu contez pe faptul că această Elisabeth mă va ajuta să mă hotărâsc. În ochii ei nu era, probabil, decât o aventură pe care o trăiserăm împreună, în mica mea vacanță de la rutina căsniciei. Doar mă cunoaște, știe că întotdeauna pun totul la inimă mai mult decât ceilalți. Ea nu-l părăsise pe tata pentru că se îndrăgostise de altul. A ales să fie singură, pentru că nu putea să se mai prefacă. Această Elisabeth atât de intelectuală, și spontană, și ascetică, și senzuală este doar un motiv, așa cum fuseseră și diferitele ei aventuri, și asta trebuie să-mi fie clar, o dată pentru totdeauna. Știa prea bine, doar avea

283

aceeași problemă ca și mine/trăia cu același întineric interior Bineînțeles că nu o s-o cred, știe prea bine cât fi disprețuiesc manierismul și capi icule de primadonă, dar acesta este felul ei de a rezista. Ea cunoaște întinericul acela în care băibai ca un orb. Cunoaște această așteptare plină de nerăbdare, speranța ca, într-o bună zi, cineva, un necunoscut, o persoană cu totul suăină să deschidă ușa către acest întineric, să lase lumina să intre și să descopere cine este ea cu adevărat. Dar așteptase deja prea mulți ani, iar acea persoană nu există. Trebuie să ieși la lumină de unul singur, cel puțin din când în când, atunci când întinericul dinlăuntru devine prea dens și de netrecut. Asta făcuse și ea atunci când îl părăsise pe plângăciosul de taică-meu și alesese libertatea, cu toate

consecințele ei Și eu sunt pe punctul de a face același lucru, dacă mi-aș lua inima-n în dinți i-aș părăsi pe fi u moașa și dulcea mea soție și pe drăgălașii mei copii, și viața comodă și confortabilă care mai are puțin și mă sufică. Dar asta este decizia mea, iar despre subiectul acesta nu crede că mai este cazul să vorbim.

Nu mai vorbisem cu mama în felul acela până atunci și nici nu aveam să mai vorbesc vreodată. Chiar și atunci când eram singuri, nu atingeam niciodată „acest subiect”. S-a întâmplat așa cum a spus ea și așa cum spusese Contele de Monte Cristo în capitolul din care le citisem în acea seară lui Simon și Rosei: „împotriva oricărui rău nu există decât două tipuri de arme - timpul și tăcerea.” Când ne-am întors acasă, Astrid pregătise deja prânzul, iar mama exagera ca de obicei. Heringul prăjit avea un gust divin, nu doar bun, iar Astrid nu arătase niciodată atât de *încântătoare* ca în vara aceea. Nimic nu mai fusese *vreodată* atât de încântător, înfiorător și extatic de fantastic, iar în felul acesta viața ei înainta către noi 284

culmi, din ce în ce mai amețitoare. Eram complet epuizați când, câteva zile mai târziu, a fost nevoită să ne părăsească pentru a se întoarce la „repetițiile” ei, cum le spunea ea, ca și cum regizorii și ceilalți actori nu respirau decât pentru a fi martorii umili și recunoscători ai etalării acestui dar divin care era talentul ei dumnezeiesc. Mai târziu, când mi-am adus aminte de conversația noastră din acea zi de vară, de pe plajă, am fost uluit, pe de o parte că reușise să ghicească atât de mult, pe de alta - că înțelegea atât de puțin. Cuvintele ei mă loviseră, dar nu puteam face abstracție de faptul că fuseseră spuse de ea. Când insistă spunând

că semănăm, oare nu era vorba doar de o încercare de a mă face complice și de a-și ușura conștiința vinovată? Credea că dacă voi comite același păcat, ea va fi absolvită în ochii mei? Altfel, de ce ar fi fost atât de important pentru ea să îi părăsesc pe Astrid și pe copii? Se lăudase că ea nu l-a părăsit pe tata de dragul vreunui bărbat anume, ci pentru că așa a simțit ea. Eu cred că l-a părăsit și pentru primul, și pentru al doilea, și pentru al treilea, așa că, una peste alta, avea dreptate, se comportase în concordanță cu firea ei neîmblânzită. După ce se despărțise de tata, nu petrecuse niciodată mai mult de două săptămâni fără să aibă cel puțin un admirator ahtiat, pe care, după caz, îl ținea la distanță sau, dimpotrivă, îl primea înăuntru. Abia când vârsta a început să-și pună amprenta mai serios a învățat ce este singurătatea, încercând să o transforme în ceva eroic, retrospectiv, ca atunci când, în cursul plimbării noastre, se descriese ca un fel de Noră care-și păisise Helmer-ul din pură necesitate interioară. Cu singura diferență că, în acest caz, Helmer era cel care fusese dat afară, în timp ce Nora rămăsese în casa de păpuși, pe care o transformase într-un bordel. Dacă ar fi să revenim vreodată la povestea celor petrecute la New York în primăvara aceea, cu siguranță că m-ar critica pentru că alesesem totuși să rămân cu Astrid. Ar fi răs de mine, de ceea ce considera a fi lașitatea mea, dar și ea alesese, la fel ca mine, să lase timpul și tăcerea să rezolve problema, iar odată cu trecerea anilor cred că a uitat pur și simplu ce am vorbit sau că ne-am plimbat vreodată împreună pe malul mării cenușii, printre pinii piperniciți.

Vara a trecut și cu fiecare săptămână care se scurgea, reușeam să îmi ascund din ce în ce mai

bine neliiniștea interioară. În aparență, totul era ca de obicei. Astrid părea convinsă că doar „criza mea scriitoricească” este cauza chinului și a melancoliei mele. Ba chiar m-a întrebat când am de gând să plec la New York și să îmi termin cartea, iar eu i-am răspuns că septembrie ar fi un moment potrivit, în august este oricum prea cald. Am învățat să trăiesc cu trădarea mea și să neutralizez disprețul latent față de ea, care mă atrăgea și mă ademenea dincolo de conștiința mea, ca o ofertă ispititoare de a-mi ușura sentimentul de vinovăție. Disprețul meu respingător, ascuns față de buna ei credință mă făcea să rămân rece la mângâierile ei. Luptam împotriva lui, luptam pentru a găsi măcar o urmă de tandrețe caldută, neutră față de ea, pentru „tot ce realizaserăm împreună”. Încercam să apăr tandrețea aceasta de pofa mea vinovată atunci când făceam dragoste cu ea, violent, uneori aproape brutal, ca și cum prin violență și cu forța aș fi putut goni, măcar pentru jumătate de oră, imaginea lui Elisabeth. Și în cele din urmă am reușit să mă despart, în interiorul meu, în două lumi diferite și să am grijă ca cele două să nu intre în contact una cu alta. Poate că este adevărat ce se spune, că omul ajunge să se obișnuiască cu orice. Poate m-ajutase și felul ipocrit în care vorbise mama despre „firea veselă” a lui Astrid și despre cât de

{ • complicat sunt eu pentru o fe

t doar un sfert de oră mai târziu” „” Pentru «,

la casa de pe plajă, să o copleșea Tam înor*

f complimente prefăcute și exalilr ?

obșnuia de ei

ire la adresa lui Astrid anr * marcie

deni- loialitatea față de femeia Că resuscit

•tămănila urmări,, „ P care o

trădasem.

„...oare am extrem de respectuos, uneori chiar drăgăstos cu ea, ca și cum ar fi fost bolnavă fără să știe. Mă sculam dimineața devreme și o lăsam să doarmă mult, înotam și mă jucam cu copin, în timp ce ea stătea la soare, iar când era înnorat, ne plimbam cu bicicletele prin pădure. Erau momente când îmi dădeam seama că am uitat complet de Elisabeth și abia într-o seară în care se făcuse liniște în jurul meu, iar eu stăteam din nou singur pe trepte, printre tufele de măceș, privind marea în amurgul etern al nopții de vară, casa aceea a rede- / venit un loc străin pentru mine, un loc de care sim- m țeam că nu aparțin.

Aceeași senzație m-a pândit în ziua următoare, când am avut din nou ceva treabă în oraș și am deschis ușa apartamentului. Stătuse gol mai mult de o lună, iar când am simțit aerul prăfuit, închis, m-am gândit că nu mai este doar un loc pe care l-am părăsit pentru o vară. Semăna deja cu un loc pe care îl părăsisem pentru a nu mă mai întoarce. Am format numărul de telefon al lui Elisabeth, în timp ce citeam titlurile dintr-un ziar îngălbenit din ziua în care ne-arn făcut bagajele și am plecat la mare. De data aceasta nu mi-a mai răspuns robotul, dar am așteptat mult timp și era cât pe ce să închid când, în cele din urmă, i-am auzit vocea. Găfâia, tocmai urca scările când a auzit telefonul. Se bucura să-mi audă vocea, se temuse că are să uite cum sună. Cu o săptămână în ui mă se întorsese din Mexico, făcuse un tur al peninsulei Yucatan, singură, fusese groaznic. Zăcuse bolnavă i

într-un hotel mizerabil cu gândac, mar. cât un
tatu, în timp ce dădea afară pe la ambele capete,
5. zăcuse așa, dorind ca eu să fiu acolo, și s-a
întrebat dacă are u audă vreodată. Am zămbit
gândindu-mă oase în care ea străbătea deșertul
m ,e motocicletă, împreună cu alt
bărbat. Mi-a* spus că în New York este la fel de
cald și de umed ca în Mexico, nu poate să
să mă mai a la meargă nicăieri și îi e
fanteziile mele geloase imposibil să muncească,
u Mojave în viteză, pe nu poate decât să stea
11 întinsă, fără nicio
gâfăie sub ventilator. zdreanță pe ea, și să
Mi-am imaginat-o astfel, cu
părul ei enorm răsfirat pe cearșaf, cu coastele
răsărind de sub sânii mici, cu picioarele ei lungi,
palide, cu ochii ei palizi, cenușii, neînfrigați. Era
dintr-odată atât de aproape de mine, nu doar un
gând, o imagine, ci așa cum era ea, în came și
oase. I-ara spus că ne vom revedea curând. Vin
la New York? A răs fericită, dar și surprinsă,
crezuse că altul avea să fie motivul pentru care,
printr-o coincidență norocoasă, o să ne întâlnim.
I-am spus că nu mai pot trăi fără ea și că m-am
gândit mult la tot ce se întâmplase. Și ea se
gândise mult, a spus după o pauză, și a sunat
între-adevăr foarte gânditoare. Când vin? în
septembrie, am spus, cândva în septembrie. Nu
am pomenit nimic de apartamentul pe care îl
văzusem. Voiam să o iau încet, pas cu pas. Poate
că îmi era teamă să nu o sperii, poate știam deja
că acel apartament nu este decât o fantezie, o
fantezie cu gresie maronie în baie. Nu știam încă
dacă Elisabeth este doar un pretext, o
necunoscută oarecare, care, pe neașteptate, des-
chisese ușa mtunencului din mine, cum se
exprimă duTă T L^{ultima silabă: truce} înăuntru, orbin-
kând* am* *^o U^U ca să afle *^{ca}
tandre de ²⁵ U^T CC norm ^ ram câteva cuvinte

p; ^ d r^{rr} bun ca * - ■ **
«*»«

într-o seară, în septembrie, am aterizat din
nou pe Aeroportul John F. Kennedy. Când am
ajuns în sala sosirilor, nu am văzut-o nicăieri pe
Elisabeth și m-am gândit îngrijorat că poate nu
a ascultat mesajul pe care i-l lăsasem pe telefon,
înainte de a mă urca în avion. M-am oprit în
mijlocul șuvoiului de pasageri nerăbdători, care
își dădeau coate și am privit descumpănit în jur,
când o femeie tânără s-a îndreptat zăbind
către mine. Întâi i-am recunoscut zămbetul. Se
tunsese, părul ei buclat, arămiu nu-i mai
ajungea decât până pe la jumătatea cefei și era
îmbrăcată într-un taior negru și fustă scurtă, cu
pantofi cu toc care o făceau cu jumătate de cap
mai înaltă decât mine. Nu o văzusem niciodată
în fustă, în general nu o văzusem niciodată atât
de bine îmbrăcată și, în timp ce ne îmbrățișam,
m-am gândit pentru o clipă la femeia elegantă,
îmbrăcată în negru, pe care o privisem pe furis
într-o după-amiază, în grădina cu sculpturi din
spatele Museum of Modern Art. Oare de dragul
meu se îmbrăcase așa, ca să anuleze contrastul
dintre femeia neglijentă, boemă și iubitul ei
burghez și bine îmbrăcat? Ca să îmi arate că
știe să se miște în lumea mea și că este gata să
mă urmeze oriunde? Sau altcineva o
determinase să-și schimbe înfățișarea? Voise să
fie atrăgătoare în ochii plini de așteptări ai unui
alt bărbat? Am rămas așa într-o îmbrățișare
lungă, nemișcată, în mijlocul iureșului de
oameni și bagaje, și am simțit pe gâtul ei un
miros neașteptat, străin, de parfum. În taxi a
răs de uimirea mea, iar eu i-am mângâiat

genunchii goi, delicați, în timp ce ea m-a întrebat despre cartea mea și mi-a povestit despre expoziția pe care o avusese și despre călătoria în Yucatan care, dintr-odată, suna ca o aventură lungă, exotică, fără nicio urmă de probleme digestive. Subit, totul devenise extrem de concret, cum stăteam împreună cu ea în taxi, în drum spre Brooklyn, vorbind 289

de una și de alta. prea concret. Arăta aproape înfricoșător de frumoasă, iar eleganța ei nouă, rece mă neliniștea, ca un prim avertisment că lucrurile nu aveau să se petreacă așa cum sperasem, chiar dacă ea se strângea în mine și își sprijinea capul de capul meu. Dar pentru început, revederea noastră avea ceva euforic, ca și cum am fi înșelat o lume întreagă și tot ce ne împiedicase în lunile din urmă să fim împreună, și aproape că nu mai puteam aștepta ca taxiul să oprească în fața blocului ei. Nu ne-am oprit decât seara târziu, transpirați și gâfâind. Ea s-a dus în baie, eu am rămas întins, istovit de călătorie și de revederea noasă agitată. Pisica s-a furișat fără zgomet pe podeaua imensă, goală, mirosindu-ne atentă hainele care zăceau motolite în grămezi amorfe pe podea. Auzeam apa curgând în cadă, mai întâi cu un ecou puternic, metalic, apoi cu un plescăit moale, pe măsură ce se umplea. Robinetele ruginite au scârțâit, apoi s-a lăsat tăcerea. Ascultam sirenele îndepărtate ale mașinilor de poliție, vocile care strigau ceva în spaniolă, jos, în suadă, și mașinile care treceau din când în când, cu muzica tehno bubuind prin geamurile deschise. Era o noapte caldă, iar ferestrele casei de vis-à-vis erau deschise, în spatele uneia dintre ele se afla un bărbat care se bărbiera, deși era ora trei noaptea, din altă parte se auzea un tanguo lent și am recunoscut *bandeneon-ul* pasionat al lui Astor Piazzolla. Trecuseră mulți ani de când ascultasem discul acela.

I Când am ajuns în baie, Elisabeth stătea întinsă în

I cadă, cu fața acoperită cu un prosop. Apa

verzuie îi

L. deforma ușor corpul, care părea plat ca o fotografie,

iar prosopelul umed i se mula pe nas și pe orbite ca % o mască. M-am așezat pe marginea căzii. I-am spus /Eă m-ai gândit la ce-mi spusese de mai multe ori. Că /te gândeai să se mute înapoi, în Copenhaga. Robinetul picura, iar picăturile măsurau ritmic tăcerea în ;90

momentul în care loveau apa c apa să

tremure, estompând L-J!!^C mici ficm^u

țire, nemișcat. I-am spus că o iuLsTc?' ^1111 d

SUl> care vreau să fiu și că m-am

hotărât'să^{Cen<CU} Astnd, dar picăturile

continuu să p SC pe dele,pleosc, pleosc, o

secundă după aTaTsT ^{SeCU/11} întâmplă cu

secunde. Am apucat m J / ^{Cem} Se prosopelului

de pe fața ei. de sub băiE Iar fața ei a ieșit

la lumină. Avea ochii înrhi! *

asa nemișcată mai mult timp până să-și desS pleoapele și să se uite la mine cu ochii ei palizi, cenuși Așadar, orele petrecute împreună, chiar și ceTe mai prețioase, nu avuseseră nicio urmare deosebită înțelegerea neașteptată, intimitatea spontană din acea privire nu fuseseră așadar un pact, o promisiune a unor momente viitoare. Nu aveau să se lege unele de altele, nu erau o poveste, sau erau doar una care se termina pentru a reincepe mereu, până când, într-o seară, fusese frântă în mijlocul unei propoziții, (^ la fel de neașteptat ca atunci când o luasem de mână, cu cinci luni în urmă, și privisem peste râul Hudson.

. Șapte ani mai târziu, pe când stăteam căzut pe gânduri printre abstracțiunile monocrome și reci ale lui Elisabeth, într-o galerie din SoHo, un bărbat cam de aceeași vârstă cu mine s-a apropiat și m-a întrebat dacă îi cunosc lucrările.

I-am spus că sunt un vechi prieten, dar că pierdusem legătura. S-a prezentat ca fiind agentul ei și am început să vorbim. Locuia în Vermont acum, într-o casă la țară, împreună cu soțul și fiul lor. El era sculptor, foarte talentat. Am dat din cap cu interes. Agentul ei mi-a arătat o fotografie cai e j atârna pe panoul dc deasupra biroului lui, într-o cameră din spaie. Fotografia fusese făcută cu blitzul, seara, imediat după apusul soarelui, în fața unei case din panouri vopsite în alb, între lumina albă a blitzului și strălucirea gălbuie a crâmpeliului de cei din spatele casei se realiza un contrast misterios. M-, făcut să mă gândesc la casele americane singuratică ale lui Hopper, surprinse sub cerul seri. Ochii lor luminau roșii, băiețelul cu păr negru și mânuși de baseball și brațe bronzate, bărbatul brunet, cu mustață neagră care stătea în spatele băiețelului, cu mâinile pe umerii lui, și Elisabeth care stătea lângă ei, într-o rochie de vară înflorată și demodată, și își apleca fața înainte, astfel încât obrazul ei îl atingea pe cel al bărbatului. Avea tot părul scurt și arăta puțin mai în vârstă. Zâmbea, privind căue obiectiv cu pupilele ei roșii. Semăna cu ea, femeia zămbitoare, și totuși parcă nu era ea, cea care, într-o seară de septembrie, cu șapte ani în urmă, stătuse întinsă în cadă, privind-mă cu ochii ei cenușii, lipsiți de expresie. M-am mirat cum de fusesem gata să-rai dau viața peste cap ca să fiu împreună cu ea, deși nu ne cunoșteam deloc și nu petrecuserăm mai mult de câteva săptămâni împreună, în primăvară. Nu era nevoie de mai mult, atât de fragile eiau ideile mele despre cine eram și unde îmi era locul, la fel de lipsite de greutate ca și imaginile și cuvintele.

Bineînțeles că m-a durut, dar nu atât de tare

cum aș fi crezut, când mi-a explicat politicos că poate că nu este tocmai ce-și imaginase ea, nu pentru că ar exista vreun alt bărbat cu care ar prefera să fie, ci piliși simplu penii că se simte bine singură. În plus, se hotărâse să rămână în New York. Ba chiar a vărsat o lacrimă pentru mine, ca o mică ofrandă adusă poveștii aceleia frumoase pe care o inventasem eu despre noi, iar eu i-am sărutat lacrima, ștergând-o, și m-am adunat. Avusese oare dreptate custodele de muzeu? Eram doar un bărbat dintr-un șir de bărbați pe care mi-i închipuiam stând la o coadă lungă, nerăbdători și dând din coate, până sus, pe First Avenue.¹ Nu aveam să aflu niciodată și oricum nu 292

; jnai conta. În ziua următoare m-am ra,, i ,
; ieftin din Little Italy, dar ne-am m - ^ Un hotel
i iolat cina împreună de câteva ori și am*lo bi ¹⁴
T

Început, despre Școala newyorkcă si
desn „ trecea prin cap, pe aceeași lunghe
fcimd „ înainte. Și dacă n-aș fi dezechilibrat
balanța dimre no, cu planurile mele de viitor
drastice și deplSe cu siguranța ca ne-am mai
fi tăvălit pesalteua*in* o săptămână,
supravegheați de pisica ei complet
indiferenta, fiindcă cinai- i, plăcea de mine,
totul mer- j gea atât de bine între noi atunci
când eram împre-
, ună. Era doar ce era, nimic altceva, nimic
mai mult.

Nu am fost extraordinar de nefericit când
ne-am despărțit, eram paralizat și
oarecum ușurat. În ziua plecării, am luat
prânzul împreună în Spring Street,

¹ unde ne întâlniserăm pentru prima oară.

Apoi am

¹ stat și ne-am privit câteva clipe, la colț cu
West

Broadway, înainte să iau un taxi. Dacă în clipa aceea i | s-ar fi răzgândit, totul s-ar fi schimbat, dar s-a limitat | la a mă bate prietenește pe pieptul cămășii și la a-mi | spune să am grijă de mine. Am vrut să spun același lucru, dar m-am mulțumit să zâmbesc matur și am | sărutat-o pe frunte, înainte să urc în taxi și să îi cer I șoferului să mă ducă la aeroport. *Nice lady, bul very*

slim, a spus șoferul cu un inconfundabil accent pakistanez, în timp ce conducea înainte, pe West Broadway. *Yeah, very nice*, am răspuns eu, în timp ce mă întorceam pe bancheta din spate, ca să mai văd pentru ultima oară, prin parbriz, o ultimă frântură din silueta ei înaltă, subțire, care mergea cu pași lungi și rezezi printre ceilalți trecători, imposibil de distins, apoi, de restul siluetelor în mișcare.

■ E frumoasă doamna, dar e foarte slabă, (n.tr.)

Astrid a petrecut o singură noapte la Porto, apo, „-a continuat drumul spre sud. Conform extrasului de cont și-a folosit Mastercard-ul la o benzinărie de la ieșirea din Aveiro, iar mai târziu, în aceeași zi, a luat prânzul în Coimbra. În aceeași seară s-a cazat la același hotel din Braga, cu vedere către oraș și fluviu, în care am stat noi timp de o săptămână, în toamna aceea, cu șapte ani în urmă, după ce mă întorsesem de la New York pentru a doua oară, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Înainte de a părăsi Porto, condusesse probabil până la Matosinhos, pe plaja

pustie, cu rezervoarele de ulei și barăcile dărăpănate închise, care adăposteau cafenele și vestiare. Poate că s-a plimbat pe unde ne plimbaserăm împreună, prin vânt, prin mirosul de sare și alge, până în apropierea valurilor uiașe care se spărgeau pe plajă cu un zgomot asurzitor, galbene din cauza nisipului involburat. Poate că și în acea zi se lăsase ceață, așa că nu putea să vadă orizontul, doar strălucirea mată, fără odihnă a valurilor care sclipeau arămiu în depărtare, acolo unde ceața și marea se contopeau, li sugerasem încă din mașină, când venise să mă ia de la aeroport, să mergem în Portugalia împreună, doar noi doi. Nu știam de ce tocmai Portugalia, poate pentru că nu fuseserăm niciodată acolo, îmi venise ideea în avion, în timp ce răsfoiam distrat revista companiei aeriene 294 și priveam harta lumii cu cele două emisfere, decupate și desfășurate precum aripile unui fluture, ca niște lumi separate, conectate doar de rutele companiei de zbor, desenate cu linii roșii care se intersectează și converg în punctele de joncțiune din marile orașe. Mi-am pus degetul pe New York, în zona unde trebuia să fie Coney Island, și am tras o linie pe deasupra Atlanticului, între paralela patruzeci și paralela patruzeci și unu latitudine nordică, până când am atins coasta orașului Porto. Fusese un an extenuant, i-am spus, cu cartea și așa mai departe, aveam nevoie să fim puțin singuri. Poate o puteam convinge pe mama să se mute în apartament în perioada aceasta, iar seara, când era ea la teatru, Simon, care era destul de mare, putea să aibă grijă de Rosa. Astrid a zâmbit surprinsă, strecurându-se prin trafic. De ce nu?

În avion, în timp ce cerul se întuneca deasupra pustietății plafonului strălucitor de

nori, am ieșit din letargie și am început să mă minunez. Cum de se întâmplaseră toate astea? Cum de fusesem în stare să-mi pun viața în mâinile lungi și subțiri ale unei femei cu totul necunoscute și să-i permit să o modeleze? Oare Elisabeth fusese, la urma urmei doar un prilej, un pretext? Oare, de-a lungul anilor, fără să știu, mă îndepărtasem de Astrid? M-am gândit din nou la discuția avută cu mama, când ne-am plimbat pe plajă, printre pinii piperniciți. Poate că avea dreptate, poate că trebuia să stau și să mă gândesc la întrebările mele fără răspuns pe o canapea de piele, de culoarea cognacului, într-un apartament închiriat, cu gresie maronie în baie. Dar asta nu ne-ar face mai fericiți nici pe mine, nici pe Astrid, mi-am spus în sinea mea. Oare ideea suna atât de deprimant din cauza gresiei maronii? Ideea de a deveni un locatar solitar și groaznic de deprimat, care își încălzește

295

semipreparatele congelate în cuptorul ai mia-
oune al altcuiva și se holbează fără speranță
afară, la ploaie? Singurătatea lui de vagabond,
în derivă pe vâltejul pusdu al zilelor? Dar
aveam să fim mai feri. rid dacă rămăneam
împreună? Mi-am amintit din nou de întrebarea
pe care mi-o pusese Inês cu câțiva ani în urmă,
în cafeneaua din Place de l'Alma. Dacă eram
fericit cu Astrid. De atunci, întrebarea rămăsese
unde, pe fundal, iar timpul trecea. Mă
urmărise așa cum luna te urmărește pe drum,
când conduci noaptea, cât de repede posibil,
fără ca figura ei palidă, ciupită de vărsat să se
miște măcar o fărâma din fereastra laterală, în
spatele copacilor care rătăcesc și ei în goană pe
marginea drumului. întrebarea aceasta
indiscretă, fără nuanțe despre fericire mă

făcuse să cred că este timpul să o rup cu toate.
Dar cine îmi pusese întrebarea? La urma urmei,
să fi fost oare Elisabeth doar un surrogat al lui
Inês, acum după ce ajunsese să pun sub
semnul întrebării întreaga mea viață de adult?
Oare Elisabeth nu fusese decât o răzbunare
amănată a înșosirii mele din tinerețe, mucegăite
și cu miros respingător? Fusese el adevăratul
meu eu, acel tânăr nefericit care stătuse la
fereastră și privise cum Inês dispăre printre
fulgii de zăpadă, într-o iarnă, cu multă vreme în
urmă? Oare nu îmi mai revenisem, după ce îl
trădasem și cuprinsesem chipul lui Astrid între
palmele mele pentru prima oară? Sau să fi fost
aceasta cea mai mare iluzie a mea, cum că el ar
fi eul meu original, necorupt? Și nu eram eu, în
acest caz, nimic mai mult decât o sumă de
umbre fugare, deformate, pe care le aruncasem
pe retina diferitelor femei, în spatele privirii lor
impenetrabile.- Eram altceva decât această
metamorfoză neconținută? Poate că era
oboseala, poate turbulențele de deasupra
Atlanticului care mă amețeau și îmi dădeau
senzația că toate gândurile mele sunt tot 296

Labradorului, fără ca e, 5
vreodată în spatele strwmrlr*
iăstălmăciri. P C Stratlin, or d_g autotărădare și

Astrid probabil că ajunsese la Lisabona
pe înserat Dacă avea cameră cu vedere spre
oraș, mai ZZ sigur stătea pe terasă, privind
„deasupra țiglei” acoperişurilor înclinate
dintre zidurile cetății și fhz- v.u care este
atât de lat încât, atunci când plouă,
; malul celalalt este doar o bordură albăstrie
nedeslușită. îmi imaginez cum rămâne așa, în
picioare cu ochu închiși și fața ridicată în
lumina albă, în timp ce ploaia l se așază pe păr
și-i imbrobonează fruntea și obraji și-l pătrunde
prin bluză cu o senzație care amintește de o

atingere ușoară pe umeri, cu vârfurile degetelor. Poate că stătea așa și inspira mirosul de piaf dizolvat în umezeală. Poate că stătuse așa înainte | să intre în cameră și să se așeze pe pat, cu hainele pe ea. Am lăsat ușa de la terasă deschisă, chiar dacă era răcoare, și i-am dat jos pantofii, înainte de a mă așeza lângă ea. încă nu desfacusem bagajele. Mi-am pus un | braț în jurul ei și mi-am ascuns fața în umbra dintre noi. Aici ne opream. Lisabona fusese ținta noastră, ultimul oraș din Europa, cum spusesse ea cu un zâmbet istovit, în timp ce șoseaua ne conducea printre blocurile de garsoniere, din beton dărăpănat de la periferie. Stătea întinsă pe burtă, cu ochii închiși, am acoperit-o cu cuvertura de pe pat. M-a mângâiat pe păr, cu mâini calme, încet, iar aerul cald din nările ei mi-a atins fața, împreună cu mirosul ușor de transpirație, mirosul ei. Am stat întinși așa, în tăcere, eu cu mâna pe spatele ei, simțindu-i respirația în palmă, o mișcare lentă a soldurilor, sub pielea caldă dintre bluză și pantaloni. Nu știam dacă adormise. Oaie bănuise ceva în tăcerea mea? Se deschisese oare o 297 mică firidă în gândurile ei, prin care pătrundea ușa aer rece? Aerul dinu-o lume străină, care doar lă suprafață semăna cu cea în care trăise alături de mine, așa cum se întâmpla de multă vreme. Lumea ei putea fi în lumea mea, dar nu mai era loc pentru lumea mea în lumea ei, apăruse această diferență, iar știința ei nu mai era aceeași cu știința mea. Cum puteam evita să o reduc la ceva mai prejos decât avese nevoie să fie? Trebuia oare să o părăsesc, acum că trăiam în lumi diferite? Oare nu irosisem prea mult din timpul ei cu egoismul meu melancolic? Aș fi putut cel puțin să-i povestesc ce se întâmplase, să îi dau posibilitatea să hotărască singură

dacă vrea să respire în cealaltă lume din care îi priveam fața, atât de aproape de a mea, cu ochii închiși, ca și cum ar fi dormit l-aș fi putut povesti în seara aceea de octombrie, în Lisabona, în timp ce stăteam întins, ascultând ploaia bătând pe gresia terasei, pe obloanele din oțel trase peste vitrinele magazinelor, și scuterele care își croiau drum în sus, pe Rua Senhora do Monte. Nu i-am spus nimic și aceasta a fost cea mai mare dintre trădările mele. Nu că fusesem pe punctul de a o părăsi pentru a trăi cu altă femeie, ci că mă întorsesem acasă și condusesem alături de ea tot drumul, până la Lisabona. Că mă întorsesem tiptil, cu înfrângerea mea secretă, suprimată, ca și cum nu ar fi fost vorba decât de un scurtcircuit, de un mic accident tehnic. Că stăteam acolo, la capătul drumului, și tăceam, ca și cum nu aș fi avut nimic de spus. Cum de nu o părăsisem? De ce m-am întors ca un laș, după ce aventura mea se sfârșise ca un abort, măturată de val, ca toate celelalte posibilități pe lângă care treci sau pe care le pierzi de-a lungul anilor? De teama vechii singurătății deprimate pe care mi-o mai aminteam încă 298

Cum stăteam întins, în acea seară ploioasă, în Lisabona, și dormitam în întunericul din cameră lângă Astrid, epuizat după drumul lung, nu puteam să mă hotărâsc dacă mă trezisem dintr-un vis sau dacă adormisem la loc după ce stătusem trează câteva zile. Când am întâlnit-o, parcă m-aș fi trezit din visele „ele de tinerete” despre Inês. Când am întâlnit-o pe Inês, parcă m-aș fi trezit din copilăria mea visătoare. Când am întâlnit-o pe Elisabeth, am simțit ca și cum ; aș fi dormit ani în șir. Iar când m-am întors înapoi la

† Astrid, am realizat că visele mele despre o altă viață

I nu fuseseră altceva decât un vis declanșat de o pe

reche de ochi palizi, cenușii, care niciodată nu mă i văzuseră ca fiind altceva decât eram. Un bărbat înșurat care o dorea, poate din plictis, poate din dispe- 1 rare, poate pentru că se întâmplase ca ea să fie prin preajmă. Poate că îmi petrecusem toată viața visând, poate că așa ne petrecem cu toții viețile, până când,

I mai devreme sau mai târziu, vine acel moment în care ne deșteptăm în neantul pur. Poate că nici nu se poate să fie altfel, poate că în visele noastre respirăm în lumi diferite, în timp ce ne vărăm unii în alții, în ' somn. Așa mă gândeam când stăteam întins lângă Astrid, într-o seară, la Lisabona, cu șapte ani în urmă, în timp ce ploaia picura și amurgul albastru se lărgea în jurul nostru, iar eu îi simțeam corpul cald lângă al meu, în răcoarea nopții. Adormise. Și-a încrețit fruntea și a mormăit ceva ce n-am putut desluși, apoi chipul ei s-a destins din nou. Nu puteam ști ce visează. Simțeam furnicături în mână, era complet amorțită după ce stătuse atâta vreme pe soldul ei. Mi-am tras mâna cu grijă și m-am ridicat din pat. Fața ei era invizibilă, pe jumătate ascunsă de întuneric și aproape de nerecunoscut. Am ieșit pe teiasă și mi-am aprins o țigară, privind jos, la constelația de stele a felinarelor de pe stradă și la farurile mașinilor 299

care se aprindeau și se cufundau în întuneric. Nu mai puteam vedea fluviul, trebuia să mi-l imaginez acolo unde rețeaua de lumini se sfârșea, înlocuită de întunericul de nepătruns care se întindea până acolo unde luminile începeau din nou, licărind firav pe malul celălalt.

Probabil că rămăsesem o buna bucata de vreme așa, privind fotografia lui Elisabeth, cu soțul și băiețelul lor, zâmbind cu ochi roșii în lumina blitzului, în fapt casei lor de lemn din Vermont. Puțin prea mult, aed cu, pentru că îmi amintesc că agentul a tușit ușor și m-a întrebat dacă nu doresc adresa lor. I-am spus nu, mulțumesc și am părăsit galeria din Wooster Street. M-am dus la cinema, doar ca să fiu într-un loc unde mai erau și alții, fără să fiu nevoit să spun sau să fac nimic; mai târziu am mâncat la un restaurant japonez, iar seara am luat un taxi înapoi, spre hotelul din Lexington Avenue. Cine știe, poate că acel mic crâmpei din viața lui Elisabeth mi-ar fi lăsat o impresie mai profundă dacă Astrid m-ar fi așteptat acasă, în Copenhaga, dacă aș fi putut să o sun din camera de hotel, dacă aș fi contat pe faptul că o să răspundă la telefon, pentru că era oră la care obișnuia să se întoarcă acasă. Acum era doar o fotografie de amator, a unei femei pe care o cunoscusem cândva, aproape la fel de străină ca și bărbatul necunoscut care devenise soțul ei. Poate că adevărul este chiar așa de rușinos de banal, pe cât de evident de perisabili este semnificația pe care o atribuie, o perioadă, unui chip, atașând-o nesigur acelor trăsături care pentru o vreme și-au împrumutat silueta speranțelor tale tandre. Revederea lui Elisabeth fusese la fel de mdoloră ca și revederea lui Inês, cu câțiva ani în urmă când ieșisem de la cinema împreună cu Astrid 5« o zărisem în mulțime. Dacă totuși mă întristam ușor revederea

vechilor mele iubiri, 1111 era numai pentru că se transformaseră în cenușă, ci și pentru că se stinseseră aut de repede. Cu toate astea, m-am ars ș, chiar dacă nu im, pot aminti durerea, îmi amintesc că la un moment dat m-a durut. Aaim erau imaginile lu, Astrid cele care mă ardeau. Am ridicat receptorul și am format numărul nostru de acasă, nu se știe niciodată. În timp ce ascultum cum sună, m-am zărit în ecranul televizorului, o siluetă cenușie, cocărată, stând pe marginea patului într-o cameră de hotel anonimă. Am luat telecomanda și am aprins televizorul, doar ca să nu mă mai uit la figura singuratică, anonimă reflectată în sticla bombată a ecranului. Am dat sonorul mai încet și am privit absent imaginile aglomerate ale știrilor. Un rău își ieșise din matcă, o puteam vedea unde. Copaci, semne de circulație și acoperișuri de case răsăreau neputincioase din apa murdară. De ce nu puneam receptorul în furcă? Mi-am imaginat apartamentul gol, ferestrele întunecate care dădeau spre Lacuri și fațadele de pe celălalt mal, rândurile de ferestre luminate. Să presupunem , că Astrid s-a întors. Un elicopter militar plutea în aer, l elicea biciuia apa creând valuri mici, iar valurile se ' propagau în toate direcțiile, în jurul unei bărci cu vâsle ancorate la ultimul etaj al unei case, de unde o siluetă acoperită, arătând ca o mumie, era ridicată pe o targă care se învârtă ușor în aer. Deodată s-a auzit o voce la capătul celălalt al firului, era Rosa. O trezisem din somn, era șase dimineața acasă. Mi s-a părut că se bucură că am sunat. Am întrebat-o dacă se mutase din nou acasă, a răs, deocamdată a cam terminat-o cu iubiții. Are cumva mai mulți? A răs din nou. Mi-ar plăcea mie să știu! Am întrebat-o dacă aie vești de la Astrid. Reporterul privea serios în obiectiv, în timp ce vorbea la microfon, dar de

pe buzele sale nu ieşea niciun sunet. încercase să sune la Gumla în Stockholm ca să afle când mă mtorc eu, dai nu răspunsese nimeni, probabil mai erau încă în insulele suedeze. I se pare super tare că no, putem călătou

„a« fiecare cu treaba lui și ne lăsăm puțin în pace. Reoorterul avea cizme de cauciuc și stătea în apă oână la brâu, mișcându-și buzele printre casele din acel oraș plutitor. În schimb sunase Simon de la Boloena, unde întâlnise o fată de care se îndrăgostise până peste cap, așa că să nu ne așteptăm să-l revedem prea curând. Mi-a spus că are să vină să mă ia de la aeroport, iar eu mi-am scos biletul și i-am citit numărul zborului și ora sosirii.

Am rămas în fața nesfârșitului torent de oameni de pe micul ecran, care vorbeau și se mișcau în salturi printre fragmentele amputate ale diferitelor locuri din lume. Era târziu și eram obosit, dar știam că nu ar avea nimeni sens să merg la culcare. Mi-a venit în minte metafora antică a timpului-fluviu, mereu neschimbat și totuși niciodată același. Am încercat să-mi reamintesc cei șapte ani care trecuseră de când Astrid și cu mine am condus împreună până la Lisabona și am hoinărit agale, unul lângă altul, fără țintă, pe străduțele înguste din Bairro Alto și Alfama, printre tramviele vechi, murdare și huruitoare, printre ornamentele geometrice sau organice, înnegrite de fum de pe fațade. Nu se întâmplase nimic deosebit, timpul își urmase cursul, și noi odată cu el, copiii crescuseră, iar noi îmbătrâniserăm puțin, Astrid își edita filmele, iar eu scriam despre pictorii mei. Nu reușeam să mă revăd împreună cu ea, lunile ei anii se scurseseră într-o spumă amorfă, nestatornică, și ve-ram numai crâmpiee disperate ale orelor și zilelor frunze

1. SC răsucoo *viteză, ca niște t a « p n m e vâlk înablie a dle» pară din vedere. Când n

ca și cum n
o ascultă clătind în s stălt cum, cu vremea
m, , • din umor, Caș
marc între ceea'ce ai • o difecia, tăt
de

302
cu Elisabeth era „ mă Sîndcain însă la povestea sau văzut la televizor. Eram eu cu adevărat sau, pentru puțin timp, îmi ieșisem din mine, victimă a unui raptus trecător care durase jumătate de an, un ultim gest rebel și incontrollabil, înainte de a mă maturiza? După câteva luni de la întâmplare, mă simteam ușurat că o cruțasem pe Astrid de povestea escapadei mele. De ce să o fi rănit inutil, de vreme ce reușisem să-mi înfrâng fanteziile cu privire la o viață nouă și diferită? În felul acesta încercam să-mi liniștesc conștiința istovită, încă mă mai rușinam când Astrid îmi întâlnea privirea cu ochii ei înguști. Îmi era rușine, nu numai de trădarea mea, ci și de gândul că într-adevăr crezusem că pot să scap de mine însumi și să devin un altul, un altul decât cel care devenisem de-a lungul anilor, în toți anii petrecuți cu ea și cu copiii. Și cine ar fi trebuit să devin? Dacă locul meu nu era acasă, lângă Astrid, în apartamentul de pe malul Lacurilor, atunci unde era? După ce copiii s-au desprins de noi și au început să se descurce singuri, zilele au devenit mai lungi decât fuseseră înainte, nu mai erau atât de încărcate, iar când ne întâlneam seara, în apartamentul tăcut, ne simțeam uneori ușor jenați, ca și cum am fi fost oarecum uluiți că timpul a trecut. Descoperiserăm un ritm mai calm, mai lent, de plecări și revederi, acum când dintr-odată eram liberi să ne cufundăm fiecare în treburile sale și, în mare, făceam exact ce ne plăcea, pentru că nu mai era la fel de important la ce oră ne întorceam acasă.

Încetaseam, în general, să mă mai întreb dacă sunt fericit, 1111 mai era necesar, devenise chiar inutil. Doar nu poți să umbli așa și să fii fericit non stop, gâfăind și salivând într-un nesfârșit spasm, cutremurat de fericire, de când te scoli și până adormi la loc, cu un

1. trăit cu ••'v-sv.lita dini uc adevărat și ce ai auzit

303 . *MSCSC* greșit pusă încă dm start. Dacă
 „„*ilitOi** am dorit-o pC Elisabeth pentru că
 c,,mfcHatOar=am ^ ^ Q

degStōV¹ m² s³ d⁴aun⁵p⁶fob⁷l⁸.I.Cī⁹d¹⁰m¹¹p¹²la¹³ma¹⁴t'ed.
Sl.detrifereira Răului, după credea¹⁵, ca pe
termen lung ar fi plicticos cu toate cântecele
divine și bunăstarea lui. s. poate că era acelaș.
Cus utupd al eternității care mă neliniștește
care un inspirase onduriile rebele despré
Elisabeth. Senzația că puteam să-mi văd
propriul viitor, cu Astrid și copiii ŝi, apoi,
singur cu ea, atunci când, la un moment dat,
nu-i vom mai avea pe Simon și Rosa ca
activitate comună, cotidiană, înfrângeriile și
victoriile profesionale, plictisul domestic și
momentele trecătoare de dorință maritală
reinvenți, plimbările de duminică, rinele cu
prietenii, conversațiile profunde sau superficiale
despre una sau alta, plecărilor în concediu,
vizitele la muzeu, mersul la cinema și toate
celelalte pentru care îți faci timp. Un catalog
bogat și totuși dezamăgitor de „pasuni
și activități”, pe care toi solitari amărâți, dar
veseli și independenți economic, le înșiră la
rubrica matrimonială din ziare, poate penun a
încerca să apară cât de cât normali. O
perspectivă a repetițiilor, ca atunci când stai
într-o cafeana pariziană îmbrăcată cu oglinzi și
privești interiorul care se repetă într-un coridor
nefârșit de reflecții, în care ridici acelaș pahar
de vin, în timp ce îți aceeași țigară între degete,
iar, și iar, și iar, și în care ești același, până la

disperare același, până în punctul de fugă al
perspectivei. Dm feriril e, nu fusese decât o
iluzie, nu f * ²⁰¹¹ mă trezeam dimineața norinu
m • ' ^ uesori ai putat să pară așa. Nici ^{Cram accia}ș * ^
la un an la altul, dar ^{mai 'ra} « chestiune de
acoperire a

304 junesem să înțeleg treptat, după
ce mă întorsesem la Astrid, în urma încercării
mele **esuate** de evadare.

Schimbarea nu înseamna că suntem în drum către o țintă, ea se petrecea ui corpurile noastre și în capetele noastre. Se desfișura lent și neobservată, în spiralele monotone ale repetiției, și doar din când în când, la intervale de câteva luni, remarcam cum corpul costivel plat al Rosei începe să capete forme sau că o umbră de mustață începe să se deseneze pe buza de sus a lui Simon, că în părul castaniu al lui Astrid mai albise un fir sau că, în timp ce mă bărbieram, ridurile dintre nări și colturile gurii mi se adânciseră și se lungiseră mai mult decât îmi aminteam eu. Nu simțeam timpul, dar acesta se scurgea și ne lua și pe noi cu el, poate pentru că trăiam în mai multe timpuri deodată. Astrid mai era încă femeia tânără care într-o seară de iarnă își linitise băiețelul pe bancheta din spate a taxiului meu. Eu încă mai eram tânărul care, într-o noapte de vară, stătuse printre tufele de măceș de la malul mării și repetase acea mantră calmântă, *fii tare, fii tare*. În același timp, ea era femeia pe care voisem să o părăsesc, și femeia la care mă întorsesem, iar eu eram bărbatul care o văzuse, pe rând, ca pe o salvare și ca pe un gardian, ca pe o eliberare neașteptată în viața mea și ca pe o povară care mă ferecase în rășnita eternă a zilelor. Când vorbea la telefon, schimbând bărfe cu Gunilla din Stockholm, clătinau din cap și mă întrebam

Dar cum ajunseam de la una la alta? Cum se face că stăteam în avion, deasupra Atlanticului, îndrepându-mă spre vest, convins că trebuie să o părăsesc pe Aspid ca să mă salvez de perspectiva ameițorii, fără săfișă a repetiției, pentru că, după numai o săptămână, într-un avion, în drum spre Est, să-mi vină ideea că ea și cu mine trebuie să plecăm împreună în Portugalia? După ce Elisabeth se pierduse printre ceilalți trecători, nefiind decât o suietă în contralumi-nă, pe West Broadway, tandretea aceea tăcută, ezitantă pe care o simteam pentru Astrid a

nimic în sine, drumurile care se ramifică
cătare necunoscut, chipurile care îți ies
în întâmpinare cu privirea lor străină, în care poți
fi oricine și orice. Poate că ai e fusese nevoită
să admită că nu contează pe ce drum
apuci și cu cine, pentru că iubirii îi este indif-
ferent pe cine iubești, cu condiția să te
simți liber să
îți urmezi calea pe
care ai ales-o, prin ochii pe care îi
J privești fix în timp ce înaintezi. Poate că
înțelegea și

ea că nu primești în dar o poveste pe care să o spui și că nu-ți cunoști povestea înainte ca aceasta să fie depănată. Că nu poți ști niciodată dinainte ce înseamnă și cât de mult înseamnă. Că povestea se spune zi de zi, câte puțin, fie că o spui cu o voce șovăielnică sau fermă, încrezător sau chinuit de îndoială. Atunci și ea ezitase, și ea se oprise pentru a se întreba dacă nu cumva se rătăcise, dacă nu se lăsase purtată departe, printre ramificațiile întâmplătoare ale anilor, în brațele bărbatului greșit, chinuită de dorința oarbă a iubirii ei de a se îndrepta într-acolo unde-și croise drum cu pași răbdători. Și apoi, într-o dimineață, și-a făcut bagajele și a așteptat în ușa dormitorului ca eu să mă trezesc, cu pardesiul deja pe umeri.

Oare simțise la un moment dat că s-a micșorat în ochii mei, în care se instalase ca și cum acolo ar fi fost locul ei? Trebuise să mă părească și să fie singură, ea, care nu mai fusese singură douăzeci și cinci de ani

la rând, pentru că devenise atât de mică în privirea mea îndepărtată, încât aproape că dispăruse cu totul din vedere? Sau simțise că devenise prea strâmt spațiul pe care privirea mea îl deschisese cândva în jurul ei, atunci când, pentru prima oară, crezuse că poate fi ea însăși și unde crezuse că poate să alerge cât de repede și de departe ar fi vrut? Oare realizase că și eu o modelasem până când nu mai era altceva decât acea persoană care trăia lângă mine? Oare când îi venise ideea că cea care încerca să respire cu nasul și cu gura ei era o femeie necunoscută o femeie pe care eu nu o văzusem niciodată în spatele trăsăturilor ei binecunoscute? Când descoperise ea în oglindă ochii acelei necunoscute, printre micile riduri de

pe chipul ei, acolo unde își întâlnea de obicei propria privire liniștitoare? Ochii care se uitau la ea cu o mil-are reținută, întrebându-se cum prinsese formă viața ei, ca și cum totul s-ar fi petrecut în timp ce dormea. Poate că îi văzuse în oglindă, în vreuna din camerele de hotel din drum, acei ochi necunoscuți, întrebători. Poate că o așteptaseră în oglinzile din San Sebastian, Santiago de Compostela, Porto și Lisabona. În drum, trecând prin aceste orașe, poate că mă privea cu uimirea lor și se întrebase dacă eu sunt cu adevărat cel pe care îl iubise și dacă încă îl mai iubește pe bărbatul acela. Dar de ce așteptase oare atât de mult? De ce nu mă părăsise încă de atunci, pentru a o întâlni pe necunoscuta din oglindă? Se mdoise oare că cealaltă ar fi putut respira singură, gră masca protectoare a chipului ei binecunoscut? m^ST

f^L_P^peSICSC ce &^hicie de> în tăcerea Ztni r^J 031î J conside,at
că a așteptat destul?

eU ? T ăz nici eu nu mai cel care măsece su T
h0tă, ăse de> Ră?

Sfcaw r r " CO pîitor' Ph,ă cîild
SESE? Th dC mai' , încât incidentul <_mO vederea ^
Nu știu ce anuine citea pe chipul meu, cât de multe aflate din privirea mea alimci cand ne-am phmbat pe străduțele abrupte din Bain o Alto ușor nesiguri și șovăielnici, așa cum sunt turiști» cand homaresc printr-un oraș străin pentru că nu au nimic anume de făcut. Probabil că văzuse și simțise mai mult decât crezusem. Orașul se inter- punea tot timpul între noi, cu tramvaiele și plăcuțele de gresie înnegrite de fum, cu fluviul strălucitor și fumul de la grătarele cu castane ale vânzătorilor ambulanți, orașul în care speram să o regălesc. Nu aveam nimic de care să ne agățăm acolo, atât de departe de locul căruia îi aparțineam, aveam doar cuvintele noastre, iar acestea se stingeau atât de repede în liniștea străină și lacomă. Aveam doar corpurile noastre în cea cameră de hotel

anonimă, în care am stat întins și am ținut-o în brațe ca un marinăr naufragiat, în timp ce ascultam ploaia și vedeam lumina pâlind și simțeam acru l rccc dc afără.

Fusese fericită? O făcusem oare fericită? Cred că fusese fericită la început, când am răspuns la vestea neliniștitoare că este însărcinată cu acel *de ce nu* juvenil și ușuratic. De când cu acel *de ce nu* necumpătat, hazardat și arrogant, am profitat de ocazie și am făcut un salt în necunoscut și, spre surprinderea mea, am descoperit că aterizasem în picioare după ce, luni în șir, mă învârtisem în cerc cu taxiul meu, ca un astronaut singuratic care înconjoară pământul. Cred că am făcut-o fericită în anii care au urmat, după ce stătusem într-o noapte de vară sus, pe uapte, printre tufele de măceș, și o implorasem, pe ea și pe copilul nostru necunoscut, cu acele cuvinte rostite printre dinții înceștați, *tare, fu tare*. Au fosteativa ani, când era Rosa mică, în care am fost tot timpul lângă ea. Poate că din cauza aceasta mi-amintesc atât de puțin, în timp ce învăța să meargă, în timp ce învăța să vorbească nu eram decât un bărbat fericit și obosit care se dăruise orelor și zilelor, lasându-se m voia vârtejului lor fără să își fecă gânduri. M-am trezit în mijlocul vieții mele și niciodată nu am mai ajuns atât de aproape de acest centru al ei ca atunci Țnd eu și Astrid eram tot timpul pe drumuri, zi de zi, fără să ne gândim măcar încotro mergem. Mă gândesc că și ea a gândit la fel despre anii aceștia, mai târziu, când a început să simtă aerul rece, dintr-o lume străină, cum pătrunde prin fisura invizibilă din știința ei despre cine suntem noi. Când am început să fiu absent, când a început să simtă îndoiala mea ca pe o tăcere ciudată, o licărire în privirea mea, o stângăcie subită când mă culcam noaptea lângă ea.

Probabil că adormisem. Era întuneric beznă

când m-am trezit în camera de hotel din Rua Senhora do Monte. Cearșaful era rece acolo unde mai devreme simțisem căldura soldului ci în palma mea. Am strigat-o, nu era acolo. M-am așezat câteva clipe pe marginea patului și am privit salba de lumini strălucitoare ale Lisabonei, care se întindea sub terasă. Puteau fi luminile oricărui alt oraș. Mi-am pus pantofii și am coborât la recepție, receptionerul mi-a spus că ieșise din hotel cam cu jumătate de oră înainte. Hotelul se afla într-un cartier liniștit, cu străduțe abrupte și înguste. M-am gândit că o să dau de ea dată mă plimb puțin prin împrejurimi. Nu putea să fi ajuns prea departe. Erau puțini oameni pe stradă două femei de vârstă mijlocie cu șorturi la brâu stăteau într-o poartă și șusoteau, un cuplu tânăr pe un scuter fata spnĵmindu-și obrazul de spatele bărba-

florilTs? a"rid" I de Slatu Pe balc TM »
Is «da
același tLn cn T
ce n-am reușit ^ ^ un sacot și mi-a spus ceva
deau Oj
lanit cu scoarța jupuită din m-
su-ălucea ireal în lumina feUnarelor
portocalii traver-
sat în lung și-n lat de umbrele încărnigate ale
copa
cilor, tar fațadele pătate semănau cu un
decor de | teatru în lumina reflectoarelor.
Din spatele obloa-
j nelor trase ale balcoanelor răzbăteau vocile
energice
I ale prezentatorilor de televiziune și alte voci
mai

slabe, răzlețe, care se amestecau cu zornăitul veselei. M-am așezat pe o bancă, sub platani, și mi-am aprins o țigară,

Am încercat să îmi imaginez că o paraisem. Când în loc să sugerez această călătorie, i-aș fi povestit ce se întâmplase la New York, atunci când m-a luat de la aeroport, așa cum o făcuse de atâtea ori, îmi imaginam că îmi povesteam totul în mașina sa mai târziu, în dormitor, după ce copiii s-ar fi dus la culcare. Nu știu cum ar fi reacționat. Dacă ar fi fost distorsu sau dacă pur și simplu m-ar fi ascultat, uitându-se la mine cu aceleași privire ca atunci, ca în ziua în care a plecat. Ca și cum ar fi știut deja totul. Îmi imaginam că Rosa ar fi plâns, iar Simon s-ar fi cufundat într-o tăcere penibilă. Cum aș fi ezitat ușor, cu Rosa în brațe, înainte de a mă smulge și să se plece. Aș fi închiriat un apartament, poate cel în care îmi imaginam că o să locuiesc cu Elisabeth. Aș fi amenajat o cameră pentru Rosa în cea în care plănuisem să fie atelierul lui Elisabeth. Aș fi luat din apartamentul de pe malul Lacului, așa cum venea rezizorilor grizonazi să-l iei cândva pe Simon, când încerca, în week-end, să fie ceea ce fusese odinioară. Ea m-ar fi așteptat pregătită cu o gutăță și o păpușă sub braț și, pentru o clipă, s-ar fi aflat între noi, atunci când ar fi sărutat-o 311 pe Astrid la despărțire, apoi ar fi coborât ai mine p. sdrîi un scurt moment în care eu și Astnd am fi fost nevoiți să ne privim în ochi. Ce am fi

gândit? Că Rosa era tot ce rămăsesse? Singura dovadă că ne iubisem cândva și crezusem că am ajuns la esența vieții noastre? Locul din care totul se poate vedea și se poate povesti? Aveam să stau într-un apartament închiriat, cu canapele de piele de culoarea cognacului și mășute de sticlă fumurii, citindu-și cu voce tare Rosei și gândindu-mă, în același timp, că până la urmă ea fusesse rezultatul unei neînțelegeri, al unei decizii pripite, al unei acțiuni neașteptate? În cei șapte ani care trecuseră de când stătușem în mica piațetă din Grata, unde băieții alegeau și jucau fotbal, m-am întrebat uneori dacă nu rămăsesem împreună cu Astrid doar de dragul copiilor. În acest caz, ar fi trebuit să mă simt ușurat când s-au mutat de acasă, iar Astrid, într-o dimineață, și-a făcut bașajele, părăsindu-mă în liniștea din care ne lăăsaseră copiii. Dar de când mă părăsis, am început să cred că aștepta și în interiorul fusesse contrabalanșate treptat de povoaia anilor în corpurile noastre schimbate și de blândețea enigmatică a momentelor neașteptate în care ne priveam unul pe altul.

Și abia, singur pentru prima dată după zece ani, oai fusesem până la rs ^r/. ^ "pn,pe Mie i i ^areds ^u

Prednisoneul d iute care

fcJSZSSgl d, p, *k

asele din piațetă si,, ^ i parate care i bătău din așele și răsătele din ^ * V220are, si i și cinchetur i-ar fi păsut unde măzE T n oamcnr si i i, Nu un ortanti, Nu si, că de i oiaf, 3vea nicio

dintre platani po[^]ri
 matele meu auz[^]m^T PoatC Zece minute.
 uaeam un
 Uaccalolătrat și chitli și
 vocea masai lină, joasă, deformată, electronică
 a unui automat. M-am întors. Un tip cam de
 vârsta lui Simon stătea aplecat deasupra
 ecranului ai lumini intermitente al aparatului,
 în spatele perdelei de I mărgelă din fața ușii
 unui mic bar. în spatele lui, la ' bar, am zărit-o
 pe Astrid. Mi-a făcut semn cu mâna. Am intrat și
 m-am dus la ea. Stătea și mă privea. Unde
 fusese? A ridicat din umeri și a zâmbit ai zâm-
 betul ei încrețit. Aici. I-am dat părul de pe
 frunte și mi-am lăsat dosul palmei să alunece
 pe obrazul ei și am recunoscut în acea mișcare
 senzația obrazului ei sub mâna mea, aceeași
 mișcare pe care o făcusem când stătusem lângă
 ea în bucătărie, într-o iarnă, cu mult timp în
 urmă, când ne-am atins prima oară. Probabil că
 și ea a recunoscut mângăierea aceea, pentru că
 a zâmbit din nou, în timp ce și-a înclinat capul și
 și-a sprijinit obrazul de mâna mea. Am luat-o de
 gât și am tras-o spre mine. îi simțeam vocea
 joasă ca o respirație ușoară, caldă pe gâtul meu.
 Dar tu? m-a întrebat. Tu unde ai fost? Aici, am
 răspuns. S-a uitat la mine cu o privire
 iscoditoare și a zâmbit din nou, ceva mai șters
 acum, de formă, cu gândurile în altă parte.

Rosa a răs când i-am spus noapte bună, o
 să coboare să ia pâine pentru micul dejun,
 dacă tot o treziseam, iar eu am zâmbit
 gândindu-mă la timpul care se întindea între
 noi, ea în apartamentul de lângă Lacuri, eu
 în camera mea de hotel din Lexington
 Avenue. Am răsfoit catalogul unei expoziții
 Edward Hopper de la Withney Museum și
 am zăbovit asupra imaginii unei femei tinere

care stătea pe pat, aplecată pe spate, goală
 în lumina soarelui care răzbătea prin
 fereastră, privind afară, la acoperișurile
 caselor, cu o privire pierdută, poate
 meditănd la ideea atât de evidentă că lumea
 este ceea ce este, de aici și până acolo, sub
 cerul nesfârșit. Că nu este nimic altceva și
 313

nimic mai mult. M-am culcat în pat și am
 stins lumina, privind contururile lipsite de
 culoare, estompate ale lucrurilor în lumina
 intermitentă a ecranului televizorului și a
 birourilor luminate dm clădirea din față. Îmi
 făcea bine să stau pe întuneric, puteam să o văd
 mai bine pe Astrid în închipuirea mea, imaginile
 frave ale momentelor dispartate, care se pier-
 deau în ceață în timp ce încercam să le
 deslușesc, pentru că lumina lor era lumina unor
 zile de mult trecute. M-am gândit la imaginile
 din elicopter ale râului care ieșise din matcă și
 inundase case și copaci, câmpuri și păduri. M-
 am gândit că timpul nu este doar un fluviu, ci un
 fluviu care își iese neconținut din matcă, iar tu
 trebuie să fugi, în timp ce el acoperă totul în
 urma ta, să fugi înainte în viitor, cu mâna goală,
 fără nimic, în timp ce fluviul îți șterge urmele la
 fiecare pas pe care îl faci, la fiecare trecere
 dintr-o secundă în alta. Este doar lipsa noastră
 neajutorată de sincronizare, inerția simțurilor
 noastre, forța iluzorie a amintirilor și a
 obișnuințelor care te protejează ca să nu
 privești necunoscutul în ochi, când te trezești
 dimineața, adus de val pe malul unei noi zile. În
 fiecare dimineață pășești către un loc
 necunoscut și nu ai decât amintirile frave și
 înșelătoare pentru a-i putea spune cuiva drept
 cine să te ia. Amintiri incoerente, destrămate
 care nu mai fac distincția între lumea prin care

314

care vine din spate, până când nu mai ești
nimic altceva decât o poveste de povestit,
despre tot ce ai pierdut.

nu ştia unde în altă parte s-ar putea duce.

Poate că a devenit și mai necunoscută în momentul în care s-a întors către mine, iar eu am ridicat mâna să îi măngâi obrazul, ca un prim semn că așa dori să învăț să o cunosc. Poate că m-am interpus în calea propriei mele priviri, poate că vorbele mele au înăbușit respirația tăcută, tăcerea vie care mai mult decât orice cuvânt este sunetul unei alte persoane. Poate că ea însăși ajunsese să o înăbușe, atunci când, în zilele și anii care au urmat, mi-a povestit bucăți din povestea ei, fragmente sumare, răzlete, incomplete, așa cum poveștile despre pro- 315 pria persoană, în timp ce viața merge înainte și totul devine deea de alta poveste. Căci cuvintele ei îmi erau adresate înainte de a fi pronunțate, deja spuse, deja incluse în povestea pe care ne-o spuneam unul altuia despre noi, despre cei care aveam să devenim. Așa cum sunt lucruri pe care eu și ea le-am spus niciodată, probabil că există lucruri pe care nici eu nu mi le-a spus niciodată, și așa cum și eu păstrasem un secret, în mod sigur existau oameni și întâmplări pe care și eu le-a-tinut secrete față de mine. După ce mă eliberase de visul meu despre înes, cum mult timp înainte să viziez că Elisabeth avea să mă elibereze din nou, existase o vreme în care crezeam că ea știe tot ce era de știut despre mine, mai mult decât așa ci putut și eu însumi. Că putea să mă vadă așa cura sunt, așa cum simț, că o cunoșteam atunci când mă trezeam lângă ea și îi sopteam numele. Dar poate că niciodată nu eram mai obi decât atunci când ne priveam în ochi pentru a ne recunoaște. Am avut o poveste împreună, iar povestea noastră a ajuns să cuprindă toate poveștile de dinainte, astfel încât, în cele din urmă, acestea nu mai erau decât niste digresiuni retrospective.

superflue în povestea continuă a vieții noastre împreună. Dar trebuie să existe și altceva, trebuie să existe mai mult într-o persoană decât ceea ce se povestește și ceea ce se poate povesti. Cea mai mare parte se pierde printre cuvinte. Se dezvăluie doar ca o ezitare, înainte să începi să vorbești, o tăcere în timpul căreia te uiți în jos sau afară, pe fereastră, și nu știi exact ce să spui. După ce pleci de tot, nu mai rămâne decât povestea, dar după ce Astrid plecase, mă lăsase în acel vid, în acea liniște pe care o umpleam cu cuvinte, deși poate că ar fi trebuit mai degrabă să tac și să încerc să păstrez astfel acel vid deschis. Dar nu am decât cuvintele și fără ele nu aș putea să aud tăcerea ei în pauzele dintre cuvinte, 316 crăpăturile și golurile din povestirea mea, din care s-a retras la fel **cum** apăruse, din neam, *„o”* „oapte de iarnă, cu un băiețel de mână.

Când ra-am întors de la New York, Rosa a venit să mă ia de la aeroport așa cum promisese. Când am ieșit din aeroport, am vrut să mă îndrept spre coada de taxiuri, dar a râs de mine și a fluturat cheile mașinii lui Astid. Își luase carnetul de conducere cât fusesem plecat. Acum era cu adevărat un adult. Conducea cu ezitări, nesigură, iar cutia de viteze scrâșnea când schimba viteza, dar n-am zis nimic. M-a întrebat dacă sunt de acord să împrumut mașina pentru paisprezece zile, eu și așa nu conduc prea mult. Aranjase să plece la Berlin cu prietenul ei. Toată lumea călătorește în zilele astea. Și-a găsit deja un nou iubit? A zămbit și a dat din cap, era același de mai înainte, se hotărâse să îi mai dea o șansă. M-am gândit la artistul instalator ras în cap, care stătuse la noi în bucătărie în urmă cu o săptămână, uitându-se buimac la mine în

timp ce eu îmi călcam cămășile. Dar era totul în ordine cu mașina? Astrid a spus că e în ordine. M-am uitat la ea. Astrid? A zămbit, angajându-se în depășirea unui autobuz, trăgând puternic spre dreapta pentru a nu lovi o mașină care venea din sens opus, cu o viteză ucigătoare. Eram șocat, pe de o parte pentru că-mi văzusem moartea cu ochii, pe de alta din cauza replicii ei. A sunat Astrid? A zămbit îngăduitor, ca și cum s-ar fi gândit că probabil sunt obosit. Da, Astrid sunase ai o zi în urmă. Credea că mă întorsesem. De unde a sunat? Nu știa, din Stockholm, probabil. Îi spusese lui Astrid când o să mă întorc? Și-a încrețit fruntea, concentrată. Nu, nu o întrebasese, așa că au vorbit despre alte^A pus Astrid când se întoarce acasă? A ezitat o ^{ebă 11)} să întrebe M-a lăsat în fața ușii, trebuia să plece obraz iar eu am rămas acolo, îngrijorat, văzând-o cum virează în trafic. Se auzea de la depărtare când schimba viteza. Astrid sunase, cu siguranță avea să sune din nou. Poate că ultimele cuvinte nu fuseseră spuse încă.

Am adunat grămada de scrisori de pe podea, de la intrare, și le-am luat cu mine în camera mea de lucru. Mi-am aruncat privirea de mai multe ori la rând pe acel extras de cont, cu locurile și momentele în care Astrid își folosisese Mastercard-ul, o povestire laconică ai nume și cifre a mișcărilor ei. Lăsase această urmă, conducându-mă înapoi, la Lisabona, pe vechea noastră rută. Acolo m-a părăsit, lăsându-mă pradă amintirilor mele. În timp ce stăteam la birou, în fața priveliștii Lacurilor, cu pardesiul pe mine, ea probabil că tocmai se trezise la hotelul din Rua Senhoia do Monte. Poate că a rămas câteva clipe pe marginea patului,

în aceeași colecție
Nikola MiloSevii - Cutia din lemn de nuc
 Yann Apperry - *Farrago Pietre Charras - 19*
secunde
Dubravka UgreSid - Muzeul capitulăm
necondiționate
Luda Etxebarría - Beatriz și corpurile
cerești
 Julia Glass - *Trei veri*
 David Grossman - *Cineva cu care să fugi de*
acasă
 Halldgr Laxness - *Sub ghețar*
 Khaled Hosseini - *Vânătorii de zmeie*

„Un roman... ușor de citit, în ciuda naturii
 abstracte a subiectului; scriitura este superbă,
 curge fără efort și este plină de efecte vizuale...
 în ultimă instanță, foarte emoționant.”
Times Literary Supplement

Valoarea timbrului literar cric de 2* din prețul de
 vânzare și se adaugă alături de
 Scriitorilor din România, cont nr. ROM RNCB
 5101 0000 0171 0001, Sucursala BCR Unirea.

Se îmbracă astfel în Căminul, Care îl
 Poartă înă e Găsit
 peunleC^ii, apoi
 conștiinței rti, 5 P muel
 decle nșează IL, „ Aciv <l
 întrebări De la h”” ^ amia, h” 5’
 mp”uoasă nido, encomia
 nefericită cu
 Ins. la
 căsătoria cu
 Astrid
 5’creșterea celor doi copii
 cu „lr, ambroscodici” J” gală
 ca pictoria Clisabeth, la viața
 elitei
 ceste întâmplări, care
 formează viața
 lui, doar o serie de
 coincidențe? A fost el o
 marionetă în mâna
 destinului? *Linște in*
octombrie este un roman
 fermecător și emoționant,
 care dezvăluie un scriitor
 ajuns la apogeul artei sale.

„Grondahl surprinde
 complexitățile, nevrozele
 și vulnerabilitățile inimii
 omenesti și, fără a le
 simplifica, le face
 accesibile. Linște în
octombrie este un roman
 extraordinar de frumos și
 o mărturie infricoșătoare
 despre singurătate,
 dragoste și relații.”

în curs de apariție Chris Abani -
Tărâmul făgăduinței

NICUIESCU

„Credeam că sunt singurul vizitator din muzeu, când am zărit-o într-una din sălițele întunecoase care adăpostesc capetele romane. Stătea cu spatele la mine, neclintită, cu părul negru strâns într-un coc dezordonat deasupra gâtului ei lung și subțire. Era palidă, deși soarele strălucise fără întrerupere trei luni la rând. M-am oprit, se pare că nu mă auzise. Era îmbrăcată într-o rochie neagră, lungă și purta o pereche de pantofi negri, pe piciorul gol, cu tocuri grele și barete subțiri în jurul gleznelor, niște pantofi de modă veche, oarecum sumbri, care m-au făcut să fantalez despre un tangou lent într-un bordel din Buenos Aires, de dinainte de război. Chiar și paloarea ei avea o ușoară patină de culoarea mierii și dintr-odată am știut că trebuie să o ating, că trebuie să simt, cu mâinile și cu buzele, această piele pală de o omogenitate desăvârșită, care în același timp mocnea neobișnuit.”

www.nlcufescu.ro